

278

... de ...
 ... minnen, gelijc die groote heilige
 ... heeft, o dat ik te goede konnen
 ... minnen, gelijc als hij verkerlijc
 ... in de ...
 Amen

H E T
L E V E N
V A N D E
H. THERESIA

G E T

J E V E M

C A N D E

H. THERESIA

Filles de Marie Minimés

H E T

L E V E N

V A N D E

T H E R E S I A

Door haer selve beschreven

*En in dese nieuwe oversettinghe op
verscheyde plaetsen verkort.*

A N T W E R P E N,
Voor **C H R I S T I A N U S V E R M E Y.**

M. D. C. C. V I I.

met Approbatie.

H. E. T.

D E V E N

V A N D E

THERESIA

Door haar klyc beschreven

In in die minste overzigticheit op
verscheyde plaatsen verhoort.

WANTWERPEN
Voor CHRISTIANUS VERMEY.

M. D. C. C. V I I I

met Approbatie

V O O R - R E D E N
T O T D E N
L E S E R.

AL hoe wel het leven van de H. THERESIA door haer self beschreven, niet sonder reden overal hoogh geacht en gepresen wort; nochtan s heefmen goet gevonden uyt dit selve leven, een korter verhael op te stellen met achterlatinge van vele verheve dingen rakende het boven-natuerlyck ghebedt, die van weynighe met vrucht gelesent worden.

Hier mede en sal aen eenige besondere zielen, die in soo verheven gebedt met ongemeyne gratien

V O O R - R E D E N.

tien van Godt voorkomen worden, ten minste geen ongelyck geschieden; mits sy in haer geheel blyven om sikh van andere oversettingen te dienen, die alles wat THERESIA in't spaensch gheschreven heeft, van woort tot woort vertaelt hebben; en voorder verhôptmen door dese kortere oversettinge aen menige andere zielen, die Godt door den gemeynen wegh van godtvruchtigheydt is leydende, eenen grooten dienst te doen, naementlyck om twee redenen.

De eerste is: dat'er onder dit getal seer veel te vinden zyn, die de eerste Capittels van THERESIAS leven met een groot vermaeck en profyt lesen; maer soo sy voorder tot die verheve redens komen, de welcke niet te verstaen en zyn, als alleenelyck van die het beproeft

V O O R - R E D E N

beproeft hebben ; (a) dan gemeynelijck den smaeck verliesen die sy'er in hadden, en uyt verdriet soo schoonen boeck laten varen.

De tweede reden is: dat'er vele die den ghemeynen wegh van 't inwendigh ghebedt fouden moeten houden, soo sterck van inbel-dinge zyn, datse meynen te verstaen en te ghevoelen al watse lefen : (b) dese soo sy sich tot groote en wondere dingen die boven hun zyn, beginnen te begeven, kryghen van de ghemeyne ende eenvoudighe devotie een kleyn-achtingh ; blyven in hunne valsche gevoelijckheden hangen, en willende al te hoogh vliegghen, geraken uyt den oprechten gheest van 't gebedt, verliesen de waerachtighe deughden die sy te voren besaten, en in hun door

* 2

(a) Theresia in't 10. en 14. cap. van haer leven.

(b) Ther. in't 8. cap. haerder Fondat. en haeren 23. brief.

V O O R - R E D E N.

de oodtmoedigheydt verborghen waren : ten lesten daerse te voren door het kleyn gevoelen van hun selven plegen heel eenvoudigh, stil, gevoeghsaem en blindelingx gehoorfaem te zyn ; meynen nu alles te verstaen , gaen hun met alles bemoeyen, willen andere onderwyfen , en worden soo eygenfinnigh , datse hun aen niemant anders oordeel meer en willen onderwerpen , noch uyt hun bedrogh te kryghen en zyn.

Dat de gene die sterck van imaginatie of inbeldinge zyn , oock in't lesen van het leven van de **H. THERESIA** (voor soo veel het vele verheve dingen is behelsende) wel lichtelyck souden konnen bedrogen worden , geeft ons genoegh te kennen de lofweerdige Religieuse *Catharina van Jesus* Fondateresse van 't klooster van

Veas

V O O R - R E D E N.

Keas in den navolgenden Brief, welcken sy tot den eersten Provinciael van haer ghereformeert Orden geschreven heeft, en in sulcke weerde gehouden wort, dat den inhoud daer van voor de negenste waerschouwinghe van de H. THERESIA is aengenomen, en tusschen haere wercken in druck gestelt wort.

SEER EERW. VADER,

„ **O**nse H. Moeder is my over
„ een maendt op den Beloken
„ Paesschen verschenen, en
„ heeft my onder andere belast
„ aen uw' Eerw. te seggen van
„ geensints toe te laten, dat
„ men op de revelatien veel acht
„ neme, oft iet daer van in't
„ schrift stelle: maer dat U.E. alle
„ middelen soud gebruycken om
„ sulcks te beletten; door dien
„ het

V O O R - R E D E N.

„ het meesten deel der vrouw-per-
„ soonen haer door dese soorte
„ van inbeldingen laten vervoe-
„ ren, en sich alsoo in groot pe-
„ ryckel stellen : hierom en vint
„ sy niet goet dat hare dochters
„ sich veel begeven tot het lesen
„ van hare boecken, namentlyck
„ tot dien van haer leven, uyt
„ vreesse datse sich lichtelyck sou-
„ den laten voorstaen, als of de
„ volmaeckheydt in de revelatien
„ bestont, en sy naer de selve sou-
„ den gaen verlangen.

„ Onse H. Moeder seyde my
„ voorder, dat sy de hemelsche
„ glorie niet en heeft bekomen
„ door de revelatien, diese gedu-
„ rende haer leven gehadt heeft,
„ maer door de deughden : en dat
„ U Eerw. meynende wel te doen,
„ in tegendeel den geest van dese
„ Religieusen maer en bescha-
„ dight

V O O R - R E D E N.

„ dight en bederft, metse in hunne
„ revelatien gehoor en voedsel te
„ geven. Voorder dat alhoewel'er
„ Religieusen zyn, de welcke seer
„ sekere en waerachtige revela-
„ tien hebben ; U. E. nochtans
„ die niet en soude goet keuren,
„ noch daer geloof aen geven, op
„ datmense niet meerder en achte
„ als een sake daer seer weynigh
„ aen belanght.

„ Onse H. Moeder heeft my dit
„ met sulcke klaerheyt te kennen
„ gegeven, dat sy my het voor-
„ nemen, dat ick had van haren
„ boeck te lesen, heeft doen ver-
„ anderen. „

Men brenghet dese getuygenisse
hier niet by om iemandt van de
wercken van de H. THERESIA een
vreesse aen te jagen, maer allee-
nelyck om te betoonen, datmen
niet sonder reden in't oversetten

van

V O O R - R E D E N .

van den boeck van haer leven , hier en daer al veel heeft uytgelaten ; want dit enckelyck maer geschiedt en is, om het verdriet en't bedrogh te voor-komen , daer sommige, die soo verre niet gekomen en zyn, door het lesen van desen boeck souden kunnen in vervallen.

Tot dien eynde heeftmen in eenige Capittels veel, en in andere weynigh achter gelaten. In de negen eerste, die voor een iegelyck ten uystersten profytigh zyn, en sonder groote moeylyckheit kunnen verstaen worden , is by na alles overgeset : maer komende tot het vierthiende en de navolgende Capittels , daer THERESIA van het boven-natuerlyck gebedt begint te spreken , is'er hier en daer al veel overgeslagen ; en oock ondertusschen het achterste

V O O R - R E D E N .

terste wel voorgestelt om over-al, soo veel het mogelyck is, eenen klaren sin te geven, en alles op soo een manier uyt te drucken, dat de hemelsche tale die THERESIA hier gebruyckt, te lichter van ons sou kunnen verstaen worden.

Hier entusschen moetmen toestemmen, dat de ghene die den gemeynen en sekersten wegh van't inwendigh gebedt bewandelen, noch al veel in dese oversettinge fullen vinden, dat hun verstant te boven gaet : maer men heeft'et soo trachten te matigen, dat'et hun, soo men hoôpt, geen letsel of verdriet en sal veroorsaecken; maer in tegendeel sal dienen om het gebedt noch meer te oeffenen, en hun daer toe beter te bereyden : want gelyck de HH. Vaders van de hemelsche glorie, alhoewel

V O O R - R E D E N.

hoewelwyse niet begrypen en konnen, niet na-gelaten en hebben te spreken, om'er ons te doen na verlangen, en de wegen di'er toe lyden te doen in-gaen; alsoo en heeft'et ons oock niet te vergeefs gedocht, verscheyde dingen over te setten die boven ons verstant zyn, om een ieder meer op te wecken tot het inwendigh gebedt, tot de verstervinge, tot d'oortmoedigheyt, en tot de ontbloottingh van alle aerdsche saken, die de middelen zyn door welcke de H. THERESIA van Godt soo verheve gratien bekomen heeft.

Voorder heeftmen hier voor het meestendeel de fransche oversettingh ghevolght; en op vele plaetsen, om'er een kort begryp van te maken, veel meer acht genomen op den sin als wel op de woorden. Doch alsoo dese verheve

V O O R - R E D E N.

heve leeringen, hoe klaer sy worden uyt-gedruckt; evenwel niet oprecht verstaen en kunnen worden, 'ten zy van de ghene die'er de ghevoelens van hebben, soo en resteert'er niet anders als tot de H. THERESIA onsen toevlucht te nemen, en haren bystant te versoecken, op dat sy ons by Godt eenige druppels van den hemelschen dauw, die haer soo overvloedelyck is vergunt gheweeft, gelieve te besorgen om van geen en dorst te verstickken, terwyl en wy in haren boeck van dat hemelsch water soo dickwils hooren spreken, maer onsen dorst daer door soo te verflaen, dat wy een walghe kryghende van de waeteren van Egypten, en eenen voorsmaeck van de toekomende glorie, hier naemaels by de levende Fonteyne, in't Huys
des

V O O R - R E D E N.

des Heere overvloedighlyck ver-
saet mogen worden. Amen.

E T N D E.

A P P R O B A T I E.

IN desen Boeck wort seer stichtelyck uyt ge-
drückt en voor gehouden het Leven ende den
geest van de heylighe Moeder THERESIA,
namentlyck den geest van Gebedt, van lyden
van verstervinghe en van ontblootinghe; en al
hoe wel dien van ieder een niet en kan ghevolght
worden, een ieder kan even-wel dien verwon-
deren, ende Godt loven en dancken dat by door
syne Almogende gratie oock ontrent onse eeuwte
soo wondere dingen uytgewerckt heeft in men-
schen, die klaerblycklyck met ons beleydenis ge-
daen hebben van het selve geloove, ghebruycke
bebben de selve Sacramenten ende erkent het
selve sienelyck opper-hoofst van de H. Kercke.
Actum t' Antwerpen den 20. Augusti 1707.

ARNOLDUS EYBEN Canonick
Theologael van de Cathedrale Kerck van Antwer-
pen Boeck-keurder.

HET

H E T L E V E N
V A N D E
H. THERESIA

Door haer selve beschreven,
KORTER OVER-GHESET.

V O O R - R E D E N

Van de selve Heylighe.

Ick wenschte wel, dat gelycker-
wys my bevolen is te beschry-
ven de manier van mijn Ge-
bedt, en de gratien die ick van
Godt ontfangen heb; my oock
alsoo waer oorlof gegeven om de groothey-
t mijner sonden, en het onvolmaeckt leven,
dat ick geleest heb, te mogen bekent maken.
Dit sou my eenen grooten troost wesen; maer
aengesien my sulcx niet toe-gestaen en is, soo
bid ick om de liefde Godts de ghene die dit
verhael van myn leven sullen lesen, van altyt
indachtigh te zyn, dat ick soo quact en boos

geweest ben, dat onder alle de Heyligen die hun tot Godt bekeert hebben, ick niet eenen en vind wiens exempel my kan troosten: want naer dat sy van Godt door syne gratie eens zyn geraeckt geweest, soo siet ick datse niet voort en zyn gegaen in hem te vergrammen; daer ick in tegendeel niet alleenlijk en ben gedurigh erger geworden, maer self scheen plezier te nemen in de gratien te wederstaen, die den Heer my dede, alhoewel ick genoegh bevroedde dat sy my verbonden van hem beter te dienen, en dat ickse niet genoegh en konde erkennen: gebenedyt moet hy zyn in der eeuwigheyt, die my met soo groote langhmoedigheyt verwacht heeft.

Voorder versoeck ick uyt ganscher herten synen bystant om met alle klaerheyt en waerheyt dit verhael van myn leven te kunnen beschryven, 'twelck myne Bichtvaders my bevolen hebben te doen; en ick voor desen noyt heb derven onder-nemen, al had my Godt over langh de gedachten daer van in-gegeven. Ick wensche dat het tot syner glorie wel magh uyt-vallen, en dat ick, met my hier door noch kennelijcker te maken aen de ghene die my dit op-geleyt hebben, oock van hun in myne kranckheyt te meer geholpen magh worden, om alsoo de gratien wel te kunnen gebruycken, die ick van Godt ontfangen heb, wien alle schepselen altydt en sonder op-houden schuldigh zyn te loven, en te gebenedyden in der eenwigheyt. Amen.

EERSTE CAPIITEL.

sy beschryft de deughden van hare ouders, en hoe sy ses of seven jaren oud zynde, een begeerte had om Martelaresse te gaen sterven.

DE gratien die ick van Godt ontfangen heb, en de Christelijke manier, met de welcke ick van myne ouders ben opgebracht, waren genoeghsaem geweest om my deughdelyck te maken, hadde myn boosheyt hier in geen beletsel gestelt. Mynen vader was seer genegen tot het lesen van goede boecken, en hy had'er vele in de spaensche tale, op dat syne kinderen die souden kunnen lesen en verstaen hebben. Myn moeder droegh groote sorge om ons dagelijcx Godt te doen bidden, en te brengen tot de devotie van d'alder-heylichste Maget, en van eenige andere Heyligen. Hier door wirt myn hert seer beweeght, gelijk oock door de deughtsaemheyt en de gestichtige exempelen van myn ouders.

Mynen vader was den armen en siecken seer genegen: men hoorde hem noyt zweiren, noch van iemant achterklap spreken. Hy was rechtsinnigh in syne woorden, ende seer eerlyk in al synen handel. Myn moeder was oock seer deughdelijck: sy was uyt-nemende schoon; maer maecte van haer lichaemelijcke schoonheyt soo luttel werckx, dat al was sy maer dry-en-dertigh jaren out als sy stierf; evenwel in haer kleetsel soo eenvoudigh was, als een vrouwpersoon van grooten ouderdom sou konnen wesen: sy was ten uystersten soet-aerdigh en van goet verstant: sy had veel te lyden in haer leven, en is ten lesten seer christelijck gestorven.

Wy waren twelf kinderen in't getal: te weten, negen sonen, en dry dochters, de welke door Godts barmhertigheyt alternael in deughtsaemheyt hunne ouders zijn gelijk geweest, behalven ick alleen; daer nochtans mynen vader onder alle syne kinderen geen soo lief en had als my.

Alhoewel ick alle myn broeders ten uystersten beminde, gelijk ick oock van hun bemint wirt; nochtans was'er eenen dien ick besonderlyk lief had: hy was van ontrent mynen ouderdom, en wy lasen dickwils samen de levens der Heyligen. Als ick in-sagh tusschen het lesen, hoe sommige van hun om Godts liefde het Martelie onderstaen hadden, soo docht my datse het geluck van Godts aenschyn eeuwighlijck te genieten, seer goeden
koop

koop gekocht hadden; en ick wird met een groote begeerte ontfteken om op foodanige manier oock te mogen fterven; niet door de geweldige liefde, die ick in my tot Godt gevoelde, maer om niet langer te moeten derven een foo groot geluck, gelijk ick las dat in den hemel ghenoten wirdt. Mynen broeder kreegh oock de felve gevoelens, en wy floegen t'samen raedt, door wat middel wy tot ons voor-nemen fouden kunnen komen. Wy befloten dan te gaen naer het Mooren-landt om aldaer gedoodt te mogen worden: en al waren wy noch maer kinderen, nochtans hadden wy cenige middelen daer toe kunnen vinden; foo dunckt my dat Godt ons moedt genoegh gaf, om dit voor-nemen uyt te wercken: maer ons meefte fwarigheyt was, dat wy ftonden onder het gebiedt van onfe ouders. Wy waren ten uysterften verftelt als wy lafen dat de glorie, en oock de pynen hier namaels eeuwich fullen duren: en terwylen wy dickwils langen tydt in defe verwonderinge verflonden waren, her-haelden wy sonder op-houden defe woorden: *eeuwigh, eeuwich, eeuwich*. Ick was alfdan noch teenemael jonck, maer evenwel dede my Godt de gratie tuffchen het dickwils her-halen van defe woorden, datfe my een begeerte in-druckten om den wegh der waerheyt in te gaen, en dien te bewandelen.

Als ick en myn broeder fagen, dat 't ons onmogelijck was na't mooren-lant te reysen om gemartilizeert te worden, befloten wy te gaen

leven als Eremyten. Wy wilden tot dien eynde in onsen hof gaen eenige kluysen maken: doch gelijk de steenen die wy sonder te metsen op malkanderen stelden, gedurigh afvielen; soo en konden wy wederom tot ons voor-nemen niet geraken. Ick word noch innerlijck beroert als ick maer en denck op de gratien, die my Godt van dan af dede, en ick soo qualijck gebruyckt heb.

In die jaren dede ick oock almoessen volgens myn kleyn vermogen, en vertrock my in de eenigheyt om myne Gebedkens te lesen samen met den Roosen krans, daer myne moeder een groote devotie toe had, en die sy ons van jonghs af oock had in-geprint. Als ick my met andere meyskens tot het spelen begaf, nam ick groot vermaeck in kloosterkens te maken, en in ons tusschen het spelen als Nonnekens te dragen.

Ontrent de twelf jaren was ick out als myn moeder stierf, en in-siende wat ick verloren had, wirp ick my selve, smiltende in traenen, voor een Beldt van d'alder-heylichste Maget, haer biddende van voortaan myn moeder te willen wesen. Al dede ick dit gebedt met groote eenvoudigheyt, evenwel schynt het my seer voordeligh geweest te zyn: want ick my aen dese gebenedyde Maget noyt bevolen en heb, sonder haren bystant gewaer te worden; maer het veroorsaecht my nu een groote droefheyt te peysen, dat ick door myn schult in de goede begeertens, die Godt my alsdan vergunde,
niet

niet volherdigh en ben gebleven. ” O mynen Heer mynen Godt ! aengesien ick reden heb van te gelooven , dat ghy my voor-komende met soo vele gratien , saligh hebt willen maken ; en had het niet behoorlijck geweest , meer om de eerbiedingh diemen u schuldigh is , als om mynen twil , dat myn ziel , de welcke ghy tot u woonplaets verkopen had , niet en waer door soo vele sonden ontheylight geweest ? O Godt ! ick en kan sonder groot gevoelen hier van niet spreken , want ick den wyt aen niemant geven en kan als aen myn eygen selven , en genootsaeckt ben te belijden , datter niet en is ’tghene ghy niet gedaen en hebt ; op dat ick van dien tydt af u voor altydt geheel sou toe-behoort hebben. Myne ouders zyn oock van hunnen kant , om my in de deught op te brengen , en met goede exempelen voor-te-gaen , altyt soo besorght geweest , dat ick , verre van my over hun te beklagen , niet als reden heb om my van hun te beloven. „

Als ick nu wat ouder geworden was , begoft ick de naturelijcke gaven te kennen die Godt my vergunt had , en diemen groot seyde te wesen : maer in plaetse van hem daer over te bedancken , gebruyckt’ ickse om hem te vergrammen , gelijk ick hier gaen seggen.

II. CAPITTEL

Sy verhaelt hoe schadelyck haer geweest is wereltfche boecken te lesen, en te handelen met quaet geselschap. Hoe saligh het is met deughdelycke personen aen te houden.

ALhoewel myne moeder soo deughtsaem was, gelijk ick strax verhaelt heb; nochtans als ick tot myn jaren van verstant begoft te komen, vond ick my selve luttel getrocken om haer in de deughtsaemheyt te volgen; en wird tot myn groot achterdeel meer gedreven om my te voegen naer't gebreck, dat ick in haer merckte. Sy nam haer vermaeck in te lesen sekere soort van wereltfche boecken diemen *Romannen* noemt; soo nochtans dat dit verset soo groot quaedt in haer niet en veroorsaecte, als in my; want sy daerom de forge, diese voor haer huysgesin en kinderen schuldigh was te dragen, in't minste niet en versuymde; daer wy alles veronachtsaemden om hier mede alleen besigh te wesen. De groote schade die myn ziel geleden heeft, met dese foute te sien in myne moeder; doet my ondertusschen dencken hoe grootelijcx de ouders sondigen, die geene sorgh en dragen om te beletten dat hunne kinderen iet anders sien, dan het ghene hun tot de deught kan stieren.

My-

Mynen vader had een groot misnoegen in die bovengemelde boecken; soo dat wy van onsen kant wel acht moesten nemen om tusschen het lesen van hem niet verrast te worden. Hier en tusschen begaf ick'er my gansch en geheel toe; en dese fout daer my het exempel van myn moeder toe gebraght had, veroorsaecte sulck een verflouwingh in myne goede begeertens, dat ick hier door verviel in vele andere fouten. My docht dat 't geen quaet en was, vele uren van den dagh en oock van den nacht, sonder de weet van mynen vader, onnuttelijk hier in te besteden: en mynen drift was'er soo geweldigh toe, dat ick geen voldoeningh en vond, als in eenige van dese peryckeleuse boecken te lesen, die ick noch niet gesien en had.

Ick begoft vermaeck te nemen in my selve op te setten, en voor de werelt behagelijck te maken. Ick droegh groote sorgh voor myn handen, en voor 't verciersel van myn hoof: oock nam ick myn voldoeningh in aengename reucken, en in alle andere ydelheden: en gelijk ick uyt my selven wonder kurieus was, soo en was'er niets dat my hier in ontbrack. In alle dese dingen en had ick geen quade meyningh; want ick geen oorsaeck en sou willen geweest zyn, dat iemant om mynen t'wil Godt sou vergramt hebben. 'k Bleef in dese ydele kurieusheyt vele jaren steken, sonder te weten dat het sonde was: maer nu sien ick'er groote sonden in gelegen te zyn.

Myne vader, die ſeer voorſichtigh was, en begeerde niemant in ons huys te laten verkeerē, 'ten zy eenige van ſyne neven; en Godt gave dat hy het hun, ſoo wel als andere belet had: want ick heb nu onder-vonden hoe perykeleus het is, datmen de kinderen binnen die jaren, alſinen hun de eerſte deughden behoort in te planten, laet met perſoonen handelen, de welcke niet kennende hoe verachtelijck dat is de ydelheyt des werelts, noch een ander verwecken om de ſelve te beminnen.

Deſe neven daer ick van ſpreke, waren een weynigh ouder als ick: wy waren gedurigh ſamen: ſy beminde my ten uysterſten, en waren met myne koutenantien ſeer gedient: ſy ſpraken my van den uytval hunner genegentheden en ſotternyen; en 'tgene wel het ergſten en d'oorſaek van alle myn quaet geweest is; ick nam myn vermaeck in ſulckx t'aenhooren.

: Indien ick de ouders raedt moeſt geven, ick ſou hun raden dat ſy hunne kinderen in den ouderdom, gelijk ick alſdan was, met niemant en ſouden laten verkeerē, als met de gene wiens geſelſchap tot hunner ziele ſaligheyt profytigh kan weſen; om datmen door de natuer eer tot het quaet als tot het goet gedreven wort; gelijk ick in my ſelve onder-vonden heb: want al had ick een ſuſter ouder als ick, ſeer verſtandigh ende deughdelijck; evenwel en dede ick geen profyt met haere goede exempels, maer de quade genegentheden.

den van een van myn nichten, die ons dickmaels quam befoecken, veroorsaecte groot achterdeel aen myne ziel. Myn moeder die haer lichtveerdigheyt seer wel kende, al oft sy voorsien had hoe schadelijck sy my sou geweest hebben, gebruyckte alle middelen om haer den in-ganck van ons huys te beletten; maer om dat'er menighvuldige occasien voorvielen van tot onsent te komen, soo was het haer onmogelijck dese nichte uyt ons huys te houden. Ick was wonderlijck tot haer gegengen, sonder oyt vermoeyt te worden van met haer te verkeerem, door dien sy my veel-derhande vermaeck aenbracht, met alle de ydelheden te verhaelen, tot de welcke sy haer selve begaf.

Alsoo geraeckte ick tot myn vierthien jaeren: en my dunckt, dat ick tusschen dien tydt Godt niet doodelijckx en vergramde, noch syn vrees en verloor: maer de vrees, die ick had' van iet te doen tegen de eer van de werelt, was in my noch meerder; ja sy was soo sterck, dat my dunckt, dat in de werelt niets bequaem en sou geweest hebben, om my-se te doen verliezen. Och, hoe geluckigh sou ick geweest zyn, had' ick oock altydt sulck een vast voor-nemen gehadt, van noyt iet te doen tegen de eer van Godt! Hier en tusschen quam ick onbedacht op veel-derhande manieren tegen de wereltsche eere, daer ick soo voor besorght was, alnogh te doen.

Mynen vader en myn suster aensagen met

een

een groot misnoegen de gemeynschap die ick had met dese nicht, en gaven my dickwils te kennen dat sulck een geselschap hun geensints en behaegde: doch om datse haer niet en konden beletten van in ons huys te komen; soo waren alle hunne salige waerschouwingen voor my te vergeefs.

Ick en kan sonder groote verwonderinghe niet dencken, wat voor een schade het quaet geselschap al veroorsaect, namentlijk in de jongheyt: noyt en soud' ick'et konnen gelooft hebben, 'ten waer ick het selfs ondervonden had. Ick wenschte dat myn ongheluck aen alle ouders konde dienen tot een exempel, op dat sy altydt een wakende oogh op hunne kinderen souden hebben: want de gemeynschap, die ick onderhiel met dese nicht, veranderde my op foodanige manier, dat men in my nauwelijcks eenigh teecken van toeynginghe tot de deught, die de natuer my vergunt hadde, meer en konde gewaer worden. Het scheen dat sy en noch een ander van de selve soort, my haere quaede genegentheden hadden over-geset en in-ghedruckt: waer uyt ick sien hoe veel'er aen belanght, dat men niet en handelt als met goet geselschap; want ick en twyffel' niet, of sou my geheel tot de deught begeven hebben, en versterckt zyn geweest tegen de kranckheden, daer ick soo ellendelijck ben in gevallen, had ick in die jaren met deughdelijcke persoonen verkeert, die my door hunne woorden en exempelen de vreesse Godts hadden voor oogen gestelt. Hier

Hier en tuffchen dese vrees teenemael verloren hebbende, en was in my niet overgebleven als een vrees van myn eere ivers in te kort te doen, welck my gedurigh seer lastigh viel: doch my inbeldende dat myne wercken niet in't licht en souden komen, bedreef ick vele dingen tegen de eere van Godt, en selfs oock tegen die van de werelt, voor de welke ick soo grootlijckx besorgh't was; niet dat ick iet oneerlijckx dede, waer van ick uyt de natuer eenen schroom had, en altydt seer vervremt ben geweest; maer alleenlijck nam ick myn vermaeck in ydel tydt-verdryf, en in my selve met aengenaem geselschap te versetten: doch alsoomen met de occasie niet te vluchten sich in openbaer peryckel stelt, en was ick niet sonder groot gevaer van my selve gheheel te verderven, en de gramschap van mynen vader en van myn broeders over my te trecken. Godt bewaerde my alnoch besonderlijck door synen bystant, al hoe wel den perykeleusen handel met de persoonen daer ick meê verkeerde, soo heymelijck niet en konde blijven, of gaf eenige vleckē aen myn fame, en eenigh quaet vermoeden aen mynen vader; maer de liefde die hy tot my had, was soo uytnemende, en myn geveynstheyt soo groot, dat hy niet en konde gelooven, my soo quaet te zyn, gelijk ick in der daet nochtans was.

Daer-en-boven de ongedurige sorgh die ick had om myn eer te bewaren, dede my alle middelen en practycken gebruycken, op dat
my-

mynen vorigen handel bedeckt en verholen sou gebleven hebben, sonder eens te peysen, Ô mynen Godt! dat'er voor u oogen, die alles door-sien, niets verborgen en konde zyn." O „ mynen Salighmaker! wat groot quaet spruyt „ hier uyt, datmen dese waerheyt niet rype- „ lijk en overlegt; en datmen sigh in-belt „ dat'er iets verholen kan blijven van 'tghene „ tegen uwen wil bedreven wort! wat my „ aen-gaet, ick sien klaerlijk datmen veel „ quaet sou schouwen, waer 't saken wy ons „ levendigh in-druckten, dat het ghene daer't „ ons meest aen belanght, niet en bestaet in „ onse fouten te verbergen voor de menschen, „ maer in acht te nemen, van noyt iet te doen „ 'tghene mishagelijk is voor u. „

Ick had mynen tydt ontrent de dry maenden in alsulcke ydelheden ende peryckelen overgebracht, als men my bestede in een klooster, alwaer noch andere werelijke dochters opgebracht wurden. De eerste acht dagen vielen my seer lastigh om het achterdencken dat ick had, dat myne vorige stoutigheyt in al te veel hier en daer te verkeerem (waer van ick alreets een walge gekregen had) in't openbaer sou gekomen hebben: maer naer dese acht dagen verginck die ongerustigheyt, en bevond my daer beter als in het huys van mynen vader. De Religieusen waren met my seer gediend, en toonden my groote affectie: oock dede my Godt de gratie van een iegelijk over al weten te believen.

Ick

Ick was alsdan seer vervremt van Religieus te willen zyn; nochtans had ick een vreught van my te sien tusschen soo deughdelijcke en godtvruchtige dochters, die soo geregelt leefden. Den boosen vyandt en liet my daer en tusschen niet te quellen met buytens klooster personen op te stoken, die door verscheyde boodschappen myn rust souden stooren; maer om dat'er hier toe luttel gelegentheyd was, soo en bleef desen aenstoot niet lanck duren. Ick begoft wederom de selve goede gevoelens te krygen die my Godt in myne kintsheyt gegeven had: ick sag en bevroede wat een groote gratie Godt doet aen de gene die hy in een goet geselschap stelt: en my dunckt dat'er niet eenen middel te vinden en was, die syne oneyndelijcke goetheyt niet en gebruyckte, om my tot hem te doen weder-keeren. „Gee, benedydt moet ghy zyn, ô mynen Saligh-
„maker! van my soo langen tydt verwacht en
„verdragen te hebben: Amen. „

Het eenigste dat, soo my dunckt, tot ontschuldige van mynen boven gemelden handel sou kunnen dienen, had' ick soo vele andere fouten niet bedreven, is dat alle de aanspraeck die ick gehadt hadde, door een eerlijk houwelyck konde geeyndight worden: en dat mynen Bicht-vader met andere personen die ick te rade ginck, my seyden, dat ick'er Godt niet in en vergramde.

III. CAPITTEL

Sy beschryft het voordeel dat haer bybrocht te handelen met een deughdelycke Nonne, onder wiens bestieringh sy was. Sy begint eenige begeertens te krygen om Religieus te worden: sy besoeckt eenen van hare Ooms die seer godtvruchtigh was, en besluyt aldaer voor goet Religieus te gaen worden.

ALsoo de Nonne die gestelt was tot toeficht van de werelijcke dochters, en met ons in de selve kamer sliop, seer discreet en heyligh van leven was; begoft ick profyt te doen met haer geestelijcke samenspraeck. Ick hoorde-se met vermaeck van Godt soo wel spreken, en altydt, soo my dunckt, heb ick daer vermaeck in gehad. Sy verhaelde my, hoe sy alleenelijck door het lesen van dese woorden van't Evangelie: *vele zynder geroepen maer luttel uyt-verkoren*, getrocken was geweest om haer tot een kloosterlijck leven te begeven. Oock stelde sy my voor oogen den grooten loon daer Godt meê vergelt de gene die om syner liefde alles verlaeten. Dese soo heylige samenspraeck, begoft de quade gewoonten uyt my te verdryven, de begeertens tot de eeuwige goederen in my wederom te ont-

ontfleken, en den grooten af-keer, die ick had van den Religieusen staet, in my allenskens te doen vergaen. Ick en konde geen van de Nonnen tusschen haer gebedt sien traenen storten, oft eenigh ander godtvruchtigh werck doen, sonder haer dit te benyden; mits ick hier in soo verhart was, dat ick geheel de Passie van onsen Salighmaker wel sou hebben kunnen hooren lesen sonder eenen traen te storten, waer over ick my seer bedroefde.

Ick woonde onder-half jaer in dat klooster, en ded'er grooten voortganck: oock dede ick daer veel mont-gebedt, en versocht alle de Religieusen van my aen Godt te bevelen, op dat hy my de manier sou gelieven bekent te maken, volgens de welcke hy van my wilde gedient zyn: maer ick sou wel begeert hebben, dat het synen wil niet en ware geweest, van my tot een Religieus leven te roepen; al hoe wel ick van den anderen kant oock eenen schroom had van den houwelijcken staet.

Op't eynde van dien tydt dat ick daer woonde, gevoelde ick my meer genegen om Religieus te worden, maer niet in dat klooster; door dien de strengigheden die ick naderhandt verstondt, dat daer gepleecht werden, my al te groot schenen: en eenige van de ionxste Nonnen gaven'er my voetsel in; daer't my in tegendeel seer dienstigh sou geweest hebben, hadden sy altermael den selven geest en iver gehadt. In dit gepeys wird ick noch meer gestyft, om dat ick in een ander klooster
cen

een befondere vrindin had , by de welcke ick wilde wesen , by soo verr' ick my tot den Religieusen staet had komen te begeven ; alsoo meer in-siende de voldoeningh van myn natuurlijke genegentheyt , als het waerachtigh goet van myne ziel. Doch dese goede gepeyfen van my door het Religieus leven geheel tot Godt te keeren , verdwenen wel haest uyt mynen geest : sy en waren niet sterck genoegh om my tot het uytwercksel te doen komen.

Alhoewel ick alsdan de saecke van myne ziele saligheyt niet teenemael en versuynde , nochtans droegh den Heere meerder forgh als ick , om my tot alsulck eenen staet te bereyden , die hy my den salighsten wist te wesen. Hy sont my een seer sware sieckte over , die my dwongh naer't huys van mynen vader weder te keeren. En als ick genesen was , stierden sy my voor eenen tydt tot myne suster , die buyten op een dorp getrouwt was. Onder wegen gingh ick nader by mynen vaderlijcken oom, eenen voorsichtigen en deughdelijcken wevenaer , welcken Godt van alsdan bereet maecte tot den staet , daer hy hem toe-geschickt hadde : want eenige jaeren daer naer, verliet hy alles om Religieus te worden, en eyndighde syn leven soo heylighliick , dat ick reden heb van te gelooven , dat hy tegenwoordigh in de hemelsche glorie Godt aenschouwt. Syn principaelste oeffeningh bestont in goede boecken te lesen ; en synen gewooneijcken handel was veel van goddelijcke

faken, en van de ydelheyt des werelts te spreken. Hy dede my eenige dagen by hem blijven, en wist my tot soo godtvruchtige oeffeningen beneffens hem te doen begeven: ick en had'er wel geen en smaeck in, maer en liet hem dit niet blijcken: want ick had een groote gevoeghsaemheyt over my, om in alles hoe moeyelijck het oock moght wesen, een ander te believen: dese gevoeghsaemheyt ginck soo verre, dat het ghene in andere voor een deught moest gerekent worden, in my een gebreck was. "O mynen Godt! door wat wegen
 „maeckte uwe Majesteit my bereet tot den
 „staet, daer ghy my toe geroepen had; my als
 „pramende om tegen mynen danck, my sel-
 „ve geweld te doen! gebenedyt moet ghy zyn
 „in der eeuwigheyt! Amen.

Ick was maer weynige dagen ten huysse van mynen oom geweest, en nochtans de goddelijcke waerheden, die ick daer gelefen en gehoort had, samen gevoeght met het geluck dat'er my gebeurt was, van met deughdelijcke perfoonen te verkeerren, deden sulck eenen in-druck en profyt in myne ziel, datse my de oogen opende om te sien 't gene ick van myn kintsheyt af bevroedt had, te weten: dat de werelt met al 't ghene wy'er kunnen genieten, maer ydelheyt en is, en gelijk eenen blixem voor by vlieght. Oock geraeckte ick in eene vreesse van verdoemt te gaen, hadde ick komen te sterven in den staet daer ick in leefde; en al had ick geen vast voornemen van my tot een

een kloosterlijck leven te begeven, even-wel bleef ick in dit gevoelen, dat dien staet voor my den sekersten was; en dede my allenkens gewelt aen om'er toe te komen.

Desen strydt duerde ontrent de dry maenden; en om myne geweldige tegenheyr te overwinnen, stelde ick my voor oogen dat de moeyelijckheden van het Religieus leven, niet swaerder en konden zyn als de pynen van het Vagevier; en dat ick de helle verdient hebbede, geen reden en had van te klagen, alwaer't dat ick in dit leven soo veel als in't Vagevier moeste lijden, om in den hemel, daer alle myne wenschen waren, naderhant te geraken. Den duyvel, om my van sulck een goet voor-nemen af te trecken, begoft my voor te stellen, dat ick te teer was om de strengigheden van de Religie te kunnen onder-staen: waer op ick antwoorde, dat nademael J E S U S C H R I S T I U S soo veel voor my geleden had, het meer als reden was, dat ick oock voor hem niet soude lijden; en dat ick vryelijck moght betrouwen van in myn lijden door syn hulpe onder-steunt te worden.

Geduerende desen tydt wird ick met vele bekoringen en sieckten overvallen: maer het vermaeck, dat ick nam in goede boecken te lesen, versterckte my; en de brieven van den H. Hieronymus gaven my sulck eenen moet, dat ick besloot myn voor-nemen aen mynen vader te kennen te geven. Doch hy had my soo wonderlijck lief, dat het niet mogelijk en was

was den oorlof hier toe van hem te bekomen, niet tegenstaende het groot geweld dat ick dede, en oock alle de vrinden, die ick gebruyckte, om hem daer toe te bewegen: al watmen van hem konde verkrygen, was, dat ick naer syne doodt doen moght 'rgene my soude gelieven. Maer alsoo de kennis, die ick had van myne kranckheyt, my dede sien hoe schadelijck my konde wesen, noch langer in de werelt te blijven, gebruyckte ick eenen anderen middel om tot myn voornemen te geraecken, gelijk men sal sien in het vervolgh.

IV. CAPITTEL

Sy ontfanght het Religieus Habyt, en op den selven tydt wortse in haer gewaer een groote veranderingh: sy valt in een soosware sieckte, dat haren vader genootsaeckt is haer uyt het Klooster te halen, om-se elders te doen genesen. Men geeft haer eenen boeck seer dienstigh om het gebedt te leeren. Hoe nootsakelijck haer was eenen boeck te gebruycken, om ten tyde van't gebedt de verstroyheden te verdryven, en haer inwendigh in-tekeeren.

OP den selven tydt als ick besigh was or
dit myn voor-nemen in't werck te gar
ste

stellen, had ick aen eenen van myne broeders, de ydelheydt van de werelt soo levendigh voor oogen gestelt, dat hy oock sin kreegh om Religieus te worden. Wy besloten samen, van s'morgens heel vroegh naer het Klooster te gaen van myne vrindinne, die ick soo lief had. Doch hoe groot dese affectie tot haer mocht wesen, soo was ick nochtans fooda-nighlijck gestelt, dat ick sonder eenige moey-lijckheydt wel in een ander klooster sou gegaen hebben, daer't my gedoght had dat ick Godt beter gedient, en mynen vader sou aengena-mer geweest hebben: want ick alsdan niet voor hebbende als myne ziele saligheydt, op myne eyge voldoeningh soo niet meer uyt en was.

'kGeloove met de waerheydt te mogen seg- gen, dat al waer ick om te sterven geweest, ick niet meer en sou geleden hebben, dan ick te lijden heb gehad, als ick uyt myn vaders huys vertrocken ben. Het scheen dat alle myn litmaten van malkanderen geruckt warden, door dien myne liefde tot Godt niet sterck ge- noegh en was, om d'affectie, die ick tot my- nen vader en vrinden had, teenemael te over- winnen. Desen stryt was soo geweldigh, dat 'ten waere den Heer my had by-gestaen, ick noyt in myn voor-nemen en soude volhert hebben: maer hy gaf my de sterckte om my selve t'overwinnen, en alsoo quam ick het oock uyt te wercken.

Soo haest ick het geestelijck Habyt ont-
singh,

figh, beproefde ick hoedanighlijck dat Godt
 voor-komt, en vergelt die om hem te die-
 nen, hun felven geweld aendoen; want hy
 veranderde de dorrigheyt van myn ziel in een
 groote teerheyt. 'kEn vond in alle d'oeffe-
 ningen van't kloosterlijck leven niet als ge-
 nuchten, die my tot noch toe altydt zyn by-
 gebleven. Somwylen keirde ick het huys op de
 uren, die ick te voren in't ydel vermaeck pleeg
 te verquisten; en ick had sulck een vreught,
 fiende my selve van alle dese onnutte beuzel-
 ryen en sottigheden ontslagen, dat ick my over
 sulck eene veranderinghe niet genoegh en kost
 verwonderen. De gedachtenis hier van,
 werckt nogh soo sterck in myn gemoet, dat'er
 niet en is, hoe swaer het magh wesen, oft
 soud'et ten dienste van Godt wel derven on-
 der-nemen; want ick heb nu dickwils onder-
 vonden, dat alswanneer'et maer syne liefde
 alleen is, die ons ivers toe verweckt; hy figh
 alsdan niet te vreden en houdt, met ons in onse
 goede voornemens behulpsaem te zyn; maer
 oock wilt, dat ons in't beginsel de moeylijck-
 heden eenen schroom souden aenjagen, op dat
 onse verdiensten, onsen loon ende vreught
 soo veel te meerder souden wesen, hoe onsen
 strydt geweldiger geweest is: jae selfs doet
 Godt ons dese vreught oock in dit leven sma-
 ken door de vertroostingen en soetigheden
 die hy ons geeft, en aen niemant bekent en
 zyn, dan aen die-se beproeven. Overfulckx
 als Godt ons verscheyde reysen tot eenigh
 goet

goet werck beweeght, en soude ick noyt iemand willen raden, van dit beweegfel te laten varen, uyt vreesse van't niet te kunnen uytwercken: want is't maer om Godts liefde dat-men sijn daer toe begeeft, soo en kan't niet qualijck uyt-vallen; aengesien by hem niets onmogelijck en is. Gebenedyt moet hy zyn in der eeuwigheyt! Amen.

„ O myn opperste goet! als ick overpeys de
 „ gratie, die uwe oneyndelijcke goetheyt my
 „ betoont heeft, met my door verscheyde om-
 „ wegen tot sulck eenen geluckighen staet te
 „ brengen, gelijk is dien van het Religieus
 „ leven; als ick indachtigh ben de onuytspre-
 „ lijcke blijfchap, die ick voelde van my door
 „ myne professie met den tittel van uwe Bruyt
 „ vereert te sien, en hoe ick als dan besloten
 „ had van my selve alle geweld aen-te-doen
 „ om u te behagen; soo en kan ick hier van
 „ sonder traenen niet spreken, maer het moe-
 „ sten bloedige traenen zyn, en myn hert moest
 „ van droefheyt scheuren, siende hoe ick niet
 „ tegenstaende alle dese goede bewegingen,
 „ uwe Goddelijcke Majesteyt naderhand soo
 „ grootelijckx vergramt heb. Maer ghy δ
 „ Heere! als ick ten tyde van 20. jaeren de
 „ gratie, die ghy my ded', soo qualijck ge-
 „ bruyckte, hebt soo langen tyt sulck een on-
 „ gelijk van my willen verdragen, om my
 „ noch tot een beter leven te brengen. Het
 „ schynt, δ mynen Salighmaker! dat ick vol-
 „ gens myn manier van leven by my selve
 „ beslo-

„ besloten had, geensints iet te houden van het
 „ gene ick u beloofde; al hoe wel dat sulckx
 „ myne meyning niet en was: hier en tuschen
 „ als ick met myn verstant begin te overloo-
 „ pen hoe ick geleeft heb; en wete ick selfs
 „ niet wat voor eene meyninge ick aldan ge-
 „ hadt hebbe: alleenelijck is my seker, dat dit
 „ alles genoegh te kennen geeft wie ghy zyt,
 „ Ô mynen Bruydegom! en wie ick ben. En
 „ metter waerheyt magh ick seggen, dat myne
 „ droefheyt, van uwe Majesteyt soo menigh-
 „ mael gequetst te hebben, eenighsints ver-
 „ soet wort door de vreught, die ick gevoele,
 „ van te sien dat uwe langhmoedigheyt in my
 „ te verdragen, de grootheden uwer berm-
 „ hertigheyt soo seer doet uyt-schynen. „

Het eerste jaer na myne professie, wird ick
 met sulcke qualen en benoutheden aen het
 hert over-vallen, dat ick by na alle dagen wey-
 nigh by myne kennisse was, en somwylen
 g'heel uyt my selve viel. Mijnen vader siende,
 dat de Medecyn-meesters van Avila my niet
 helpen en konden, dede my in't aen-komen
 van den winter naer een ander plaets vervoe-
 ren. Ick bleef tot de maent van April in't
 huys van mijne suster, 'twelck niet verre van
 de plaetse gelegen en was, daer ick in de Lente
 om mijne gesontheyt de medecynen moest
 beginnen te gebruycken.

Wy waren'er langhs mijn ooms huys ge-
 gaen, daer ick noch eens geweest was; en hy
 had my daer eenen boeck vereert, leerende de

maniere om ſich in't inwendigh ghebedt te oeffenen. Het was nu wel een jaer, dat ick geene quade boecken meer en las, onder-vonden hebbende hoe ſchaedelijck ſy waren: en alſoo ick tot het leſen van goede boecken ſeer genegen was, ontſingh ick deſen van myn oom met groote vreught, van ſin zijnde al te doen't gene my mogelijk was om'er eenigh profyt uyt te trecken: want ick alſdan noch niet en wiſt hoemen het gebedt moeſt oeffenen, en ſy ſelven inwendigh in-keeren; maer evenwel had my Godt alreets voor-komen met de gave van tranen.

Ick wird door het leſen van dien boeck ſeer geraeckt, en begoft my onder-tuſſchen in de eenigheydt te vertrecken, dickwils te bichten, en den wegh in te treden welken my wirdt aangewezen vanden boeck, die ick voor leydsman moeſt gebruycken, midts ick ten tyde van twintigh jaeren noch Beſtierder noch Bicht-vader ghehadt en heb, die my verſtaen koſt; al hoe wel ick'er gedurigh na gheſocht hadde. Dit is my ſeer nadeeligh geweest, en oock oorſaeck dat ick dickwils ben achter-waerts gegaen, niet ſonder peryckel van verloren te loopen; daer eenen goeden Ziel-beſtierder, my ten minſten in de occaſien te vluchten, ſou behulpsaem geweest hebben.

Syne oneyndelijcke Majeſteyt dede my van alſdan ſeer groote gratien; en al hoe wel ick op't eynde van de negen maenden, die ick in deſe eenigheydt by mijn ſulter over-brocht,

foo forghvuldigh niet en was om my van sonden te wachten, gelijk den boeck my leerde, en dat ick veel dingen los liet henen gaen, om dat het my onmogelijk docht foo nouw op alles te letten; nochtans droegh ick groote forge om in geen doot-sonde te vallen: maer rakende de dagelijcksche sonden, daer en maeckte ick niet veel werckx van, en dit is't dat my bedirf.

De maniere van mijn gebedt, was, alle mijn beste te doen, om JESUS CHRISTUS altijd binnen my tegenwoordigh te hebben: en als ick eenige wercken of mysterien van sijt leven over-denckte, steld' ick se my lewendigh voor in het binnenste van mijn hert: maer het meestendeel van mijnen tijdt broght ick over met goede boecken te lesen, en dit was alle mijn vermaeck, om dat Godt my de bequaemheydt niet gegeven en had van met het verstant te wercken, noch van de inbeeldinge wel te gebruycken: jae 'k was foo plomp, dat al hoe wel ick groot gewelt dede, my nochtans de menscheyt van Christus niet en konde verbeelden.

Die in't gebedt niet en kunnen mediteren noch met het verstant wercken, geraken wel lichtelijcker tot de contemplatie, als sy maer volherdigh blijven; dogh het gebedt valt hun seer lastigh; want alsoo sy geene vaste voorworpels en hebben, zyn sy als sonder steunsel, en vinden sikh in een groote dorrigheyt. Sy worden met veelderhande verstroytheden

overvallen, en door vele invallende gepeysen bestreden; oock hebben sy een meerdere suyverheyt des herte noodigh, als die met het verstant wercken: want dese leste overpeysende de ydelheyt des werelts, wat sy Godt schuldigh zijn, wat JESUS CHRISTUS voor hun geleden heeft, hoe weynigh sy hem dienen, en wat jonsten hy doet aen die hem lief hebben, &c. kunnen hier uyt salige leeringen trecken, om hun tegen de quade invallende gepeysen te beschermen, en de occasien van sonden te vluchten; daer de andere, die by ghebreck van met het verstant te kunnen wercken, en sich op dese maniere te behelpen; in veel meerder peryckel gestelt zijn, en hun in plaets van dien veel moeten belich houden met goede boecken te lesen, om den onderstant daer uyt te trecken, welcken sy in hun selven niet vinden en kunnen. Dese middel is soo noodigh om hun inwendigh in te keeren, dat het hun andersints onmogelijk is, langen tydt in't gebedt te volherden: jae sy sonden bunne gesontheyt, om 't geweld dat-se sich aendoen, lichtelijk ontsellen en krencken.

Wat my aengaet, ick en heb ten tyde van achthien jaren, die ick by gebre k van te kunnen mediteren in groote dorrigheyt overbroght, my sonder boeck tot het gebedt niet derven begeven, 'ten zy alleenlijck als ick te Communie geweest was: want den boeck moelt my dienen als eenen schilt tegende verstroytheden, die my van alle kanten overviele.

Ien. Somwylen om my inwendigh in te keeren, en de verstroytheden te doen stillen, was het genoeg den boeck maer eens open te doen: op een ander tydt las ick'er nu eens luttel, dan eens veel in, volgens de gratie die Godt my verleende. Ick en had alsdan, soo my docht, nergens voor te vreesen, als ick my maer aen goede boecken en aen de eenigheyt konde houden, en ick geloove dat het door Godts hulpe soo sou geweest hebben, by aldien my eenen Ziel-bestierder of iemand anders gewaerschoowt had van de occasien te vluchten, en my daer had weten uyt te helpen, soo haelt als ick'er in gevallen was.

Ten selven tyde had ick veel goede begeertens, en alhoewel ick'er geen groot profyt mé en dede, nochtans moet ick de goetheyt Godts in der eeuwigheyt gebenedyden, die my klaerlijck doen sien heeft, dat ick noyt een goet voor-nemen gehad en heb, waer over ick oock selfs in dit leven van hem niet en ben geloont geweest: ja hoe onvolmaect en quaet mijne wercken waren, wist hyse altydt te verbeteren, en in't goet te doen keeren. Hy bedeckte mijne gebreken ende sonden voor de menschen, en hy verduysterde d'oogen der ghene diese sagen, op dat syse niet gewaer en souden worden: en als het gebeurde dat syse merckten, alsdan ded' hyse uyt hunne memorie verdwynen; soo dat ick magh seggen, dat hy mijne fouten bedeckte, op datse niet en souden kenbaer geweest hebben,

ben, en dat hy, de deughden, die hy my als tegen mijnen danck in-storte, voor de menschen dede uyt-schynen.

V. CAPITTEL.

Hoe schadelijk haer altijd gheweest zyn half geleerde Bicht-vaders. Godt ghebruyckt haer om eenen Bicht-vader uyt groot peryckel te trecken. Sy wordt soo over-wonnen sieck datmen haer meynst doodt te wesen.

Ick heb vergeten te seggen, datter ten tyde van mijn Novitiaet eenige dingen van klyn gewicht voor-vielen, die my seer quelden. Men beschuldighde my dickwils sonder reden; en gelijk ick seer onvolmaectt was, vond'er groote moeyelijckheyt in; maer de vreught die ick had van Religieus te zijn, dede my dit alles verduldighlijk verdragen. Oock gebeur'd'et, om dat ick d'eenigheyt lief had, en somwylen weende over mijne sonden, dat de Susters haer lieten voor-staen, als of ick geene voldoeningh in mijnen staet gehadt en hadde, daer ick nochtans tot al wat de Religie aen gingh, my wel genegen vond; 't was alleenlijk met 't ghene tot mijn verachtingh streckte, daer ick niet over en kost, om de groote begeerte, die ick had, van geacht te zijn.

Op

Op den ſelven tydt was'er een Nonne met ſoo een afgryffelijcke ſieckte geſlagen, dat ſy haer wel haeft ter doodt braght: want om hare groote geſlotentheyt, wrender eenige gaten in haren buyck gekomen, door welke ſy de genutte ſpys gedurigh quyt wirt. Terwyl en alle d'andere ſuſters hier over ſchroomden, verwonderde ick my alleenelyck over de verduldigheyt van deſe goede Religieuſe. Ick ſeyde aen Godt, dat by aldien hy my oock ſoo een ſieckte geliefde over te ſenden, dat ick ſe bereyt was te onder-ſtaen: want de begeerte van de eeuwige goederen te genieten, was in my ſoo ſterck, dat ick beſloten had alle middelen, die'er my konden toe brengen, in't werck te ſtellen. 'kEn kan my niet genoegh verwonderen, dat ick dien iever van dan af in my ſoo had, aengeſien ick de liefde tot Godt noch niet gevoelde, die ick, ſoo my dunckt, naderhant gehadt heb, als ick het gebedt begoft te oefnen: alleenelyck had ick maer een ſeker licht, 'twelck my dede verachten al wat verganckelijck is, en ten hooghſten waerdêren de hemelſche en altydt-duerende goederen, die door de verloocheniffe van de aerſche en vanganckelijcke, te bekomen zijn.

Godt verhoorde mijn gebedt; want noch geen twee jaren daer naer vond ick my in ſulck een geſtelteniffe, dat ick geloove, dat alhoewel mijne ſiecktens, van de ſelve ſoorte niet en waren met die van de voor-gemelde Religieuſe, nochtans aen de haere in pynelijck-

lijckheydt niet en moesten wycken ; gelijkmen sal kunnen sien uyt 't gene hier volghen sal : maer eerst moet ick verhalen , wat my is over-gekomen , zijnde ter plaetse , daer ick om genesen te worden , gebroght was.

Daer woonde toen sekeren Priester van goeden huysen en van redelijck goet verstant , maer van geen groote geleertheydt. Desen nam ick evenwel voor mynen Bicht-vader ; want al hiel ick veel van geleerde mannen , nochtans en vond ick'er altijd geene naer mijnen sin : en alsoo quam ick dickwils in handen van half-geleerde Bicht-vaders te vallen , die my soo schadelijck sijn geweest , dat ick by ondervondentheydt magh seggen , dat het noch beter waer eenvoudige en ongeleerde Bicht-vaders te hebben , als-se maer deughdelijck en zedigh sijn ; en van sulcke en ben ick noyt bedrogen geweest : want gelijk ick op hun niet te seer en betrouwde , en sy van hun selven mistrouwden ; soo en deden sy niet gewightighs sonder eerst wysen raedt te vragen : maer de half-geleerde Bicht-vaders hebben my dickwils bedrogen ; niet datse dit moetwilligh of uyt quaet opset deden , maer om datse niet beter en wisten , en ick hun voor bequaem genoegh aensiende , my niet verplicht en meynde meer te moeten doen als sy my en raedden. Hier-en-tusschen leyddense my langhs eenen ruymen wegh : van dootsonden maecktense maer dagelijckse , en de dagelijckse waeren by hun soo veel als niet: en
ick

Ick van mijnen kant was wel soo ergh, dat indien sy wat strenger of nouwer met my gehandelt hadden, ick lichtelijk naer eenen anderen soude hebben gaen soecken.

Sulck eene bestieringe is my soo schadelijk geweest, dat ick my verplicht vinde, andere hier over te waerschouwen, op dat sy soo een groot quaet souden vluchten: want om het seggen van die Bicht-vaders, en wird ick voor Godt niet ontschuldigt; door dien hunne bestieringh uyt haer selve soo peryckeleus was, en de fouten daer sy my toe broght, soo groot en tastelijk, dat dit alleen had moeten genoeghsaem zijn, om my'er te doen van wachten. Godt, gelijk ick geloove, liet toe tot straffingh myn'er sonden, dat dese Bicht-vaders hun selven en my te samen alsoo bedrogen; en dat ick andere, met te seggen wat ick van hun gehoort had, nock quam te bedriegen. Meer als seventhien jaren bleef ick in dese verblintheyt steken; soo langh tot dat eenen seer geleerden Religieus uyt d'Order der Predickheeren my anders begoft te leeren, en de Paters der Societeyt JESU my voorders licht gaven om het groot gevaer te sien, daer ick door soo peryckeleuse bestieringh in gestelt was.

Als ick my dan by dien Priester, daer ick strax van gesproken heb, begoft te bichten, droegh hy my een seer groote affectie: en al had hy daer geene quade meyningh in; nochtans en moght syne liefde, om dat se al te groot

was, niet voor goet gehouden worden. 'kGaf hem te kennen dat ick in gewichtige saken, om al wat in de werelt is, Godt niet en soude willen vergrammen. Hy seyde my, dat hy oock soo gestelt was, en alsoo geraeckten wy beyde in een groote gemeynschap. Doch als hy merckte, hoe ick noch soo jongh zijnde, geheel met mijnen geest in de grootheden van Godt verslonden was, en alle mijn vermacck nam in van goddelijcke saken te spreken; wirt hy soo beschaemt, dat hy my den ellendigen staet daer hy in stact, begost te openbaeren. Want hy was nu ontrent de seven jaeren door een vleeschelijcke liefde met syn hert aen een vrouw-persoon gehecht geweest, sonder dat hy hierom liet Mis te lesen. Dese sake was teenemael publieck, maer niemant en dorst'er hem van spreken. Dit dede my groot medelyden hebben, om dat ick hem seer beminde, en noch soo verblint was, dat'er my een deught scheen, den persoon lief te hebben, die ons lief heeft; maer vervloecht zy desen gront-regel, als hy ons soo verr' sou brengen van iets te doen dat tegen Godts wet strydt. 'tIs een van de dwael-regels, die de werelt bedriecht, en my toen oock bedroogh: want als wy van iemant eenigh weldaet ontfangen, 'tis aen Godt alleen dat wy verplicht zijn. Hoe kan het dan een deught wesen, de vrintschap die Godt mishaeft en hem vergramt, niet te breken?" O rampsalige werelt! hoe blint zyt ghy, en hoe gevaerlijck is uwe blintheyt!

,, och

„och Godt wat groote gratie soud ghy my
 „doen; indien 't u beliefdt my ondancckaer te
 „maecken aen de werelt, en alleenelijck maer
 „dancckaer aen u! dogh 'tis om myn sonden
 „g'heel anders getchiedt.

De saecke van den Priester, om'er meer
 licht in te hebben, ginck ick by de perfoonen,
 daer hy me woonde, wat nader onder-soec-
 ken; ick bevond, dat dese boose vrouw-per-
 foon hem een kopete medaille met tooverye
 daer binnen, aen sijnen hals, tot haere liefde
 had doen dragen, en datmen hem die noyt en
 had kunnen doen af-legghen. 'tEn is by my
 niet al waer, 'tgene men van die tooveryen
 uyt-geeft; maer 'k sal even seggen wat ick'er
 van gesien heb, op dat een ider sich onthoude
 van al sulcke vuyle en boosaerdige flooren,
 de welcke, naer Godts vreesse en alle schaemte
 die het vrouw-geslachte soo nut en noodigh
 is, versaeckt te hebben; bequaem zijn de alder-
 boosste sijten te bedryven, die den duyvel hun
 in-geeft. Hoe groote sondaresse ick wesen
 magh, evenwel en heb ick noyt gepeysen ge-
 had van aen sulcke duyvelryen geloof te ge-
 ven, oft my daer me te behelpen. 'kEn heb
 noyt den wil gehad om een ander tot quaet
 te brengen; en niemant al had ick gekoft, sou
 ick tot myner liefde hebben willen trecken;
 want Godt heeft my altydt van sulcke boos-
 heden bewaert, daer ick sonder hem, zijnde
 van my selve maer krankheydt en ellende,
 soo wel als d'andere sou in-gevallen hebben.

Als

Als ick dan alle die gemelde befonderheden wegens den Priester vernomen had, be-
toonde ick hem nogh meerder affectie als te
voren. Mijn insight was hier in wel goet,
maer myn manier van doen en docht niet:
want noyt en is't geoorloft het minste quaet
te doen, om eenigh goet, hoe groot het oock
magh wesen, daer uyt te trecken.

't Was by na niet anders als van Godt dat
ick hem gedurigh sprack; en dit konde hem
wel dinstigh wesen; maer gelijk my dunckt,
't was d'affectie die hy my droegh, de welcke
hem 'tmeest beweeghde, om my die medaille
in handen te stellen. Ick ded' se seffens in de
rivier worpen; en terstont wirt hy als eenen
mensch die uyt eenen swaren slaep schiet.
Alle de grouwelijcke sonden die hy gedu-
rende soo langen tydt bedreven had, quamen
voor sijne oogen: hy wirt'er van verschrickt,
beweende-se, en kreeg'er eenen schroom af.

'k Geloove dat hem de alder-heylichste Ma-
ghet in desen voorval merckelijck bystont,
door dien hy een besondere devotie had om
den feest-dagh van haere Ontfangenisse te vie-
ren. Hy verliet die rampzalige vrouw-per-
soon; en bleef Godt onvermoedelijck be-
dancken om dat hy hem sijn oogen geopent,
en van sulck een groote blintheyt verlost
had. Hy stierf in een seer goede ghesteltenisse
een jaer naer dat ick in kennisse met hem ge-
komen was, hebbende al dien tydt seer chri-
stelijck over-gebroght, en sich geoeffent in me-
nigh.

nighvuldige goede wercken; soo dat ick hope dat Godt hem barmhertigheyt sal gedaen hebben.

Noyt en heb ick in d' affectie die hy my droegh, iet quaets kunnen mercken, al is't dat sy wel suyverder had mogen wesen: en in verscheyde occasien, die'er voor-vielen soude ick groote sonden kunnen bedreven hebben, ten waer ick soo eenen schroom gehadt hadde van Godt te vergrammen. 'kGeloove dat den Priester dese gesteltenisse in my siende, my nogh te meer genegen wirt: want de mans-persoonen volgens myn oordeel, hebben een meer achtigh van't vrouw-volck, als sy-se de deught sien behertigen; en 'tis door de deughtsaemheyt dat de vrouw-persoonen oock meer vermogen by hun krygen.

Hier en tusschen, wat myn persoon aengaet, soo onderstond ick daer dry maenden lanck geweldige pynen ter oorsaecke van myne sieckte. Men dede my sterckere medecynen gebruycken, als myne lichamelijke krachten konden verdragen; en alsoo geraeckte ick nogh in eene erger gesteltenisse als te voren. Mijnen vader broght my wederom ter plaetse daer ick van gekomen was. De medecyn-meesters quamen my besoecken, en verloren al hun hope van my te kunnen genesen, seggende dat ick boven alle myne andere qualen, nogh in een uyteringh was. Als sy de pynen sagen, die my de treckingen van zenuwen, van den hoofde tot de voeten deden lijden,

den, beleden sy zelfs, dat dese tormenten meer waren als-men kan onder-staen: soo dat ick wel te beklagen sou geweest hebben, ten waer mijne sonden sulcke straffen verdient hadden. 'kEn wete niet hoe het mogelijk was, dat ick alle dese pynen t'samen soo konde uyt-staen. Men sagh klaerlijck dat de verduuldig-heyte, die tusschen alle myn lijden uyt-scheen, een besonder gratie was, welcke my van Godt vergunt wirt.

Het inwendigh gebedt, dat ick begoft had te oeffenen, en de historie van Job, die ick in de zede-lessen van den H. Gregorius gelesen had, waren my in dese gesteltenisse seer dienstigh om soo affryselijcke pynen verduidelijck te verdragen. Gedurigh was ick met Godt besigh, en sonder op-houden had ick in mijnen mondt en gedachten, dese woorden van Job: *Heb ick het goet van de hant Godts ontfangen waerom en sou ick 't quaet, dat by my over-sent, oock niet verdragen?* En my docht dat ick gevoelde dat dese woorden my versterckten.

Alfoo ick genegen was om my dickwils te bichten, versoght ick, voor den Feest-dagh van ons Lieve-vrouwe Hemel-vaert, myn bicht te mogen spreken. Mijnen vader meynende, dat ick door de vreesse van de doot hier toe gedreven wird, en dat het bichten my te seer sou vermoeyen, en wild'et geensints toe-staen. O liefde uyt al te groote natuerlijcke teerheyt voorts-komende, hoe seer zyt ghy te vreesen! aengesien dat oock d' affectie
van

van mijnen vader sulck een voorsigtigh en christelijck man, bequaem was om myne ziel soo nadeelig te wesen! want dien selven nacht viel ick in een flauwte, die by na vier dagen duerde, en my broght buyten alle kennis en gevoelen. Ick kreegh het heyligh Olijfsel, en men meynde dat ick allen oogenblicken mijnen geest gaf. Het graf was al onderhalven dagh in ons klooster open geweest, om mijn dootd lichaem te begraven; en in een klooster van onse Paters, had men alreets mijn uyt-vaert gehouden. Mynen Vader tusschen sijne anxten en droetheyt van my de bicht belet te hebben, stierde sijne suchten en gebeden tot den hemel; en gebenedyt moet Godt zijn, diese geweedicht heeft te verhooren en my te sparen.

Soo haest ick tot my selve quam, sprack ick mijne bicht, en ontfinch de H. Communie met overvloedigheyt van traenen: maer, soo my dunckt, en quamen sy niet voorts uyt enckel berouw van Godt vergramt te hebben, 'twelck tot mijne saligheyt sou genoeghsaem geweest hebben; ten waer misschien de sonden diemen voor dagelijcksche opnam, en die ick naderhant klaerlijck gesien heb doodelijcke te wesen, dit belet hadden: want rakende de belijdenisse die ick dede, dese was niet tegenstaende alle mijne pynen soo volmaeckt, dat ick het minste niet achter en liet, daer ick Godt mede meynde vergramt te hebben: en van 'tbeginsel af dat ick te bichten

gongh,

gongh, had my Godt dese gratie onder andere gedaen, dat ick my altydt recht uyt bichte van al wat my sonde docht, al had het maer dagelijckse geweest: maer evenwel had ick alfdan komen re sterven, soo soude myne saligheyt, om de onwetentheyt van mijne Bichtvaders, en om mijne eygen boosheyt, noch al seer twyffelachtigh geweest hebben. Oversulx en kan ick noch tegenwoordigh sonder schrick niet peysen, hoe Godt my alfdan gelijk door mirakel in't leven behouden heeft.

O mijne ziel! kont ghy de grootheyt van't peryckel, daer u den Heere uyt verlost heeft, genoegh bevroeden? En alwaer't dat uwe liefde tot hem niet sterck genoegh en was om u van sonden te bewaren; en sou u de vrees evenwel niet moeten wederhouden, aengesien hy u in eenen staet noch duysentmael gevaerlijcker als desen was seffens uyt het leven kan rucken? Hierentusschen bid ick hem van my liever in stof en aschen te laten vergaen, als te verdragen, dat ick soude ophouden van hem te beminnen.

VI. CAPITTEL

Sy doet haer tot het Klooster voeren, en onderstaet verduldelyck groote pynen. Hoedanigh haere inwendighe ghesteltenis alsdan was. Sy neemt haeren toevlucht tot den H. Joseph, en bekomt hare gesontheit door syne voorspraeck.

DE onverdragelijcke pynen, die ik na dese flaute van vier dagen onderstaen heb, zijn Godt alleen bekend. Sy bleven tot den Palmen Sondagh van het volgende jaer al even sel dueren. Soose een weynigh begosten te verminderen, kreegh ick sulck eenen drift om in mijn klooster te zijn, datse my sonder voorder uytstel in sulcke deirelijcke gesteltenisse genootsaeckt waren daer henen te dragen. Ick bleef ontrent de dry jaren, sonder eenen voet uyt mijn kamer te setten; en als het soo verr' gekomen was, dat ick mijn lichaem begost te kunnen sleuren, en wist ick niet hoe Godt genoegh bedancken. Ick verdroegh alle dit lyden met eene oprechte overgevinge aen synen goddelijcken wil: jae de leste pijnen onderstond ick oock met blijfchap om datse my ten opzicht van die ick in't beginsel geleden had, als geen en dochten te wesen: en al hadden se altydt blijven dueren, even was ick soo gestelt, dat ick my aen Godts
schic-

schickinge in alles sou onderworpen hebben. My dunckt dat ick nergens om en socht genesen te zijn, dan om in de eenigheyt op sulke wyse, gelijk men my geleert had, mijn gebedt te kunnen houden; waer toe in't sieckhuys soo geen gelegentheyt en was. Ick bichte my seer dickwils, en sprack veel van Godt. Alle mijne Medesusters waren in my gesticht, en stonden verwondert over de groote verdueligheyt, die den Heere my verleende. Het docht hun onmogelijk dat ick sonder synen bystant soo groote pijnen sou kunnen onderstaen hebben met blijchap.

Ick en kan Godt niet genoegh bedancken over de gratie, die hy my dede van het gebedt te kunnen oeffenen: want hier door verstond ick, wat groot geluck het is hem te beminnen; en ick begoft eenige genegentheden tot de deught in my te gevoelen, de welcke ick te voren soo niet gevoelt en had; alhoewel sy noch niet sterck genoegh en waren, om my te wederhouden van Godt te vergrammen. Noyt en sprack ick van iemant quaet: ick ontschuldighde de ghene, daermen van klaeghde; want ick had altydt voor oogen, dat ick met een ander moest handelen, gelijk ick wenschte datmen met my sou gehandelt hebben. Oock broght ick de gene die veel met my verkeerden, tot dese gewoonte; soo dat'et by ieder een kennelijck was, datmen over al van achterklap bevrijdt was, daer ick, of wel eenige van die my aen-hingen, tegenwoordigh waren.

Ick

Ick wird tot de eenigheydt seer ghenegen, en nam sulck een vermaeck in op Godt te peysen, en van hem te sprcken, dat my de samen-spraeck, daer van Godt gehandelt wirdt, veel aengener was, als alle voorkomtenheydt des werelts. Ick las geerne goede boecken, en had sulck een leetwesen over myne sonden, dat ick my somwylen tot het gebedt niet en durf begeben, om den schroom die ick had van het schrickelijck torment, dat my 't gepeys van Godt vergramt te hebben, alsdan aen dede. De oorfaeck van dit torment en was de vreesse niet, mitds ick'er geen en had: maer 't was het insien van de gratien, die Godt my in't gebedt, soo overvloedelijck dede, en het over-leggen van soo vele andere verbintenissen die ick hem schuldigh was, en daer tegen myne uysterste ondanckbaerheydt.

De tranen die ick storte over myne sonden, bedroefden my in plaets van my te troosten, siende dat ick'er niet beter om en wird; en dat alle de voornemens die ick maecte, en den arbeydt die ick dede, my evenwel niet wederhouden en konden van te hervallen, soo'er eenige occasien voor-vielen. My doght dat de tranen, die Godt my geweerdighde te vergunnen, niet als gemaecte tranen en waren, en dat myn berouw maer geveynstheydt was.

In de bicht trachtde ick niet te seggen, als dat noodigh was; en my dunckt dat ick al dede wat ick kost om gunst by Godt te vinden, maer al mijn ongeluck was, dat ick de occasien,

sien, die d'oorfaeck van mijn sonden waren, tot den wortel toe niet af en snede, en dat ick van mijne Bicht-vaders by na geen hulpe en ontfingh: want hadden sy my gewaerschout van het peryckel daer ick in was, en my gheseyt dat ick desen perykeleusen handel schuldigh was heel en gansch te verlaten; ick en twyffel niet, of sy souden my uyt alle dese occasien getrocken, en samen uyt alle mijne pynten verlost hebben; gemerckt ick sulck eenen schroom had van doot-sonde, dat by aldien ick gheweten had, dat ick'er in-gevallen was, my onverdragelijck sou geweest hebben, oock eenen dagh alleen daer in te blyven: dese vreesse van Godt te vergrammen, die ick door het gebedt bekomen had, was in de liefde soo verflonden, dat sy my niet toe en liet op de straffen te peysen, voor welcke ick nochtans alsdan wel achter-dencken moght hebben.

Al den tijdt, dat ick soo sieck was, droegh ick groote forge om in geen doot-sonde te vallen; maer ick verlanghe na de gesontheyt om Godt beter te kunnen dienen; en mijne ghesontheydt was oorsaeck van mijn verlies. Hier-en-tusschen verdroegh ick myn sieckte seer verduldighlijck, en peysde dickwils tusschen mijn lijden, dat by aldien de ghesontheydt, daer ick soo na wenschte, my sou dienen tot verderffenisse mijn'er ziele, dat'et my noch veel beter waer, altijd soo ellendigh te blyven naer het lichaem, ghelijck ick was. Maer ick liet my voor-itaen, dat in dien ick
 gesont

gesont waer geweest, Godt beter sou gediend hebben; dogh hier in was ick seer bedrogen, midts dat'er ons niet saliger en is, als ons geheel aen de bestieringh van Godt over te geven, die beter weet als wy, wat ons dienstigh en profytigh is.

Ick nam den *H. Joseph* voor Patroon, en beveelde my aen hem ten uystersten. 'k Heb in desen en in meer andere voor-vallen, daer mijn eere en mijn saligheydt aen-hongen, naderhandt bevonden, dat hy my veel behulp-samer geweest is, als ick oyt van hem sou hebben derven versoecken. 'tEn gedenckt my niet dat ick tot noch toe iet van hem versocht heb, oft 'tis my vergunt gheweest: en sonder vervvonderinge en kan ick niet overpeysen, hoe groote gratien my Godt door syne voor-sprake verleent heeft, en uyt hoe menige per-rijckelen, soo naer ziel als naer lichaem, ick door hem verlost ben. Het schynt dat Godt aen andere Heyligen de gratie toe staet, van ons in sekeren noot te helpen; maer ick weet by ondervondentheydt, dat den *H. Joseph* ons in alle noot en voor-val te hulpe komt; als of onsen Salighmaker wilde te kennen geven, dat gelijckerwys hy hem onderdanigh is ghe-weest op der aerde, nu alnogh in den hemel syn verfoeck niet en konde weygeren. Dit hebben alnoch andere personen beneffens my onder-vonden, die ick geraeden had van hunnen toe-vlucht tot hem te nemen.

Ick besorghde van mijnen kant, soo veel
het

het mogelijk was , dat sijnen Feest-dagh met groote solemniteyt soude geviert worden ; en al hoe wel mijne meyningh hier in goet was ; dede ick nochtans al veel onvolmaeckte dingen , tot welcke ick door ydelheydt meer gedreven wird , als door den geest van godtvruchtigheydt , die eenvoudigh en g'heel inwendigh is : want ick was soo onvolmaeckt , en uyt de natuer tot de ydelheydt en kurieufheydt soo genegen , dat het goet dat ick dede , en daer den Heere my toe beweeghde , altijd met groote ghebreken gemengelt was. Ick bidde hem uyt ganschert herten , van my dit te willen vergeven.

Ick soude een iegelijk de devotie tot den *H. Joseph* wel hebben willen in-drucken om de ondervondentheydt die ick had van de gratien , die ons door sijne voorspraeck van Godt gegeven worden. Noyt en heb ick iemandt gekent , die een oprechte devotie tot hem gehadt , en door sijne wercken de selve betoont heeft , of is in de deught vervoordert. 'Ken weet niet dat ick sedert eenige jaeren , op synen Feest-dagh iet van hem versocht heb , dat my niet en is vergunt geweest : en was'er mischien in't versoeck dat ick hem dede iet onvolmaeckts ; soo wist hy dat te verbeteren , en tot mijn meerder goedt te doen keeren.

Ick soude veel andere besondere weldaden , die door het toe-doen van desen glorieusen Heyligen my en een ander verleent zijn , hier noch kunnen verhaelen ; maer om kort

te maken, verfoecke ick alleenlijck in den naem van Godt, dat de gene die aen myn seggen geen geloof en geven, 't selve souden beproeven: en door ondervondentheydt sullen sy overtuyght worden, hoe voordeeligh het is met eene besondere devotie tot desen H. Patriarch sijnen toevlucht te nemen: my dunckt dat de persoonen van ghebedt, hem eene besondere affectie moesten draghen; want ick en verstaen niet hoe-men sijn ghepeysen kan laten spelen op al den tydt dat *Maria* met het Kindeken *JESUS* woonde, sonder den *H. Joseph* te bedancken over al den dienst, die hy hun betoont heeft: en al de gene die geen en Bestierder en hebben om hun in't ghebedt te onder-richten, moeten, om niet te dolen, desen wonderlijcken Heylighen voor Leydts-man verkiezen. Myne genesingh is een uyt-werckfel geweest van sijn groot vermogen by Godt; maer het misbruyck van sulck een weldaedt, moet aen mijne luttel deught toe-geschreven worden.

Wie soude sich kunnen inbeelden, dat ick soo haest sou hervallen hebben, naer dat Godt my met soo groote gratien voor-komen had? naer dat hy my van de aenstaende doot, en uyt 't peryckel van de eeuwige verdoemenisse soo genadelijck verlost had? Jae mijne ziele, soo wel als mijn lichaem gelijk van de doot verweckt, en wederom het leven gegeven had? "Maer wat segh ick? O Heere! maghmen een leven, dat hier met soo vele pery-
 kelen

„ kelen omringelt is, oock wel leven noemen?
 „ nochtans terwylen ick met dit te schryven
 „ besigh ben, soo dunckt my dat ick steunende
 „ op uwe gratie en barmhertigheydt, wel met
 „ den Apottel Paulus seggen magh, al hoe wel
 „ soo volmaecktelijk niet als hy, dat ick niet
 „ meer en leve, maer dat ghy het zijt, Ô mij-
 „ nen Schepper, die sedert eenighe jaeren nu
 „ leeft in my: want ick sien, ghelijck my
 „ dunckt, dat ghy my by de handt leydt, ende
 „ een vast voor-nemen in-geeft (waer op de
 „ uytwercksels in verscheyde voor-vallen
 „ oock gevolght zijn) van noyt teghen uwen
 „ goddelijcken wil het minst te doen; al hoe
 „ wel ick u sonder mijne weet al-noch in vele
 „ dingen buyten twyffel vergramt heb. Oock
 „ geloov' ick, dat'er my niets in de werelddt
 „ en sou konnen voor-geleydt worden, oft
 „ soude het tot uwen dienst uyt gansch her-
 „ ten onder-nemen, gelijk het in eenige voor-
 „ vallen alreets gebleken heeft, alwaer ick u
 „ door uwe hulpe getrouw ben geweest. En
 „ my dunckt dat ick noch de werelddt, noch
 „ iet datter in is meer en beminne; jae dat ick
 „ buyten u alleen, Ô mijnen Godt, mijnen
 „ troost en mijne vreught! alles maer en aen-
 „ sien als een swaer kruys. Het kan gheschie-
 „ den dat ick bedrogen ben, maer gy Ô Heere,
 „ die het binnenste van mijn herte door fiet,
 „ ghy weet dat mijne gevoelens ghelijck-for-
 „ migh zyn aen mijne woorden. Hier-en-tuf-
 „ schen wat redenen en soud' ick niet hebben
 „ van

„ van te vreesen, in dien ghy op-hielt van my
 „ te helpen, wel wetende en over-tuyght
 „ zynde, gelijk ick nu ben, dat ick niet meer
 „ sterckte noch deught en hebbe, als het u en
 „ geweerdicht my genadelijck te vergunnen;
 „ en dat alle myne goede voornemens, my
 „ niet wederhouden en konnen van wederom
 „ te vallen, soo ghy u maer een vveynigh van
 „ my ontrect? Ô mynen Salighmaker! gebe-
 „ nedyt moet ghy zijn in der eeuwigheyt, dat
 „ niet tegenstaende ick u verliet, ghy my niet
 „ verlaten en hebt: want hoe ongewilligh ick
 „ was om u te volgen, evenwel en hebt ghy
 „ uwe genadige hant van my noyt afgetroc-
 „ ken; maer hebtse soo menighmael als ick
 „ gevallen was, tot my uyt-geleken om my
 „ wederom op te rechten, gelijk men in dit
 „ vervolgh sal gaen sien. „

VII CAPITTEL.

Sy verkeert wederom met peryckeleus gheselschap, en verlaet het inwendigh gebedt. Hoe nootsakelyck het slot is voor de Vrouwe-kloosters. Sy hernemt het inwendigh gebedt; maer lydt grooten strydt om haere onwerstorventheydt. Hoe nootsakelyck het is aen de beginnende met deughtsaeme personen te verkeeren.

Ick begoft my aldan in vele peryckeleuse occasien te steken; en my begevende van

d'een ydelheydt tot d'ander, wird ick soo on-
 geregelt, dat ick uyt schaemte niet meer tot
 Godt en dirf naderen, om door soo beson-
 dere gemeynschap met hem te handelen, ge-
 lijk hy ten tyde van't inwendigh gebedt met
 ons geweerdicht te doen: en hoe het getal
 myner sonden gedurigh meer en meer wirt,
 hoe ick den smaeck meer verloor, die ick in
 de oeffeningen der deughden pleegh te genie-
 ten." Hier uyt sagh ick klaerlijck, Ô mijnen
 „ Godt! dat ghy het niet en waert die u van
 „ my ontrock, maer dat ick het was die my
 „ ontrock van u. „ Terwylen dan, dat ick
 my selve door de arghlistigheyt des duyvels
 aldus bedrogen vond, en my liet voorstaen
 datter niemant soo onvolmaeckt en was als
 ick; soo docht my, dat ick den gemeynen
 treyn moest volgen, en my met het mont-
 gebedt, daer ick toe verbonden was, te vre-
 den houden, sonder voorder meer door het
 inwendigh ghebedt met Godt te derven ver-
 keeren.

In sulck eenen staet ghelijck ick alsdan
 leefde, was de werelt in my bedrogen, om
 dat'er in my naer het uytwendigh, niet als
 loffelijcks te sien en was: hier toe nochtans
 en wird ick niet gedreven door geveynstheyt,
 noch door begeerte van godtvruchtigher te
 schynen als ick was; want 'ten gedenckt my
 niet van oyt door schyn-heyligheyt, of ydel
 glorie Godt vergramt te hebben: in tegendeel
 had ick'er sulck eenen afkeer van; dat my de
 eerste

eerste beweeghels seer lastigh vielen; en dat ick insiende wat van binnen in myn hert al om-gingh, niet verdragen en kost, dat mijne Mede-susters soo goet gevoelen van my hadden.

De reden waerom myne fouten hun soo verborgen bleven, was, datse saghen dat ick noch soo jonck van jaeren, en tusschen soo vele occasien van tydt-verquistinge, my om te bidden en veel te lesen, dickwils in de eenigheyt vertroock; dat ick myn vermaeck nam in van Godt te spreken, en in syne Belden op vele plaetsen te doen schilderen; dat ick myne bid-plaets met verscheyde dingen vercierde die de devotie verweecten; dat ick van niemant quaet en sprack, en vele diergelijke dingen gewoon was te doen, die eenen schyn van deught hadden. Hier door geschied't dat men sonder eenigh achterdencken my ten uitersten betrouwde, en meer libertyt gaf als aen de outste Nonnen; doch ick en misbruyckte-se niet, noch en dede oyt iet sonder oorlof: ick en heb noyt iemant door verborgen gaten, door spleten van muren, of by nachten buytens klooster gesproken; en ick en kost niet bevroeden dat in de kloosters sulcx omgingh.

'tGhene ick hier verhaele, geeft my reden van te gelooven dat my het ongesloten klooster seer schadelijck was: want de liberteyt die de goede Nonnen daer mochten gebruycken sonder sonde, mits sy haer tot niet meer verbonden en hadden, soude my, die soo

quaet was, lichtelijck tot de verdoemenisse gebraght hebben, 'ten waer my Godt door syne gratie besonderlijck bewaert had: soo dat ick een vrouwe-klooster sonder slot aen soo vele peryckelen onder worpen sien, dat 'et voor de quaet-willige eer eenen wegh is naer de helle, als een remedie tegen hare kranckheyt. 'kEn spreke hier niet van 't klooster daer ick aldan was, en alwaer goeden regel onderhouden wirt; maer van eenige andere die ick gesien heb, daer de Nonnen teenemael vervult waren van den geest des werelts en van hare ydele plesieren, sonder by na eens te peysen waer toe sy verbonden zijn: en Godt gawe, dat-se selfs 'tghene sonde is, voor geene deught aen en namen, gelijk my seer dickwils gebeurt is. Hierentusschen sulcx te doen verstaen aen dese ellendige Religieusen is soo moeyelijck, dat Godt-se door eenen besonderen bystant van syne gratie moet verlichten, en niet alleenelijck eens, maer verscheyde reyten syne stemme moet doen hooren om-se op den rechten wegh te brengen, en tot het ghene daerse van wegen haren Regel toe verbonden zijn.

In dien de ouders mijnen raet wilden volgen: genomen dat sy in 't uytstellen van hunne dochters, oock hare saligheyt niet voor oogen en hadden; souden-se evenwel om de eer van hunne dochters, haer niet liever een slecht houwelijck moeten laten aengaen, of by hun g'huys houden, als wel om'er van ontslagen

te zijn in sulcke kloosters te steken, daer meer peryckel is van de saligheyt te verliefen als in de werelt? Want by aldien sy haer in de werelt tot het quaet begeven, soo sal men 't haest gewaer worden; daer sy 'et in de kloosters langen tydt kunnen verbergen eer het te voorschyn komt: en dit quaet is soo veel te grooter, om dat sy'er de andere Religieusen iné besmetten, die somwylen sonder eens te peysen op het quaet exempel datmen hun geeft, blindelinx in-volgen 't ghene sy in't klooster komen te sien.

De dochters zijn voorwaer seer te beklagen, die om de wereltsche peryckelen te ontvluchten en alleen voor Godt te leven, sich uyt de werelt vertrecken; en hierentusschen haer selven in de kloosters noch in veel meer peryckel vinden als oyt te voren, sonder eenigen middel te weten om'er in te voor-sien: want de jonghheyt, de sinnelijckheyt en den duyvel trecken haer aldaer tot het selve quaet, 'twelck sy scheidende uyt de wereltsichten te vluchten; en hunne onregeltheden worden sy soo luttel gewaer, dat-se by na noch meynen wel te leven. My dunckt dat alsulcke Nonnen op seker manier by de ongeluckige kettters wel mogen vergeleken worden, die hun selven willens en wetens verblinden; en alhoewel sy hunne dolinge voor de waerheyt willen aen-nemen, en noch andere tot hun trachten te trecken; nochtans sikh noyt vast en kunnen laten voor-staen dat het de waerheyt

is; door dien sy in den grondt van hun hert als eene inwendighe stemme hooren, die hun seghet, dat sy in hun geloof bedroghen zyn.

Och hoe ongeluckigh zijn mans en vrouw-kloosters die niet gereformeert en zijn! daer twee verscheyde wegen gelijckelijck bewandelt worden; den eenen van de deught en den anderen van verflappinge! maer wat segh ick gelijckelijck? Aengesien den peryckeusefen wegh van verflappinge veel meer gevolght wort, voor soo veel onse quade genegentheden ons daer toe trecken, en het exempel van den meesten hoop die hem ingaen, ons dien noch te aengenamer doet schynen. Oversulcx wort daer den wegh van het oprecht onderhoud des Regels soo weynigh betreden, dat de Monicken ende Nonnen die volgens hunnen roep en verbintenissen soecken te leven, meer moeten vreesen van de Religieusen daerse mé wonen, als van den duyvel selfs; en dat se hun meer moeten wederhouden in't spreken van de liefde diemen Godt schuldigh is, als van de vrindtschappen en kameraetschappen die den duyvel in sulcke kloosters doet maken. Is het dan wonder, datmen heden-daeghs in de H. Kercke soo veel quaet siet geschieden, aen-gesien dat die de andere tot de deught behoorden te stieren, selfs den geest van de HH. Instelders hunner Ordens soo hebben uyt-geblust? Ick bidde Godt uyt ganschere herten van'er den middel in te stellen, die hy'er toe noodigh weet te wesen.

Als

Als ick my dan wederom begaft tot de conversatien daer ick van gesproken heb, en sulckx oock van andere sagh geschieden; en meynde ick niet dat-se my soo schadelijck souden geweest hebben, gelijk ick naderhandt heb ondervonden. My doght dat de gewoonte, die in vele kloosters soo gemeyn is van d'een en d'ander te gaen besoecken, my geen meer achterdeel en soude doen als aen andere Nonnen, die, gelijk ick sagh, noch goet van leven waren: maer ick en bevroede niet, dat sy veel beter zynde als ick, haer selven in sulck een peryckel hier door niet en stelden gelijk ick dede. Oock sagh ick genoegh dat in dese conversatien eenigh quaet gelegen was, al waer het maer geweest ter oorsaccke van den tydt di'er soo onnuttelijck verquist wirt.

Zijnde eens in't geselschap van sicker persoon, opende my Godt de oogen om den staet te doen sien daer ick in gestelt was, en hoe my sulcke vrintschap geenints en diende. JESUS CHRISTUS verscheen my met een stuer en straf gelaet, en gaf my te kennen hoe seer mynen handel hem mishaeghde: ick sagh hem klaerder met de oogen van myne ziel, als ick hem met die van myn lichaem had kunnen sien: en al hoe wel dit nu over de 26. jaeren gebeurt is, nochtans dede dit gesicht sulck eenen indruck in myn gemoet dat'et my al-nogh soo tegenwoordigh is, als oft'et desen oogeblik eerst geschiedt was. Ick wird soo verschriekt en ontstelt, dat ick die persoon niet

meer sien en wilde : maer alsoo ick niet en wist, dat-men sonder het gebruyck van de lichaemelycke oogen iet sien kost, versterckte my den duyvel in dese onwetentheyt : hy dede my gelooven dat sulcks onmogelyck was ; en dat het gene ick gesien had , maer een verbedingh of bedrogh vanden boosen vyandt konde wesen, en alsoo veel meer diergelycke dingen. Dit niet tegenstaende , docht het my altydt dat'et geen bedrogh , maer dat'et Godt was : dogh om dat die berispingh met myn gegentheyt niet over een en quam , soo hulp ick my selve hier in bedrigen ; sonder hier over niemant te raeden te gaen : hier en tusschen wird ick seer gepraemt om die persoon wederom te gaen besoecken ; en men verskerde my , dat haer geselschap niet als tot myn ter en konde strecken ; soo dat ick my liet geseggen , en wederom met haer en met meer andere gingh verkeerem : want als ick in soo ydele conversatien verslonden was , en doghten sy my soo schaedelijck niet , al sagh ick wel , dat-se niet en deughden. Maer geen en heeft my meer verstroytheden veroorsaect , als de gemeynschap met de persoon daer ick hier van spreke ; om dat ick soo groote affectie tot haer hadde.

Terwylen wy op sekeren tydt eens samen waren , sagen wy een groote padde met eene ongemeyne snelheyt tot ons komen gekropen , en den indruck die ick hier door kreegh , en heb ick noyt kunnen vergeten : " Ô al-mogenden

„den Godt! met wat forghvuldigheyt en goet-
 „ heydt hebt ghy my op verscheyde manieren
 „ salighe waerschouwingen gegeven, en hoe
 „ weynigh profyt heb ick'er mé gedaen! „

Daer was een Nonne van myn maeschap
 seer oudt van jaeren en een groote dienareffe
 des Heeren, die my onder-tusschen salige ver-
 maningen en goeden raet gaf; maer in plaetse
 van my'er na te voegen, wird ick hier door
 te meer van haer vervremt; om dat-se, soo my
 doght, sonder reden in my ontflight was. Dit
 verhaele ick hier om Godts oneyndelijcke
 goedtheyt en myne uysterste boosheyt te doen
 blijcken; en op dat cenige Religieusen die
 misschien door Godts schickingh dit met'er
 tydt lesen sullen, uyt myn exempel souden
 leeren, sigh tot sulcke conversatien noyt te
 begeven: ja ick bid hun inden naem van Godt,
 dat sy foodanigh vermaeck altydt vlughten;
 en ick verzoek van Godt de gratie om eenige
 van die ick bedrogen heb met hun te seggen
 dat'er geen quaet of perykel in gelegen en was,
 uyt dit bedrogh te trecken door het gene ick
 hier verhaele. Ick en kan myn voorighe blint-
 heyt niet genoegh beweenen, noch de son-
 den die myn quaet exempel veroorsaect
 heeft, al hoe-wel ick geen opset en had van
 imant te bedrigen; maer k'was selfs bedrogen
 meynende daer geen groot quaet in gelegen te
 zyn.

Terwylen ick soo onvolmaectt en onbe-
 quaem was om my selve te bestieren, had ick

een seer groote begeerte om andere behulp-
 saem te zyn;welck een gemeyn tentatie is van
 die eerst beginnen, dogh my nogh wel ge-
 luckte. Al-foo ick dan mynen vader ten uy-
 tersten lief had, wenschte ick hem uyt gansch
 herten het geluck van 't inwendigh gebedt te
 kunnen oeffnen, welck ick meynde te besit-
 ten, en meer achte als al het gene wy in dit le-
 ven kunnen genieten. Ick gebruyckte alle mid-
 delen om hem daer toe te verwecken, en gaf
 hem boecken om'er de manier van bidden uyt
 te leeren. Mynen vader, die seer deughtsaem
 was, begaf sich met sulck eenen iver tot 't ge-
 bedt, dat hy'er eer vyf of ses jaren seer in ver-
 voordert was. Dit diende my tot grooten
 troost, en een gedurigh verweksel om Godt te
 bedancken.

Hy wirt van alle kanten wonderlijk be-
 proeft, en verdroegh alles met een volkomen
 onderworpinghe aen Godts wille. Hy quam
 my dickwils besoecken om den troost die hy
 vout in van goddelijcke saken met my te spre-
 ken; dogh alsoo hy my altydt nogh de selve
 gelijk te voren, meynde te wesen, en konde
 ick my niet wederhouden van hem de waer-
 heyt te seggen; want om de menighvuldighe
 verstroytheyt en hiel ick alsdan geen inwen-
 digh gebedt meer; en ben alsoo meer als een
 jaer gebleven, my latende voorstaen dat daer
 een meerder oodtmoedigheyt in gelegen was:
 maer gelijk ick nader-handt seggen sal, is
 dese bekoringh d' alder-grootste geweest die

ick

ick oyt gehad heb, en oock de bequaemste, had ick-se blijven in volghen, om my geheel te verderven: want als wanneer ick het gebedt oeffende, wird ick naer Godt vergramt te hebben, wederom inwendigh ingekeert: 'k nam meer acht om de occasien te vlughten; en het quaet dat ick den eenen dagh bedreven had, traghte ick 'sanderdaghs wederom te verbeteren.

'k Gaf mynen vader wel te kennen dat ick geen gebedt meer en dede, maer 'k versweegh hem de reden: ick slack'tet op de gedurighe onpaffelijckheyt, die zedert de sware sieckte daer ick van gesproken heb, my altydt was by gebleven. Dogh dese onpaffelijckheyt en was geene genoeghsame reden om het inwendigh gebedt te laten; aengesien daer geene lichamelijke sterckte toe noodigh is, dan alleenelyck de liefde: en soo men maer goet van wil is, en den moet niet en laet sincken, geeft ons Godt altydt bequamigheyt om te bidden. Ick segge *altydt*: want al hoe wel de geweldigheden van de pynen, ondertusschen aen de ziel beletsel stellen van haer in te keeren, soo kan sy nochtans op andere tyden genoeghsame gelegentheyt daer toe vinden, selfs in't midden van de siekten: jae noyt en is 'et gebedt volmaeckter, dan als een ziel die Godt oprecht bemint, haer pynen en smerten met blyschap aen JESUS CHRISTUS op offert, alles lijdende om haer naer synen Goddelycken wil te voegen, om hier door aen hem gelijkformiger te

worden, of om andere goede insighten die haer de liefde op worpt, en tusschen soo soecten handel met Godt, haer menighvuldigh te voren komen.

Hier uyt siet-men dat niet alleen in de eenigheyt het gebet met vreught geoeffent wordt, maer dat-men met weynighe sorgvuldigheydt oock groote voordeelen bekomen kan, als ons Godt door het menighvuldigh lyden dat hy ons oversent, den tydt van't gebedt ontnemt, gelijk ick in my selve, alswanneer ick wel met hem stond, menigh-mael onder-vonden heb.

Hier en tusschen mynen vader die om syne rechtsinnigheyt my in alles geloofde, beklaghde my ten uystersten om mijne siecken, en quam my nu en dan besoecken: doch alsoo hy alreets tot eene verheve volmaectheyt gekomen was, en bleef hy my niet langh onderhouden, seggende dat het niet als tydt verlies en was, daer ick niet veel om en gaf; door dien ick mijnen tydt in onnutte en ydele bekommernissen alsdan bestede.

Niet alleenlijck en braght ick mijnen vader, maer noch meer andere persoonen tot het oeffenen van't inwendigh gebedt, terwylen ick self de gratie Godts soodanighlijck misbruyckte: en soo wanneer ick in hun maer eenige genegentheyt tot het gebedt gewaer en wird, onderwees ick-se in de maniere van mediteren, en gaffe tot dien eynde bequame boecken: want sedert dat ick inwendigh begost

gost had te bidden, ben ick altydt begeerigh geweest om oock een ander sijn tot dit gebedt te sien begeben. My docht terwylen ick Godt volgens mijne plicht niet en diende, ten minsten behoorde te besorgen, dat hy van andere in mijn plaetse gediend soude worden; op dat alsoo de gratie die hy my dede, niet vruchteloos en soude wesen. Dit verhaele ick hier, op datmen sien magh hoe groot mijne blintheyt moet geweest zijn, dat ick gingh arbeiden tot de saligheyt van andere, ten selven tyde als ick mijn eygen versuymde.

Mijnen vader viel hierentusschen in een sware sieckte, daer hy na weynige dagen oock van stirf. Ick gingh hem dienen, en syne sieckte naer het lichaem, en was soo groot niet als de mijne naer de ziel. Den arbeyt die ick'er onderstond, was boven mijne krachten; en al bevroede ick genoegh dat ick met hem te verliesen, al mijnen troost en steunsel verloor; evenwel dede ick my selve gewelt, om hem mijne droefheyt te verbergen; maer sy was soo uytnemende groot, en de affectie die ick hem droegh, was soo teer; dat als hy synen geest gaf, myn ziel als uyt myn lichaem scheen geruckt te worden.

De geluckighe doot die hy stirf, de begeerte die hy had om te sterven, en de salighe vermaningen die hy ons gaf naer het heyligh Olyffel ontfangen te hebben, verweekten ons om'er Godt grootelijckx over te loven en te danken. Hy belaste ons dat wy by Godt bermher-
tigheyt

tigheyt voor hem fouden verfoeken, dat wy met een oprecht hert Godt altydt fouden dienen, en rypelyck over-peyfen dat de werelddt met al wat fy besit, maer eenen enkelen *niet* is. Met de tranen in d' oogen, gaf hy ons te kennen syne uysterste droefheydt van Godt na behooren niet gedient te hebben; oock seyde hy ons dat hy in een van de alder-trenghte Orders wel Religieus sou hebben willen sterven. Ick en twyfele niet of Godt had hem gewaershouwt dat hy van die sieckte soude sterven: want niet tegenstaende hem de Medecyn-meesters veel beter vonden, soo en achte hy hun seggen niet, en bereyde sikh gedurigh tot de doodt, sonder iet anders meer te willen peyfen. Syn meeste sieckte was een groote pyn in de schouderen die hem noyt en verliet, en ondertusschen soo geweldigh was, datse hem dwongh te klagen. Ick seyde hem dan, dat alsoo hy tot Christus met het Kruys op syne schouderen altydt soo devoot geweest was, nu moest peyfen dat desen Goddelijcken Saligh-maker, hem door dese pynen wilde doen gevoelen, hoe swaer de syne geweest waren. Dese woorden gaven hem sulck eenen troost, dat men hem nader-handt noyt meer hoorde klagen. Hy was dry daghen sonder verstant, maer op den dagh als hy stierf, quam hy teene-mael tot sy selven, en bleef soo, tot dat hy in't midden van den *Credo*, die hy selfs las, synen geest gaf. Syn aensight was als het aensight van eenen Engel; en om de heylige gesteltenisse

van

van syne ziel als se uyt het lichaem scheyde, schein sy my op een seker manier eenen Engel te wesen. Dogh waer toe dient dit verhael, dan om my te beschuldigen, dat ick naer sulck een leven en sulck een doot gesien te hebben, myne fouten niet en heb verbeterd om eenighsints aen soo eenen goeden vader gelyck te zyn?

Eenen seer gheleerden Religieus uyt d'Order der Predick-heeren, die zedert eenige jaren synen Bicht-vader geweest was, verklaerde my van altydt in hem sulck eene suyverheyt des herten bevonden te hebben, dat sy niet en kost twyffelen, of hy was alreets onder het getal der Heyligen in den hemel. En alsoo desen Religieus oock seer godtvruchtigh en deughtsaem was, opende ick hem mijne conscientie, en ontfinger seer grooten bystant van: want hy nam mijne ziel seer ter herten; en dede al syn besten om my den gevaerlijcken staet daer ick in was, te doen verstaen. Hy geboodt my alle vierthien daghen te communiceren; en als ick allenxkens de vryheydt begon te gebruyken om hem van myn gebedt te spreken, raedde hy my dit geensints achter te laten; door dien het my niet als voordceligh en konde wesen. Ick her-nam het dan wederom, en heb'et sedert noyt meer gelaten, maer ick en vluchte de occasien niet, die my soo schadelijck waren.

Alsdan leefde ick een verdrietigh leven: van den eenen kant riep my Godt, en vanden anderen kant trock my de werelddt: de hemelsche

sche goederen lockten my aen, en de aerdsche hielen my ghebonden. Ick soude de voldoeningh in de sinnelijcke genuchten, en het geestelijck leven, die teghen malkanderen soo stryden, wel willen samen gevoeght hebben. Den strydt die in my omgng, maecte my het gebedt seer verdrietigh: want gemerckt ick gewoon was my ten tyde van't gebedt in te keeren; en dat mijnen geest in plaets van meester een slave was, soo en konde hy sich niet inkeeren, sonder t'samen duysent ydelheden binnen my mé te brengen. Vele jaren heb ick in dit verdriet over-gebroght; en sonder verwonderinghe en kan ick niet dencken, hoe het geschiedt magh zyn, dat ick my in de occasien te vluchten niet voor goedt en betterde, of wel het gebedt niet en verliet: maer 't en was in mijne macht niet 't gebedt alsdan te laten, door dien dat Godt die desen middel wilde gebruycken om my noch meer gratien te vergunnen, my vast hiel, en door syne almogende handt onder-steunde.

” O mijnen Heer, mijnen Godt! uyt hoe
 „ menige occasien en hebt ghy my alsdan door
 „ uwe goetheyt niet getrocken! en hoe dick-
 „ wils heb ick'er my door mijne miserien we-
 „ derom in geworpen! uyt hoe menige peryc-
 „ kelen van al mijn eere te verliesen en hebt
 „ ghy my niet verlost, als ick my soo onver-
 „ saest begaf om dinghen te bedryven, die be-
 „ quaem waren my voor soo onvolmaect te
 „ doen aensien, als ick in der daedt oock was!

„ maer

„maer ghy bedeckte mijne fouten voor d'oo-
 „ghen van de menschen, ghy liet hun alleene-
 „lijk sien het weynigh goedt dat in my nogh
 „was overgebleven, en ded'et in hunne
 „oogen soo groot schynen, dat-se altydt
 „goet gevoelen van my bleven hebben: en al
 „sagen sy ondertusichen myne ydelheden,
 „even-wel wurden sy door de andere dingen
 „die in my loffelijck sichenen, verblint en be-
 „let van'er acht op te nemen, of geloof aen te
 „geven. Dit hebt ghy ô Heere, sonder twyfel
 „alfoo toe gelaten, om dat uwe Goddelycke
 „Wysheydt, aen de welcke alles tegenwoor-
 „digh is, sulckx oordeelde nootsakelijck te
 „zyn, op dat ick by de persoonen in achtbaer-
 „heydt sou gebleven hebben, die ghy nader-
 „handt door myn toe-doen tot uwen dienst
 „schickte te brengen; en oock om dat ghy in
 „plaetse van de grootheydt myner sonden te
 „aensien, niet aen en saeght dan de begeerte,
 „die ick had om u getrouw te zyn, en de pyne,
 „die ick gevoelde, van geene genoeghsame
 „sterckte daer toe te hebben. O Godt myner
 „ziele! hoe sal ick kunnen uytdrukken de gra-
 „tien met welcke ghy my al dien tydt voor-
 „komen hebt! en hoe ghy selfs als ick u het
 „alder-meest vergramde, my door een groot
 „leet-wesen bereyt maecte, om dese gratien
 „te moghen smaken! O mynen Godt! als
 „wanneer ghy aldus myne groote fouten niet
 „en strafte dan met groote jonsten; soo hebt
 „ghy de kastydinghe gebruyckt, die ghy my
 „wilt de pynelijckite te wesen.”

't Was myn natuer soo lastigh, in plaets van gestraft, noch van Godt voor-komen te worden, dat my dit onverdragelijcker docht als veel sware siecktens: want wel wetende dat ick de straffen verdient hadde, sou ick geloofst hebben van eenighsints de Goddelijcke rechtveerdigheyt daer mede te voldoen: maer nogh nieuwe gratien te ontfangen naer my selve door het misbruyck van de eerste soo onweerdigh gemaect te hebben, dit schein my een schroomelijck torment, gelijk het metter daet oock moet wesen aen die eenighe kennisse van Godt, en liefde tot hem hebben. Dese gevoelens waren de reden van myne tranen en droefheydt, siende dat hoe sterck myne voornemens, en hoe oprecht myne begeertens moghten wesen, ick noch ghedurigh stond om soo soo te vallen. Och hoe beklagelijck is een ziel, die tusschen soo menighvuldighe perycelen haer alleen vint! My dunckt in dien ick imant gehadt hadde om hem myn hert en alle myne quellingen te kunnen uyt-spreken, dat my dit sou weder-houden hebben van in de selve fouten soo dickwils te hervallen: want terwylen de vreesse Godts niet sterck genoegh en was om my'et te beletten, sou ick'et gelaten hebben uyt schaemte van een ander tot getuyghe te hebben myner kranckheyt.

Hierom als imant het gebedt oeffent namentlijck in't beginsel, sou ick hem raden van altydt met andere die het oock oeffenen, vrintschap te maken. Dit is een sake van groot ge-

gewicht, al was het maer om door malkanderens gebeden geholpen te worden: want aengesien men in den handel des werelts, hoe ydel en onnut hy is, wel vrinden soeckt te maecken om tot verlichtingh van ons gemoet hun onse swarigheden te kennen te geven, en tot vermeederingh van ons vreught, hun van onse blijfchap deelachtigh te maken; 'ken sien niet, waerom het aen de gene die Godt oprechtelijck beginnen te beminnen en te dienen, niet geoorloft en soude zyn met iemand te handelen over den troost en de moeylijkheden, die hun op den wegh van't gebedt altydt ontmoeten. Hiet in en moetmen de ydel glorie niet vreesen, als men sich maer oprecht tot Godt wilt begeven; en schoon sy ons bestrydde, en hare eerste beweegfels dede gevoelen; evenwel en sal het niet dienen, als om door de victorien die wy sullen behaelen, onse verdiensten te vermeederen: en alsoo handelende, sullen wy meer kennis krygen, om ons selven en een ander te vervøorderen. De gene die hun in tegendeel laten voorstaen, datmen sonder de ydele glorie plaets te geven, sich tot sulck eene heylige gemeynschap niet begeven en kan, souden oock wel ydel glorie vinden, als men in't gesicht van de menschen devotelijck Mis hoort, of eenigh ander goet werck doet, tot welck men als Christen verbonden is; 'rgene nochtans uyt vreesse van ydel glorie niet achter-gelaten en magh worden.

De kennisse van dit bedrogh is ten uystersten
noodigh

noodigh aen die in de deught noch niet gevestight en zijn; en boven alle hunne andere beletfelen noch vrinden hebben die hun van de goede voornemens die-se gemaeckt hebben, trachten af-te-treken. Geenen middel en is'er die dese ellendige vrinden niet in't werck en stellen om de gene diese in een oprechte gesteltenisse sien van Godt te dienen, een vrees aen te iagen, en te beletten van hunnen inwendigen goeden geest uytwendigh te openbaren; daerse in tegendeel de andere die in de oneerlijcke begeertens verflonden zijn, gedurigh op-wecken om hunne vuyle driften uytwendelijck door woorden en wercken te laten blijcken: en dit is hedensdaeghs soo gemeyn, dat'et in de werelt voor een galanterie of bevalligheyt wort aen-genomen.

Men handelt nu soo slappelijck in de saecken die Godts dienst aen-gaen, dat de gene die desen wegh bewandelen, malkanderen moeten de handt geven om'er in te vervoorderen, gelijkmen siet dat de wulpsche menschen malkanderen op-wecken om d'ydele plesieren en de verganckelijcke genuchten te gaen soecken: doch 'tis seer vreemt dat dese werelsche dwaesheyt die soo gemeyn is, van seer weynige bemerckt wort; daer'er soo veel zijn die murmureren als'er maer een ziel haer tot Godt gaet begeven, dat sy om onder de opspraeck en vervolgingh niet te beswycken, soo lanck hulp en geselschap van doen heeft, als sy noch vrees heeft van eenigh lijden.

Ick

Ick geloove dat eenighe Heylighen eertyts om dese reden de vlucht namen naer de woestynen: en t'is een ootmoedigheyt te mistrouwen van sy selven, en door den bystant van deughdelijcke personen daerinnen mé verkeert, van Godt syne hulpe te verwachten. Wat my aengaet, ick magh seggen, dat ten waer my Godt dese waerheyt ontdeekt hadde, en gelegentheyt besorght had om met personen van gebedt dickwils te handelen, dat ick door myn gedurigh vallen en hervallen ten lesten noch in de helle sou geraeckt hebben: want om my tot val te helpen had ick vele vrinden, maer om op te staen vond ick my alleen en soo verlaten, dat ick tegenwoordigh niet verstaen en kan hoe ick'er niet in versinacht en ben: doch Godt door syne oneyndelijcke barmhertigheyt gaf my de handt: gebenedyt moet hy hier over zijn inder eeuwigheyt. Amen.

VIII. CAPITTEL

Wat sy ten tyde van achtiën jaren heeft moeten lyden, om dat haer hert tusschen Godt en tusschen de werelt verdeelt was. Sy vermaent een igelijck van het gebedt noyt achter te laten.

TEn tyde van ontrent twintigh jaren en dede ick niet als vallen en hervallen, om
dies

dieswille ick op d'onberoerlijcke pilaer van't gebedt niet vast gegront en was. Ick geraeckte in sulck enen ellendigen staet, dat ick de dagelijcksche sonden by-na niet meer en achte, en al schroomde ick de doodelijcke, 'ten was niet gelijk'et behoorde; mits ick d'occasien niet en verliet die my in peryckel stelden van-se te bedryven. Desen staet volgens myn oordeel is wel den verdrietigsten diemen sich kan inbelden; want ick en smaecte noch de vreught die te vinden is in Godt getrouwelijck te dienen, noch de plesieren die de werelt aen haere lief-hebbers gewoon is te geven. Als ick myn vermaeck nam in de werelt, ont-ruste my't gepeys van't gene ick Godt schul-digh was; en als ick in't gebedt met Godt verkeerde, verstoorde my d'affectie die ick had tot de werelt. Den stryt die ick twintigh jaren aldus heb uyt-gestaen is soo verdrietigh, dat ick niet en wete hoe ick hem een maent alleen heb kunnen verdragen.

Dit doet my klaerlijck sien wat een groote bermhertigheyt my Godt gedaen heeft, met my de stoutigheyt te geven van in't gebedt te volherden, terwylen ick soo diep en ellendelijck in den wereltschen handel verweirt was. Ick segge stoutigheyt; want wat een grooter kan'er wesen als synen Prins of Koningh te verraden; en wel wetende dat hem sulcx bekent is, noch te derven volherden in sich voor hem te vertoonen? en dit is'tghene ick in't gebedt ten opzicht van Godt alsdan dede:
want

want alhoewel wy hem altydt tegenwoordigh zyn, nochtans zyn-se't op een g'heel ander manier die het gebedt oeffenen; door dien sy verzekert zijn dat Godt hun in't gesicht heeft; daer het gemeyn volck ondertusschen vele dagen niet eens en denckt dat Godt hun fiet.

Gedurende desen tydt van twintigh jaren heb ick eenige maenden, ja wel een jaer soo my dunckt, grootelijcx acht genomen om Godt niet te vergrammen en 'tgebedt te oeffenen; maer wat is desen weynigen tydt van een jaer, ten opsicht van den anderen die ick soo qualijck heb overgebracht? Nochtans en liet ick niet eenen dagh by na voor by gaen sonder merckelijcken tydt in't gebedt te besteden, ten waer ick sieck of seer belet had geweest. Doch noyt en vond ick my beter met Godt als in mijne sieckte; en alsdan arbeyde ick oock het meest, op dat de persoonen daer ick mé verkeerde, hun geheel tot Godt souden begeven. Ick verweckte-se hier toe, en bad Godt van hun hert te willen raken.

Sedert acht-en-twintigh jaren dat ick het gebedt begost te oeffenen, heb ick de eerste achthien jaren, behalven het jaer dat ick my wel waer nam, in grooten strydt overgebracht, handelende op den selven tydt samen met Godt en met de werelt. Rakende de andere thien jaren daer ick nu gaen van spreken, soo wirt den strydt teenemael verandert, al en liet hy noch niet groot te zijn; maer om dat
 10073
 ick

ick alſdan de ydelheyt des werelts begon te kennen, en gelijk my dunckt, oock Godt oprecht trachte te dienen, ſoo ſcheen my alles ſoet en licht, gelijk ick daer naer ſal ſeggen.

Hier uyt blyck'tet hoe ſeer men de gratie moet achten, die Godt aen een ziel vergunt als hy ſe bereyt om 'tgebedt te beherten, alhoewel ſy'tet ſoo volmaect niet en oeffent gelijk het wel waer te wenſchen: want blyft ſy'er maer in volherden, ſoo en twyffel ick niet of Godt ſal haer noch ſaligh maken en in den hemel geleyden, niet tegenſtaende de tentatien, de ſtricken, lagen en ſonden daer haer den duyvel door ſyne arghliſtigheyt doet invallen: hierom volgens de ondervondentheyt die ick'er van heb, vermane ick de ghene die 'tgebedt begoft hebben te oeffenen, van 'tſelve hoe groote ſonden ſy bedryven, noyt te verlaten; aengeſien het den middel is om hun te verbeteren, en ſy anderſints veel meer moeyten ſullen hebben om uyt de ſonden te geraken: dat ſe ſteunen op Godts beloſten; enals hun de ſonden maer oprecht leet zyn, en ſy nu voor vaſt geſtelt hebben Godt nimmermeer te vergrammen; dat ſe vryelijck gelooven dat Godt hun alles ſal vergeven, en wederom by-ſtaen gelijk te voren; ja noch meer gratien ſal doen, is't dat ſy'er om hun groot berouw weerdigh toe gevonden worden.

Wat aen gaet de gene die't gebedt noch niet begoft en hebben te oeffenen, ick bid hun om de liefde Godts dat ſe ſigh van ſoo een groot

groot goet niet en berooven: sy en hebbender niet in te vreesen; maer alle reden om'er veel goedts door te hopen. Want al deden sy maer luttel voortganch in't gebedt, en geen geweld genoegh om tot de volmaecktheyt te komen, noch om de gratien te ontfangen, die Godt aen de volmaecte gewoon is te vergunnen; even-wel sullen sy ten minsten door dese heylige Oeffeninge den wegh des hemels leeren kennen; en soo sy'er maer in volherden, verhope ick door Godts barmhertigheydt, dat dese volherdingh niet te vergeefs en sal wesen; aengesien syne miltheydt soo groot is, dat hy de liefde die-men hem draecht, noyt ongheloot en laet: en naer myn oordeel is het inwendigh gebedt niet anders, als tusschen de menighvuldige samen-spraeck diemen in de eenigheyd met Godt heeft, hem te kennen te geven hoe seer wy hem beminnen, en hoe seer wy betrouwen van hem bemint te worden.

” O mynen Heer mynen Godt! voor wiens
 „ aenschyn ick wensche door liefde te kunnen
 „ smilten, gelijk het wasch door het vier!
 „ ghy verdraecht een creatuer, die u by haer
 „ niet verdragen en kan; en uwe goetheyt gact
 „ soo verre, dat ghy-se niet alleenlijk niet en
 „ verstoet, maer noch met vele jonsten voor-
 „ komt. Ghy verwacht-se langhmoediglijk
 „ tot datse tot u nadert, met sich naer uwen
 „ wil te voegen; en hier en tusschen en laet
 „ ghy-se niet te beminnen hoedanigh sy oock
 „ is. Alle d'oogenblicken rekent ghy op, die

D

„ sy

„ sy beſteet in u haere liefde te toonen ; en een
 „ kleyn berouw doet u alle hare ſonden ver-
 „ geven. Ick heb't beproeft, Ô mynen Schep-
 „ per ! en ick en verſtaen niet , hoe al de we-
 „ relt niet en tracht tot u te naderen , om in't
 „ geluck van uwe vrintſchap een deel te mo-
 „ gen hebben. De boose, die door hunne
 „ quade genegentheden van u ſoo vervremt
 „ zyn , moeſten tot u komen , op dat ghy-ſe
 „ goet ſoud maecken , en eenighe uren dage-
 „ lijcx by hun ſoud weſen , al hoe wel ſy by u
 „ niet en zyn , ten waer miſſchien met duyſent
 „ wereltsche verſtroytheden , gelijk ick ge-
 „ weeft ben. *k Wete wel dat ſy in't begintel ,
 „ en ſomwylen oock naderhant , de verltroyt-
 „ heden niet en ſullen kunnen beletten ; maer
 „ ghy , Ô Heere , tot vergeldingh van't geweld
 „ datſe hun ſelven aen-doen om met u te blij-
 „ ven , wederhout den duyvel van hun ſoo
 „ ſterck te beltryden , als hy andertints ſou ge-
 „ daen hebben : ghy vermindert de macht , die
 „ hy ſoude gehadt hebben van hun te beſcha-
 „ digen , en ghy geeft-ſe ten leſten de ſterckte
 „ om den boosen vyant ſelfs te overwinnen.
 „ 't Is alſoo , Ô mynen Godt , dat ghy niemant
 „ van die op uw hulp betrouwen , en laet ver-
 „ loren gaen ; maer hun gevende meerder
 „ vromigheyt en geſontheyt naer het lichaem ,
 „ geeft ghy hun oock die naer de ziel. „

*k En wete niet om wat oorſaeck wy vree-
 ſen het inwendigh gebedt te oeffenen ; doch
 'tis my licht te verſtaen , dat den boosen vyant

ons sulck een ydel vrees aenjaecht, om onte beletten van te peysen op de sonden die wy tegen Godt bedreven hebben, op de verbintenissen die wy hem schuldigh zijn, op den grooten arbeyt en onuytsprekelijcke pynen die onsen Salighmaecker om ons te verlossen ontslaen heeft, of op de tormenten van de helle en op de glorie des hemels. Dit waren de voorworpfels van myn gebedt tusschen de peryckelen daer ick in-gestelt was; en als ick kost, hiel ick'er myn verstandt mé besigh.

Ten tyde van vele jaren verlangde ick soofeer op dat de ure soude voor by zyn, die ick my had voor-gestelt van in't gebedt te besteden, dat ick my meer aendagtigh hiel met te luysteren wanneer de ure slaen soude; als met de voorworpfels van myn gebedt. Daer en was geen penitentie soo swaer, die ick dickwils niet liever en sou aenveert hebben, als my tot het gebedt te gaen begeven. De droefheyt, die ick gevoelde komende in myne bidplaets, was soo groot; en de tegentheyd die my den duyvel of myne quade genegentheden veroorsaecten, was soo geweldigh, dat ick om naer't gebedt te gaen alle de kloeckheyt van doen had, die my Godt verleende, en die men meer als van een Vrouw persoon seyde te wesen; maer den Heere was my behulpsaem want naer my selve sulck een geweld aen-gedaen te hebben, vond ick my gestilt en getroost, jae zelfs ondertuschen tot het gebedt genegen.

Wie is'er dan hoe grooten sondaer hy magh wesen, die vreesen moet van sich tot het gebedt te begeven, siende hoe Godt my al hoe wel soo onvolmaeckt en soo boos, dat ick niet en geloove oyt imant naer soo vele gracen van hem ontfangen te hebben, soo ondanckbaer geweest te zyn, noghtans door den middel van't gebedt tot beternis gebroght heeft? Wie segh ick, sal kunnen mistrouwen, siende hoe langhmoediglijk my Godt verdragen heeft, alleenelyck om dat ick my ergens in een stille plaets socht te vertrecken om daer met hem in't gebedt te wesen; al hoe wel het dickwils geschiede met sulck eenen tegenstryt, dat ick'er my groot geweld moest toe doen; of van Godt selfs als tegen mynen danck moest toe-geftiert worden?

Is het gebedt soo nootfaekelyck en profytigh aen de gene die in plaetse van Godt te dienen, hem noch vergrammen; hoe souden dan die hem dienen dit sonder groot achterdeel van hun ziel kunnen verlaten; gemerckt sy sich souden barooven van den meesten troost, die tuschen de moeylykheden van dit leven hun vestercken kan; en datse gelijk de deure souden voor Godt willen sluyten, als hy komt om ons met syne gaven te begifugen? En kan sonder medelijden op de persoonnen niet dencken, die Godt alsoo dienen; en men magh op een seker manier van hun wel seggen, dat se hem dienen op hun eygen kosten: want aen andere, die het gebedt oefnen;

nen, geeft Godt tot vergeldingh menighvuldigen troost, waer door hunne pynen en moeylijckheden soo versoet worden, dat-se hun seer licht zijn om te verdragen.

Ick en wil hier niet voorder meer spreken van de gratien, welcke Godt doet aen de gene die in't gebedt volherden; alleenlijck segge ick, dat het gebedt den middel geweest is, die Godt gebruyckt heeft om my veele jonsten te vergunnen, en dat ick niet en sien hoe hy tot ons kan naderen, by soo verre wy dese poorte voor hem sluyten: want als hy binnen een ziel komen wilt om'er sijn vermaeck in te nemen, en haer met overvloedighe gratien te voor-komen, soo wilt hy-se alleen vinden, suyver en begerigh om hem te ontfangen: en hoe kunnen wy verhopē dat ons Godt sijne besondere gratien geven sal, in dien wy van onsen kant, in plaetse van hem den wegh te bereyden, noch beletselen stellen? Ick en kan de bermhertigheden van Godt niet genoegh uyt drucken, noch oock hoe voordeeligh my geweest is, het gebedt en het lesen van goede boecken niet verlaten te hebben.

Maer om dat my de peryckeleuse conversatien, menige jaren terwylē ick het gebedt oeffende, soo schaedelijck gheweest zyn; wenschte ick de slavernye, in welcke mijne ziel alsdan leefde, te kunnen levendigh beschryven. Ick sagh wel dat sy geboeydt was, maer ick en wille niet waer mede: oock vond ick moeyelijckheydt om het quaedt voor soo

swaer aen te nemen, gelijk het my docht te wesen, siende dat'er mijne Bicht-vaders maer kleyne fouten van en maeckten. En als ick aen eenen van dese Bicht vaders eens de vroegingh die ick'er van had, te kennen gaf, antwoorde hy my: dat alwaer ick tot eene verheve contemplatie gekomen, my evenwel dierghelijcke occasien en conversatien geen achterdeel en konden doen. Dit gebeurde op het lesten, als ick door Gods gratie meerder forgh droegh om merkelijcke peryekelen te vluchten; alhoewel ick de occasien niet teene-maechen verliet.

Mijne Bicht-vaders siende dat ick vol goede begeertens was, en my in't gebedt oeffende, lieten hun wondere dinghen van my voorstaen; maer in't binnenste van mijn herte voelde ick genoegh, dat ick geensints en vol-dede aen de verbintenissen, die ick Godt schuldigh was. Ick en kan tegenwoordigh sonder groote droefheydt niet over-peysen, wat ick alsdan al heb uyt-gestaen; en hoe ick van niemant hulpe ontfingh om uyt myne sonden te geraeken, ten zy van Godt alleen: want die my licht en kennisse van mijne gebreken hadden behooren te geven; gaven my in tegendeel den vollen toom om'er in te volherden: seggende, dat het ydel verset en de conversatien die ick moest verloochenen, geoorloft waren.

Ick was in die tyden seer gheneghen tot de sermoonen; en als ick iemandt wel hoorde predicken, gevoelde ick tot hem een besonder
 liefde,

liefde, sonder te weten waer uyt dit spruytte. Daer en geschiedde niet een fermoon, of ick had'er behaegen in, al hoe wel'er de andere geen en smaect in en vonden: maer als het fermoon in der daet profytigh was, gevoelde ick een besonder vreught: en zedert dat ick het gebedt begoft heb te oeffnen, en verdriet'et my noyt van Godt te spreken, of van hem te hooren spreken.

Dogh al waren my de sermoonen van den eenen kant seer troostelijck, nochtans bedroefden-se my van den anderen kant, om dat ick'er uyt verstond, hoe verr' ick noch was van de gene die ick had behooren te wesen. Ick bad Godt van my te helpen; maer my dunckt dat het aldan een groot gebreck in my was, dat ick in plaetse van al mijn betrouwen op Godt alleen te stellen, noch op my selve steunde. Ick dede mijn belten ghenoech, en ick socht verscheyde remedien teghen mijne fauten; maer 'k en bevroedde niet, dat alle mijn gewelt te vergeefs was, ten waer ick verloochende aen't betrouwen dat ick noch had op my selve, om geen en toevlucht meer te hebben als tot Godt alleen.

Mijn ziel wenschte te leven, en ick sagh wel dat het geen leven en was, alsoo sonder op houden teghen een schaduwe des doodts te sryden: hier-en-tusschen en konde ick het leven, daer ick soo na versuchte, niet bekomen; door dien ick het my selve niet geven en kost, en dat Godt, van wien alleen ick het

moest verkryghen, my dit rechtveerdelyk weygerde, om dat hy my nu soo menighmael tot hem gebroght had, en ick altydt van hem was af-geweken.

IX. CAPITTEL.

*Sy wort in haer hert geraeckt door het aen-
sien van een Beldt van JESUS CHRISTUS
geheel doorwondt. Ten tyde van't gebedt
houdt sy hem geselschap in't Hofken van
Olivet en in de eenigheydt. Sy leest
de belijdenissen van S. Augustinus, en sy
en derft van Godt geen vertroostinghen
versoeken.*

MYn ziel vondt haer in soo deerlijcken staet geheel vermoeydt; en te vergeefs socht ick in de voldoeninge van mijne quaede ghenegentheden rust te vinden. Op sekeren dagh komende in de ghemeyne bid-plaetse, sagh ick'er een Beldt van JESUS CHRISTUS overdeckt met wonden, welck men in ons klooster voor een seker feest ontleent hadde. Het vertoonde soo levendigh, 't gene onsen Salighmaker voor ons geleden heeft, en't beweeghde my soodanighlijck, dat ick door droefheydt van sijne schroomelijcke tormen-ten soo qualijck erkent te hebben, gansch in tranen smilte; en neder-geworpen ter aerde, den goeden JESUS vierighlijck bad van
my

my foo te verstercken, dat ick hem van dien oogeblick af, nimmermeer en sou vergrammen.

Ick hadd' een besonder devotie tot de H. Magdalena, en peysde dick wils op haere bekeeringh, namentlijck als ick communiceerde: want verskert zynde dat JESUS CHRISTUS alsdan binnen my was, wirp ick my naer haer exempel voor sijne voeten, verhopende dat hy oock door mijne tranen soude beweeght worden, ghelijck hy door de haere gheweest was. Maer ick en wist niet wat ick dede: want 't was noch veel, dat hy my die tranen in sijne teghenwoordigheydt liet storten; gemerckt dat de goede bewegingen, die my-se besorghden, soo haest uyt my verdwenen. Ick beveelde my aen dese glorieuse Heylige, om door haere voorsprake van Godt vergiffenisse myner sonden te bekomen.

Maer my dunckt dat het aensien van dat beweeghelyck Beldt, my noch het voordeeligste geweest is; door dien ick alsdan teene-mael van my selve begoft te mistrouwen, en op Godt alle myn betrouwen te stellen. My dunckt dat ick hem alsdan seyde, dat ick niet en sou van daer gaen, voor al-eer hy mijn gebedt verhoort had; en zedert dien dagh heb ick veel beter geleeft als te voren.

Aengesien ick met het verstandt niet werken en kost, soo was ick gewoon my in't gebedt JESUS CHRISTUS binnen my selve levendigh voor te stellen, en hem te aensien in

die plaetsen daer hy meer te lijden had, en meer alleen was: want my docht dat hem mijne ghebeden in sulck eenen staet meer beweegden, om den bystandt die my soo noodigh was, van hem te bekomen. Ick had noch veel diergelijke eenvoudigheden, maer nievers en bevond ick my soo wel, dan als ick hem in't Hofken van Oliveten met den geest vergeselschapte, en my de schrickelijke benoudtheden, die hem in sijnen doot-strijdt water en bloedt deden sweeten, voor oogen stelde. Ick had hem dit bloedigh sweet wel willen af-vagen, maer het insight van de menigte myner sonden, wederhiel my van sulcks te derven bestaen. Ick bleef daer met Christus besigh, soo lanck als ick door andere gepeysen, die my seer moeyelijck vielen, niet verstroeydt en wird. Ten tyde van vele jaeren, selfs als ick noch werelijck was, had ick my gewoon gemaect altydt s'avonts eer ick slapen gingh, een weynigh te dencken op het gebedt van Christus in het Hofken; door dien ick verstaen had, datmen daer door veel afflaet konde verdienen: 'k en twyffele niet, of dit is my seer dienstigh geweest; om dieswille ick door dien middel my in't gebedt begoft te oefenen, sonder te weten dat ick 'et dede.

Het aensien van velden, wateren, bloemen en diergelijke dinghen verweckte my om huanen Schepper indachtigh te zijn, en my inwendigh in te keeren, selfs als ick Godt soo ondanckbaer was, en hem het meest vergramde:

de; maer mijn verstandt was soo plomp, dat het geen geestelijke noch verheven saken en kost vatten; en daer andere hun inwendigh weten in te keeren, en sich verscheyde dingen met het verstandt voor stellen, was het my onmogelijk andere voorwerpsels te verbel- den, als die ick sagh voor mijne ooghen. Al wat ick doen kost, was op JESUS CHRISTUS als mensch te peysen; maer al las ick in cenige boecken van sijne Goddelijcke volmaeckthe- den, en al sloch ick myne ooghen op sijne Beelden noch soo veel; evenwel en konde ick my Christus binnen my selve niet verbelden. Ick was gelijk enen blinden, die verskert is dat den persoon daer hy mé spreckt by hem is, al hoe-wel hy hem niet en siet: en om dieswille ick de teghenwoordigheydt des Heere, aldus in my gewaer wird als ick ophem peysde, soo nam ick groot vermaeck in sijne Beelden te aenschouwen. Och hoe ongeluckigh zijn-se, die desen voordeelighen middel van de Beel- den veronachtsamen! 't is en teecken dat-se hunnen Salighmaker niet lief en hebben; want hadden sy hem lief, hoe en souden sy geen ver- maeck hebben in sijne Beelden te sien, gelijk- men dit wel heeft in de portraitten of af-beel- den van onse vrenden te aenschouwen?

Ick en had tot noch toe de belydenissen van Augustinus niet ghelesen, en sonder daer ee- nigh gepeys van te hebben, wirdense my door Godts besonder schiekingh alsdan gegeven: ick had desen Heyligen seer lief; eensdeels om
dat

dat het klooster, daer ick noch werelijck zijnde in gewoont had, van sijn Orden was; en anderdeels om dat hy eenen sondaer geweest had, en dat'et my seer trooste op Heylighen te peysen, die naer Godt grootelycks vergramt te hebben, noch van hem bekeert zyn: want ick verhopte datse my by Godt de genade souden helpen bekomen, die hun geschiedt was; maer ick en konde sonder groote smerten niet lien, hoe sy eens van Godt geraeckt zynde, noyt meer in de selve sonden hervallen waren; en dat ick naer soo menighmael van Godt geroepen te zyn, my niet en beterde: doch bevroedende de besondere liefde die hy my droegh, schepte ick wederom moedt; en tusschen het menighvuldigh mistrouwen van my selve, en hiel ick niet op van in syne bermhertigheden altydt te betrouwen.

Ick en kan my niet genoeg verwonderen over de obstinaetheyt en versteentheynt mijns herten tusschen den menighvuldigen bystant, die Godt my dede. My dunckt dat ick niet sonder reden wel schudden en beven magh, in-siende hoe luttel ick op my selve vermoght, en hoe de ketenen, daer ick mé gebonden was, my gedurigh wederhselen van het voornemen uyt te wercken, dat ick gemaeckt had van my geheel aen Godt te geven.

Als ick de belydenissen van S. Augustinus begon te lesen, scheen ick my selve soo gelijk ick was, in eenen spiegel te sien. Ick beveelde my aen hem ten uytersten, en als ick nu tot syne

fyne bekeeringe quam, en daer de woorden
 las die de stemme tot hem sprack, wirt'er
 mijn hert soo door geraeckt, als of se den
 Heere tot my gesproken had. Ick bleef langen
 tydt g'heel overgoten van droetheyt, en als
 smiltende in tranen. Och! wat en moet een
 ziel niet lijden, als sy de vryheyt niet en heeft
 van volgens haer goede begeerte, sich geheel
 tot Godts dienst te besteden! ick verwondere
 my nu, hoe ick tusschen soo groot torment
 heb kunnen leven: "ken kan u, ô mijnen
 „ Godt, niet genoegh bedancken, dat ghy my
 „ aldan gelijk een nieuw leven verleent
 „ hebt, met my uyt dien staet te trecken, die
 „ men aen een doot, ja aen een schroom-
 „ lijcke doot wel moght vergelijken. My
 „ dunckt dat uwe Goddelijcke Majesteit my
 „ sedert dien dagh grootelijckx versterckt
 „ heeft; en ick en twyffle niet of sy heeft myn
 „ geroep aenhoort, en is tot medelyden be-
 „ weeght geweest, siende my soo vele tranen
 „ storten. „

Ick begoft meer genegen te worden om in
 de eenigheyt met Godt te verkeeren, ende
 occasien van sonden te schouwen; en soo ick
 maer eenigen tydt besteed had om my tot den
 dienst van Godt te bereyden, scheen hy my
 als te praemen om de gratien te ontfangen, die
 andere menschen met grooten arbeyt van syne
 goetheyt trachten te verkrygen. In de leste ja-
 ren dede hy my alreets de boven-natuerlijcke
 wellusten smaken; doch noyt en heb ick soo
 verheve

verheve gaven, noch oock de teere devotie, daer-men in't gebedt soo op uyt is, van hem derven verfoecken: alleenelyck versoght ick hem de gratie van myne sonden te willen vergeven, en van hem niet meer te vergrammen. De grootheydt myner sonden was my te wel bekend, om naer de geestelijcke soctigheden te derven verlangen. My docht dat Godt my groote barmhertigheydt genoegh dede met my in syne tegenwoordigheyt te verdragen, jae my'er toe te trecken; mits ick'er uyt my selve niet gaen en konde. 'tEn gedenckt my niet van hem oyt eenighe vertroostingh versoght te hebben, ten zy maer eens, als myne ziel in de uysterste dorrigheydt gestelt was. Dogh nouwelijx had ick bemerckt wat ick dede, of de schaemte van my soo weynigh ootmoedigh te sien, besorghde my de teerheydt die ick soo vermetelijck had derven verfoecken. Ick wiste wel dat sulcx geoorloft was te vragen; maer ick liet my voorstaen dat'et niet en was, als voor de ghene die door eene oprechte godtvruchtigheyt hun daer toe hadden weerdigh gemaect, die hun alle gewelt aen deden om Godt niet te vergrammen, en die tot alderhande goede wercken vlytigh en veerdigh waren. My docht dat myne tranen, om datse niet en verkregen 'tghene ick wenschte, maer vrouwe-tranen en waren, sonder eenigh uyt-wercksel of profyt: nochtans geloove ick datse my seer dienstigh geweest zyn; door dien ick my sedert meer begon tot
het

het gebedt te begeven, en in dingen die my konden beschadigen, soo veel tydt niet meer en verquiste. 'tIs wel waer dat ick alles niet seffens en verfaeckte, maer evenwel hielper my Godt allenghskens uyt: en mitds hy gelyck stont en wachte om my syne gratien te geven, tegen dat ick eenighsints bereet soude zyn de selve te ontfangen, soo voorquam hy my noch met nieuwe gratien, die hy niet gewoon en iste vergunnen, dan aen de ghehe die seer suyver van herte en van consciencie zyn.

X. CAPITTEL.

Sy beschryft hoese de teghenwoordighejds van JESUS CHRISTUS in haer gewaer wint, en de groote vreughden die sy in't gebedt ontfingh. Het is eene valsche ootmoedigheyt niet te willen kennen de gratien die Godt ons doet.

TErwylen ick besigh was met my JESUS CHRISTUS te verbelden als of ick by hem geweest waer; en oock ondertusschen als ick wat goets las, vond ick my op enen stont soo versekert van syne tegenwoordigheyt, dat ick geensints twyffelen en kon of hy was binnen my, of ick was in hem g'heel verflonden. Ick had byna altydt te voren een seker bewegingh gevoelt, die noch heel finnellyk noch heel geestelyk en was; maer hoe e

is

is ofte niet, ons van Godt gegeven wort: nochtans om dese bewegingh te bekomen, is het dienstigh soo my dunckt, rypelyck te overpeysen onse verworpenheit, onse ondanckbaerheit ten opficht van Godt, de oneyndige verbintenissen die wy hem schuldigh zyn, en het lijden dat hy geheel syn leven, namentlijck in syn bitter Passie voor ons onderstaen heeft, gelijk oock syne wondere wercken, syn oneyndelijcke grootheit, syne liefde ten opficht van ons, en alsoo vele andere dingen, de welcke aen die hunnen voortganck in't geestelijck leven oprechtelijck beherten, dickwils te voren komen, oock selfs als sy'er geen bemerck op en nemen: en by aldien der eenige beweeghels van liefde met dese gepeysen ondermengelt zyn, soo verheught haer de ziel, het hert wort beweegt, en de tranen vloeyen van s' lfs: nu schynen wy de tranen met geweld uyt te perssen, en dan schyntse onsen Salighmaker ons te doen storten, sonder dat wyse kunnen wederhouden. Men sou seggen dat Godt door de groote gratie die hy ons doct, van geen ander voorwerpsel tusschen onse tranen te hebben, als syne Goddelijcke Majesteit; ons ghelijck wilt vergelden over de sorghe die men heeft, om sigh in't gebedt met hem besigh te houden.

My dunckt, dat den troost en de vreught, die men alsdan in't gebedt geniet, wel by die van de Heyligen in den hemel vergeleken magh

magh worden : want gelijk ieder een daer ten uystersten voldaan, en te vreden is met het geluck dat hy gheniet , al hoe wel dat ter tuffchen de glorie van den eenen Heyligen in den hemel , en tuffchen de glorie van den anderen, veel meer verschil is, als tuffchen den geestelycken trooft van den eenen, en van den anderen op der aerde ; soo is't oock dat de ziel die Godt met de gratie voorkomt , daer ick hier van spreke , haer over de diensten die - se hem betoont heeft , soo wel voldaan hout, als of sy niet meer te wenschen en had : en voor-waer niet sonder reden ; aengesien dat alle den arbeyt van geheel de werelddt, met een van dese tranen alleen, ten volle genoegh betaelt wordt. Want wat meer geluck kan'er wesen ; als getuygenis te hebben van Godt te behaghen? Overfulckx die alsoo voor komen worden , en kunnen Godt niet genoegh bedancken voor 't gene sy hem schuldigh zyn ; gemerckt het een teeken is, dat hyse tot synen dienst roept , en dat hyse verkiest om hun van syn ryck deelachtigh te maken , by aldien sy niet achterwaerts en keeren.

Maer op dat dese zielen haer door geene valsche oodtmoedigheyt en souden laten bedriegen , moeten sy wel wachten van sich in te belden , als of het ydel glorie waer de gratien te kennen , die Godt ons doet. Want hoe souden wy ons kunnen op-wecken om hem te beminnen , als men de weldaden niet en kent , die men van hem ontfanght , noch en weet

weet hoe veel wy hem ſchuldigh zyn ? Als Godt ons met eenige gratien gelieft te voorkomen, magh men wel vreeſen van met ydel glorie beſtreden te worden; maer van den anderen kant moet men hopen, dat hy by die gratien oock de ſterckte ſal voegen, om aen de arghliſtigheyt des duyvels te wederſtaen, als hy maer en ſiet dat onſen handel oprecht is, dat onſe begeerte maer en is hem alleen, en geene menſchen te behagen; en dat wy geerne bekennen, dat ons alles ſonder onſe verdienſten, door ſyne miltheyt vergunt wort. 't'is buyten twyffel, dat hoe wy de weldaden diemen van iemand ontfanght meer indachtigh zyn, wy hem oock te meer beminnen: en 't'is ſeker, dat hoe armer wy ons aenſien uyt ons ſelven, en hoe rycker door de miltheyt van Godt, wy te meer in de oodtmoedigheyt vervoorderen en geveſticht worden: daer in tegendeel, geen kenniſſe te willen hebben van de gratien die Godt ons doet, nergens toe en dient, als om ons kleynmoedigh te maken.

Alſoo het dan niet alleen geoorloft, maer ons oock ſeer voordeeligh is, ſonder ophouden te overpeyſen dat wy ons weſen van Godt ontfangen hebben, dat hy ons uyt den afgront van den *niet* getrocken heeft, en in't leven dat hy ons gegeven heeft, noch gedurigh bewaert; dat hy voor ieder van ons ſoo ſwaren arbeyt en de doodt ſelfs onderſtaen heeft, en eer wy geboren waren dit alles had

voor-

voor-genomen te onderstaen, &c. waerom
 en soud'et my niet geoorloft zyn, gedurigh
 voor oogen te hebben de gratie die Godt my
 doet, van in plaetse van mynen tydt gelijk
 te voren, in ydelheden te verquisten, nu geen
 vermaeck meer te vinden, dan in van hem te
 spreken? Waerom en sou een ziel die Godt
 noch met meer andere gratien voor-komt,
 gelijk by exempel van de werelt te versma-
 den, van haer selve te haten, &c. daer geen
 bemerck mogen op nemen? Aengesien sy
 door dit insight als gedwongen wort
 Godt meer te beminnen; en hy haer sulcke
 gratien selfs niet en vergunt, dan met condi-
 tie dat sy haer meer geweld sal doen om hem
 te dienen, als oyt te voren: soo verre dat by al-
 dien sy hier in ontbreckt, Godt haer die gra-
 tien sal ontrecken, haer uyt soo geluckigen
 en verheven staet sal laten vervallen, en soo
 geestelijke schatten aen andere sal uyt-ryc-
 ken, diese betor voor hun selven, en voor den
 even-naesten fullen gebruycken. En hoe wil-
 len wy dat iemant, die niet en weet dat hy
 ryck is, groote almoeffen soude doen van't
 goet dat hy sonder syne wete besit? Wy zyn
 uyt ons selven soo kranck en vreesachtigh,
 dat'et my onmogelyck schynt, dat wy de
 kloeckheyt souden hebben van groote saken
 te ondernemen, ten waer wy gevoelden dat
 Godt ons by staet: want de toeneygingh, die
 ons gedurigh treckt tot de aerde, is soo ge-
 weldigh, dat wy daer altydt aen gehecht sou-
 den

den blyven, ten waer wy van nu af iet smaecten van't geluck, datmen geniet in den hemel. 'tis door dese jonsten dat Godt ons de sterckte weder geeft, die wy door onse sonden verloren hebben: en ten waer wy sulck eenen pandt van syne liefde vergeselschapt met een levendigh geloof ontfangen hadden, hoe souden wy ons kunnen verheugen, als men sich van g'heel de werelt versmaect fiet? Of hoe sou-men de groote deughden kunnen oeffenen, die ons tot de volmaecktheydt gelayden? Wy en aensien niet als het teghenwoordigh, ons gheloof is als doot; en 'tis door dese jonsten dat't wederom op-gheweckt en vermeerdert wordt: nochtans beken ick dat het licht van't gheloof aen sommighe soude kunnen genoegsaem zyn, om groote dingen te onder-nemen; maer om dat ick soo ellendigh en onvolmaeckt ben, had ick desen bystandt ende hulpe van doen: en hier in kome ick van een ander te oordeelen ghelijck van my selve.

XI. CAPITTEL.

Sy beschryft de vier Trappen van't Gebedt, en handelt hier van den eersten, die sy Meditatie noemt. Sy leert dat men niet en moet verwondert zyn over de dorrigheden, die ons in dit Gebedt over-komen; en hoe men ons daer in moet draghen.

HEt gebedt naer myn oordeel en is niet anders als eenen wegh, daermen sy selven als een slave geheel verbint aen den wil van Godt, die ons soo groote liefde betoont heeft. Dese slaverij is soo gloricus en verheven, dat ick'er sonder groote vreught niet en kan op dencken: en soo haest als men met eenen kloecken moet soo geluckigen wegh begint te door-wandelen, verjagen wy uyt ons de slavelycke vrees. "Maer, ô Godt myner ziele en myn opperste goet! waerom en wilt ghy een ziel de vreught niet laten genieten van tot de volmaecte liefde, die men u schuldigh is, seffens te geraken, als sy nu vast besloten heeft van u te beminnen, en alles tracht te verlaten om met u alleen besigh te zyn? Maer, wat segh ick ô Heere! 'tis over ons, en niet voor u, dat wy reden hebben van klagen: want 'tis door onse schult, dat wy niet eer uwe liefde, die den oorsprongh is van alle goet, ten volle en genieten."

Wy zyn soo traegh om ons geheel aen Godt over te geven, en hebben ons selven soo lief, dat het niet te verwonderen en is, dat wy van soo kostelijcken schat, die niet als door grooten strydt en arbeyt te bekomen en is, soo langen tydt berooft blyven. Waer't saken wy gelijk sommige Heyligen, sonder van dag tot dagh uyt te stellen, al deden wat ons mogelijk is, om ons van de aerfche saken af te trecken, en onse begcertens tot den hemel te stieren, wy souden mogen verhopē van in korten tydt sulck een groot goet van Godt te ontfangen. Maer als wy ons geheel aen hem meynen over te geven, en zyn't dickwils niet als de vruchten, en de jaerlycksche in-komen die wy hem op-dragen, en met'er daet behouden wy den gront en het principiēte voor ons selven: want naer dat wy beloften van vrywillige armoede gedaen hebben, verwerpen wy ons wederom in de tydelicke sorghe: wy trachten hier en daer vrienden te maken, op dat ons niet alleen het noodigh, maer oock het overvloedigh niet en sou ontbreken; en alsoo slegen wy ons in meerder onrust en peryckel, als toen wy in de werelt onse goederen besaten. Oock dunckt het ons datmen de wereltsche eere yerloochent heeft, als wy Religiusen geworden zyn, of met een begeerte van tot de volmaecktheyt te geraken, een geestelyck leven beginnen aen te nemen; hier en tuschen soo wy in onse eere maer in't minste geraeckt worden, strack is het

het vergeten dat wy-se Godt hebben op-gedragen: wy willen se uyt syne handen rucken om weder te hebben, en gaen onsen wil, daer wy Godt hebben meester van gemaeckt, wederom in volgen gelyck te voren: en alsoo handelen wy in alle andere dingen.

Is het niet aerdigh, dat men de liefde Godts volkomentlyck wilt besitten, en met menighvuldigen geestelijcken troost voorkomen worden, terwylen wy nogh gedurigh blyven steken in onse quade gewoontens, en sonder onse goede voor-nemens uyt te wercken; onshert boven de aerfche saken niet op en richten? wat over een kominge kan'er togh wesen tusschen saken, die tegen malkanderen soo stryden, of hoe konnen se samengevoegt worden? gelyck wy dan ons selven niet seffens aen Godt en geven, soo en wort ons dien kostelycken schat oock niet seffens vergunt. Wy moeten ons noch geluckigh aghten, is't dat Godt ons dien allenkens gelieft te geven, al soud'et ons all' den arbeyt kosten, die men in dit leven onderstaen kan. Hy doet eene ziele barmhertigheyt genoegh, als hy se de kloekheyt geeft van uyt all' haer maght te arbeeyden om sulck een groot goet te bekomen: want in dien sy maer volhert, sal hy se met'er tydt bequaem maken om het selve te ontfangen; maer hy moet haer een ongemeyne kloekheyt geven om niet achterwaerts te keeren; aengesien den duyvel niet ontbreken en sal van vele listen en lagente gebruycken, om haer te beletten van
dien

dien wegh in te treden; mits hy wel weet datse hem niet en sal alleen ontfnappen, maer noch vele andere zielen uyt syne klauwen sal trecken: want ick en twyfel niet of den gene die door dese heylighe baen begint te loopen, en die al syn besten doet om met Godts hulpe tot de opperste volmaecktheyt te geraken, en sal naer den hemel niet alleen gaen, maer Godt sal hem als eenen kloecken Capiteyn met soldaten vereeren, die onder syn gebiet hem hier op der aerde, en hier naermaels in de glorie sullen volghen.

Ick gaen nu spreken van de maniere die de eerst beginnende moeten gebruyken om in hunnen aenflagh eenen goeden uyt val te bekomen. Dese moeten in't beginsel als sy het inwendigh gebedt gaen oeffenen, sich inbel-den datse den last aen-nemen, van uyt een onvrughtbaer landt eenen aengenamen hof voor Godt te maken. Als sy nu vast besloten hebben van hun tot het gebedt te begeven, en 't selve met'er daet oock oeffenen; mogen sy vryelyck gelooven, dat syne Majestyt de quade planten alreets heeft uyt-geroeyt, en daer goede in de plaetse gestelt heeft. Maer sy van hunnen kant moeten als verstandighe Hoveniren, dese nieuwe plantsoenen besproeyen om se te doen op wassen, en om de bloemen, dat zyn de deughden, te doen uyt botten, die door hunnen goeden geur den Heere aenlocken, op dat hy in den hof van hunne ziel sou komen wandelen, en aldaer syn vermaeck nemen.

Desen

Desen hof kan op vierderlye manieren besproeyt worden : ten eersten met het water door grooten aerbeydt van sijne ermen uyt den put te trecken : ten tweeden met hier toe een groot rat te ghebruycken : ten derden met het water door eenige instrumenten uyt een rivier oft beke te trecken : ten vierden met eenen overvloedighen soeten reghen, die den Heere uyt den hemel doet neder-dalen. Dese vier manieren sullen my dienen om de vier Trappen of soorten van gebedt uyt te leggen, met de welcke my den Heere door sijne oneyndelijcke goedtheydt, onder-tusschen ghe-weerdicht heeft te voor-komen.

In den eersten Trap van't gebedt moet men den meesten aerbeyt onder-staen, alhoewel hem Godt door synen bystant noch seer versoet: maer in de andere dry Trappen vint men meer troost als arbeydt; soo nochtans dat elcken Trap syne kruycen heeft, doch seer verscheyde. Maer wat reden is'er van te klagen, daer de kruycen oock in dit leven soo mildelyck betaelt worden? En hoe kan men JESUS CHRISTUS volgen, ten zy met den wegh van het kruys in te treden, die hy ons is voor gegaen?

De ghene die het inwendigh gebedt beginnen te oeffenen, vinden groote swarigheyt, door dien sy niet verskert genoegh en zyn of het berouw over hunne sonden oprecht is, en vergeselschapt met een vast voor-nemen van Godt getrouwelyck te dienen. Men maghse

wel vergelycken aen die het water met grooten arbeyt van hunne ermen uyt den put trecken : want sy moeten grootelycx arbeeyden om hunne gepeysen, die volgens de ongebondentheyten van hunne sinnen gewoon zyn hier en daer te swieren, allenghskens te vergaderen. 'tIs hun seer dienstigh, ten tyde van't gebedt sijn ieuers in een stille plaetse te vertrecken, daerse niet en hooren noch en sien dat hun kan verstroyen. Aldaer moeten sy sijn hun voorgaende leven voor oogen stellen, de volmaecte soo wel als de onvolmaecte, alhoewel soo dickwils niet, gelyck ick naderhandt sal seggen. Oock moeten se veel mediteren in het leven van JESUS CHRISTUS, al en kunnen sy dit niet doen sonder hunnen geest te vermoeyen.

Men kan door onsen arbeyt tot hier toe geraken, maer niet sonder Godts hulpe, sonder de welcke wy alleencyck niet een goet gepeys en kunnen hebben. En als men sijn tot het gebedt aldus begeeft, begint men te arbeeyden om het water uyt den put te trecken : maer Godt gave dat wy'er water konden in vinden ! doch als wy van onsen kant ons besten doen om 'twater op te trecken, en de geestelyke bloemen daer mede te besproeyen, is Godt soo goet, dat hy om redenen hem bekent, en ons misschien seer voordeeligh, den put teenemael droogh laet ; en de bloemen, dat zyn onse deughden, wel sonder water, sonder tranen, sonder teerigheyt of inwendighe

dige gevoelens van devotie wilt doen groeyen.

Maer wat sal hy doen die ten tyde van vele dagen, niet tegenstaende het groot geweld dat hy sijn aendoet, niet en viint als dorrigheyt en verdriet? En alhoewel hy menighmael den eemer in den put laet sincken, niet een druppel waters, dat is, niet een goet gepeys of beweeghsel daer uyt en kan krygen? Desen moet sijn troosten, peysende dat hy all' den arbeyt onderstaet, om sijn selven aen den Heer van den hof aengenaem te maken; en dat hem groote eere geschiet met in den hof van soo machtigen Prins te mogen arbeyden. Hy moet dencken dat alle synen voorgaenden arbeyt te vergeefs sal wesen, ten zy hy sijn door de volherdingh bequaem en weerdigh maeckt tot de vergeldinge, die hy verhoopt te bekomen: en dat'et hem moet genoegh zyn, dat hy door synen arbeyt voldoeningh geeft aen den Koningh van hemel en aerde, sonder syne eyge voldoeningh te willen soecken: ja al en ontfingh hy hier geen loon, evenwel moest hy den Heere noch bedancken over de gratie die hy hem verleent, van neerstelyck te volherden in den arbeyt die hem is op-geleyt, en over den bystant die hy hem doet, in soo moeyelyck kruys te dragen, denckende hoe Christus die self Godt was, geheel den tydt van syn sterffelyck leven hier het kruys gedragen heeft. Daer-en-boven en magh hy syn ryck hier niet soecken op der aerde, noch oyt het gebedt achterlaten, al bleef de dorrigheyt altydt du-

ren : maer dat hy die aensiet als een kruys ;
 *twelck hem voordeeligh is te dragen ; en dat
 hy syn oogen slaet op JESUS CHRISTUS , die
 hem op een onsenelycke manier in't dragen
 sal ondersteunen en behulpsaem wesen. Hy
 moet weten dat hy eenen goeden meester
 dient , daer hy niet aen verliesen en kan ; en
 dat den tydt eens komen sal , als wanneer
 hem alle synen dienst met intrest betaelt sal
 worden. Overfulcx dat hem de quade in-vallen
 niet en ontfstellen , maer dat hy indachtigh zy,
 hoe den *H. Hieronymus* oock in't midden van
 de woestyne , daer mé is bestreden geweest.
 En wat my aengaet , soo heb ick desen strydt
 menige jaren moeten onderstaen , maer altydt
 ben ick'er van geloont geweest. Gemeyne-
 lyck was ick soo dorr' , dat ick'et voor een be-
 sonder gracie van Godt ontfingh , somwylen
 eenige druppelen uyt den put te konnen trec-
 ken. Ick wete wel dat dese dorrigheden seer
 pynelyck zyn , en dat'er meer kloeckheyd
 noodigh is om die te verdragen , als om veel
 ander lyden datmen in de werelt te onder-
 staen heeft : maer gelyck ick ondervonden
 heb , soo vergelt Godt dat lyden met sulcke
 miltheyt oock in dit leven , dat met een ure
 van vertroostinge , die hy my naderhant in't
 gebedt gegeven heeft , genoeghsaem betaelt
 wirt , al wat ick soo langen tydt geleden had.
 My dunckt dat Godt aen sommige in't be-
 ginsel als sy het gebedt oeffenen , en aen an-
 dere als sy'er al in vervoordert zyn , dese quel-
 lingen ,

lingen, en vele andere tertatien laet overkomen, om de liefde te beproeven die sy tot hem hebben; en om te sien offe hun fullen kunnen begeven om synen kelck te drincken, en hem syn kruys te helpen dragen, voor al eer hyse soo kostelycke schatten en verheve gaven wilt toe-betrouwen. Oock en twyffel ick niet, of dese beslieringh van Godt dient tot ons meerder goet: want de gratien, die hy ons naderhant schickt te geven, zyn soo groot en menighvuldigh, dat hy ons te voren onse armoede en ellenden wilt doen proeven, op dat ons niet en sou over komen, 't ghene aen Lucifer gebeurt is. " En wat doet ghy
 ,, toch Ô Heere! 'twelck tot geen meerder
 ,, goet en streckt van een ziel, die haer aen
 ,, uwen wil geheel overgeeft, die ghy weet u
 ,, toe te behooren, en die bereet is u over al tot
 ,, ter doot toe te volgen en het kruys te hel-
 ,, pen dragen, sonder u oyt te willen verla-
 ,, ten? "

De gene die hun alfoo gestelt vinden, en nu alle aertsche ghevoelens verloochent hebben, om geen ander meer als geestelyeke te smaken, en hebben niet te vreesen: want wat kan hun toch hinderen, als sy nu alreets tot soo verheven staet gekomen zyn, van met eene verachtinge te aensien alle de plesieren, die men in de werelt genieten kan, en van geene meer te soecken, dan met Godt alleen in de eenigheydt te verkeeren? Het moeyelyckste is aldan gedaen; hierom looft en danckt syne

Goddelijke Majesteit, ô geluckige zielen! betrouwt op syne goetheyt, welke nimmermeer verlaten en sal de ghene die hy bemint. Wacht u van te peysen, waerom Godt op weynige dagen aen andere soo groote devotie verleent, die hy u in vele jaren niet en geeft. Laet ons gelooven dat dit geschiet tot ons meerder goet; en gemerckt wy niet meer ons selven, maer Godt toe-behooren, soo moeten wy ons volgens syn geliefte van hem laten geleyden. 'tIs een groote gratie genoegh, dat hy ons in synen hof laet aerbeyden, en dat wy verskert zyn van daer by hem te wesen; mits hy'er altydt tegenwoordigh is. Nu by aldien hy eenige planten en bloemen wilt doen opwassen sonder water, en andere metse te besproeyen door't water datmen uyt den put treckt; wat hebben wy ons daer mé te bemocyen?

„ Doct dan, ô Heere, al 'tghene u gelieft,
 „ als ghy maer niet toe en laet dat ick u ver-
 „ gramme, of afwycke van de deughden die
 „ ghy alleen my vergunt hebt, indien'er ick
 „ eenige besitte. Ick verlange om te lyden,
 „ om dat ghy geleden hebt. Ick wensche dat
 „ uwen wille op alle manieren die u behage-
 „ lyck zyn, in my magh volbroght worden. O
 „ Godt! en gedooght togh niet, dat soo koste-
 „ lycken schat gelyck is u liefde, aen alsulcke
 „ gegeven worde, die u niet en dienen a's om
 „ vertroostinghen te ontfangen. „

Als een ziel den wegh van't inwendigh ge-
 bedt

bedt begint in te treden met een vast voornemen van'er in te volherden, en datse niet veel wercks en maect van de vertrooslingen of dorigheden, die haer over wegh ontmoeten; soo derve ick seggen volgens de ondervondentheyd die ick'er van heb, dat al komt sy ondertusschen noch eens te stronckelen, evenwel niet en moet vreesen van achterwaerts te keeren, of van te sien dat den geestelycken bouw die sy begost heeft, te niet sal gaen; mits hy gegront is op een onberoerlyck fundament. Men moet weten dat de liefde Godts in geen tranen en bestaet, noch in gevoelycke bewegingen, of teerigheden daer men gemeenlyck soo op uyt is, om datse ons vertroosten: maer dese liefde bestaet in Godt kloockelyck te dienen, in de rechtveerdigheyt uyt te werken, en in sich tot de oodtmoedigheyt te begeben; anderlints gedurigh te willen troost hebben, sou naer myn oordeel niet anders zyn, als a'tydt te willen ontfangen sonder oyt iet te geven.

My dunckt dat'et voor krancke vrouwpersoonen gelyck ick ben, noch dienstigh is dat Godtse met soodanige vertrooslingen voorkomt, op datse onder de quellingen en moeyelyckheden, die syne Goddelycke Majesteyt haer gelieft over te senden, niet en sou den-beswycken: maer ick en kan niet verdragen, dat wyse mannen van groot verstant, en die de godtvruchtigheyt schynen te beherten, van de soetigheden die in de devotie te vin-

den zyn, soo veel wercks maken, en soo klagen als sy die niet en gevoelen. 'kEn wil hier niet seggen dat syse met geen blyfchap en fouden ontfangen, als Godt s'hun gelieft te geven; want het alfdan een teecken is datse hun kunnen voordeeligh zyn. Ick segh alleenelyck dat als syse niet en hebben, daerom niet en fouden in pyn wesen, maer gelooven datse hun niet noodigh en zyn; gemerckt dat Godt se hun niet en geeft. Overfulcks en mogen sy hun niet ontrusten, maer moeten de onrust en ongedurigheyt van hun gemoet aensien als een faut en onvolmaecktheyt, die maer een flappe en flauwe zielen eygen is, gelyck ick wel gesien en onder-vonden heb.

Ick en segge dit soo seer niet voor de eerst beginnende, als voor een menigthe van andere die over lanck desen wegh zyn ingetreden, en niet en vervoorderen. Ick geloove de principaelste oorfaeck hier van te wesen, datse van't beginsel af niet vast en hebben vorge-nomen de kruycen te omhelsen. Soo hun verstant maer op en hout van te wercken, laten sy hun voorstaen datse niet met allen in't gebedt uyt en rechten, en worden misstroostigh; daer misfchien den wil sonder hunnen weet, alfdan in't goet meer aennemt. 't Gene sy s'gh inbel-den gebreken en fouten te wesen, en zyn geen voor de oogen van Godt, die hunne ellenden beter kent als sy selfs, en s'gh te vreden hout met de begeerte diese hebben van op hem altydt te peysen, en sonder op-houden te beminnen. Dit is 't ghene hy alleenelyck van

hun vereyscht, en daerse moeten na trachten, sonder soo veel swaermoedigheden plaets te geven, die niet en dienen als om de ziel te ontruffen, en tot den voortgangh onbequa-mer te maken.

De dorrigheyt van onse ziel spruyt dickwils uyt een quade gesteltenisse van't lichaem: want onse ellenden zyn soo groot, dat ons ziel de kranckheden en miserien van het lichaem mede deelt, soo langh als sy daer ge-lyck in eenen kercker geboeyt light. Oock is de veranderingh van weder, en't rocren van d'humeuren ondertusschen oorfaeck, dat de ziel veelderhande lyden onderstaet, en sonder schult te hebben, niet doen en kan dat sy wel sou begeeren. Hoe meer men de ziel in die tyden sal willen dwingen, in hoe erger gestel-tenisse sy sal komen; soo dat men voor-sigh-tighlyck moet handelen, om te achter-halen waer uyt het gebreck magh spruyten, op dat men de ziel sonder hare schult niet voorder en overvalle. Soodaenighe persoonen moeten hun aensien als siecken, sy moeten voor eenighe dagen hun uur-gebedt veranderen, en eenen soo verdrietigen tydt overbrengen, ge-lyckse 'tbest kunnen: want 'tis voor een godt-minnende ziel een groot kruys genoegh, haer soo ellendigh te sien, dat sy volgens haer be-geerten Godt niet dienen en kan, ter oorfaeck van de kranckheden die sy mededeelt van het lichaem, daerse aen gebonden is.

Het gebeurt oock somwylen dat den boosen

vyant, sulck een quaet in ons veroorsaect; en hierom gelyck men het gebedt niet altydt en magh laten als den geest verstroyt en verweert is, soo en magh men de ziel oock altydt door te groot gewelt tot het gebedt niet pramen, noch haer in persingh brengen met se meer te willen doen doen als sy kan.

Daer zyn uytwendige goede wercken genoegh: gelyck by exempel, een ander dienst doen, goede boecken lesen en meer diergelycke, waer mé sy haer in die tyden kan besigh houden. En by soo verre sy daer toe oock onbequaem is, datse haer dan om de liefde Godts een weynigh voeght naer de kranckheyt van haer lichaem, op dat het alsoo bequaem worde om haer oock op synen tydt te dienen. Sy moet haer vermaeck alsdan gaen soecken in heylige samen-spraken, jae zelfs een nieuw locht op het veldt gaen scheppen, als 't den Bicht-vader alsoo geraetsaem vint: de ondervondentheydt moet ons leeren, wat ons het dienstighste magh wesen. In wat ecne gesteltenisse sigh imant vint, kan hy Godt altydt dienen. Syn jock is soet, en daer belanght veel aen datmen de ziel niet te lastigh en valt, of te seer en praemt; maer met soetigheyt leyt tot 't ghene haer meer dienstigh en profytigh is.

Ick segghe het nogh eens, en ick en kan 'et niet genoegh herseggen, dat men sigh om de dorrigheden, ongerustigheden en verstroytheden des geest niet en magh quellen nogh bedroeven. Wy moeten om van alle moeylyckheden

heden die ons benouwen verlost te zyn, en tot een gelukkighe vryheyt te geraken, soo verr' komen, datmen geen kruycen meer en vrees; en alsdan salse den Heere ons oock helpen draghen, ons droefheyt sal in blyfchap veranderen, en wy sullen grooten voortganck doen. Het blyckt klaerlyck uyt 'tghene ick hier geseyt hebbe, datmen den put geen water geven en kan, als'er geen in en is: maer by aldien hy water geeft, datmen all' ons beste doen moet om'er water uyt te putten: want 't is door desen middel dat Godt onse deughden wilt doen groeyen.

XII. CAPITTEL.

Sy beschryft voorder den eersten Trap van't inwendigh Gebedt, en leert hoe wy ons daer in moeten draghen.

IN den eersten Trap van't ghebedt kan een Izel met Godts gratie door't wercken van't verstant, haer de devotie voor een deel besorgen: want als sy overpeyst wat onsen Saligmaker voor ons geleden heeft, en hoe hy voor ons gestorven is; wortse inwendigh beweeght tot medelyden, en tot tranen die met groote vertrooslinge gemengelt zyn: en als sy dan wederom gact overleggen wat een liefde JESUS CHRISTUS tot ons draeght, en hoe hy ons van syne glorie wilt deelachtigh maken; soo gevoeltse in haer een groote blyfchap, die niet:

niet geheel geestelyck noch sinnelyck, maer evenwel seer loffelyck is.

Soo laagh als een ziel haer door de meditatie tot dese en diergelycke devotien kan op-weeken, moet sy wel acht nemen van haer tot geen verhevender gebedt te willen verheffen; andersints sou dese vermetentheytt haer seer nadeeligh wesen. Datse haer inwendigh niet en bekommert als met vele acten te verwecken, en met sich in de deught te vervoorderen om in haer Godts liefde te vermeerderen, en niet moeyelycks meer te vinden in hem te dienen. Alsdan moet sy haer voorder JESUS CHRISTUS soo levendigh voor-stellen, als of sy hem sagh voor hare oogen: sy moet tot syne menscheytt een teere liefde hebben, en hem over al vergeselschappen; hem in haren noodt aenroepen, en haer tusschen alle quellingen en tribulatie ver troosten, met alle haer lyden aen hem te ver toonen. Alsoo moet sy haer oock tusschen alle hare blyschappen met hem verblyden, in plaetse van door al te groote uytgestortheytt, hem tusschen hare vreughden te vergeten. In desen soo heyligen handel met JESUS, en magh sy geen gemaecte gebedkens of opgefochte woorden gebruycken, dan alleene lyck maer woorden, die hem hare begeertens en noot te kennen geven. Dit is eenen seer goeden middel om sy selven in korten tydt te vervoorderen: en ick geloove datmen alreets seer vervoordert is, als men dese Goddelijcke teghen:

teghenwoordigheydt tracht binnen ons te hebben om'er mé profyt te doen, en om uyt liefde de verbintnissen te erkennen, die men JESUS schuldigh is. De gene die de meditatie oeffenen, doen goeden voortganck met JESUS CHRISTUS alsoo gheducrigh voor ooghen te hebben: en als-se soo voort gaen, en moeten sy niet in pyn zyn, al en ghevoelen-se geen devotie. Datse Godt maer trachten te behaeghen, die hun de begeerte geeft van hem te voldoen, alhoewel hunne werken met dese begeerte niet over een en komen. Sy moeten hun wel wachten van hunnen geest te willen op-heffen, om de boven-naturerlijke vertroostingen te smaken; want sy hier door souden verliezen 'tghene sy alreets besitten, willende bekomen 'tghene sy niet en hebben. Godt geeft dese soetigheden en vertroostingen aen die't hem gelieft; en gemerckt sy boven-naturlyck zyn, soo is'et te vergeefs menschelycke middelen te willen gebruycken omse te verkryghen.

Daer en boven alsoo desen geestelycken Bouw op de ootmoedigheydt gegront is, moeten men sich te meer in dese deught oeffenen, hoe wy tot Godt meer naderen; of andersints sal g'heel den Bouw ter aerde vallen en te niet gaen. Oock is'et een groote hooverdigheydt, hooger te willen vliegen als Godt ons verheft, in plaetse van te erkennen dat hy ons nogh te veel doet, met ons in syne tegenwoordigheydt te verdragen, en tot hem te laten naderen. Ick en

en wil hier niet seggen, dat men syne gepeysen tot Godt en tot hemelsche saken niet en magh op-heffen, of datmen Godts oneyndelycke grootheden en aenbiddelyke wysheyt niet en sou overdencken; in tegen-deel segh ick dat sulcke gepeysen heyligh zyn, en datse tot de oeffeninge van't inwendigh gebedt konnen seer dienstigh wesen, namentlyck voor geleerde persoonen, als hunne geleertheyt met de ootmoedigheyt verge'selschapt is. Ick wil hier alleenelyck leeren, dat men syn verstant niet en magh uyt sy selven doen stil staen van te wercken; want met dit selfs te doen, wort het tot alles onbequaem: wy vallen in eene groote dorrigheyt, en staen in't gebedt als steene belden sonder gevoelen, sonder gepeysen en sonder beweeghels: maer als Godt de werkingen van't verstant doet op houden, geeft hy de ziel waer mé sy haer bekommert; en door het boven-naturlyck licht 't welck haer wort ingestort, doct hyse meer verstaen op korten tydt, als sy door grooten arbeyt en studien op vele jaren soude konnen leeren of begrypen.

De Seraphinse Moeder geeft hier een salige waerschouwing, op datmen in geen d'linge en soude vallen door het lesen van eenige boecken, daer van't gebedt gehandelt en ons geraden wort, datmen het verstant van alle gepeysen son op-schorssen, en ons niet goets en sou voor-stellen, noch tot Godt versuchten: want als dese op-schorsingh niet van Godt, maer van ons komt,

komt, soo wortmentraegh en vaddigh; en men verliest de devotie, in plaets van in de godtvruchtigheyt verwoordert en in Godts liefde ontsteken te worden: jae al had ons Godt tot een volmaeckte contemplatie verheven, men moet evenwel weten dat wy geen Engelen en zyn, die in Godts liefde altydt branden; maer dat wy hier levende in een sterffelyck lichaem, niet bequaem en zyn in dien geluckigen staet van contemplatie gedurigh te blyven. Daerenboven wort het vier van liefde in verscheyde voorvallen, en tusschen de lichamelijke nootsakelyckheyt noch dickwils in ons verdooft, en't moet door het blasen van goede gepeysen, die het verstant ons besorgt, wederom in brant geraken: want als de ziel in de liefde verflout is, en magh men in't gebedt niet leegh zyn; en sonder iet te doen daer staen wachten, tot dat Godt het vier uyt d'n hemel sal senden, om het Sacrificie dat wy hem van ons selven willen op-offeren, te doen branden, gelck wy lesen ten tyde van de Oude We. in't Sacrificie van Elias geschiet te zyn: maer wy moeten doen al wat in onse macht is, om dit vier van liefde door goede gepeysen en verwecksels wederom in brant te kryghen. (a)

Ick hersegge hier noch eens, datmen wel acht moet nemen van syn verstandt niet op te heffen, ten zy om den treck van Godt te volghen, als hy ons met het boven-naturrelyck

gebedt
 (a) Siet in't kasteel der ziele het 7. cap. van de 6. wooninghe.

gebedt geweerdicht te vereeren, 'twelck men lichtelyck kan mercken. Dese waerschouwingh is van groot gewicht, namentlyck voor vrouw-perfoonen, die den duyvel lichtelycker door syne listen bedrieghen kan; al hoe wel ick voor seker houde, dat den Heere niet toe-laeten en sal, dat de arghlistigheden van desen gesworen vyant onser saligheyt, sullen hinderen aen die hun selven gewelt aen doen, om met eene oodtmoedigheyt tot syn opperste Majesteit te naderen; maer dat hyse in tegendeel noch profyt sal doen trecken uyt het quaet, dat hun den helschen satan wilde aen doen.

XIII. CAPITTEL.

Verscheide waerschouwinghen seer profytigh voor die het Gebedt beginnen te oefenen. Hoe veel het belanght eenen goeden Ziel-bestierder te hebben.

Ick gaen nu van sekere bekoringen spreken, die ons gemeynelyck over-komen als men sikh tot het gebedt begint te begeven; en t'samen sal ick de remedien aenwyfen, die my duncken daer tegen noodigh te wesen.

Men moet den wegh van 't gebedt met vreught en rust bewandelen; en 'tis een bedrogh sikh in te belden, dat de devotie met de vryheyt des gemoets niet wel over een en komt. Doch dese vryheyt moet altydt ver-
gesel-

gefelfchapt zyn met een miftrouwen van fyn eygen felven, op datmen figh in geene occafien en werpe, daer men gewoon is Godt te vergrammen; maer die foude fchouwen tot dat wy in de deught ganch gevefticht zyn. Voorder moet men weten, dat'er wynige foo fterck gevonden worden, die figh van den val kunnen weder-houden, als fy d'occafien ontmoeten van de fonden, daerfe uyt de natuer toe-geneghen zyn: en foo lanck als wy hier leven, verbindt ons de oodtmoedigheydt, noyt onse kranckheden en ellenden te vergeten.

Dit niet tegenftaende en laet'et niet geoorlooft te zyn, fy felven in eenighe tyden en voor-vallen te vermaecken, om het gebedt met meerderen iever te hernemen; maer hier in gelyck in alle andere dingen, moet men difcretie gebruycken. Oock moet men een groot betrouwen in Godt hebben, op dat onse begeertens niet en verflauwen: en als men figh felven gedurigh gewelt aen doet, en fynen voortganch behert, foo mogen wy verhoppen, datmen door Godts hulpe allenghkens tot de volmaecktheyt, daer foo vele Heyligen door defen middel toe-gekomen zyn, oock fal geraken. Want Godt nemt fyn vermaeck met ons kloeckelyck in fynen dienft te fien voortgaen, te weten als onse kloeckheydt met een ootmoedigheydt, en miftrouwen van fy felven vergefelfchapt is. Noyt en heb ick eenige van dese kloecke zielen onder-wegen fien blyven fteken; en gecne van de
kleyn-

kleynhertigen , alwarensē ootmoedigh , en heb ick op veel jaren soo seer sien voortgaen , gelyck de kloeckmoedige op korten tydt gewoon zyn te vervoorderen. 'k En kan sonder verwonderinghe niet overpeysen , hoe voordeeligh het is , groote dingen voor Godt te onder-nemen : want hier door komt de ziel als met eenen vlucht seer verr' te loopen , al hoe wel sy haer selve vermoeyt , en somwylen , gelyck een jonck vogelken wiens vleugelen noch swack zyn , genootsaect is te ruiten.

Om kloeckelijck voor Godt iet besonders aen te vangen , moedighden my seer aen de woorden van den Apostel Paulus , seggende dat wy uyt ons selven niet en kunnen , maer alles vermoghen door dien die ons versterckt: oock verkloekten my dese woorden van Augustinus. " Vergunt ô Heere dat gy gebiet , en „ gebiet dat u belieft. „ Ick stelde my dickwils voor , hoe aen Petrus niet mischiet en was , om de stoutigheyt die hy nam van op de zee te gaen wandelen , al begoft hy te vreesen naer dat hy van't schip was afgetreden. Aen soo kloecke voor-nemens diemen in d'eerste aen neemt , is seer veel gelegen , al moet men'er met groote wederhoudentheyt in te werck gaen , en noyt iet onder-nemen sonder ract van synen Ziel-bestierder ; maer men moct sikh wel wachten van eenen te kiezen , die ons niet en leert dan traegh en flouwelyck voort-gaen.

Wy en kunnen de oodtmoedigheyt noyt
genoech.

genoegh voor oogen hebben om wel te verstaen, dat het ons van Godt alleen vergunt wordt, al wat wy vermoghen. Doch 't is oock noodigh te weten, hoedanigh dese oodmoedigheydt wesen moet; want ick en twyfele niet, oft den duyvel beschadigher veel die het gebedt oeffenen, met hun van dese deught eenen valschen in-druck te doen hebben, en te doen gelooven als oft'er hooverdye speelde, in de Heylighen te willen volgen, en na het martelie gelijk sy verlangen, door dien dat voor sondaers gelijk wy zijn, de werken van de Heylighen meer staen te verwonderen, als na te volghen. Dit is wel waer; maer men moet onderscheydt maken tusschen 't gene wy in de Heylighen kunnen na volghen, en 't gene daer wy ons maer en moghen over verwonderen. Sonder twyffel soud'et voor eenen krancken oft siecken mensch, een groote onvoorsichtigheydt zijn te willen veel vasten, groote penitentie doen, en na een woestyne gaen, daer noch om te eten, noch om te slaepen, noch iet diergelijckx te vinden en is: maer men moet weten dat wy met den bystandt van Godt, de Heylighen kunnen na volghen in hunne liefde tot de eenigheydt, tot de stilswygentheydt, en tot meer andere deughden die ons katyvighe lichaem niet en sullen dooden; en dat wy ons geweld kunnen aen doen om gelijk sy, een groote verachtingh te bekomen van de werelt, van de eere, en van de ryckdommen daer wy uyt de

natuer soo aen ghehecht zijn, dat het schynt als oft wy met de heele wereldt niet en souden ghenoegh hebben. Daerom soo wy de lichamelijcke saken maer voor weynigen tydt willen nyt ons setten, om op de geestelijcke te peysen, strackx laten wy ons voorstaen, datmen sich beter kan in-keeren, als men van alles wel voorsien is, om dat de sorge voor't gene ons noch ontbreckt, ons dickwils in't gebedt komt verstroeyen en ontrusten: maer het deirt my te sien, dat wy die noch al meynen seer geestelijck te wesen, soo kleyn betrouwen op Godt hebben, en soo vol van eygen liefde zijn, dat dese kleyne beuselryen ons al soo veel onrust by brengen, als saken van groot gewicht aen andere souden doen, die al seer vervoordert zijn. Dese sorge van het tydelijck is noch iet voor de getrouwde, wiens stact sulckx mede brengt; maer men sal my noyt wys maken, dat sy gelijckt aen de gene die de wereldt verloochent hebben: in tegendeel voor sulke sien ick-se aen als een tentatie, die den duyvel seer dienstigh is, omse te belletten van de vryheydt des gemoets te bekomen, en van in den wegh der volmaecktheyt seer te vervoorderen.

Den boosen vyandt gebruyckt noch een ander tentatie tegen die het gebedt beginnen te oeffenen: te weten een al te groote sorge, op dat hun lichaem niets en sou ontbreken, en in alles wel voldaan zijn. Want soo den duyvel maer gewaer en wordt, dat wy voor onse
 gefont-

gesontheydt in pyn zyn, is hem dit genoegh om ons te doen gelooven, dat oock de minste strengigheden bequaem zija ons lichaem te krencken; en dat het menighvuldigh storten van tranen, ons in peryckel stelt van blindt te worden, gelijk'et my selfs gebeurt is. Maer ick en kan niet bevroeden, hoe ons het gesicht en de gesontheydt kunnen kostelijcker schynen, als het voordeel datmen bekomen sou, metse om sulck een oorfaeck te verliefen.

Ik Moet bekennen dat ick noyt iet, of wel seer weynigh heb nyt-gerecht, tot dat ick by my selve vast besloten had, van naer myn lichaem en gesontheyt geensints meer te vragen. En als my Godt dit bedrogh ontdeckt had, en den boosen vyandt my naderhandt noch wilde wys maken, dat ick my selve te kort dede, antwoorde ick hem: "Daer is weynigh aen gelegen al kome ick te sterven, en als hy my wilde doen gelooven dat ick my moest vermaken om den geest te verquicken, seyde ick: My zyn kruycen noodigh, maer geen vermaeck; en soo voorts in andere dingen.

Ik Heb met alsoo te doen naderhandt klaerlyck gesien, dat alhoewel ick altyt sieckelijck was, dat nochtans het bedrogh des duyvels, en myne vaddigheydt my noch siecker maeckten: want ick nu veel beter te pas ben, sedert dat ick soo geene sorgh voor myne gesontheydt meer en drage. Hier uyt blyck'et hoe veel het belanght voor de ghene die hun in't gebedt beginnen te oefnenen, datse

sigh

sigh door geene kleynhertige gevoelens en laeten vervoeren; waer in sy my moeten gelooven, mits ick het in my selve aldus ondervonden heb.

Daer is noch een derde tentatie die naer dese ghemeynelyck komt te volghen: te weten, dat soo men de rust en de vruchten van't ghebedt begint te smaeken, terstondt wel sou begeeren dat geheel de wereltd volmaeckt waer. Sulck een begeerte en is niet quaedt; maer men kan faelen met-se in't werck te stellen, als men by ghebreck van genoeghsame discretie, sou schynen synen even-naesten te willen leeren: want den ghene die andere wilt onderrichten, moct in de deught wel gevestight zyn, om hun geen oorsaek van quellinge, of moeylyckheyt te geven. 'k'Heb'et beproeft, en in my selve ondervonden, als ick in't beginfel eenige personen tot de oeffeninghe van't gebedt wilde brengen: want als sy my van den eenen kant, op soo verheve manier hoorden spreken van het groot goet dat in't gebedt te vinden is, en van den anderen kant, my noch soo onvolmaeckt sagen; en konden sy niet begrypen, hoe ick my bemoeide met het gebedt te oefenen, en hoe sulcks kost geschieden. Ick gaffe groote reden van quellinge; en ten tyde van vele jaren als ick noch soo onvolmaeckt was, heb ick alleenelyck in dry personen profyt gedaen met 'tghene ick hun leerde, daer'er seer veel, naer dat Godt my in de
deught

deught gevesticht had, op twee of dry jaren tydts door myn toedoen merckelyck zyn ver-voordert geweest, gelyck ick naderhandt sal seggen. Daer en boven soo volght uyt dese tentatie tweederlye quaet: het eerste is, dat de ziel hier door verliest 'tghene sy gewonnen had, en haren eygen voortgangh veronachtfaemt: want men magh in't beginfel maer voor sy selven alleen besorght zyn; en ons en is alsdan, niet voordeeliger als sich in te belden datmen met Godt alleen in de werelt is. Het tweede quaet is, datmen gemeynelyck goet gevoelen heeft van den persoon, die ons het gebedt en de deught aen-pryft; en alsoo lichtelyck geen quaet en acht, 'tghene metter daet quaet is, als men hem dit siet doen, gelyck 'et ten myn'er opficht onder-tusschen wel geschiet is: want den duyvel gebruyckte door syne arghlistigheyt myne deughden, om het quaet dat ick dede, als geoorloft aen andere te doen schynen, welck in een gemeynthe seer schadelyck is.

Siet hier de vierde tentatie, van de welke d'eerst beginnende hun wel moeten wachten, al hoe wel sy voort-komt uyt eenen iver die loffelyck schynt te wesen. Dese bestaet in een misnoegen, dat men heeft over een anders fouten en sonden. Den duyvel maeckt hun wys, dat sulck misnoegen niet en spruyt als uyt een begeerte diese hebben, dat Godt niet en sou vergramt worden, en uyt eenen iver die niet verdragen en kan, dat Godt d'eere die-
men

men hem ſchuldigh is , niet bewefen en wort ; daer ſy wel datelijck ſouden willen in voorſien, en daerſe hun ſelven door al te groote ongedurigheyt, in't gebedt mé verſtroeyen. Dit quaet is ſoo veel te grooter , om datſe hun inbelden daer toe niet gedreven te zyn, als door eenen goeden iver tot Godts eere, en door eene liefde tot de deught en tot de volmaecktheyt.

Ick en ſprecke hier van geene droefheyt die de publiecke ſonden veroorſaecken, als menſe in eene gemeynte gelijk als by gewoonte ſiet door-breken , nogh van de ſchade die de ketteryen met verlies van ſoo menighe zielen in de H. Kercke bybrengen ; want deſe droefheyt is ſeer loffelijck , en ſy en ontruſt ons niet. Ick ſegge hier alleenelijck dat een ziel die het gebedt begint te offenen , niet en magh peyſen als op haer ſelve, en hoe ſy Godt ſal believe. Sy en magh haer met een anders gebreken niet bemoeyen , maer moct haer oogh-merck nemen op de deughden van haeren even-naeſten, ſy moet ſyne fouten met haere ſonden bedecken , en ſoo doende ſal ſy een ander altydt beter achtrn als haer ſelve , welck eenen middel is om in de deught te verwoorderen , en door Godts hulpe tot de volmaecktheyt te geraecken. Sy moet wel toe-ſien van haer niet te laten bedriegen , met op haere goede meyningen te willen voortgaen : want in dien ick hier gingh verhaelen alle de fouten , die ick ſien bedryven heb door al te groot betrouwen op ſyne goede intentien,

noyt

noyt en soude ick een cynde kunnen vinden. Dese leeringh is seer noodigh voor de gene die't gebedt van meditatie kunnen oeffenen: en raeckende die gelijk ick met het verstandt niet en kunnen wercken, dese en hebben niet anders te doen, als in hun selven een gerust gemoet te behouden tot dat hun Godt sal gelieven te verlichten, en te geven waer mede sy den tydt van hun gebedt kunnen over-brenghen.

Maer ick moet hier nogh voorder spreken van de gene die in't gebedt met het verstandt kunnen wercken, op dat sy allen hunnen tydt in de gepeysen niet en souden besteden, nogh sich valschelijck inbelden als oft den tydt verloren waer, soo sy met het verstandt niet en wercken; want sulcke tydt-verlies achte ick een groot gewin. Sy moeten hun alleenelijck JESUS CHRISTUS levendigh voor ooghen stellen, met hem spreken, en hun selven met hem vermaecken sonder het verstandt groot geweld aente doen. Sy en mogen hun niet vermoeyen met eenige gebedens by hun selven te maecken, maer moeten hem eenvoudighlijck hunnen noot voorstellen, en erkennen dat sy de eere niet weerdigh en zyn, die hyse doet met hun in syne tegenwoordigheyt te verdragen. Hier toe moeten sy verscheyde manieren en bemerckingen opsoecken, hun dienende nu eens van d'een nu eens van d'ander, op datse geen walghe en krygen van altydt de selve geestelijcke spys te gebruycken.

Het is hun seer dienſtigh te mediteren op eenighe myſterien van de Paſſie van CHRISTUS, en een weynigh tydts ſyn bemerck te nemen in wat een verlatentheyt hy daer geweest is, hoe ſchroomelycke tormenten hy onderſtaen heeft, wie hy is, voor wie, waerom, en uyt wat liefde hy geleden heeft, en veel diergelycke dingen, welke de Geleerde die weten te mediteren, hier uyt kunnen trecken: maer ſy en mogen hun ſelven met ſigh allen deſe dingen voor te ſtellen, niet aſſlaven; in tegendeel moetenſe in't gebedt ſtil en geruſt blyven, trachtende, indien het mogelyck is, hunnen geeſt alleen beſich te houden met JESUS CHRISTUS te aenſien gelyck hy hun aenſiet, met hem daer geſelſchap te houden, met van hem te vragen datſe noodigh hebben, met hun voor hem te verootmoedigen en in ſyne tegenwoordigheyt te verheugen, hun ſelven onweerdigh kennende ſoo groote gratie te genieten. Dit is de manier van gebedt die wy allegader in't beginſel moeten oeffenen, en daermen moet in volherden: want het den ſekerſten wegh is die wy niet en mogen verlaten, tot dat ons den Heere de boven-naturelycke wegen doet intreden.

Hier ſlaet nochtans te bemercken, datmen ſigh niet altydt en moet binden aen de meditatie van de H. Paſſie, door dien'er vele zielen meer profyt trecken uyt andere meditatie; en gelyck'er verſcheyde wooningen zijn

in den Hemel, soo zijnder oock verscheyde wegen die ons daer toe leyden: eenighe worden inwendigh meer geraeckt door het overpeysen van de Hemelsche glorie, en andere door het overdencken van de doot of van de eeuwige tormenten: sommige zyn soo teer van gemoet, datse om de droefheyt die hun het bitter lyden ons Salighmakers veroorsaect, genootsaect zyn hunne gepeysen van syne Passie af te keeren, omse te vestigen op syn oneyndelycke maght die in alle syne scephselen uyt-schynt, op syne wonderlycke bestieringh, en op de uysterste liefde die hy ons draecht. Dit niet tegenstaende, en mogen sy evenwel daerom het leven en het lyden van JESUS CHRISTUS niet laten dickwilts te overleggen, waer uyt all' ons geluck voort komt.

De eerst-beginnende moeten weten te onderscheyden wat hun 'tmeeste dient; en hier in moeten se geholpen worden van eenen Ziel-bestierder, die geleert en wel ervaren is; andersints soude hy hun door syne bestieringh in plaets van behulpsaem, seer schadelyck kunnen wesen: want alhoewel sy dickwils eenen goeden wegh ingaen, en dat sy 'et beter voor hebben als den onervaren Ziel-bestierder; nochtans om de verdiensten van de gehoorzaamheyt, en derven sy in't minsten niet afwycken van 'tghene hy hun gebiet. Ick heb'er sommige met groot medelyden in sulck eenen deirlycken staet gesien, en onder andere seker vrouw-persoon die met haer

selve geen en wegh meer en wist; door dien soo onbequaeme Bicht-vaders het lichaem en de ziel t'samen verdrucken, en de ghene die sy onder hun bestiering hebben soo verwerren, datse niet meer voort en kunnen.

Ick heb noch een ander persoon ontmoet, die my verhaelde dat haeren Ziel-bestierder haer meer als acht jaren verbonden had, noyt buyten de kennisse van haer selve te gaen, maer'er altydt in te blyven; daer Godt haer nochtans het gebedt van stilte alreets vergunt had, en overfulckx haer dit gebodt een onverdragelyck torment moest wesen. 'tIs wel waer dat de kennis van sy selven soo noodigh is, datmen'er noyt en magh buyten gaen, en datse gelyck het broot is, daer alle andere spys in't gebedt moet mé genut worden. 'tIs oock wel waer dat hoe verheven wy in't gebedt mogen wesen, wy ons altyt machteloos moeten aensien als een suygende kindt, en datmen noch onder-tusschen genootsaeckt is sy selven met de middelen van de eerst beginnende te behelpen; maer evenwel moetmen dese kennisse met discretie gebruycken: want als nu een ziel van haeren niet soo is ingenomen, dat sy haer sonder schaemte niet en derft stellen in de tegenwoordigheyt van soo grooten Koningh, overtuyght zynde, dat al wat sy tot synen dienst doen kan, niet te vergelycken en is by 'tghene sy hem schuldigh is; waerom togh hier op altydt gebleven sonder sijn te voeden met andere spysen, welcke
den

den Heere ons voor-stelt? Aengefien hy veel beter weet als wy, wat voor voedsel ons noodigh is.

Hier uyt kanmen verstaen hoe veel het belanght dat den Ziel-bestierder een wel ervaren man en van goet oordeel is : is hy daer by noch geleert , dit is een voordeelige sake : maer als men sulck eenen niet treffen en kan , is het noch veel dat hy de twee eerste eygendommen heeft; want als het noodigh is, kanmen geleerde mannen altydt te raede gaen. Dat dan een Religieus die besloten heeft haer geheel aen eenen Ziel-bestierder te onderworpen, soodanigen tracht te bekomen gelijk ick hier geseyt heb : en dat een werelyck persoon Godt danckt over den vrydom die sy heeft van eenen te mogen kiezen, die't haer gelieft. Maer om in haren keus niet bedrogen te zyn, moet sy liever soo lanck eenen Ziel-bestierder derven, tot dat sy eenen gevonden sal hebben die haer gelyckt, welcken haer Godt oock sal toe-schicken, by soo verr' sy met eene groote begeerte en oodtmoedigheyt hem dien verfoeckt. Wy vrouw-persoonen en al die ongeleert zyn, behoorden sonder ophouden Godt te bedancken, gelijk ick oock doen, dat'er mannen ghevonden worden, welke de kennisse van de waerheden die aen ons verborgen zyn, door soo grooten arbeyt bekomen hebben.

Dickwils heb ick my verwondert dat wyfscien, en onder andere de Religieusen soo veel

moeyelyckheyt geleden, en soo veel tydt be-
steedt hebben om de waerheden te achterha-
len die my soo profytigh zyn geweest, son-
der dat ick'er van mynen kant ander moeyte
toe gedaen heb, als myne twyffelachtigheden
voor te stellen om van hun onderricht te wor-
den: maer my doet noch meer verwonderen
dat'er soo menighe ghevonden worden, die
veronachtsamen met sulck groot goet profyt
te doen. Godt bewaere ons van hun daer in
te volgen; want wat meerder onvoorsichtigh-
heydt kan'er togh wesen, als door syn schult
het profyt te verliezen, datmen uyt den arbeyt
van dese Religieusen kan trecken, welckers
strenggheden in hun eten, slaepen en andere
penitentieele oeffeninghen my beschaemt ma-
ken? Dogh hier en tusschen sullender mis-
schien onder ons, die van alle desen arbeydt
ontslagen zyn en op ons gemack leven, noch
wel eenige gevonden worden, die sich voor
soo groote mannen derven stellen, om dat
wy het ghebedt een weynigh meer oeffenen
als sy doen.

”O Godt al ben ick soo onbequaem om
,, een ander te verwoorderen, evenwel be-
,, danck ick u van my gemaect te hebben die
,, ick ben: maer ick love en dancke u noch
,, meer over de kennisse die ghy aen andere
,, gegeven hebt, om de duyfstermissen onser on-
,, wetentheden te verlichten; en sonder op-
,, houden behoorden wy voor hun te bidden:
,, want waer souden wy sonder hun al ver-
,, varen

97 varen zyn tuffchen het groot tempeest, dat
 97 uwe H. Kercke nu in dese tyden soo ge-
 97 weldigh bestormt? En al zynder hier en
 97 daer cenige van hun af-gevallen, soo moet
 97 hunnen val dienen om de deught van d'an-
 97 dere, die in de godtvruchtigheyt stantva-
 97 stigh gebleven zyn, te meer te doen uyt-
 97 schynen. En wy, ô Heere, en kunnen u
 97 niet genoegh bidden, dat ghyse wilt houden
 97 staen en altydt helpen, op dat sy van hunnen
 97 kant oock souden volherden in ons behulp-
 97 sacm te wesen.

XIV. CAPITTEL.

*Van de tweede soorte van 't gebedt dat bo-
 ven-natuerlyck is, en gebedt van stilte
 genoemt wort.*

IN de tweede soorte van gebedt, welck ge-
 bedt van stille genoemt wort, begint de
 ziel haer intekeeren, en iet boven-natuerlycks
 te smaken, 'tghene sy door haer selve geen-
 sints en kan bekomen. Dit geschiet als de
 ziel met alle hare krachten, te weten, met
 het verstant, met den wille, en de memorie
 haer van binnen in-keert om dese hemelsche
 soetigheyt beter te smaken. Dese dry krachten
 en slapen alsdan niet, maer den wil die werckt
 alleen sonder te weten hoe hy werckt. Hy
 weer alleenelyck dat hy gevangen is, en met
 vreught stemt hy toe in soo gheluckighe ge-

vangenisse, welcke hem geheel onderworpt
 aen den ghene die hy soo bemint. "O JESUS
 ,, mynen Salighmaker ! 'tis alfdan dat wy soo
 ,, geluckelyck beproeven hoedanigh de kracht
 ,, van uwe liefde is ; aenghesien datse onse
 ,, liefde met de uwe soo wonderlyck verree-
 ,, night hout, dat het ons in die gesteltenisse
 ,, onmogelyck is iet anders meer te bemin-
 ,, nen, als u alleen. ,,

Het verstant en de memorie helpen den
 wil om hem tot het genieten van sulck een
 groot goet bequaem te maken ; maer 't ge-
 beurt wel ondertusschen datse hem beletten,
 in plaetse van te helpen ; en alfdan moet den
 wil in syne vreught gerust blyven, sonder op
 de andere twee krachten eenige acht te ne-
 men : want hy sy selven metse te willen na-
 loopen en te doen in-keeren, maer en soude
 verltroeyen. Het verstant en de memorie zyn
 gelyck duyven, de welcke niet te vreden met
 het aes datmense geeft, hun voedsel op het
 velt gaen soecken ; en daer geen vindende,
 naer het duyve-kot wederkeeren om te sien
 of mense sal eten geven ; doch siende datmen
 'thun niet en geeft, wederom wegh vlieden
 om 'et elders te gaen soecken : alsoo, segh ick,
 handelen dese twee krachten ten opsicht van
 den wil. Sy gaen en komen om te sien of hun
 den wil deelachtigh sal maken van de gratien
 die hem Godt vergunt : by aldien hun den
 Heere eenigh voedsel wilt geven, soo blyven
 sy hem by ; soo niet, vlieden sy wederom
 wegh.

wegh. Sy meynen den wil grooten dienst te doen met hem 't geluck te vertoonen dat hy gheniet, en dickwils doense hem maer achter-deel : soo dat den wil ten opficht van de andere twee krachten sich moet dragen ghelyck ick heb gheseyt, en noch voorder sal seggen.

Al wat'er in't gebedt van stilte om-gaet, is met eenen seer grooten troost vergeselschapt; en al duerd'et noch soo langh, evenwel en wort'er de ziel niet door vermoeyt, om dat het verstant niet en werckt, ten zy als nu en aldan. De tranen die Godt ons in dit gebedt vergunt, zyn vol van vreughden; en men voelt datmense stort, sonder dat wy'er iet kunnen toe doen omse te besorgen. De ziel verheft haer aldan boven hare ellenden, en begint alreets het geluck van de glorie eenighints te kennen, waer door sy merckelyck in deughden op-groeyt. Oock nadert sy meer by Godt, die den oorspronck is van alle deughden; en die van synen kant niet alleenelyck en begint met haer ghemeynschap te houden, maer oock begeert dat sy sou weten, en ghevoelen dat hy in gemeynschap met haer ghetreden is. Oversulcks soo haest als de ziel tot sulck eenen geluckigen staet ghekomen is; verliest sy de begeerte tot alle aertsche saken, die haer seer verachtelijck schynen, om dat sy klacrljck fiet dat alle de voldoeningh en genuchten die ons hier de eere, de ryckdommen en

de wellusten kunnen geven, met bitterheydt vermengt zyn, en niet en mogen vergeleken worden by 't geluck en de vreught van eenen oogenblick alleen, die sy alsdan geniet.

Dit gebedt van stilte en is noch door bidden, noch door arbeydt, noch door penitentie te bekomen: maer moet ons van Godt selfs vergunt worden, welcken om aen de ziele syn oneyndelijckheydt die over al is, kennelijck te maken, haer klaerlijck doet sien dat sy om met hem te handelen, geene middelaers van doen en heeft; maer selfs hem kan spreken sonder hare stemme op te heffen, door dien sy soo na by hem is, datse hare lippen maer en moet roeren om haer te doen verstaen.

In dit gebedt geweerdicht Godt de uytwercksels van syne tegenwoordigheyt aen de ziele te vertoonen, en wilt haer soo door de inwendige als d'uytwendige voldoeningh die hyse geeft, oock doen verstaen dat hy nu op een besondere maniere in haer begint te werken; en dat hy de lege plaetsen daer de sonden geweest waren, nu met synen geest wilt gaen vervullen. De ziel gevoelt dese voldoeningh in't binnenste van haer hert, sonder te weten van waer, of hoe syse ontfanght: jae dickwils en weet sy self niet wat sy doen, begeeren of vraghen moet; om dat haer niets en dunckt t'ontbreken, al is't dat sy niet begrypen en kan 't gene sy gevonden heeft.

't Is dienstigh in die gesteltenisse iemandt te spreken die 't hem verstaet, om te weten hoe-
men

men sich in dit gebedt moet draghen, en in geen gedurigh achterdencken te leven van be-
drhgen te zyn; want dit uyt boecken alleen
foo niet te vatten en is.

Terwylen ick in dien staet was, heeft het
my dickwils tot een geestelyck vermaeck ge-
dient, myne ziel te acnsien als eenen hof, in
welcken ick Godt sagh wandelen: ick ver-
socht hem alsdan oodtmoedelyck van aen de
deughden, die als kleyne bloemekens sche-
nen te willen open gaen, eenen meerderen
geur te geven, vanse te doen bloeyen tot syn-
der glorie, van'er uyt te roeyen 'tghene hem
mishaeghde, en 'er in te planten al wat hem
behagelyck was. My dunckt dat dese en meer
andere eenvoudigheden die ick alsdan ge-
bruyckte, my seer beweeghden en profyte-
lyck geweest zyn.

"O mynen Heer, & mynen Godt! wiens
,, vermaeck is binnen ons te wesen, gelyck
,, ghy in't Alder-heylyghste Sacrament des
,, Autaers genoegh laet blycken; is het mo-
,, gelyck dat ick uwe goetheyt noch heb kon-
,, nen vergrammen, naer'er sulcke onge-
,, meyne gratien van ontfangen te hebben, dat
,, al had ick gewilt, niet twyffelen en kost of
,, ghy begeerde uwe genuchten besonderlyck
,, in my te nemen? O mynen Salighmaker,
,, wat eene schroomelycke ondancckaerheyt
,, is dit van my geweest! en nochtans heeft'er
,, uwe oneyndelycke goedtheyt noch gelieft
,, daer eenigh goet uyt te trecken, en te doen
,, blycken

„ blycken dat ghy vermaeck nemt in de groot-
 „ heydt uwer bermhertigheden tusschen de
 „ meeste boosheyt te doen uyt-schynen. Hier
 „ over sal ick u, ô Heere, geheel myn leven
 „ loven en dancken, en uwen lof voor al de
 „ wereldt kenbaer maken. 'k Wil nu voor-
 „ daen u gedurigh aen-hangen, maer en laet
 „ dogh niet toe, dat eene ziel die u soo swa-
 „ ren arbeydt en dieren prys gekost heeft, en
 „ die ghy soo dickwijs gerantzoneert hebt als
 „ ghy-se uyt de klouwen van den duyvel
 „ getrocken hebt, noch sou ten lesten ellen-
 „ delijck verloren gaen. „

X V. C A P I T T E L.

*Sy vervolght te handelen van het Ghebedt
 van stilte, en geeft veel schoone
 Leeringhen.*

ALs een ziel de vreught geniet van't gebedt
 van stilte en noyt hooger geweest en is,
 dunckt haer datse in dit leven niet voorder
 meer te wenschen en heeft, en sou met Petrus
 wel seggen: *Heere laet ons hier onse wooninge
 maken.* Sy en derft haer niet roeren, en on-
 dertusschen haeren aessem niet herhalen uyt
 vreesse van dit geluck te verliezen: maer sy
 behoorde te peysen, dat gelijckerwys haer
 soo groot goet sonder haer toe-doen vergunt
 is, sy 't selve niet langer als Godt en gelieft,
 oock en kan behouden.

Vele

Vele zielen geraecken noch tot dit gebedt, maer men vindt'er weynige die voorder gaen, by gebreck dat sy alle aerdtſche faken niet en verſmaden, noch genoegh en herkennen de uytnemende gratie, die hun geſchiedt van ſigh tuſſchen de menighvuldige miſerien deſer wereltd, boven al dat geſchapen is te konnen verheffen, om ſtil in Godt te ruſten. Overfulcks bid ick de gene die Godt in't gebedt van ſtilte geſtelt heeft, van deſe weerdigheyt toch wel op te wegen, en al wat vergancelijck is uyt gancſcher herten te verfoeyen, op dat ſy ſoo een groot goedt door hunne ondancckaerheydt, onachtsaemheydt en loſfigheydt niet en verlieſen. By ſoo verre nochtans dat hun ſulcks gebeurde, gelijk'et my gebeurt is, datſe hun dan den geluckigen ſtaet daerſe uyt-gevallen zyn, gedurigh voor oogen ſtellen; datſe leven in een groot miſtrouwen van hun ſelven, en wel toefien van het gebedt noyt te verlaten: want het is den middel om tot de kenniſſe en 't berouw hunner ſonden te geraken, en om van de goedtheydt Godts de ſterckte te bekomen, die ſy noodigh hebben om uyt hunne ellenden op te ſlaen, en wederom in hun geluck herſtelt te worden: maer in dien ſy het gebedt veronachtsamen, ſal het quaet in hun gedurigh op-groeyen; ſy zyn in groot peryckel van teenemael te vervallen, en hebben alreets eenen grooten val gedaen, met ſich niet te konnen begeven om den wegh die hun ſoo groot gheluck had by
braght,

gebraght, wederom te hernemen: en Godt gave, dat als sy nu teenemael van't gebedt en famen van Godt zyn af-geweken, dan geen andere zielen met hun tot de verderffenis en trocken!

Het gebedt van stilte is een genster, die Godt ghebruyckt om de ziel in syne liefde te doen branden, en om haer met vreught te doen verstaen het groot goedt, dat in dese liefde al te vinden is. Godt geeft haer dese genster tot onderpandt, en tot tcecken dat hyse verkoren heeft om haer groote gratien te vergunnen, by aldien sy haer met eene behoorlycke forgh bereedt maectt omse te ontfangen. Hierom en magh sulck een ziel haer talent onder de aerde niet begraven, door dien het wel te gelooven is, dat sy van Godt geschickt wort om noch vele andere zielen te vervoorden, die sy als eenen Capiteyn met woorden en exempelen moet voorgaen, namentlyck in dese tyden, daer stercke en kloecke dienaers noodigh zyn om de krancke en flouwe te onder-steunen.

Ten tyde van dit gebedt en magh de ziel geen verscheyde woorden of redenen door't verstaedt op-soecken om Godt over soo groote gratien te bedancken. Oock en magh sy geen nouw ondersoek doen van hare sonden of gebreken om haer onweerdigheydt te kennen te geven, waer toe de memorie en het verstant aldan seer genegen zyn. Als den wil met Godt vereenight is, en magh hy het woc-
lende

lende verstant niet na loopen, maer moet in syn rust blyven gelyck de wyse biekens doen, die sonder malkanderen na te vliegen sich in hunnen biekorf vertrecken, en daer stillekens arbeyden om honingh te maken.

Het beste dat wy ten tyde van dit gebedt doen kunnen, is ons selve vast in te belden dat het Godt is van wien wy dese gratie ontfangen, en dat hem hier toe niet en beweeght dan sync loutere goetheyt. Oock is het goet met eene diepe oodtmoedigheyt ondertusschen eens te seggen: "Wat kan ick doen, ô Heere! „ wat gelyckenisse is'er togh tusschen het „ meysen en den heere, tusschen de aerde en „ den hemel „ of wel andere dierghelycke woorden, die ons de liefde op-werpt, en aen onse gevoelens gelyckformigh zyn. Men wort aldan oock dickwils beweeght om te bidden voor de H. Kercke, voor de zielen in't Vagevier, en voor de gene die hun in onse gebeden bevolen hebben: doch dit alles moet geschieden sonder vele woorden te gebruycken, en alleenelyck maer met eene groote begeerte om van hem verhoort te worden. Dese maniere van bidden is seer krachtigh, en men vermagh'er veel meer mé, als door de werckingen van't verstant.

Als de ziel in dit gebedt haer bemerck neemt op de gratien die sy ontfanght, en op de plicht die se heeft van haer meer en meer in Godts liefde t'ontsteken, gaet sy haer in die liefde oefenen; en niet wetende wat doen tot erken-

nis van soo menighe verbintenissen die sy aen de goddelijcke Majesteyt schuldigh is, verfinckt sy met eene diepe oodtmoedigheydt in haren *niet*; en verwerpende alle de verheve redenen die het verstant tot danckbaerheydt soude mogen op-geven, blijft sy in eene ootmoedige gesteltenisse gelijk den Publicaen, sonder haere oogen te derven op-heffen naer den hemel, oft sich te roeren. Sulck eene danckseggingh is Godt oneyndelijck aengenaemer, als alle de welsprekentheyt die het verstant oyt kan gebruycken. De ongeleerde worden door Godts bermhertigheydt met de gave van dit gebedt soo wel vereert als de geleerde; en hoe voordeeligh de wetenschap voor en naer wesen magh, evenwel en kan sy ten tyde van dit gebedt nergens toe dienen.

Al is het gebedt van stilte noch soo verheven; nochtans en maghmen de meditatie niet teenemael verlaten, noch op houden van eenigh mondt-gebedt te ghebruycken, is't datmen kan: ick segge, is't datmen kan; want by aldien de stilte groot is, en sou men sonder groote moeyelijckheydt niet kunnen spreken.

Alsmen in dit gebedt door den geest Godts gedreven is, soo worden ons tot onse schaemte en veroodtmoedinge veel krachtigere redenen voor-gestelt, als wy oyt met ons verstant soude kunnen achter-haelen. Godt stort in ons een seker licht, dat ons brenghet tot een diepe kennis van onsen *niet*, en ons klaerlyck doet sien dat wy 't minste uyt ons selven niet
en

en vermogen. Het verweckt oock in ons een groote begeerte om noch meer in't gebedt te vervoorderen, en een vast voornemen van 'et noyt te laten, wat slydt of moeyelijckheydt ons sou kunnen ontmoeten. Men wordt in sy selyen een sterck betrouwen ghewaer, 't welck met een diepe ootmoedigheydt en een kinderlijcke vreese vergeselschapt is. Dit hemels licht begint de ziel met een suyper liefde tot Godt te ontfleken, en haer selve te doen vergeten. Het doet haer na de eenigheydt verlangen om met meerder rust het geluck te genieten van met Godt alleen besigh te wesen. Ten lesten dit licht ofte kennisse is als een fonteyn, waer uyt de ziel alderhande goet op een onuytsprekelijcke maniere in haer vocht vloeyen.

Maer als men tot dit gebedt gedreven wort door de smakelijcke en gevoelijcke devotie, terstont valt men in dorrigheyt: en als het den duyvel is di'er ons toe dryft, soo blyft de ziel in eene gedurighe onrust, sy heeft weynighe ootmoedigheydt en luttel begeerte om den wil van Godt te volbrengen, sy heeft weynigh licht in't verstant, en is sonder eenighe valtigheydt voor de waerheydt. Den besten middel om dese arghlistigheydt des duyvels vruchteloos te maken, is sich in dit ghebedt meer en meer te verootmoedigen, niet nieuws-gierigh te zyn, na geen vertroostingen, al waren se geestelyck, oyt te verlangen; maer alle soorten van troost te verloochenen, en als kloecke solda-

soldaten die den Koninck op hun eyghe borse dienen , niet anders in't sin te hebben , als CHRISTUS syn kruys te helpen dragen , sonder andere vergeldinge van hem te verwachten , als die wy verskert zyn dat hy ons hier naemaels voor eene eeuwigheyt in syn ryck sal geven.

Dese waerschouwingh is seer noodigh voor die eerst beginnen , en ondertusschen oock voor de nu al seer vervoordert zyn: want al was hunne liefde tot Godt soo groot, datse alle die verganckelycke goederen oock met vreught souden verlaten; nochtans steltse Godt by tyden in sulck eenen staet , datse schynen van hem verlaten te zyn. 'tIs sonder twyffel tot hun meerder goet , dat hy sulcks toe-laet , te weten , omse te verootmoedigen, en gedurighlijck te doen waken terwylen sy noch zyn in dit ballinghschap , alwaer die het meest vervoordert en de sterckste schynen te wesen ; de meeste reden hebben van te vreesen , en van hunne kranckheydt te mistrouwen : jae het gebeurt wel dat selfs de ghene wiens wil met dien van Godt soo vereenight is , datse liever alderhande tormenten , en selfs de doot souden willen onderstaen , als vrywilligh de minste onwolmaccktheydt te bedryven ; nochtans ondertusschen met soo geweldige tentatien bestreden worden , datse om Godt niet te vergrammen , genootsaect zyn hunnen toevlucht te nemen tot de eerste wapenen van het gebedt , met sich levendigh

voor

voor te stellen dat alles verganckelijck is, datter eenen hemel en een hel is, en meer diergelijke dinghen.

XVI. CAPITTEL.

Sy spreckt van de derde soorte van Gebedt, 't welck sy noemt het Gebedt van vereeninge.

IN de derde soorte van gebedt, welck men gebedt van veereeninghe noemt, is de vreught ongelyck meerder als in't gebedt van stilte: en dese vreught die met geen tonge en kan uyt-gesproken worden, dunckt my niet anders te zyn, als byna gansch te sterven aen al wat in de werelt is, om niet te besitten als Godt alleen. De ziel is alsdan gelyck in eenen slaep; want alhoewel hare dry krachten noch wercken, nochtans en weet sy niet hoese wercken, noch en weet selfs niet of sy spreckt of sy swyght, of wat sy doet. 't Is een geluckige uytfinnigheyt en een hemelsche dwaesheyt, waer door de ziel in de waerachtighe wysheyt onderricht wort op een manier, die haer vervult met eenen onbegrypelijcken troost.

In sulck een gheluckige ghesteltenisse, en heeft men in den mondt niet als woorden van dancksegginghe, die de liefde sonder cenigh vervolgh of orden alsdan voortbrenghet, ten waerse Godt geliefde te schicken, en in orden te stellen. Men soude alsdan wel niet anders

ders willen doen, als Godt altydt loven en dancken: jac de ziel soude tot meerder glorie van Godt, wel begeeren dat een ieghelyck het gheluck konde sien dat sy geniet, om haer behulpsaem te zyn in Godt te loven, en deel te nemen in haere vreught, die soo overvloedigh is, dat sy'er by na onder beswyckt. My doght dat ick was gelyck de vrouwe daer 't Evangelie in een parabel van spreckt, de welke alle haere ghebuer-vrouwen by een riep, om hun met haer te verheugen, als sy den peninck die verloren was, wederom gevonden had: en myne gevoelens duncken my alsdan geweest te zyn, gelyck die van den koninghlycken Propheet *David*, als hy op de harp spelde, en met sulck eenen iever de Lofsangen des Heeren songh. Oock heb ick tot desen glorieusen Heyligen een groote devotie, en ick wilde wel datse ieder een hadde, namentlyck sondaers gelyck ick ben.

" O mynen Godt in hoedanige gesteltenisse
 ,, bevint haer de ziel ten tyde van sulck een
 ,, verheven gebedt! sy soude wel geheel in
 ,, tongen willen verandert zyn om u noch
 ,, meer te kunnen loven: en sy spreckt als
 ,, buyten reden duyfent heylige woorden, die
 ,, niet voort en komen als uyt een begeerte
 ,, van u te behagen. Daer en zyn geen tor-
 ,, menten offe schynen haer soet, om dat sy
 ,, hier door over soo groote jonsten u eenige
 ,, erkentenis sou kunnen doen. Sy siet klaer-
 ,, lyck dat de stantvastigheyt, die de Marten-
 ,, laren

1 laren tuffchen de fchroomelyckfte tormen-
 2 ten hebben doen uyt-fchynen, hun feer wy-
 3 nigh moet toe-gheschreven worden, door
 4 dien alle hunne fterckte van u komt. Maer
 5 wat een torment is het alfdan voor een ziel,
 6 haer uyt fulck eenen geluckigen en glorieu-
 7 fen ftaet noch te moeten sien fcheyden, om
 8 figh wederom tot de forghvuldigheden
 9 en bekommerniffen defer wereltdt te bege-
 10 ven! en ghemerckt ick my nu tuffchen het
 11 fchryven in dit geluck bevinde, ick bid u, O
 12 mynen Koningh, of verlost my van alle de
 13 wereltsche verwerringen, of wel doet hier
 14 op der aerde myn ballinghschap een eynde
 15 nemen, om my tot u te trecken; want ick
 16 en kan het torment van my buyten uwe te-
 17 ghenwoordigheydt te sien, niet langer meer
 18 verdraghen: en by aldien ick hier noch lan-
 19 ger moet leven, foo en wille ick geene an-
 20 dere vertroostinghen meer fmaken, als die
 21 ick van u fal ontfangen. Ick befwycke door
 22 't verlangen dat ick heb, om van de banden
 23 des lichaems ontbonden te zyn; het eten is
 24 my onverdraghelijk, en het slapen verdriet
 25 my: 'k sien dat in dit leven all' den tydt
 26 voor by gaet in't lichaem te voldoen; en
 27 niets en is'er dat my voldoeningh kan ge-
 28 ven, dan ghy alleen, voor wie ick hier voor-
 29 daen maer en wil leven. O mynen waerach-
 30 tighen Leer-meester en alle myne glorie!
 31 wat een licht en wat een fwaer kruys te fa-
 32 men, en doet ghyse niet dragen, die ghy
 33 verheft

„ verheft tot dit ghebedt! 't is licht om dat
 „ het foet is, maer 't is fwaer om datmen 't
 „ by tyden onverdraghelyck vindt, en noch-
 „ tans en foud'er de ziel niet willen van ontlast
 „ zyn, ten waer om haer in't ander leven met
 „ u vereenight te sien: dogh als fy van den
 „ anderen kant bevroet hoe fy u noyt dienst
 „ gedaen en heeft, en hoe fy u dien met hier
 „ noch te leven fou kunnen doen, soo wensch-
 „ te fy dit kruys noch fwaerder te wesen, en
 „ tot den dagh des oordeels te mogen dragen:
 „ want fy geen en aerbeydt en aensiet, als fy
 „ u maer eenigen dienst en kan betoonen. „

In dien ick hier te vermetelijck spreke, bid^e
 ick den gene door wiens bevel ick dit schryve
 van my vrymoedelijck te berispen: en ick
 wilde wel, dat ghelyckmen de boofaerdige
 hun in dese tyden fiet t' samen voeghen om
 teghen Godt te spannen, en hunne ketteryen
 door de wereldt te verspreyden; dat wy ons
 alsoo vereenighden in den Heere, om malkan-
 deren te berispen over onse fauten, en te ver-
 manen over 't gene wy moeten verbeteren, op
 datmen ons alsoo te bequamer fou maken om
 Godt te behagen; want niemandt en kent fy
 selven soo wel, ghelyck hy een ander kent,
 op wiens handel hy uyt liefde ghedurigh acht
 nemt, om hun in de deught te vervoorderen.
 Dogh dit alles moet in't heymelyck geschie-
 den, door dien dese taele hedendaeghs soo
 weynigh in't gebruyck is, dat selfs de Predi-
 kanten hun in de sermoonen verneyden van
 iemandt

iemandt te misnoegen. 'k Wil wel gelooven datse dit nyt eene goede meyninge doen; dogh 't en is den middel niet om vele vruchten voorts te brengen; en d'oorfaeck waerom'er soo weynighe door hun sermoonen bekeert worden, is volgens myn oordeel, om dat sy al te voorsichtigh willen zyn, en te weynigh vier hebben van Godts liefde, waer van de herten der Apostelen soo vervult waren, datse en hun eer en hun leven versmaedden, en altydt bereedt waren die te verliefen, als'er enige gelegentheyt voor-viel om de waerheden die Godts eere en glorie aenginghen, te verkondigen en te beschermen.

XVII. CAPITTEL.

Sy vervolght te spreken van het Ghebedt van vereeninghe.

TEn tyde van't gebedt van vereeninge en kan de ziele niet beter doen, noch Godt en versoeckt oock van haer niet anders, als datse haer in syne handen geheel overgeve, en hem van haer laet schicken, als van eene saecke die hem gansch toe-behoort door de offerande, die sy hem van haer selve sonder iet te behouden, gewillighlyck en met vreught ghedaen heeft. Wilt Godt datse op desen oogenblick sou sterven, dat sy haer verheughe: Wilt hyse noch duysent jaren in't leven behouden, datse haer onderwerpe en hem

hem in alles volge, sonder haer selfs meer te willen zyn, of te gaen onderfoecken de manier, die hy sal gelieven te gebruycken om van haer te schicken.

'tIs onuytsprekelyck hoe groot de blyfchap is, als Godt gelyck eenen Hovenier den hof van haer ziele met dat hemels water komt besproeyen: sy kryght alsdan meer licht en kennis op eenen oogenblick, als sy door het wercken van't verstant ten tyde van twintigh jaren sou kunnen bekomen. Sy gevoelt haer teenemael anders als sy in't gebedt van stilte te voren geweest is. Van den eenen kant door de groote dingen, welcke sy met de gratie die haer in dit gebedt vergunt wort, nu kan uytwercken; sietse haer selve meer in de deught gevestight: maer van den anderen kant sietse oock klaerlyck, dat sy ten tyde van vele jaren te vergeefs gearbeyt heeft om dese sterckte en deughden te bekomen, en dat het Godt is, diese haer op eenen oogenblick heeft ingestort. Dese kennis doet haer noch in eene diepere oodtmoedigheyt treden als te voren; door dien sy overtuyght is van'er niet anders toe gedaen te hebben, als datse hare toestemmingh gegeven heeft in't ghene den Heere in haer wilde volbrengen, en datse de gratien met vreught heeft ontfangen, die hy haer vergunde.

Tusschen het gebedt van stilte en dat van vereeninge is dit verschil: dat de ziel in het eerste sonder sichte te derven roeren, haer gelyck

lyck *Magdalena* in eene heylige rust g'heel stil hout, daerse in't gebedt van vereeninghe haer bequaem vint om gelyck *Martha* te arbeiden: soo datmen magh seggen, dat sy by na in't werckende en in't beſchouwende leven te ſamen is; en dat sy haer tot de wercken van liefde, tot goede boecken te leſen, en tot de affairens die volgens haren ſtaet zyn oock kan begeven, alhoewel ſy genoegh gevoelt, datſe over haer ſelve niet teenemael meester en is, voor ſoo veel haren wil gelyck aen Godt gebonden blyft, en ſy een inwendighe vreught en rust geniet, op den ſelven tydt als het verſtant en de memorie ſoo vry zyn, datſe hun niet die wercken van liefde en andere affairens kunnen bekommeren. De ziel is alſdan tuſſchen haren uytwendigen handel, als of ſy met iemant ſprack terwylen een ander haer aenſpreckt, om datſe tuſſchen 'tuytwendigh ſoo in Godt verſlonden is, dat hare aendachtigheyt als verdeylt wort; en de kennis die de ziele heeft datſe aldus geſteit is, veroorſaect haer een groote blyſchap. Oock is deſe geſteltenis een bereydtſel om een ſeer groote rust te genieten, als de ziel naer haere uytwendighe affairens ghedreven te hebben, ſigh in de eenigheyt gaet vertrecken.

Men magh de ziel alſdan oock vergelycken by iemant die geenen honger en heeft, en op het eten niet uyt en is, maer hier en tuſſchen met appetyt noch wel leckere ſpys fou eten, indien-ſe hem wirdt voor-ghelt: want de

ziel en fou haer alſdan met geen wereldts vermaeck willen verſaeden, door dien ſy van Godt wel anders voor-komen en meer voldaan wort: maer ſy fou noch wel altydt de vreught willen ontfangen van hem meer aen te hangen, en van haer aen ſynen wil gelyckformiger te maken. Ick dancke Godt dat hy my 't licht geeft, van de gratie te kennen die hy my doct, en van ſe aen andere te kunnen doen verſtaen; want dit alnoch een nieuw gratie is.

Als d'imaginatie ondertuſſchen den wil en 'tverſtant in dit gebedt komt verſtooren, en is'er geenen beteren middel als ſe te laten loopen, en ſomwylen eens tot Godt te ſuchten, ſeggende: *Wanneer ſal't zyn, ô Heere, dat de krachten myner ziele ſoo niet meer verdeylt, maer gansch vereenight ſullen zyn, om met geene ſaken meer als met uwe Lof-ſangen beſigh te weſen!* alſdan ſietmen wat een groot quaet ons de ſonde veroorſaect heeft; want ſy belet ons het goet te doen datmen wel fou willen doen, en ſy en laet ons niet peyſen op het gene wy altydt wel ſouden willen peyſen om Godt te behagen.

XVIII. CAPITTEL

ſy handelt van de opgetogentheyde vierde ſoorte van't Gebedt.

DE vierde ſoorte van gebedt diemen den naem geeft van opgetogentheyde, is een geheel

geheel vereeningh van de dry krachten onser
 ziele met Godt. Dese gratie is soo verheven,
 dat ick somwylen in't beginfel of in't eynde
 van dit gebedt uyt verwonderinge, en als
 verdwelmt uyt-roepe: " Siet togh toe, ô
 „ mynen Godt, wat ghy doet! en alhoewel
 „ ghy myne sonden hebt willen vergeten als
 „ ghyse my vergeven hebt; nochtans bid ick
 „ u van de selve noch indachtigh te zyn om
 „ aen de gratien, die ghy soo overvloedelyck
 „ in my uyt-stort, een mate te stellen. Hout
 „ togh op van soo slecht en half gebroken vat
 „ met het hemels sap te vullen, daer'tet soo
 „ dick wils is uyt gevloeyt: en stelt soo koste-
 „ lycken schat in geen handen van een ziele,
 „ die hem niet bequaem en is te bewaren, om
 „ datse den troost van dit tegenwoordigh le-
 „ ven noch niet g'heel versaeckt en heeft. Ick
 „ bid en versoeck u, ô Heere, uyt gansch
 „ herten, 'tghene ick u soo menighmael ver-
 „ socht heb, van soo verheve gratien liever
 „ aen andere te vergunnen, diese tot uwe
 „ glorie beter sullen besteden. „

Dit verheven gebedt en wort gemeyne-
 lyck niet gegeven als naer een langhduerige
 oeffeningh van't inwendigh gebedt: want als
 Godt onse ziel langhen tydt met haer verstant
 en wille, gelyck een kleyn vogelken met syne
 vleugelen, heeft sien spelen en vlichelen om
 haer selve tot hem op te heffen, soo nemt
 hyse ten lesten op met syne goddelycke handt,
 en steltse in haren nest, op dat sy daer sou ru-

fen, en van in dit leven de vergeldingh beginnen te ontfangen, die hy haer bereyt heeft: *Maer, ô Heere, hoe groot en is dese vergeldingh niet! aengesien dat all' den arbeyt die wy voor uwen dienst hier konnen onderstaen, met eenen oogenblick van dese vreught meer als tien volle betaelt wort.*

De uytwercksels van dit gebedt zyn wonderlyck; gemerckt niet alleenelyck hier door de ziel, maer oock het lichaem een nieuw sterckte bekomt. De ziel vernieticht haer geheel in dit gebedt, en verliest haer selve om haer te volmaeckter in Godt te vinden: sy en leeft niet meer; maer 'tis Godt die in haer leeft: sy is als droncken door de hemelsche overvloedigheyt; en alsoo sy niet begrypen en kan 'tghene sy verstaet, soo is het als of sy verstaende, niet en verstant.

XIX. CAPITTEL.

Sy spreekt voorders van de uytwercksels van't Gebedt van opgetogentheyt, en vermaent een ieder van noyt het Gebedt te verlaten.

TEn tyde van dit gebedt wortmen gelyck overgoten met tranen, die het vier van Godts liefde in ons meer doen ontsteken. Men gevoelt eenen kloecken moedt om alderhande lyden voor Godt te onderstaen; men is wol van ieverige begeertens om Godt op
het

het volmaeckste te dienen, en men kryght een walge van de werelt door de klare kennisse van hare eydelheyt en haren *niet*. De oodtmoedigheyt wort in ons vermeerderd, en alle eydel glorie moet stracks verdwynen; door dien de ziel oertuyght wordt dat sy sulcke verheve gratie onweerdigh is, en het minste niet doen en kan om de selve te bekomen. Daer en boven gelyck de minste spinneweb in de klare sonneschyn gesien wort, soo siet die geluckige ziel haer minste onvolmaecktheden en uysterste ellenden. Sy siet klaerlyck datse uyt haer selve niet met allen en vermagh; en nouwelyx kan sy gelooven, datse aen soo uytnemende gratie consent gegeven heeft; om dat haer dunckt dat dit consent haer als met geweld van Godt is genomen, en dat hy de poorten van hare sinnen als tegen haren danck gesloten heeft, omse't geluck van syne tegenwoordigheyt te doen genieten.

De sonden van haer voorgaende leven, en de groote bermhertigheyt die Godt haer gedaen heeft, komen haer levendigh te voren, en het verstant siet dit alles door een enckel bemerck. Maer als sy voorder bevroedt, hoe Godt in plaats van haer te straffen met de eeuwige pynen die sy soo rechtveerdighlyck verdient had, haer noch deelachtigh maect van syne glorie; soo stort sy haer selve geheel uyt in de Lof-sangen des Heeren. *Gebenedyt moet ghy zyn in der eeuwigheyt, ó mynen Saligmaker! dat ghy, die de vreught en de saligheyt*

lighheit der Engelen zyt, soo verworpen aerdworm als ick ben, noch geweerdicht hebt tot sulck eenen geluckigen staet te verheffen, en van soo vuulen stinckenden poel, soo klaer water hebt willen maken!

Naer dat de ziel door verscheyde teekenen heeft laten blycken, dat sy desen hemelschen schat binnen haer te bewaren heeft, begint sy hem aen andere uyt te deylen, en Godt te bidden van haer dien niet alleen te laten besitten. Sy doet groot profyt in haren even-naesten sonder dit by na gewaer te worden, of uyt haer selve daer ict in te doen; maer de andere mercken dit beter als sy doet: want sy worden door den geur van haere goede wercken tot Godt getrocken, en sy en kunnen hun over hare deughden niet genoegh verwonderen.

Als dese ziel van alle eyge liefde teenemael ontbloot, en door de vervolginge, siectens, en meer andere tribulatiën nu menighvuldelyck geoeffent is, wort sy van dit hemels water soo door-droncken, dat sy by na noyt meer dor en is, ten waer sy allen occasiën van sonden niet en vluchte, of de verbintenissen die sy Godt schuldigh is, niet genoegh en erkende; want sy aldan in dorheyt stracks sou geraken. Doch by soo verre sulcks gebeurde, en dat sy door haer schult uyt sulck eenen geluckigen staet quam te vallen; evenwel sonder den moet te laten sincken, sou sy altydt op Godts barmhertigheyt moeten betrou-

VAN DE H. THERESIA. IJST
trouwen, en in't gebedt volherdigh blyven ;
want niet en is'er, of het wort door de tra-
nen van een oprecht leetwefen van Godt be-
komen.

Ick schryve dit tot waerschouwingh van
fwacke zielen, die den duyvel als fy in son-
den gevallen zyn, tracht wys te maken dat fy
het gebedt niet en souden oeffenen voor al eer
fy gebetert zyn, als of fy met sigh tot het ge-
bedt te begeven erger souden worden. Dit
bedrogh gebruyckt alsoo den duyvel, om dat
hy weet dat de ziel die in't gebedt blyft vol-
herden, voor hem verloren is : en dat selfs de
fauten daer hyse toe gebraght heeft ; in plaets
van haer te hinderen, alnoch door Godts hulpe
haer tot enen meerderen voortganck sullen
dienen. Noyt en kan de oeffeningh van't ge-
bedt, in hoe ellendigen staet wy gestelt zyn,
ons verergeren ; maer in tegendeel fy belet het
quaet, 'twelck de versuymenis van't gebedt
in ons doet groeyen.

'k En kan sonder schroom niet dencken, in
wat een peryckel myn ziel geweest heeft, als
ick vol van onregeltheden meer als een jaer
het inwendigh gebedt uyt een valsche oodt-
moedigheyt verlaten heb : want indien ick
soo quaet was, selfs als ick in Godts tegen-
woordigheyt tusschen de oeffeningen van
myn gebedt soo overvloedige tranen storte,
en in goede boecken vele dingen las, die my
d'oogen hadden behooren te openen om
myne sonden te kenneh ; wat had ick dan an-

ders te verwachten, ten zy myn eeuwigh verlies, als ick van alle dese middelen en bystant berooft zynde, my in de eydele vermaeckelyckheden deser werelt, en in vele peryckeuse occasien verweert vond, sonder eenige hulpe van iemant te hebben, dan alleenelyck van de ghene die my bequaem waren in alle myne onregeltheden meer voedsel te geven? Hierom den rechten wegh tot de saligheyt te verliesen, en is volgens myn oordeel niet anders, als het gebedt te verlaten.

O JESUS mynen Salighmaker! als een ziel die soo geluckigh was van tot sulck een gebedt gekomen te zyn, nu in sonden gevallen is, en dat ghyse door uwe oneyndelycke goedtheyt de handt geeft om haer wederom op te richten; waer toe en wort sy door de kennisse diese heeft van hare ellenden en van uwe groote barmhertigheyt, aldan niet beweeght! sy verliest haer in't aensien van uwe opperste Majesteit, sy en derft hare oogen naer den hemel niet opslaen, noch en opentse niet als om te sien wat sy u schuldigh is. Sy versoect den bystant van de Koninginne der Engelen om uwe gramscap te stillen: sy aenroeft alle de Heyligen, die tegen u gesondicht hebben, naer dat ghyse tot uwen dienst gheroepen had, op datse haer door hunne voorspraeck souden behulpsaem wesen: sy bekent haer onweerdigh van de aerde te betreden, en staet verwondert over uwe miltheit in haer met soo vele gratien te voor-komen: sy neemt haren toevlucht to: de
 HH.

HH. Sacramenten, en met een levendigh geloof begrypt sy de wondere kracht, die ghy'er in besloten hebt: sy geeft u duysent lofsangen van dancksegginge, om dat ghyse de medecynen besorgt hebt, die oock hare deirlyckste wonden bequaem zyn volkomentlick te genesen, gelyck ghy de myne gedaen hebt: want al heb ick grootelycks tegen u gesondicht, nochtans is myn betrouwen op uwe barmhertigheyt soo groot, dat my oock de weynige tranen die ick tegenwoordigh storte, en ghy my geweerdicht te verleenen, genoeghsaem duncken om voor alle myne sonden te voldoen. En als ick voorder in-sien, hoe ghy de schatten uwer gratien voor my geopent hebt, soo haest ick my van alles ontrock dat u konde mishagen; soo schynt ghy maer gewacht te hebben om myse te geven, tot dat ick bereedt sou geweest zyn de selve te ontfangen. Maer hoe kom'et ô Heere! dat ghy my, die maer een Religieus en ben met den naem, soo vele gratien doet, welcke ghy aen andere niet en vergunt, die van jonghs af in de Religie opgebracht zynde, u altydt beylighlyck en getrouwelyck gedient hebben? Dit wilt ghy alsoo doen, ô mynen Salighmaker! om dat u myne kranckheyt bekend is, en ghy wel weet hoe seer ick uwen bystant van doen heb; daer ghy in tegendeel kennende de kloeckheyt en sterckte van die andere, hun de vergeldingh diese verdienen, seffens wilt geven als sy uyt dit leven sullen scheyden, in plaetse vanse hun hier al-

lenghskens en met parceelen uyt te deylen. O oneyndelycke wysheyt ! die alles op soo stercke en soete maniere voor den mensch weet te schikken, ick bidde u uyt ganscher herten van my liever op desen oogenblick het leven te benemen, als te gedoogen dat ick in't minste uwe Goddelycke inspraeck sou weder-staen: want het is meer als tydt om een eynde van alle myne ondanckbaerheden te maken, welke soo veel te meer zyn, hoe ghy uwe bermhertigheyt in myse te vergeven, klaerder hebt doen uyt-schynen. 'tIs wel waer ô Heere ! dat ghy den H. Petrus oock zyt bermhertigh geweest, maer dese bermhertigheyt is hem maer eens geschiet; daer ghyse my soo dickwils gedaen hebt, dat den duyvel schynt reden gebadt te hebben van my te quellen, en alle hope te willen benemen van met soo besondere liefde noch van u bemint te worden, naer soo openbare vyantschap tegen u betoont te hebben.

Hier staet noch te bemercken, dat hoe seer een ziel in't gebedt van Godt voorkomen wort, sy nochtans op haer selve noyt en magh betrouwen, maer de occasien van sonden tot de minste toe altyt moet vluchten. Dese waerschouwingh is seer noodigh; want als de ziel haer soo na by Godt fiet, en nu soo verlicht is, dat sy het verschil moet vatten dat'er is tusschen de hemelsche en aerdsche goederen, soo geschiet het lichtelyck dat den boosen vyandt, door syne arghlistigheyt dese liefde self gebruyckt, om haer sulck een groot betrouwen

en verfekeringh van haere faligheyt te doen hebben, als of het onmogelyck waer 'tgeluck dat fy besit, oyt te verliefen; of de vergeldingh die Godt haer bereyt heeft, en fy van nu af begint te smaken, oyt om soo flechte saken als zyn de plesieren deser werelt, te willen verwerpen. 'tIs door dit ongeluckigh betrouwen, dat de ziel het nootfakelyck mistrouwen van haer selve verliest, en dat fy om haer goede meyningh sich latende voorstaen nievers meer voor te vreesen te hebben, het waer nemen van haer selve veronachtsaemt, en sich stoutelyck in de peryckelen gaet werpen; niet door hooveerdigheyt, mits fy wel weet datse uyt haer selve niet en vermagh, maer door een betrouwen op Godt, welck niet en is verghefelschap met eene discretie, die haer moest doen aensien als een vogelken wiens pluymen eerst beginnen uyt te komen, en dat noch onbequaem is om te vliegen.

Hier uyt sietmen, hoe nootfakelyck het is eenen ervaren Ziel-bestierder te hebben, en altydt te leven in een groot mistrouwen van fy selven; sonder oyt nochtans het betrouwen op Godt te verliefen, al waren wy oock in sonden gevallen, aengesien syne goedtheyt veel meer is als onse boosheyt. Een rouwigh hert doet hem alle onse ondancckaerheyt vergeten, en in plaetse van ons over de versuymenisse syner gratien te straffen, wort hy beweeght om ons alles te vergeven. Ick hebt ondervonden, en 'kmagh vryelyck seggen dat

ick eer ben vermoeyt geweest in hem te vergrammen, als hy in my te vergeven. Alsoo dan de barmhertigheden van Godt onuytputtelyck zyn, en hy noyt vermoeyt en wort van te geven, en laet ons oock noyt vermoeyt worden van te ontfangen.

XX. CAPITTEL.

Sy toont hoe een ziel door het Gebedt van opgetogentheyte een verachtingh kryght van de werelsche eere, van de ryckdommen en van al wat'er geschapen is.

DE uytwercksels van dit ghebedt zyn wonderlijck. De goddelijcke Majesteyt verthoont haer in sulck eenen glans, datmen eenen schroom kryght van haer te vergrammen, en de leelyckheyt moet vatten van de sonden, die tegen haer geschieden. Het schynt dat Godt in dit gebedt het lichaem soo wel als de ziel, soodaniglyck van alle aertsche saken onthecht wilt hebben, dat ons het leven hier begint verdrietigh te worden. Dit heyligh verdriet veroorsaect een geluckigepyn, die wy van ons selven niet hebben en kunnen, en van de welcke wy ons niet en kunnen ontmaken alsse van Godt komt; soo datmen klaerlyck fiet, dat hy soo wel meester is van ons lichaem als van ons ziel. Oock ge-weerdicht Godt alsdan de ziel dickwils te verheffen boven haer selve en boven al wat
ge-

geschapen is, om buyten het geselschap van alle de creaturen met haer te gemeynsamer, en te vryer in d'eenigheyt te kunnen handelen. Dogh dese wonderlycke gemeynsaemheyt en geschiet soo seer niet om de ziel te troosten, als om haer te doen verstaen wat reden sy heeft van sikh te bedroeven, datse hier het geluck van Godts tegenwoordigheyt niet altydt en kan genieten. Oock wort hare begeerte van altydt met hem vereenight te zyn hier door soo ontsteken, dat sy haer buyten syne tegenwoordigheyt in eene eenigheyt vint, die haer onverdragelyck is, en met David doet seggen: *Ick brenge den nacht met waken over. Ick ben geworden als een mussche, die haer weder-paer verloren heeft, en eensaem sit op het dack.*

Men magh seggen dat de ziel in sulck eene gesteltenisse als gekruyft hanght tusschen hemel en aerde: want sy en is noch in den hemel, noch vast meer aen de aerde. Uyt den hemel wort sy soo verlicht in de kennisse van Godt, dat sy haer verliest in't aensien van syne oneyndelycke grootheyt; en dese kennis vermeerdert hare pyn in plaets vanse te verminderen, door dien sy de begeerte van hem te besitten noch meer ontsteekt. Dese pyn is een aengenaem martelie, in't welck de ziel van al wat op de werelt behagelyck is, een soo groote walge heeft, dat als haer het minst maer wort voor-gefelt, sy self het gesicht niet verdragen en kan. Alle hare begeerten
zyn

zyn aldan te sterven. Sy en peyft noch op het Vagevier, noch op hare vorige sonden, alhoewelfe de hel verdient hadden. De geweldige begeerte van Godt te aenschouwen, doet haer alles vergeten. Haren eenigen troost is aldan met personen te kunnen handelen, die dit selve torment oock onderstaen hebben.

Al is desen staet seer pynelyck, nochtans is hy sekerder om dat'er vele kruycen aen vast zyn, die de ziel suyveren van de vlekken en sonden, daer sy in't vagevier soude moeten van gesuyvert worden. De ziel is aldan dickwils geheel in Godt verslonden, of om beter te seggen, Godt verslint de ziel in hem; soo dat sy somwylen eenen dagh oft twee als droncken is door de vreught van Godt te geniten. Het lichaem wort ondertusschen van dit geluck oock deelachtigh gemaect, en Godt wilt'et hier door vergelden over de gewilligheyt die het heeft van sich aen de ziel te onderwerpen.

De eenighste pyn die de ziel aldan gevoelt, is haer noch genootsaect te sien van in dit leven te moeten blyven. Sy is als eenen vogel die d'eerste pluymen af-geleyt hebbende, syne vleugelen sterck genoegh gevoelt om na den hemel op te vliegen. Sy en heeft noch sy en begeert geen en anderen wil meer te hebben als dien van Godt, in wiens handen sy den haren geheel overgeeft, om'er van te schicken volgens syn geliefte. Haer eenige begeerte is te mogen arbeyden, tot Godts
meer

meerder glorie, en haer aen synen goddelycken wil gelyckformigh te maken. Men merckt in sulcke zielen eene wondere verandering: daerse te voren swack en flouw waren, siet-mense op eenen oogenblick soo iverigh en kloeckmoedigh worden, datse niet te vreden met Godt op een gemeyn manier te dienen, bereet zyn alles tot synen dienst te ondernemen, hoe moeylyck het soude mogen wesen; en dese sterckte is hun van Godt vergunt, zedert sy hem geheel meester van hunnen wille gemaeckt hebben.

'k Geloove dat een ziel die tot soo verheven staet gekomen is, niet en sprekt noch iet meer en doet uyt haer selve, dan alleenelyck maer door de beweegsels van dien oppersten Monarch, aen welcken sy haer soo geluckelyck onder-worpen vint. Sy vraeght alsdan met David de vleugelen van een duyve om te vliegen, en sijn boven alle de schepselen, en boven haer eygen selve te verheffen.

Wat heerschappye is'er te vergelyken by die van een ziele, de welcke alle dingen deser werelt onder haer siet, sonder ivers meer met haere affectie aengekleest te zyn! och! hoe beschaemt is sy vanse te voren soo geacht te hebben! hoe verstelt staet sy over de blindheyt, daer sy in geweest heeft! en wie sal kunnen uyt-drucken het medelyden dat sy heeft met de gene diese in dese dolinge noch siet leven, namentlyck is't dat'et personen
van

van gebedt zyn, en datse van Godt met syne gratie voorkomen worden? sy soude met Iuyder stemme wel willen roepen, en somwylen doet sy'et metter daet, om hun de doringe, daerse in zyn, te doen kennen; en alsoo treckt sy over haer duysent en duysent vervolgingen. Men beschuldigtse van weynigh ootmoedigh te zyn, namentlyck in dien sy een vrouw-persoon is, om datse haer bemoeyt met personen te onderrichten, van de welcke sy self behoorde onderricht te worden. Men veroordeeltse, en met reden, door dien men niet en weet wat geest haer dryft om sulcks te doen, sonder haer te kunnen weder-houden. 'tIs de liefde die haer praemt en alle middelen doet ghebruycken, om de ghene die sy bemint uyt het bedrogh en uyt de slavernye te trecken, daer sy self soo langhen tydt heeft in ghesteken. Sy en kan niet verstaen, hoe sy op haer eere soo is uyt geweest, en haer soo heeft kunnen laten bedriegen, met voor eere aen te nemen dat soo verachtelyck is, en van de werelt eere genoemd wort. Sy siet klaerlyck dat de oprechte eer bestaet in niet te achten dan 'igene verdient geacht te zyn, en maer te aensien als enen *niet*, al wat Godt niet en behaeght en eens moet eyndigen. Sy moet met haer selve lacchen, als sy denckt op den tydt datse van de ryckdommen soo veel werckx maeckte, en met'er herte naer verlangde. Dogh door Godts gratie en heb ick my hier overnoyt moeten

moeten beschuldigen, maer ick kenne my ten uystersten plichtigh van de wereltsche eere al te seer geacht en bemint te hebben.

Waer't saken datmen het geluck, 'twelck my Godt nu tegenwoordigh gelieft te vergunnen, door de verganckelycke ryckdommen konde koopen, ick soue ten uystersten verheffen; maer ick sien datmen se moet verloochenen om soo een groot goet te kunnen bekomen. En wat is'er door de ryckdommen daermen soo na staet, al te verkrygen? Is het iet dat kan blyven dueren, of van groote weerde is? In tegendeel en zyn't niet de ongeluckige plesieren en de valsche genuchten, ja dickwils de helle selfs die men daer mé koopt? En dat noch soo dier! och! hoe veel onregeltheden en soudender uyt de werelt niet gebannen zyn! hoe vele verwerringen en souden wy niet ontvlieden! en met wat oprechte liefde souden wy met malkanderen handelen en vereenight zyn, waer't saken dat ieder een het gout en 't silver maer en aensagh als een onvruchtbaer aerde, en op't geldt of op d'eere soo niet uyt en was, daer alle verschillen en onstichtingen uyt spruyten!

Daer-en-boven siet de ziel in den staet daer ick van spreke, hoe groote verblintheit het is syn voldoeningh te soecken in de wellusten en eydele plesieren, die selfs in dit leven niet voort en brengen als onrust, moeylyckheyt en verdriet. Sy en siet niet alleen de merckelycke fouten diese bedryft, maer oock haere minste

minste gebreken : want het licht van de goddelycke Sonne bestraelt haer soodaniglyck , dat al is sy nogh soo besorghet om haer te suyveren , sy haer nochtans altyt vint vol gebreken ; soo datse in't aensien van de ongeschape schoonheyt , haer niet als onvolmaecktheyt en ellenden bekent te wesen , en dickwils tot Godt uytroepet : *Wie sal'er voor uw aenschyn rechtveerdigh gevonden worden !*

Als de ziel door dit goddelyck licht nu soo overtuyght is van haeren *niet* , bekomt sy een oprechte ootmoedigheyt ; en al verhaelt sy iet goeds van haer selve , daer en maect sy geen schrumpelen van ; mits sy wel weet dat sy'er geen deel in en heeft , en sulcks maer en seght tot meerder glorie van Godt , die alles in haer uytwerckt. En hoe sou sy hier in kunnen onwetende zyn ? aenghesien sy klaerlyck siet , dat al waer het nogh soo seer tegen haeren danck , sy evenwel haere oogen aen alle aerd-sche dingen moet sluyten , en aen't licht van de waerheyt moet open houden.

XXI. CAPITTEL.

Sy spreckt van voordere uytwercksels van de opgetogentheyt , en eyndicht dese vierde soorte van Gebedt

En ziel die in soo geluckigen staet en verheven gebedt gestelt is , en heeft niet alleenelyck goede begeertens , maer Godt geeft haer

haer oock de sterckte van tot de uytwercksels te komen. Sy en ontmoet niet een gelegentheyt om Godt te dienen, oft sy begeester haer toe met eenen vierigen iever: en hier en tuschen meynt sy altydt niet met allen te doen; om datse wel siet dat alles maer eenen *niet* en is, behalven Godt te behagen.

Maer alle myn droefheydt is, dat dese gelegentheden om tot den dienst van Godt te arbeiden, soo niet voor-en-vallen aen personen, die hem soo onnut zyn gelijk ick ben. *O Heere doet my de gratie van u ten minsten eenighe myten te kunnen geven op rekeningh van soo groote sommen die ick u schuldigh ben; en schickt van de rest gelijk'et u gelieft, als ick u maer eenigen dienst en kan betoonen. Andere vrouw-persoonen hebben door kloecke daeden haere liefde tot u laeten blycken; maer my en gebruyckt ghy niet, om dat ghy wel siet dat al wat ick doen, niet en bestaet als enckelyck in woorden en begeertens. O JESUS mynen Saligmaker! en wilt niet langer vertoeven van myn ziele te verstercken, op datse bequaem worde om tot uwen dienst iet uyt-te-wercken: want ick en derve soo gedurigh met ydele handen voor u niet verschynen; en'tis my onverdragelyck, u soo veel schuldigh te blyven. Myn begeerte is u te voldoen, al moest het my noch soo veel kosten; en ick ben verskert dat ghy de goede wercken niet ongelooont en sult laeten.*
*k*Heb myn leven, myn eer, en mynen wil aen u overgelevert; doet dan met my volgens u geliefte,

*liefte; aengesien ick sonder iet te behouden in
 gansch en geheel toebehoore. 'kWeet, ô Heere!
 dat ick het minste uyt my selve niet en ver-
 magh; maer gemerckt ghy my de kennisse van
 de waerheydt gegeven, en genadelyck tot u ge-
 etrocken hebt, soo sal ick alles vermogen, in-
 dien ghy my by-blyft: dogh verlaet ghy my
 maer voor een weynigh, soo sal ick worden die
 ick te voren geweest ben, en sal den wegh van
 de helle wederom in-gaen. Och! wat een
 smerte is het voor een ziel, naer soo groot ge-
 luck ghesmaect te hebben, alnoch met de
 wereldt te moeten handelen! en om aen de
 pootsaeckelijckheyt des lichaems te voldoen,
 in eten en slapen haren tydt te moeten besteden!
 dit alles valt haer moeylyck en verdrie-
 ligh: doch evenwel en kan sy haer van dese
 moeylyckheyt niet ondoen, soo langh als sy
 in den kercker van haer lichaem geboeyt
 light. 'tIs aldan dat sy de ellenden van dit
 leven, en hare sware gevangenisse menigh-
 vuldighlyck gevoelt; en dat sy klaerlyck fiet,
 wat reden den Apostel Paulus gehad heeft
 van Godt te bidden om'er van verlost te zyn.*

Dit is't dat sy oock versoeckt: en dickwils
 zyn hare woorden met soo krachtige beweeg-
 sels vergeselschapt, dat sy met geweld den ker-
 ker van haer lichaem schynt te willen door-
 breken, om de geluckige vryheyt te gaen soec-
 ken diese niet vinden en kan, soo langh als sy
 met haer lichaem noch vereenight is. Sy aen-
 fiet haer selve als een slave in een vremt landt;
 en haer meeste smerte is, dat sy by na niemant
 en

en vint, die door de selve begeertens gelyck sy gepraemt wort, om uyt dese gevangenisse te vertrecken; maer dat syse aitemael behalven een kleyn getal noch siet wenschen om langer te leven. Waer't saken wy van alles ontbloot waren, en onse voldoeningh in de aerdsche saecken niet en sochten; hoe seer sou het verdriet van Godts tegenwoordigheyt hier te moeten derven, den schroom van de doot in ons niet verminderen, door het verlangen van in d'ander werelt het waerachtigh leven te genieten! ick peyse ondertuschen by my selve: is't dat ick die soo weynige liefde heb, en van myne saligheyt soo onseker ben, sulck een pyn gevoel van my in dit ballingschap te sien; wat een torment het dan moet geweest zyn voor den *H. Paulus*, voor de *H. Magdalena*, en meer andere Heyligen, die door Godts liefde soo ontsteken waren, datmen vryelyck magh seggen datse hier een gedurige martelie onderstonden!

Och dat de Koningen en Princen deser werelt dit wel verstonden! hoe geluckigh souden sy zyn, en hoe veel quaet en soud'er in hunne rycken en provincien niet belet worden! wat eenen goeden regel sou men sien in hunne staeten, en hoe geerne en souden sy hunne koninckrycken niet wagen om de onsterffelycke kroone te bekomen! Ô mynen Heer mynen Godt! opent hun de oogen, op datse de plicht mogen kennen diese hebben van hun eere en hun leven t'uer liefde te best besten

besten te geven, als den noodt sulcks sou ver-
eyffchen. 'tIs mynen iever tot de saligheydt
van soo verheve personen, die my dwinght
dit te schryven: want ick gerne om hun dienst
te doen myn leven sou verlisen, wel wetende
veel te winnen met het selve om sulcke reden-
ten besten te geven. En wie sou hier nogh
willen leven, als men het bedrogh siet dat'er
in de werelt omgaet, en de groote verblint-
heyt daer geheel de aerde mé overdeekt is?

Eer ick dese vierde soorte van ghebedt
gaen sluyten, moet ick noch segghen, dat
men in de deughden op-groeyt, navenant wy
arbeyden om onse minste onvolmaeckthe-
den te verbeteren: en hoe men in de liefde
en d'oodtmoedigheyt meer aen-neemt, hoe
den geur van onse deughden sigh meer ver-
spreyt, en wy aen onsen even-naesten te
dienstigher kunnen wesen. Als men in dit
ghebedt is, kryght men een groote verach-
tingh van de eydele eere; en men siet hoe
belaghelyck het is, dat weerdige personen
die het gebedt oeffenen, en voor seer deught-
saem gehouden worden, op hunne eer soo
uyt zyn: seggende dat de voorsichtigheyt hun
verbint alsoo te doen, om het gesagh volgens
den staet daerse in gestelt zyn, beter te bewa-
ren, en alsoo in een ander meer goets te kon-
nen uytwercken. In tegendeel, segh ick, dat
waer het saecken sy van de authorityt en van
de eere die hunnen staet mé brengh, soo veel
wercks niet en maecken, maer die om de
liefde

liefde Godts verfoeyden; dat sy meer vruchten in hunnen even-naesten souden voortbrengen op eenen dagh, als sy doen op thien jaeren met soo gedurigh op hun eer uyt te zyn. En als een ziel geen ander eer meer en acht dan die van Godt, en dat sy nu van alles ontbloot is, soo nemt Godt syn vermaeck, in haer met menighvuldige nieuwe gratien te voorkomen. Hy is de ziel van die ziel, hy draeghter een besonder sorgh voor, hy verlichtse met syn goddelyck licht, hy verwecktse gedurigh om hem te dienen, en waect over allen haren handel, om te beletten dat sy hem sou vergrammen. Oock geeft Godtse sulck een sterckte, dat sy haer selve geen achterdeel meer en doet in te verkeerren met persoonen, die haer te voren schadelyck waren: en ick ben van gevoelen, dat haer het handelen met de menschen meer profyt als schaede sal bybrengen: te weten, is't dat sy met liefde en met vreesse voort-gaet, herkennende dat haer alles door de goetheydt Godts vergunt is, sonder van haren kant by na iet daer toe gedaente hebben. Want Godt is haren bestierder; hy werckt alles in haer uyt, en hy verleentse soo stercke gratie, op dat sy bequaem soude zyn om andere te helpen. Daer en boven met de vermeerderinge van de jonsten die Godtse doet, vermeerdert hy in haer oock de ootmoedigheydt, de verachtingh van alle aerdtsche saken, en de sterckte om het goet uyt te wercken. Hy geeftse een klaere

kennisse

kennisse van de vergeldinge, die hy in d'ander
wereldt bereydt maectt voor de gene die hem
hier getrouwelijck dienen; en uyt het ghene
haer met druppelen nu gegeven wort, denckt
sy wat het hier naemaels wesen sal, als sy haer
met beken van dat hemels water sal overgo-
ten sien.

XXII. CAPITTEL.

*Hoe sy is bedroghen geweest met haer van
de menscheyt van Christus af te trecken
om te beter tot de volmaecte contempla-
tie te geraken.*

AL is het gebedt van contemplatie bove-
natuerlyck, en dat Godt alleen dit in ons
uytwerckt; nochtans als wy nu eenige jaren
het suyverende leven bewandelt hebben, en in
het verlicht leven vervoordert zyn, of om be-
ter te seggen, in de deught eenighen voort-
gangh ghedaen hebben; soo kan't ondertus-
schen volghens myn oordeel tot dit gebedt
dienstigh wesen, al wat geschapen en licha-
melijck is uyt ons te sluyten, en sich in te bel-
den als ofmen van Godt omringelt, en geheel
in hem verslonden waer. Dogh het is een
grootte dolingh de heylighe menscheydt van
CHRISTUS by onse ellendige lichaemen, of
by andere geschape dinghen te willen verge-
lijcken; en te derven segghen, 'ghene ick in
sommige boecken gelesen heb, dat sy ons sou
beletten

beletten van tot een volmaeckte contemplatie te geraken.

't Is wel waer dat CHRISTUS voor syne Hemelvaert tot syn Apostelen geseyt heeft, dat't hun voordeeligh was dat hy van haa wegh gingh; maer hadden sy van al'dan soo vast gelooft dat hy Godt en Mensch t'samen was, ghelyck sy dit na de komste van den H. Geest gelooft hebben, soo dunckt my dat het aensien van syne menscheyt oock aen hunne verhevenste contemplatien geen letsel en sou geweest hebben; aengesien dat JESUS hier van niet een woort aen syne Moeder gesproken en heeft, daer sy nochtans alleen hem meer beminde als alle de Apostelen te samen.

Hier en tusschen als ick het gebedt van stilte een weynigh geoeffent had, en'er de soete voldoeningh van Godts tegenwoordigheyt in gevoelde, dede ick al wat my mogelyck was om dese tegenwoordigheyt niet te verliefen. Ick trachte alle lichamelycke faken uyt my te setten, en my voegende naer de leeringh die ick in de voorgemelde boecken gelesen had, trock ick myne ghepeysen oock van de menscheyt van CHRISTUS, uyt vreesse datse my aen de voldoeningh die ick genoot, sou nadeeligh geweest hebben: nochtans en dirf ick van den anderen kant mynen geest tot Godt niet op-heffen; om dat het my ter oor-sake van myne onvolmaecktheyt te groote vermetentheyt docht te wesen.

O Godt myner ziele, ô gekruyften JESUS, en myn eenigh goet! ick en kan sonder droefheyt niet dencken op de sotte inbeldingh die ick alsdan hadde! is het mogelyck dat ick ten tyde van een ure alleen de gedachten heb konnen plaets geven, van dat ghy my tot achterdeel in mynen geestelycken voortganck soud geweest hebben? Wat goet heb ick togh oyt ontfangen, ten zy door u, die van der eeuwigheyt den oorspronck zyt van alle goet? Doch alsoo dit door onwetentheyt geschiet is, verhope ick daer in niet gesondight te hebben; want et my te gevoelyck soude wesen.

Eer ick in dit bedrogh gevallen was, had ick altydt tot dese heylige menscheyt een seer groote devotie gehad: oock ben ick in dese dolinge maer weynigh tydts gebleven, en heb naderhandt, namentlyck als ick communi- ceerde, eene groote blyfchap gevoelt van my in syne tegenwoordigheyt te vinden. Ick sou alsdan wel altydt een van syne Belden voor myne oogen willen hebben, om hem te krachtiger in myne ziel te printen, en noyt uyt myn gesicht te verliefen.

Terwylen ick noch in die dolinge was, en myn gesicht van de menscheyt van CHRISTUS af-keerde, en was den geestelycken troost, en de voldoeningh die ick ontfingh niet gestadigh, om dat ick my buyten het gebedt in't geselschap van JESUS CHRISTUS niet en vond; en by ghebreck van dien de sterckte niet en had, die Godt my nu tegenwoordigh

woordigh verleent om de tentatien en moeylyckheden te door-breken: want wat kan een ziel die met vele tribulatiën overvallen wort meer troost en sterckte geven, als haer met *S. Jan* te stellen onder het kruys van onsen Salighmaker, om hem daer te aenschouwen tusschen de tormenten van syne Passie, vervolght van de ghene die hy niet als goet gedaen en had, verscheurt door slagen, swemmende in syn bloet en verlaten van syne Apostelen? Of by aldien de ziel in eene andere gesteltenisse is, en teter van complexie om haer den Salighmaker alsoo voor te stellen; wat belet haer togh in syn geselschap te blyven en hem als verresen te aensien, terwylen wy hem nu vol glans en glorie soo na by ons hebben in het Alder-heylighste Sacrament des Autaers; daer hy sich niet eenen oogeblick van ons en kan ontrecken, maer tot het eynde des werelts tot onsen troost en versterckingh met ons wilt handelen, gelyck hy naer syne Verryfenisse hier op der aerde met syne Apostelen gehandelt heeft?

Ick sien nu klaerlyck den wil van Godt te wesen, datmen om groote gratien van hem te bekomen, die sou versoecken door JESUS CHRISTUS synen Sone waerachtigh Godt ende Mensch, op welcken hy stelt al syn behagen. Oock sien ick dat hy den wegh is die wy moeten houden, en de deure die wy moeten door-gaen: men kan niet dolen met hem te volgen, en men heeft niet te vreesen in't

gefelschap van soo machtighen beschermer
 en soo getrouwen vrint, die noyt en onbreekt
 van ons te helpen, en die ons in quellingen of
 tegenspoet noyt en verlaet, gelyck de werlt-
 sche vrinden doen; maer altydt gelyck eenen
 kloecken kapiteyn, sijn eerst in't peryckel
 stelt om ons te verlossen en te behoeden. 'tis
 in't gefelschap van desen Goddelycken Sa-
 lighmaker, datmen all' het lyden dat ons
 overkomt met vreught kan onderstaen, en 'tis
 door hem dat alle deughden moeten geoeff-
 fent worden. Hy leert ons de middelen, hy
 geeft ons het exempel van syn leven, en hy is
 het volmaeckt voor-beelt dat ons van Godt
 wort voor-gefelt, en wy gedurigh moeten
 voor oogen hebben om'er ons na te voegen.
 Wel geluckigh is dan den mensch, die JESUS
 oprecht bemint, en hem altydt heeft aen syne
 zyde! wat kan hy noch meer wenschen, of
 wat kan hem deiren? En sien wy niet dat den
 Apostel *Paulus* gedurigh den naem van JE-
 sus in synen mondt gehadt heeft, om dat hy
 hem in syn hert altydt geprint had? En als ick
 de levens lese van sommige Heyligen die in
 de contemplatie al seer zyn verheven ge-
 weest, bevinde ick datse geen en anderen
 wegh bewandelt en hebben. Den *H. Fran-*
ciscus had een groote liefde tot de Wonden
 van onsen Salighmaker, den *H. Antonius de*
Padua tot syne Kintsheyt, den *H. Bernardus*
 tot syne Geboorte, en de *H. Catharina van*
Senen met vele andere Heylighen tot syne
 Menscheyt.

Men

Men moet weten dat ſoolangh wy in dit leven zyn, noch altydt menſchen blyven bekleet met een ſterffelyck lichaem; en vervolgens moet men ons JESUS ſoo wel voorſtellen naer ſyn Menſcheyt als naer ſyn Godt-hey. 'tEn is maer een dwaeshey ons hier op der aerde als Engelen te willen houdeu: want al is onſe ziel van den geest Godts ſomwylen ſoo vervult, dat ſy haer verheffende boven haer ſelve den Schepper niet ſoecken en moet in ſyne ſchepſelen, noch om haer inwendigh in te keeren ſigh iet dat geſchapen is en moet voorſtellen; evenwel heeft ſy deſen middel gemeynelyck van doen om hare gepeyſen te ſtillen, namentlyck tuſſchen de moeylyckheden, quellingen, vervolgingen, en dorrigheden die de ruſt van haer gemoet verſtooren. Want als wy ſoo overvallen worden, en ons dan voorſtellen hoe JESUS CHRSTUS als menſch oock die ſelve pynen en moeylyckheden onderſtaen heeft, beproeven wy hoe nootsakelyck ons ſynen byſtant is; en men kan ſigh lichtelyck beneffens hem alſoo voegen, als wy'er de gewoonte maer van en hebben.

Godt den Hemelſchen Vader nemt ſyn vermaeck in te ſien dat de ziel met een diepe oodtmoedigheyt ſynen Sone als middelaer by hem gebruyckt, en dat ſy haer ſelve ſoo onweerdigh acht als hyſe tot eenen hoogerem trap van contemplatie wilt verheffen, dat ſy met den *H. Petrus* tot hem ſeght: *Heere gaet*

togh van my , want ick ben een sondigh mensch. Hoe meer de ziel haer vernedert , hoe Godtse meer verheft : en my en gedenckt niet , dat ick oyt een besonder gracie van hem ontfangen heb , dan als ick in sulcke schaemte was van my soo onvolmaectt en ellendigh te sien , dat ick niet en wist waer met my selve blyven.

Ick wil hier geerne toe-staen dat de ghene die al seer vervoordert zyn , de tegenwoordigheyt van de Menscheyt van CHRISTUS in hun gebedt wel verliesen , als Godt de krachten van de ziel op-schorst , gelyck ick te voren geseyt heb : maer ick herseg'et noch eens , dat'et een groote dolingh is , dese heylighe Menscheyt onder andere geschapen en lichamelycke dingen te willen rekenen , en gewelt te doen omse uyt ons gesicht te verstooten : want men alsdan volgens myn oordeel gelyck sonder steunsel sou willen in de locht gaen , al meynt men noch soo vol van Godt te zyn.

Men moet oock wel letten van soo menighmael als wy op JESUS CHRISTUS peysen , altydt indachtigh te zyn de groote liefde die hem beweeght heeft van ons soo veel gratien te doen ; en hoe seer den Hemelschen Vader ons moet bemint hebben , die sulck eenen weerdigen pandt gelyck is synen eenigen Soon , aen ons gegeven heeft ; want liefde verweckt liefde. Laet ons dan dese waerheden altydt voor oogen hebben ; en by aldien
wy

wy die in ons hert wel geprint houden, soo sullen wy haest met sulcke liefde ontsteken zyn, datmen geene moeyelyckheydt meer en sal vinden in alles aen te nemen, daer wy Godt kunnen mé dienst doen, en in ons naer synen Goddelycken wil te voegen: dit is't dat Godt van ons vereyscht, en daer men moet naer trachten: wilt Godt ons tot de principaelste ampten van syn huys verheffen, laet ons op hem betrouwen; in teghendeel wilt hy ons tot de minste en verworpenste wercken gebruyken, laet'er ons mé te vreden zyn, sonder soo stout te wesen van de eerste plaetsen te willen besitten. Zyn wy ten tyde van het gebedt aen de voeten, dat is, aen de menscheyt van Christus, laet ons met *Magdalena* daer stil blyven; als het hem sal geliven ons voorder te lyden, al was het oock van't beginsel af, laet ons hem volgen, wy en hebben niet te vreesen. Dogh by aldien hy ons in dorrigheyt stelt, en wy het minste niet en vermoghen van't gene ick hier kome te seggen; evenwel en maghmen onsen Salighmaker niet verlaten, gelyck hem syne discipelen in syne gevangenisse verlieten: maer men moet hem aensien in syn lyden en berooft van alle troost, met een vast voornemen van het Krays met een goet hertē te omhelsen, van hem over al getrouwelyck by te blyven, en van hem noyt alleen in den druck te laten. Hoe meer haereen ziel tot het lyden bereet toont, en hoe armer sy van geest is; hoe sy meer geestelycke ryck-

dommen van Godt sal ontfangen. Dese aermoede en beftaet niet alleen in te derven den trooft van de aerdſche ſaken, maer oock in dien niet te begeeren in ons gebedt, blyvende daer in volherden, al en wirt ons noyt een goet gepeys gegeven.

Ick fluyte met de glorieuſe menſcheyt van JESUS daer ick mé begoft heb, en ſegge dat gelykerwys het gefelſchap van eenen heyligen perſoon ons ſoo veel te profytiger is, hoe men langer met hem handelt, dat wy oock te heyliger worden en te gelyckformiger aen onſen Salighmaker JESUS CHRISTUS, hoe wy in en buyten 't gebedt meer met hem handelen: en alſmen eens geproeft heeft hoe ſoet dat JESUS is, en wilt men geen ander ſpeys meer nutten, van vreeſe dat men door eenige mengeling den ſmaeck van die goddelycke ſpyſe ſou verlieſen. Oock worden ons de oogen geopent om te ſien, dat alle deſe ſoetigheyt maer als een druppel en is van de zee, met welke hier naemaels alle de gene die hem beminnen, ſullen overgoten worden.

XXIII. CAPITTEL.

Sy hernemt wederom 't vervolgh van haer leven, en beschryft de deughden van eenen godtvreesenden Edelman: men oordeels haer Gebedt bedrogh te zyn; sy doet aen eenen Pater der Societeit Jesu, een generale Bicht.

Ick gaen wederom her-nemen het verhael van myn leven, of om beter te seggen, van 't leven welck Godt in my geleeft heeft sedert dat ick in't gebedt van hem met de verheve gratien, daer ick nu van gesproken heb, soo menighvuldelyck ben voor-komen geweest. Als ick my dan van alle d'occasien van sonden begoft te ontrecken, en meer tot het gebedt te begeven, vergunde my Godt gemeynclijck het ghebedt van stilté, en oock dickwils dat van vereeninge. Doch alsooden duyvel op den selven tydt verscheyde vrouw-persoonen grootelycks bedrogen had, kreegh ick achterdencen of de voldoeningh en de vrcught, die ick in't gebedt genoot, oock geen bedrogh en was: nochtans van den anderen kant, en kost ick niet twyffelen of het moest van Godt komen, door dien ick my selve, als ick dit gebedt gehad hadde, veel stercker en beter vond als te voren. Hierentusschen soo haest my maer eenige verstroytheden over quamen, begon ick we-

derom te vreesen, dat dese manier van bidden een duyvels bedrogh was, waer door hy my het inwendigh gebedt wilde doen verlaten, en beletten van op de Passie van Christus te peysen. Hoe meer ick in dit gebedt vervoorderde, hoe de vrees in my meerder wirt. Ick peysde dat'er voor my niet beter en konde wesen, als altydt een suyver conscientie te hebben, en tot dien eynde alle occasien van sonden, oock van dagelijcksche voor goet te vluchten; en dat ick soo doende, al was dese manier van gebedt een bedrogh des duyvels, my evenwel niet en kost beschadigen.

Dit nu alsoo vast besloten hebbende, bad ick gedurigh den Heere van my te willen bystaen. Dogh als ick nu eenige dagen alsoo had over-gebroght, bevond ick my niet sterck genoegh om alleen, en sonder hulpe tot soo groote volmaecktheydt te geraecken; door dien ick te groote moeylijckheydt had in eenige dingen te overwinnen, de welcke al hoe wel sy in hun selven niet seer quaet en waren, nochtans lichtelijck all'et goedt dat ick dede soude verderven hebben. Godt willende myne duysternissen alsdan verlichten, liet de vrees van bedrogen te zyn in my soodanighlijck groeyen, dat ick genootsacckt was over de maniere van myn gebedt, en den staet van myn leven eenighe geestelijcke personen te gaen spreken.

Ick had alreets vernomen dat'er eenige Paters van de Societeyt JESU aengekomen waren;

ren; en al hoe wel ick'er geen en kende, was ickse nochtans seer genegen, om dat ick veel van hunne manier van leven en bidden had hooren spreken; maer ick en achtete my niet weerdigh om met hun te handelen, noch oock sterck genoegh om te volbrengen 'tgene sy my souden gebieden. Ick wilde wachten tot dat ick my gebotert had; en misschien soude ick de selve altydt gebleven, en uyt myne gebreken noyt geraeckt hebben, hadden sy'er my geen licht in gegeven, en met de handt als uyt-ghetrocken. Ick sagh hier uyt klaerlijck het groot ghewelt dat den duyvel doet, om de gene die hun tot de deught gaen begeben, te beletten van met Godts dienaers te handelen, wel wetende dat hun in de wereldt niet voordeeligher en kan wesen.

Terwylen ick in dese gesteltenisse was, hoorde ick spreken van sekeren Priester die in geleertheyt, in deughden, en heyligheyt besonder uytstack. Ick wenschte hem te sien, en gebruyckte tot dien eynde eenen seer deughdelycken edelman, die daer ter plaetse woonachtigh was. Hy is getrouwt, maer nochtans soo gestichtigh van leven, soo uytnemende in goetheyt, soo brandende in liefde, en soo verheven in't gebedt, dat men magh seggen dat hy in alles wonderlijck uyt-schynt. Met reden wort hy van al de werelt bemint en ge-eert om het groot profyt dat vele zielen door syn toe doen bekomen hebben. Hy is van groot verstant en tot alles bequaem. Syn
 leven

leven is soo heyligh, en synen handel is soo soet en aengenaem, dat hy alle de herten van de gene daer hy mé verkeert tot hem treckt. Alles stiert hy tot welvaert der zielen, en nivers vint hy vermaek in als in ider een dienst te betoonen.

Ick geloove dat desen H. Edelman door synen wyfen raet groote oorfaeck van myne saligheyt geweest is: en 'ken kan my niet genoeg verwonderen over de diepe ootmoedighet die hy had van my te komen befoeken. Ontrent de 40. jaren had hy sich alreets in't gebedt geoeffent; en hy leefde in soo groote volmaecktheyt als synen staet konde vcreyschen. Syn huysvrouw was oock een groote dienaeressé des Heeren, en soo genegen tot de wercken van Liefde, dat'et geen perykel en was van hem syne goede oeffeningen te willen beletten. Het geschiede dan door het toedoen van dien godtvruchtigen edelman, dat den goeden Priester my quam befoeken. Ick wird ten uystersten beschaemt door de tegenwoordigheyt van soo heyligen man; doch evenwel gaf ick hem den staet van myne ziel en van myn gebedt te kennen. 'k Wilde my aen hem bichten, en versocht hem tot zielbestierder; maer gemerckt hy met veelderlye andere bekommernissen overvallen was, soo en konde hy sich daer toe niet begeven. Als ick hem nu alles wat in my omgingh verklaert had, voeghde hy syn oordeel navenant de verheventheyt van mijn gebedt; en mey-
nende

nende my veel stercker te wesen als ick was, wilde hy my seffens tot soo een groote volmaecktheyt brengen, dat ick Godt nimmermeer en sou vergramt hebben. Het quelde my grootelycks, dat ick volgens syne leeringh my soo strax en sonder uytstel van alle kleyne dingen niet en kost af-trécken; en my docht dat'er meer tydts noodigh was om te kunnen doen 'tghene hy op staende voet van my wilde gedaen hebben. Eyndelyck sagh ick, dat de middelen die hy voor-stelde voor my niet dienstigh en waren, dan alleenelyck maer voor personen die volmaeckter waren als ick was: want al voorquam my Godt met soo groote gratien, evenwel en had ick maer de beginnelen van de deught en van de verstervinge. 'kGeloove dat waer't saken ick my aen hem had blyven houden, hy myne ziel noyt van hare qualen en sou geneien hebben, door dien myne droefheyte van niet te kunnen doen 'tghene hy my raede soo groot was, dat ick lichtelyck sou wanhopigh geworden en alles laten varen hebben.

Den H. Edelman, daer ick van gesproken heb, beloofde my ondertuffchen te komen besoecken; en hy was soo oodtmoedigh, dat hy met soo onvolmaeckte persoon gelyck ick was noch geweerdighde te handelen. Hy begofft my moedt te geven seggende, dat ick niet en moest peysen van uyt alle myne gebreken op eenen dagh te kunnen geraecken; maer dat'er my Godt allenghskens soude uythel-

pen , en oock gratie geven om alles te verloochenen daer ick noch aen gehecht was. Hy bekende my opentlyck , dat hy eenige jaeren oock soo aen kleyne dingen was vast geweest , en grooten strydt onderstaen had omse te overwinnen : ja om my noch meer te troosten , verhaelde hy my eenige dingen in't besonder , die syne oodtmoedigheyt hem als groote kranckheden dede op-wegen ; en met der daet in den religieusen staet , die ick aengenomen had , oock souden geweest hebben ; maer in synen persoon voor geene fouten noch onvolmaecktheden en moesten gerekent worden. O oodtmoedigheyt ! wat een groot goet brengt ghy in een ziele , daer ghy uwe wooninge hebt in genomen , en hoe voordeeligh is'tet met die oodtmoedigh zyn te verkeerem ! ick magh seggen dat my alle geluck is overkomen van wegende oodtmoedigheyt ende liefde, die desen H. Edelman gebruyckte om myne onvolmaecktheden te genesen. Hy verdroeghe met een groote langhmoedigheyt , en gaf my middelen omse te overwinnen. Hy handelde met my seer discretelyck , sigh te vreden houdende dat ick my allenghskens verbeterde , en in de deught verwoorderde. Ick kreegh tot hem sulcke affectie , dat het my eenen besonderen troost was van hem besocht te worden , 't welck hy selden dede : maer soo hy buyten syn gewoonte wat langer vertoefde van tot my te komen , had ick'er groot ghevoelen van , en gaf de wyt aen myne sonden.

Als

Als ick hem myne groote onvolmaecktheden had te kennen gegeven, en samen de gratien die Godt my dede, antwoorde hy my dat'et een met het ander niet en kost samen staen; om dieswille soo verheve gratien niet en waren als voor seer volmaeckte en verstorve personen; soo dat hy niet sonder groot achter-dencken en was, dat'er duyvels bedrogh tusschen spelde. Ick wird seer beanxt, en storte overvloedighe traenen, om dat ick Godt oprechtelyck wenschte te behagen, en my niet en kost laten voorstaen dat sulcks van den duyvel voortquam. Dogh de grootheydt en de menigthe myner sonden, dede my vreesen of Godt my misschien verblinde, en de kennis benam om niet te kunnen achterhalen wat'er ten tyde van't ghebedt in my omginck, alswanneer hy my die gratien gheweerdighde te vergunnen.

Ick las verscheyde boecken handelende van't gebedt, om te sien of ick myn manier van bidden ievers uyt-ghedruckt sou konnen vinden, mits ick het alsdan selfs niet en kost bedieden, noch verstaen: alleenelyck wist ick te seggen, dat ick ten tyde van dit gebedt niet met allen en konde peysen. Ten lesten vond ick in eenen boeck de maniere van myn gebedt, en de Capittels aengeteeckent hebbende, gaf ick hem aen den Edelman, op dat hy samen met dien H. Priester alles rypelyck sou overleggen, en my dan hun oordeel komen seggen, 't welck ick in alles bereet was
te

te volgen; alhoewel het my een groote pyn was, alleenelyck maer te peysen van geen gebedt meer te mogen doen, indachtigh zynde den deirlycken staet daer ick te voren in geweest was, als ick eenigen tydt het gebedt verlaten had.

Niet tegenstaende dat desen Edelman een werelijck persoon was, en ick my aen hem niet bichten en kost; even gaf ick hem geheel den staet van myn leven te kennen, sonder myn minste kraackheydt te verswyghen. Als hy van alles wel onderricht was, handelde hy hier over met dien deughdelijcken Priester; en ick van mynen kant was tusschen duysent benouwtheden gedurigh besigh met bidden, en met my aen de ghebeden van andere te bevelen. Eyndelijck naer datse alles wat my aengingh neerstelyck ondersocht hadden, kreegh ick voor antwoord, dat sy van gevoelen waren dat 't duyvelds bedrogh was, en datse geraedtsaem vonden, dat ick op soo klare manier als my mogelijk was, aen eenen van de Paters der Societeyt JESU, die in de geestelijke saken wel ervaren waren, rekeningh soude geven van geheel myn leven, en van alle myne genegtheden: dat ick hem een generale Bicht sou doen, en punctuelijck volbrengen al wat hy my geboot; om dat ick in soo een peryckeuse gesteltenisse eenen goeden ziel-belieder van doen had. Dese antwoordt veroorsaecte in my sulck een benoutheydt, dat ick niet anders en konde doen
als

als tranen storten, sonder te weten waer my keeren.

'tGene ick alsdan geleden heb, dwinght my hier tot waerschouwinge te seggen, datmen voorzichtiglijk moet voort-gaen met personen die in eene gesteltenisse zyn ghelijck ick alsdan was. 'tEn is niet geraetsaem hun soo terstont te segghen, dat den troost ende soetigheden diese in't gebedt gevoelen, een duyvels bedrogh is: maer men moetsen allen occasien doen vluchten daerse Godt souden kunnen in vergrammen, en ten uystersten belasten van de dinghen die in hun gebedt omgaen, verborgen te houden; gelijk oock de Bichtvaders behooren te doen, en de ghene daerse hun hert aen openen. 'k Segghe dit te meer, om dat ick weet wat ick al heb uytgestaen, ter oorfake dat eenige die ick van myn manier van gebedt ghesproken had, hier en daer al dinghen in't openbaer broghten, die sy beter souden geswegen hebben.

Terwylen ick soo mistroostigh was, en niet en wist wat van my sou geworden, vond ick eenen boeck, welcken ick wel gheloove dat Godt my in handen liet vallen. 'k Las'er dese woorden in van den Apostel Paulus: *Godt is getrouw, en noyt en laet hy toe dat de gene die hem lief hebben, van den duyvel bedrogen worden.* Ick wierd hier door seer getroost, en begoft myn bicht, soo veel het my mogelijk was, in schrift op te stellen; sonder iet achter te laten van all' het quaet, of
van

van het goet dat ick oyt gedaen had. Als nu alles in staet was, wierd ick ten uystersten bedroeft, siende van den eenen kant soo veel quaet, en van den anderen kant by na geen goet. Oock was het my een groote verstervingh, datmen my in ons klooster sagh handelen met soo heylige persoonen, gelijk waren die van de Societeyt. Ick versoecht de Kosterse en de Portiereffe van het verborgen te willen houden: maer alsmen my quam roepen om den Pater te spreken, was'er by gheval een religieuse aen de poort gekomen, die 't datelijck door geheel het Klooster gingh verbreyden: waer uyt men kan sien, hoe den duyvel noyt en ontbreckt van altydt, daer hy kan, de goede voornemens te beletten van de gene die sich tot Godt willen begeven.

Naer dat ick geheel myn leven en den gront van myn ziel aen desen seer geleerden en verlichten Religieus had kenbaer gemaect, versekerde hy my dat het vanden geest Godts voort quam 't gene in my omginck; maer dat myn gebedt by foute van verstervinge, op geen goet fondament gevestight en was, en dat dit gebreck verbeterd moest worden. Oock belaste hy my van het gebedt noyt te verlaten, maer in tegendeel alle gewelt te gebruycken om my'er meer en meer toe te begeven; gemerckt my Godt met soo vele gratien voorquam, en misschien door myn toe-doen noch aen vele andere, diergelycke gratien wilde verleenen. Uyt het ghene den

Heere

Heere naderhandt in my heeft uyt-gewerckt, blyckt dat hy als met den geest van prophetie begaeft was, en dat den H. Geest door hem sprack om myne ziel te ghenesen. Hy seyde my noch, dat ick groote rekeningh sou moeten geven, by soo verr' myn leven niet over-een en quam met de gratien die my Godt vergunde. Hoe meerderen in-druck syne woorden in my deden, hoe ick beschaemder wird van tot noch toe soo onvolmaectt gelceft te hebben: en syne bestieringh was my soo voordeeligh, dat ick gansch schein verandert te wesen. Eyndelijck beval hy my van alle dagen tot voorwerpsel van myn gebedt eenigh mysterie van de Passie van CHRISTUS op te nemen; van'er profyt mé te doen; van niet te peysen als op de menscheyt van JESUS CHRISTUS; en van aen de soetigheden die my in't gebedt sulck een vermaeck aendeden, soo veel te wederstaen als ick konde, tot dat hy my anders sou gebieden. Hy liet my dan geheel versterckt en getroost van hem gaen, en den Heere hielp hem in my te bestieren. Oock maecte ick van mynen kant een vast voornemen van alles tot het minste toe te volbrengen 't gene hy my soude bevelen, gelijk ick tot noch toe gedaen heb. Ick en kan Godt niet genoegh bedancken over de gratie, die hy my verleent heeft van myne Bichtvaders altydt te gehoorfaemen, alhoe wel het soo volmaecttelijck niet geweest en is, gelijk het wel behoorde.

XXIV. CAPITTEL.

Sy is in pyn over het vertreck van haeren Bichtvader, en verkryght eenen anderen die haer noch volmaeckter bestiert. Godt verandert haer hert op eenen oogenblick, en onthecht het van alle aengekleventheydt.

NAer dese generale Bicht was ick soo genegen om alles te doen 't gene van my konde vereyscht worden, dat ick nergens moeylijckheyt meer in en vond. Ick wederstond volgens syn bevel meer als twee maenden aen de soetigheden die den Heere my vergunde: en ick begoft my in vele dinghen te veranderen, al hoe wel 'er my mynen Bichtvader niet toe en praemde, noch daer veel wercks scheen van te maken. Alles dede ick te liever, om dat hy my leydde door den wegh van liefde. Hy gaf my sulck eenen moedt, dat ick tot verwonderingh van vele personen myner kennisse, namentlijck van religieusen van ons Klooster, verscheyde dingen overwon, die hun onmogelijck dochten, dat ick oyt sou hebben kunnen overwinnen. Door dese manier van handelen soo strydende tegen de eyge liefde, verkreegh ick van Godt seker kennisse die ick te voren noyt gehad en hadde: want hy gaf my een meerder licht om syne goddelijcke volmaecktheden

den te kennen, en dede my syne glorie soo klaerlijck sien, dat ick'er my als geheel van omringelt vond. Oock en was het niet meer noodigh om soodanige gratien van Godt in't gebedt te ontfangen, my in een afgesonderde plaets te vertrecken, gelijk ick my te voren had inghebelt; aenghesien my Godt alfdan leerde, dat'et in myn macht niet en was hem wederilant te doen, gelijk ick ten tyde van twee maenden oock genoegh beproeft had, als hy my soo veel te meer soetigheden in't gebedt verleende, hoe ick meer arbeyde om-se te verstoeten.

Ick begoft tot de heylige menscheydt van onsen Salighmaker wederom een affectie te krygen. Myn ghebedt vestighde ick op een vast fondament, en oeffende my selve meer in de penitentie, daer ick ter oorfake van myne groote sieckte seer in verflapt was. Mynen Bichtvader die een heyligh Man was, seyde my dat'er sekere strengigheden waren, die myne ghesontheydt geen achterdeel en konden doen; en dat Godt my misschien soo veel siecktens over-sondt, om dat hy-se my tot penitentie wilde op-leggen, siende dat ick'er uyt my selve geen en dede. Voorder wist hy my sekere verstervingen op te leggen, die myn natuer niet seer aengenaem en waeren: doch ick volbraghtse alternael, om dat Godt-se my door synen mondt scheen te gebieden, en hem de gratie te geven van my op sulck een manier te beslieren, dat ick my be-
rect

rect vond hem in alles te gehoorfamen. Hoe kleyn de fouten alsdan waren die ick teghen Godt bedreef, evenwel had ick'er groot gevoelen van: en soo ick maer iet en besat buyten de nootsakelijckheydt, moest ick'et my quyt maken om rust te hebben, en my in't gebedt te kunnen in-keeren. Ick bad Godt ten uystersten van my te helpen, en niet toe te laten dat ick handelende met syne dienaers, achterwaerts sou keeren; want my dit een groote sonde docht te wesen, voor soo veel het soude oorfaeck zyn, datmen van hun een minder - achtigh sou gehadt hebben.

Op den selven tydt was Pater *Franciscus Borgias* hier aen-gekomen, welcken syn Hertoghdom van Gandien en alles had af-gegaen om sijn tot de Societeyt van J E S U S te begeben. Mynen Bicht-vader, en dien Edelman daer ick van ghesproken heb, verwillighden hem om my te komen spreken. Hy was seer verlicht, en Godt voorquam hem met soo besondere gratien, dat hy hem over sijn groote liefde, waer door hy alles verlaten had, van in dit leven schein te willen vergelden. Als ick hem de maniere van mijn gebedt, en den staet van mijne ziel had te kennen gegeven, seyde hy my, dat het gene in my omgingh, van den geest Godts voort quam, en dat'er op't gene ick tot alsdan gedaen had, niet te seggen en viel; maer dat'et hem niet noodigh meer en docht aen de jonsten te wederstaen die my Godt dede. Hy belaste my van altydt
myn

myn gebedt te beginnen met eenigh myſterie van de Paſſie Chriſti ; en by ſoo verre dat Godt mynen geest ſonder myn toe-doen tot iet verhevender op-hief, dat ick hem geen en wederſtant meer en ſoude doen, maer my aen ſyne beſtierungh over-geven. Ick wird door ſoo ſaligen raedt ſeer getrooſt ; en den goeden Edelman hoorende het goet gevoelen dat deſen grooten Dienaer Godts van myn gebedt hadde, was ſeer verblijdt, gedurigh volherdende in my behulpsaem te zyn, en goeden raedt te geven,

Weynighen tydt daer naer wirdt mynen Bichtvader na een ander plaets gefonden, en ſyn vertreck was my ſeer gevoelijck ; door dien ick vreesde ſulck geen en meer te kunnen vinden, en by gebreck van dien, wederom in den ſelven ſtaet te vervallen daer ick in gheweest was, eer ick hem gekent had : evenwel tuſſchen alle myne vrees en achterdencken, dede ick myn beſte om wederom eenen Bichtvader van de ſelve Societeyt te bekomen. Daer was een ſeer godtvruchtige Weduwe, die by deſe Paters ghewoon zynde te bichten, my den haren beſorghde. Deſen begoft my op een volmaeckter manier te leyden : hy ſeyde my dat ick het minſte niet en mocht verſuymen, maer al doen wat my mogelijck was om Godt op het volmaeckſte te dienen. Dogh hy ſeyde my dit met een groote foetigheydt, om dat hy wel merckte dat ick noch kranck was, en uyt de natuer ſeer

seer teer, namentlijk ten opzicht van eenige vrindtschappen, tot de welke ick al te seer genegen was, al hoe wel ick'er Godt niet in en vergramde. My docht dat ick-se sonder ondancckaer te zyn niet breken en kost; en ick seyde tot desen goeden Pater, dat ick geen reden en sagh om my van dese vrindtschappen te moeten ontrecken, aengesien dat ick'er geen sonde en dede. Hy gheboodt my gedurende eenige daghen dese sake aen Godt te bevelen, en tot dien eynde den *Veni Creator* te lesen; op dat hy my het licht sou gelieven te geven, 't welck my noodigh was om te weten wat ick doen moest.

Naer dat ick op sekeren dagh langen tydt in't gebedt volhert had, begon ick den *Veni Creator* te lesen. Terstont geraeckte ick in opgetogentheydt; en hoorende dese woorden: *Ick en wille niet meer dat gy met de menschen sult verkeerren, dan alleenelyck maer met de Engelen*; wird ick in't diepste van mijn ziele soo gheraect, dat ick zedert dien tydt noyt eenighe besondere vrindtschappen meer heb konnen maken, noch by iemandt troost vinden, ten waer by personen die ick wist dat se het gebedt oeffenden, dat se Godt beminden, en hun selven ghewelt deden om hem te dienen; andersints al waren se van myn maeschap, en al hadden se te voren myne vrienden gheweest, soo magh ick met de waerheydt seggen, dat'et my altydt seer moeyelyck gevallen heeft met hun te handelen. Godt veranderde

derde op dien oogenblick soodanighlijck myn hert, en ick gevoelde in my sulck eenen iever om alles t'lyner liefde te verlaeten, dat het niet meer noodigh en was my sulcks op een nieuw te gebieden; daer ick nochtans te voren tot de voorgemelde vrindtschappen, alhoewel-se onnoofel waren, soo seer gene-gen was, dat mynen Bichtvader volgens syne voorsichtigheydt, my niet absolutelijck en dirf gebieden van de selve te verlaten; maer goet vond te wachten tot dat Godt in my soo groote veranderingh soude uytwercken, om welcke te bekomen ick soo langen tydt my selve te vergeefs groot gewelt had aengedaen. En ick wil wel gelooven, dat by aldien-men my gepraemt had om dese vrindtschappen te breken, dat ick alles soude laten vaeren hebben; om dat ick my liet voorstaen, dat'er geen peryckel in gelegen en was: dogh Godt brack alsdan myne ketenen, en gaf my de sterckte van uyt-te-wercken 'tgene ick te voren te vergeefs had ondernomen. Ick maeckte dese veranderingh kenbaer aen mynen Bichtvader, en ick verliet alles op de manier ghelijck hy my seyde. Sulck een kloeck voor-nemen soo ghetrouwelijck door my uyt ghe-werckt, was seer dienstigh aen de persoonen met de welcke ick een besonder ghemeyn-schap hadde.

Gebenedydt moet Godt zyn in der eeuwigheyt, die my op eenen oogenblick destierckte vergunt heeft, welke ick ten tyde van

vele jaren niet en had konnen bekomen; niet tegenstaende ick my tot dien eynde sulcke geweld aen dede, dat het myn ghesontheydt krenckte: maer 't en is geen wonder dat ick tot mijn voornemen sonder moeyelijckheydt geraeckt ben, als het aen den gene, die almachtigh en den souvereynen Heer van alles is, aldus gelieft heeft.

XXV. CAPITTEL.

Sy is in groot achterdencken van door den duyvel bedrogen te zyn, maer wort van Godt ghetroost. Den boosen vyandt vermagh luttel tegen ons, als men aen geene creaturen aen-gekleeft en is.

ICk hadde met bevel van mynen Bicht-vader, den staet van mijne ziel noch aen vier of vyf dienaeren Godts te kennen gegeven. Sy droegen my al te gaer een groote affectie; en t'samen geraemt hebbende over 't gene in my omgingh, waren sy eenpaerelijck van gevoelen, dat de iöctigheydt die ick in 't gebedt soo overvloedelijck smaecte, een duyvels bedrogh was: oversulcks vonden sy geraetsaem, dat ick soo dickwils niet en sou communiceren, en soo veel het my mogelijk was, de eenigheydt sou vluchten. Ick, die uyt de natuer soo vreesachtigh was, dat ick by tyden oock door den dagh niet alleen en dirf in een kamer blyven, siende dat soo geleerde

man-

mannen, en veel beter van leven als ick, sulck een gevoelen van myn gebedt hadden; kreegh groote scrupulen, meynende dat het by ghebreck van oodtmoedigheydt was, dat ick my aen hun oordeel niet en kost onderwerpen. Ick dede dan alle geweld om hun geloof te geven, en stelde my tot dien eynde levendigh voor ooghen alle het quaet dat ick myn leven oyt bedreven had. Vele dagen bleef ick sonder communiceren, en hiel my uyt de eenigheydt; niet tegenstaende ick daer alle mynen troost vond, om dat ick niemandt en had om mé te handelen, midts ieder een teghen my was.

Sommige waren van oordeel dat het gene ick hun seyde, niet als inbeldingh of rafernyc en was; andere waerschouden mynen Bichtvader van aen mijne woorden geen geloof te geven; en eenighe seyden opentlijck dat het duyvels bedrogh was. Mynen Bichtvader alleen vertrooste my: want al voeghde hy sich naer het oordeel van de andere om my te beproeven, gelijk ick naderhandt verstaen heb; evenwel seyde hy my, al waert dat dese soetigheydt van den duyvel quam, ick syne listen niet vreesen en moest, aengesien sy my in geene sonden en deden vallen; en dat den boosen vyandt eyndelijck ghenoodtsaect soude zyn, my in rust te laten. Hy belaste my dit van Godt sonder ophouden te versoecken; en hy bad oock van synen kant met veel van syn penitenten die hy'er toe verweckte, op dat

fyne Goddelijcke Majesteit my door eenen anderen wegh sou gelieven te leyden.

Dit bleef alsoo duren ten tyde van twee jaren; en my op sekeren dagh in eene bid-plaetse vertrocken hebbende, daer ick sonder eenigen troost van den hemel of van d'aerde te ontfangen, vier of vyf uren in de uysterste geperstheydt geweest was; schein ick tusschen duysent achterdenckens, die ick had van door den duyvel bedroghen te zyn, gansch te beswyken.

O Godt myner ziele! hoe getrouw zyt ghy aen die het geluck hebben, datse van u bemint worden! en hoe voordeeligh is het lyden aen die geen betrouwen en hebben als op u alleen! ghy en houdt niet op van te willen't gene sy wenschen, als sy niet op en houden van te willen dat ghy wilt. Och, hoe kort en hoe weynigh is het lyden, dat ghyse hier laet proeven, en wat wellusten zynder te vergelycken by die ghy hun doet smaken! ghy en ghebruyckt geen straffen ten opsicht van die u lief hebben, dan om hun de overvloedigheydt van uwe liefde tusschen hun meeste lyden, te beter te doen gevoelen gelyck ick, o mynen Salighmaker, genoegh beproeft heb. Dat dan alle de geleerden tegen my opstaen, en alle de schepselen my vervolgen; niet en sal'er bequaem zyn van my te ontstellen, als ghy maer en volbert in my te helpen: laet my van alles berooft worden, en dat alle de duyvelen my bestryden; mynen troost sal zyn, dat by aldien ghy my niet en verlaet,

verlaet, ick u nimmermeer verlaten en sal.

Terwylen ick in dese uyerste geperstheydt was, en myn hert aldus voor Godt uytitorte, seyde hy my dese woorden: *Myn dochter en vrees niet, want ick ben't. Ick en sal u noyt verlaten, zyt nergens voor in pyn.* En stracks wirdt myn gemoet door dese woorden ghestilt: sy gaven my sulcke licht, sulcke sterckte ende rust, dat ick my geheel anders bevond als te voren. Alsdan peysde ick wel hondertmael, hoe JESUS in volle tempeest de zee gestilt had, en de stormende winden had doen op-houden.

Ick seyde binnen my selve: *Wie is desen, dat alle de krachten myner ziele sich sonder wederstant aen hem onderwerpen? wie is het die op eenen oogenblick door den glans van syn licht soo groote duysternisse doet verdwynen? die het hert dat als marber versteent was, soo kan vermorwen? en die door eenen aengenamen reghen van tranen besproeyt een drooghe aerde, die van dorrighbeydt scheen te moeten vergaen? wie is het, die ons soo beylighe begeertens in-stort, en soodanighlijck verkloecht? myne eenige begeerte is hem te dienen: ick en wensche niet als hem te behagen, en ick stelle in het volbrengken van synen wille alle myn vreught, alle myn rust en alle myn ghe-luck. Hy is almachtigh, en de duyvelen en zyn maer syne slaven. Wat quaedt kunnen dan dese rampsalighe gheesten my doen, die eene dienst-maeght ben van soo souvereynen*

Monarch? jae, almoest ick tegen geheel de hel vechten, wat reden soud ick hebben van te vreesen?

Daer naer nam ick een Crucifix in de hant; en wird ghewaer dat my Godt sulck eenen moedt gaf, dat ick niet meer en twyffelde van de boose geesten door de kracht van 't kruys, sonder moeyte te konnen overwinnen: want Godt had my alreets sulck een heerschappye over hun gegeven, dat ick-se maer en aensagh als vliegen: en met'er daet bevind ick-se seer vreesachtigh, seer vaddigh en sonder sterckte ten opzicht van die hun verachten. Sy en besfryden niemant als die hun vreesen; of die Godt om hunne deught te beproeven, en hunne heyligheydt te vermeerderen, door soo boose geesten wilt laten bekort worden. Ick bidde syne goddelijcke Majesteit, ons de gratie te doen van niet te vreesen dan 'tghene waerachtelijck te vreesen is; en van ons wel te doen verstaen, dat een dagelijcksche sonde alleen, ons meer quaet kan veroorfaken als geheel de hel te sammen.

Dese gesworene vyanden onser saligheydt en hebben over ons geen meerder macht, dan wy door onse aenklevtheydt tot de tydelijcke goederen, tot de eere en tot de ydele plaisieren hun en gheven: want met sulcke dingen te beminnen, daermen eenen schroom behoorde van te hebben, geeft-men hun de wapenen in de handt om ons te overmeesteren: en waer't faken dat wy door onse liefde tot

Godt

Godt dese valsche goederen , die ydele eer en soo perykeleuse plaisieren verfoeyden ; en dat wy door eene oprechte begeerte van Godt te dienen , het kruys omhelsden om den wegh der waerheydt te bewandelen ; dese listighe geesten en bedriegers die voor de waerheydt soo schroomen , souden wel haest de vlucht nemen ; door dien sy met de gene die de waerheydt beminnen , niet en soecken te doen te hebben : maer als-se ons verstant verduyftert sien , arbeyden sy om't noch meer te verduyfteren ; en ons maer voor kleyne kinderen aenfiende , als wy in soo eydele dingen gelyck zyn die van de werelt , ons vol-doeningh en vermacck nemen , soo handelen sy oock met ons gelyck met kinderen , sonder de minste vrees te hebben van ons dickwits aen te vallen. Godt geve dat ick selfs onder het getal van dese kinderen niet wesen en magh !

Ick segh hier om te sluyten , dat ick meer schroomde van de ghene die den duyvel vreesen , als van den duyvel self : want hy my in't minste niet hinderen en kan ; daer de andere , namentlyck de Bicht-vaders , iemant onge-loofelycke quellingen aendoen , gelyck ick eenige jaren beproeft heb , niet wetende hoe ickse heb kunnen uyt-staen.

XXVI. CAPITTEL.

Sy leert dat een dagelycksche sonde meer te vreesen is als den duyvel self. Godt gebiedt haer te gehoorsamen aen den Bichtvader, al had by haer in't gebedt anders geboden.

ICk acht'et een van de alder-grootste gratien die den Heere my vergunt heeft, dat ick de duyvelen niet en vreesse ; want ick wete hoe schadelijck het is aen een ziel iet anders te vreesen als Godt te vergrammen. En wat reden hebben wy togh van te vreesen, als wy met een suyver conscientie den wegh der waerheydt bewandelen, en Godt den oppersten Koninck getrouwelijck dienen, die soo machtigh is dat hem in den hemel en op der aerde alles is onderworpen? maer 'tis seker dat wy geen vrees genoegh en kunnen hebben van in't minste soo verheve Majesteyt te vergrammen, die ons op eenen oogeblick kan te niet doen, als wy soo ongeluckigh zyn van haer te mishagen ; en die ons in tegendeel over alle onse vyanden victorie kan doen behalen, als wy wel met haer staen.

Och hoe wonderlijck handelt Godt met een ziele die hem lief heeft ! soo wanneer hy haer met eenige besondere gratien wilt voorkomen, stelt hy-se hare vorige sonden en de grootheydt der selve eerst voor oogen, op dat
 sy

fy haer niet en fou verhooveerdigen : en als fy in eenige onvolmaecktheden gevallen is , berispt hy-se op een manier , die bequaem is haer teenemaal te doen vernietigen. Maer dese berispingen zyn soo saligh, datse hun uytwercksel altydt voortbrengen , om dieswille desen oppersten Medecyn-meester der zielen, haer noyt de kennisse en geeft van het quaet , sonder haer de remedien oock samen te geven.

Aen een ziele voor de welke Godt soo besorgt is , valt alles moeyelijck en pynelijck , als fy het geluck niet en heeft van sijne tegenwoordigheydt te genieten , of van tot synen dienst te aerbeyden. Alsdan wort haer de ruste self verdrietigh , om datse geen rust en vindt als in Godt alleen , in wiens liefde sy soo ontsteken is , dat sy door de groote begeerte van hem te aenschouwen , gelijk als door ghewelt uyt haer selve vervoert wordt. Het sekerste dat de ziel in sulck een gestelt-nisse doen kan , is den grondt van haer herte aen eenen gheleerden en godtvruchtighen Bicht-vader te kennen te geven , en hem in alles te gehoorfacemen. Ick heb'et alsoo gedaen , en 'k en soud' andersints noyt rust konnen gehad hebben.

In die tyden had ick eenen Bicht vader , die my in de verstervinghe soo oeffende , dat ick door de verdruckinge die hy mijn natuer ondertusschen aen-dede , wel in quellingen en onrust geraeckte ; en naer mijn oordeel is't

desen gheweest, die het meeste profyt in my gedaen heeft. Ick droegh hem wel een groote affectie, maer somwylen wird ick getenteert van hem te verlaten; om dat de quellingen die hy my aen-dede, my doghten een beletsel te wesen aen 't ghebedt: maer als ick stond om't in't werck te stellen, wird ick van Godt wederhouden, en inwendigh soo strafelijck berispt, dat dese berispingh my veel gevoelijcker was, als al het gene ick van den Bicht-vader had konnen lyden.

Eenen anderen Bicht-vader, aen welcken ick my in't beginsel wel gebicht had, vondt geraedtsaem dat ick de groote gratien die Godt my dede, sou verborgen houden. Desen raedt stontd my wel aen; want ick was soo beschaemt de verheve gratien te openbaren die Godt my dede, dat ick dickwils min beschaemt sou geweest hebben grove sonden te bichten. Maer naderhandt bevond ick dat desen raedt niet en deughde, en dat ick met den selven te volgen, lichtelijck sou konnen bedroghen gheweest hebben.

Al seyde my Godt iet in't gebedt, dat srydigh was met 't gene my van den Bicht-vader wirdt op-geleydt; soo geboodt hy my nochtans aen den Bicht-vader te ghehoorsaemen, die hy naderhandt van ghevoelen dede veranderen, om my 't selve te ghebieden, 't gene hy my bevolen had.

Ick moet hier noch verhalen, hoe datter op sekeren tydt vele boecken verboden wurden,
waer

waer van'er ick eenige las met groot vermaeck : en alsoo my dit groote droefheydt veroorsaecte, wirdt my van onsen Salighmaker gheseydt, dat hy my eenen levenden boeck sou geven. In den eersten en begreep ick den sin van dese woorden niet, maer weynige daghen daer naer was het lichtelyck te verstaen, dat Christus self dien wonderlijcken boeck was, welcken my zedert dien tydt op verscheyde manieren soo verheve waerheden gheleert heeft, dat ick by na geene boecken meer noodigh en heb; ghemerckt dat al wat wy'er in lesen en wy doen moeten, ons soodaenighlyck wort in-geprint, datmen 't noyt vergeten en kan. Want hoe soumen den Salighmaker kunnen aensien geheel overdeekt met wonden, overvallen met smerten, en op soo schroomelijcke manier vervolght; sonder vierige begeerten te gevoelen, om in syne pynen deel te hebben, en hem alsoo een weêr-liefde te bethoonen? Wie sou kunnen over-leggen hoe groot de glorie is, welke Godt voor die hem dienen bereydt maect, sonder als eenen *niet* te aensien, al wat hy hier doen of lyden kan, om de hope die hy heeft van op synen tydt soo eene overvloedige vergeldinge te bekomen? Wie kan peysen op de tormenten van de verdoemden, sonder kleyn te achten alle de pynen diemen hier onderstaet, vergeleken by het eeuwigh vier? Of hoe kanmen op dese eeuwighe tormenten dencken, sonder op den selven tydt te erkennen,

nen, hoe veel wy Godt schuldigh zyn, van ons soo menighmael uyt het peryckel verlost te hebben, en van daer voor eene eeuwigheyt niet in-gevallen te zyn? Maer hier van sal ick elders noch breeder spreken.

XXVII. CAPITTEL.

Sy beweent de verblindtheydt van de wereldt en van de Religieusen. Sy verhaelt vele besonderheden rakende het leven ende doot van den geluck-saligen Petrus van Alcantara.

ALs ick overdencke wat een vreught het is voor de gelucksalige, binnen hun selve die ghetuygenis te hebben, datse zedert hunne bekeeringe noyt en hebben iet achtergelaten van't ghene in hunne macht was om Godt hunne liefde te betoonen; soo en kan ick my niet wederhouden van uyt te roepen: och! hoe ryck sal hy wesen, die om de armoede van JESUS CHRISTUS te volghen, syne ryckdommen verloochent heeft! wat eene glorie sal hy ghenieten, die in plaetse van de wereldtsche eer te soecken, syn vermaeck ghenomen heeft in sy selven veroodtmoedicht te sien! en hoe waerlijck wys sal hy hier naermaels ghevonden worden, die sich verheught heeft in hier dwaes gheacht te zyn, in-siende hoe CHRISTUS de eeuwighe Wysheydt self aldus is gehan-

handelt geweest ! maer hoe weynigh is nu het getal van diergelijcke personen !

O ! ongeluckige wereltdie niet anders en peyft als om u te vermaken ! meynt ghy noch recht te hebben tot een glorie , die JESUS CHRISTUS soo veel bloets ghekost heeft ? meynt ghy , die niet en soeckt als de ydele eer en verheve staten , eenigh profyt te trekken uyt de smaetheden , die hy hier gheleden heeft ? wat een meerder dwaesheydt en dolingh kan'er togh wesen , als sich in te belden van door sulck eenen wegh in den hemel te geraken ? laet ons ten minsten JESUS in syne Passie geselschap houden , en onse tranen voegen met die van de dochters van Jerusaleem , om ons ghevoelen en medelyden over syne schroomelijcke tormenten te laten blijcken , terwylen wy onbequaem zyn om met *Simon van Syrenen* hem syn kruys te helpen dragen . En is het geen schande dat wy sonder mede te wercken , alleen op den kost van JESUS een glorie willen bekomen , die noyt eynde hebben en sal ? ô blinde wereltd ! hoe is den geest van JESUS nu over al uyt-geblust ! de Priesters selfs , de Religieusen ende Nonnen zijn soo vervremt van de volmaecktheydt , en van den iever die de Heylighen voortyds gehad hebben , datse hun laten voorstaen als ofmen een nieuwigheydt inbroght , en aen de krancken ontstichtingh gaf met oude en gelapte kleedren te draeghen , met seer in-gekeert te leven , en het ghebedt te oeffenen . Maer de ongere-

gelt.

geltheden die in dese eeuw soo menighvulde-
 lijk in alle staten gevonden worden, behoor-
 den veel meerder ontflichtigingh te geven, als
 datmen de Religieusen volgens hunne plicht
 de aermoede en het gebedt fiet oeffenen; want
 Godt uyt sulcke ontflichtige groote voor-
 deelen soude trecken: en al wirden'er mis-
 schien eenighe hier door verergert, andere
 souden door desen middel tot een leetwesen
 hunner sonden komen, en tot beternis van le-
 ven verweckt worden. Godt gave dat'er he-
 densdaeghs in de wercken van de Christenen
 noch eenighe overblyfsels waren van't gene
 Christus en syne Apostels geleert, geleden en
 gedaen hebben! want dese nu meer noodigh
 zijn, als se oyt geweest hebben.

Ick wete wel datmen seght, dat de werelt
 tot soo groote volmaecktheydt nu niet meer
 bequaem en is, en dat dit wel goet was in de
 voorlede tyden, maer dat de natuer nu al te
 swack is. Dogh hier op segh ick dat den ge-
 lucksaligen *Petrus van Alcantara*, welcken
 in dese eeuw geboren en onlanghs gestorven
 is, aen de groote Godts dienaers van de voor-
 gaende tyden niet en moest wyken. Hy had
 van alle aerdtche saken sulcke verachingh,
 als sy gehadt hebben: en men fiet'er noch an-
 dere, die alhoewel sy niet blootvoets en gaen,
 noch soo groote penitentie en oeffenen gelijk
 hy; nochtans door hunne wercken en handel
 genoegh te kennen geven de verachingh die-
 se hebben van al wat'er op der aerde is, en
 van al wat eens vergaen moct.

Wat

Wat desen H. Man aengaet, daer ick hier van spreke, hy heeft my self beleden, dat hy veertigh jaeren lanck tusschen dagh en nacht niet meer als onder half ure geslapen en heeft; en dat het geweld 't welck hy sich in't beginfel aendede om den vaeck te overwinnen, hem docht de meeste penitentie geweest te hebben, die hy oyt geoeffent had. Hy seyde my voordr, dat hy tot dien eynde altydt stondt of knielde, en dat hy voor den weynigen tydt, als hy om te slapen geseten was, met syn hooft ruste op een houte blockken, dat men in den muer daer toe gemetst had. En al waer't hy had willen liggen, soo en soude hy niet ghekost hebben; aengesien syn celleken maer vier voeten en half lanck was. Op all' dien tydt, al was de sonne noch soo heet, en al regend'et noch soo seer, en deckte hy syn hooft niet, en hy ginck altyt baervoets. Hy en droegh op syn bloot lichaem niet anders als een engh grof laken kleet, met eenen mantel van de selve stoffe. Als het seer kout was, stelde hy de deure met de vensters van sijn celleken open, en leghde synen mantel af; op dat hy naderhandt met den mantel wederom aente doen, en met de deure en vensters te sluyten, syn lichaem eenige verquickings sou gegeven hebben. Alle dry dagen at hy gemeynelijck maer eens, en leefde seer armelijck. Hy was in syne sinnen soo verstorven, dat hy in syn jonckheydt dry jaeren lanck in een klooster ghewoont heeft, sonder eenen Religieus te ken-

kennen , ten zy aen de spraeck alleen : want hy en hief syne oogen noyt op om iet te sien ; maer volghde de andere Religieusen om te gaen daer hy in't klooster wesen moest ; en alsoo dede hy oock als hy over wegh buytens klooster was. Veel jaeren heeft hy gheweest sonder eenige vrouw-persoonen te aensien ; en al quam hyse te sien , 't was even eens , gelijk hy my seyde , als of hyse niet en sagh.

Als ick met hem begoft in kennis te komen , was hy alreets seer oudt , en soo magher en uyt-gemergelt , dat syn vel eer schein gelijk te wesen aen de schorsse van eenen verdroogden boom , als aen eenigh vleesch. Hy was seer lief-getalligh , maer sprack seer weynigh , ten zy gevraeght zynde. Dogh alsoo hy een goetd verstant had , was hy in syne samen-spraeck seer soet ende aengenaem. Hy storf gelijk hy ghelêeft had , gevende vele salighe vermaningen en verwecksels aen syne broeders. Als hy de dootd sagh naken , stelde hy sich op syne knien , en gaf synen geest aen synen Schepper , besigh zynde met te lesen den 121. Psalm *Latatus sum , &c. Ick heb my verheught in't ghene my geseydt is , in het buys des Heere sullen wy gaen.*

Godt had hem een groote affectie tot my gegeven , op dat hy myne saken sou voorgestaen hebben ; en met'er daedt heeft hy my door synen wyfen raedt op eenen tydt versterckt , als ick 'et ten uystersten van doen had. Oock heeft Godt toe-gelaten , dat hy my naer
 syne

fyne doot in vele voorvallen is behulpfaemer geweest, als in syn leven. Ick heb hem verscheyde keeren klaerblinckende en vol glorie gesien; en den eersten keer als ick hem sagh, seyde hy my: *ô geluckige penitentie, door de welcke ick gekomen ben tot sulcke glorie!*

XXVIII. CAPITTEL.

Sy siet de menscheyt van Christus in een visioen, en men oordeelt alle haer visioenen duyvels bedrogh te zyn. Haren Bichtvader heeft veel om haren twil te lyden.

TErwylen ick op den feest-dagh van den *H. Paulus* in de Misse was, verscheen my **JESUS CHRISTUS** als verresen met sulcke schoonheydt en Majesteydt, dat al waer'er geen ander vermaeck in den hemel, dan te aenschouwen de glorieuse lichamen van de Heyligen, en namenlijk dat van onsen Goddelijcken Salighmaker; evenwel de hemelsche glorie niet en soude te begrypen zyn. Ick sagh alsdan klaerlijk hoe schroomelijck het oordeel wesen sal, als dese heylige menscheyt vereenight met de Godtheydt, in hare Majesteydt eens komen sal om de quade in haren toorn te straffen, en vraeck tegen hun te nemen. En al hoe wel my dien goddelijcken Salighmaker alsdan groote liefde betoonde, nochtans gheraecte ick door het insien van myne miserien in sulcke schaemte, en
 sulck

fulck een leetwefen over myne sonden, dat ick niet en wift waer my verbergen.

Ick gaf dit visioen aen mynen Bichtvader te kennen, 't welck my naderhant leet was, vreesende hem bedrogen te hebben. Ick seyde hem myn onrust, en op de vragen die hy my dede, hem verskert hebbende dat ick'er rechtsinnighlijck had in te werck gegaen, en dat ick om g'heel de wereldt niet en sou willen liegen of hem bedriegen, gheloofde en vertroofte hy my. Maer de andere Godts dienaren, aen de welcke ick oock veropenbaerde al wat in my omgingh, handelden door Godts toelatinghe met my seer wonderlijck. Als ick hun eenvoudighlijck iet verklaerde, namen't sy verkeert op, en schreven 't toe aen myne weynige ootmoedigheyt. Sy vracghden my sommige dingen, en als ick'er sonder achterdencken rechtsinnighlijck op antwoorde, lieten sy sich voorstaen, als oft ick hun had willen leeren, en my voor wys doen aensien. Soo wanneer sy my in eenige fouten sagen vallen, terstont veroordeelden sy alle myne andere wercken; sy gingen alles aen mynen Bichtvader over-dragen, en dit deden sy uyt eene goede meyninge, gemerckt sy niet voor ooghen en hadden dan mynen geestelijcken voortganck. Oock wirt den Bichtvader dickwils gewaerschouwt van my geensints te betrouwen, uyt vreesse van door den duyvel bedrogen te worden met te gelooven 't ghene ick hem seyde. Sy stelden hem

ver-

verscheyde exempelen voor van andere personen, die in sulcke voorvallen met al te licht geloof te geven, waren bedroghen geweest.

Alle dese dingen quelden my ten uystersten, door dien ick in groot achterdencken was, dat terwylen ieder een my schouwde, ten lesten mynen Bichtvader die een seer deughdelijck, voorsichtigh, ootmoedigh ende godtvruchtigh man was, my oock wel sou verlaten hebben; maer door een besondere voorsichtigheydt van Godt, bleef hy my getrouw, en vermaende my van myn uysterste besten te doen om Godt niet te vergrammen, van punctuelijck te volbrengen 'tgene hy my opleyde, en van niet te vreesen dat hy my sou verlaten. Hier door kreegh ick wederom moedt, en mynen geest wirdt gesliit.

Niet en belaste hy my soo seer, als dat ick hem noyt iet en soude verswygen: en hy versekerde my met alsoo te doen, dat al quamen myne visioenen van den duyvel, sy my evenwel niet en konden hinderen; maer dat Godt in teghendeel uyt het quaet, 't welck my den boosen vyandt wilde aen-doen, groot goedt soude trecken. Ick was hem dan getrouwelijck gehoorzaam, en hy behertighde seer mynen voortganck: dogh ten tyde van meer als dry jaeren had hy om mynen 't wille veel te lijden; want tusschen alle de quellinghen en vervolgingen, die Godt my liet overkomen om dingen daer ick het meestendeel onnoosel

in

in was, moest'et den Bichtvader gedurigh be-
 koopen, al hoe wel'er op synen handel niet te
 seggen en viel. Desen heyligen Man vertroo-
 ste my met een groote liefde in alle myn lij-
 den, 't welck soo groot niet en sou gheweest
 hebben, waer't faken hy in my te bestieren
 op syn oordeel had voort-gegaen; want Godt
 gaf hem de kennisse van de waerheydt; en
 gelijk my docht, ontfingh hy een besonder
 licht door de gratie, die in het Sacrament van
 Penitentie besloten is.

XXIX. CAPITTEL.

*Men wilt haer overlesen om den duyvel uyt
 te maenen. Hoe meer sy de visioenen
 wederstaet, hoe Godt haer meer voor-
 komt. Sy gaet al stervende door de be-
 geerte van Godt te aenschouwen. Eenem
 Seraphim doorsteckt haer hert met eenen
 vierighen pyl.*

W At moeylijkheden, vervolginghen en
 beschaemtheden en heb ick niet onder-
 staen, om dat ick met bevel van mynen Bicht-
 vader noch aen andere Godts Dienaeren heb
 te kennen gegeven de visioenen, die ick had
 in't gebedt! want alsoo het hun seker docht
 dat-se van den duyvel voort-quamen, wilden
 sy my doen over-lesen, om hem uyt te mae-
 nen. Sekeren Bicht-vader, daer ick my som-
 wylen

wylen aen bichte als mynen ordinariffchen belet was, feyde my dat het niet als te klaer en was, dat dese visioenen duyvels bedrogh waren: en om dat ick-se niet belctten en kost, geboot hy my te zegenen met het teecken des H. Kruys, en sonder iet te vreesen met den boofen vyandt den spot te houden.

Wie sal kunnen uyt-drucken het torment dat ick onderftond, als JESUS CHRISTUS sigh aen my veropenbaerde; en dat ick om te gehoorfaemen genootfaeckt was met hem te spotten, als oft hy den duyvel geweest waer; daer 't my nochtans onmogelijck was sulcks te gelooven? Ick peysde op de smaetheden, die de Joden mynen Saligmaker hadden aengedaen; en bad hem vergiffenis voor die hy van my ontfingh, mits ick het niet en dede als om te gehoorfamen aen de ghene die in de H. Kercke syn plaets bedienden. Hier op feyde hy my: *dat ick niet in pyn en soude zyn, dat ick wel dede met te gehoorfaemen, en dat by de waerheydt soude doen blycken*: maer als sy my het ghebedt verboden, gaf hy my te kennen dat hem dit mishaeghde; en beval my hun te seggen dat 'et een tyrannie was. Noyt en heeft hy my in andere voorvallen verboden van in de gehoorfaemheydt te volherden: alleenelijck onderrichte hy my, ghelijck hy noch wel doet, wat ick seggen moest aen de ghene die meynende wel te doen, my veel lydens aen-deden. Oock versferke hy my van de waerheydt door soo krachtige redenen, dat sy

fy alle myne vrees deden verdwynen, behalven dat ick in achterdencken was van ten lesten niemant meer te kunnen vinden om aen te bichten, door dien myne Bicht-vaders, om het ghene hun van my aen-gebroght wirt, myn bicht vreesden te hooren. Als ick om te gehoorfamen aen 't ghene fy my bevolen hadden, all' myn beste dede om de visioenen te wederstaen, vermeerderde Godt soo menighvuldelyck de gratien en jonsten die hy my dede, dat al sochte ick my te versetten, even altydt in't gebedt bleef volherden, en daer niet uyt en konde geraken. Ick bad al flapende, om dat myne liefde tot syne Goddelycke Majesteyt gedurigh groeyde; en 'twas my onmogelyck myn gepeys van Godt te keeren. Ick ginck al stervende door de begeerte die ick had van Godt te sien; en ick en sagh geen middel dan de doodt, om te bekomen daer ick soo na verlanghe. De geweldige liefde maeckte my alles verdrietigh. 'k Was als buyten my selve, en in sulck een gesteltenisse, dat my docht datmen myn ziel waerachtighlyck uyt myn lichaem ruckte. *O mynen Salighmaker! wat een wonderlycke behendigheyt hebt ghy gebruyckt ten opsicht van uwe dienaresse, als ghy u voor my soo verberghde, en op den selven tydt door soo menige ken-teecken en uwe liefde tot my liet blycken! och hoe menighmael wird ick alsdan indachtigh dese woorden van David: Gelyck eenen hert sucht na de wateren der fonteyne, soo sucht*

sucht myne ziele tot u ô Godt ! My docht als of dese woorden niet als voor my alleen geseyt en waren.

Terwylen ick in desen staet aldus leefde, wirdt myn hert in een visioen met eenen vierigen pyl door eenen Enghel door-steken.

In een ander visioen nam JESUS CHRISTUS het kruys van myn roosen-hoeyken, en gaf'et my wederom met vier kostelijcke gesteenten, die ick maer alleen en sagh, en zedert altydt gesien heb, sonder het houdt meer ghewaer te worden, daer het kruys van gemaect was.

XXX. CAPITTEL.

Den H. Petrus van Alcantara seght haere visioenen van Godt voort te komen. Sy spreckt van de valsche en d'oprechte ootmoedigheydt: 't is een groot torment voor een Godt-minnende ziel, een onbequaem lichaem te hebben tot de penitentie.

TErwylen ick om de visioenen, die Godts dienaers maer duyvels bedrogh seyden te wesen, veel te lyden had, quam den ghe-lucksaligen *Petrus van Alcantara* ter plaetse daer ick aldan was : en gelijk ick het minst in myn hert niet verborgen en hiel aen de gene die ick sprack van myne consciencie, soo gaf ick aen desen H. Man gheheel den staet van myn leven, en de maniere van myn ghebedt
 soo

foo klaer te kennen, als het my mogelijk was. Ick merckte datelijck dat hy my verstont door de ondervondentheyte die hy hadde. Hy gaf my in alles groot licht, en versekerde my dat myne visioenen van Godt quaemen. De vreught die hy had van te sien het vast voornemen, en de besondere kloeckmoedigheyde die den Heere my vergunde, om te onder-nemen 't gene hy alreets door Godts gratie in't werck ghestelt had; beweeghde hem om geerne met my te handelen, en syn vermaeck daer in te nemen; want voor iemandt die den wegh bewandelt daer hy in was, en kan'er geen meerder vreught zyn, als een ander te ontmoeten die den selven wegh begint in te treden.

Desen H. Man hadde met my groot medelyden: hy seyde dat de opspraecck, en alle het teghen segghen dat ick ouderstond van deughdelijcke menschen, wel een van de meeste quellingen was, daermen in dit leven mé beproeft kan worden; en dat ick noch vele kruycen moest verwachten, door dien ick altydt raedt en daedt van doen had, en dat'er in de stadt niemandt en was die my verstont: maer dat hy mynen Bicht-vader soude spreken, en oock dien getrouden Edelman, welken eenen was van die my de meeste quellingen aendeden: want gemerckt my niemandt meerder affectie en droeg, en hy seer vreesachtigh en heyligh van leven was, soo en konde hy sich niet laten voorstaen, dat ick alreets tot
 sulck

fulck eenen verheven staet soude ghekomen zyn, nademael hy my soo onvolmaeckt ghesien hadde.

Den H. Man gingh-se dan alle beyde spreken, hy toonde hun met krachtighe redenen, dat rakende myn ghebedt alles wel was, en dat-se my in vrede moesten laten. 'tEn was niet seer nootfakelijck alle dese redenen by te brengen om mynen Bichtvader te voldoen; maer den Edelman had-se soo noodigh, dat al warene noch soo krachtigh, hem evenwel noch niet teenemael en voldeden: niet te min brogten sy hem soo verre, dat hy my sedert soo vervaert niet meer en maecte, gelijk te voren. Desen H. Religieus trooste my seer door de verssekeringh die hy my gaf, dat al wat in myn ghebedt om-gingh van Godt voort-quam: maer om dat my Godt door eenen benouden wegh leydde, bleef'er noch altydt eenige vrees in my, principalijck als de inwendighe persinghen my overvielen, van welke ick nu gaen spreken.

Het gebeurde my ondertusschen, dat ick met soo groote quellingen des geests, en soo geweldighe pynen des lichaems t'samen overvallen wird, dat ick niet en wist wat van my sou gheworden. Als ick in den geest niet te lijden en had, hoe groot myne pynen naer het lichaem mochten wesen, verdroegh ick-se met blijfchap, maer als-se my op den selven tydt van alle-by de kanten overvielen, onderstond ick schroomelijcke tormenten. Ick

vergat aldan alle de gratien die den Heer my gedaen had, en behiel'er alleenelijck maer een gedenckenis van, gelijk van een fake die men in eenen swaeren slaep ghedroomt heeft. Myn verstandt was soo plomp, dat ick in duyfent twyffelingen en achterdencken gheraecte over de dingen, die ick met'er daedt ghesien had. My docht dat'et onmoghelijk was sulcks gesien te hebben; dat het misschien niet en was als inbeldingh; en dat het my genoegh moest zyn self bedrogen te wesen, sonder alnoch deughdelijcke mannen te bedriegen. Ick bevond my selve soo boos, dat my docht dat all't quaet, en alle de ketteryen die hedendaeghs de wereldt soo in roeren stellen, aen myne sonden moesten toe-gheschreven worden. Dogh nu sien ick wel dat'et maer een valsche ootmoedigheydt was, die den duyvel gebruyecte om my tot wanhoop te brengen.

De teekenen van dese valsche ootmoedigheydt zyn kennelijck genoegh: sy begint door onrust en verweeringh; en daer op volgen dan duyfsterissen, benouheden des gheests; en dorrigheden met onbequaemheydt tot het ghebedt en tot alle goedt. Maer als wy door een oprechte ootmoedigheydt onse ellenden kennen ende ghevoelen, dan en ontfellen wy ons niet: men valt in geen onrust, noch dorrighedyt, noch duyfsterheydt des gheests; maer men vindt sich in een gerust en stil gemoet, dat met vertroostinghe en verlichtinghe vergeselschapt is: want al hoe wel

pyngevoelen, 'tis een pyn die ons vertrooit door de kennisse diemen heeft datse van Godt komt, en datse ons van hem vergunt wordt als een gratie, die ons seer voordeeligh is. De ziel heeft van den eenen kant wel een droefheydt van Godt vergramt te hebben, maer van den anderen kant staet sy verwondert over syne bermhertigheydt. Sy gheraect in een schaemte over haere sonden, en bedanckt Godt van haer soo langen tydt verdragen te hebben.

Als de oodtmoedigheydt van den duyvel voort-komt, soo vindtmen sich berooft van alle kennisse om eenigh goet te doen. Het schynt dat Godt alles te vier en te vlam stelt. Men heeft niet voor ooghen als syne strenge rechtveerdigheydt: en al kan den boosen vyant het gheloof van Godts bermhertigheydt niet teenemael in ons te niet doen; evenwel het weynigh dat'er over-blijft, in plaetse van ons te troosten, vermeedert noch het torment dat wy lijden, voor soo veel het de kennisse vermeedert van't ghene wy Godt schuldigh zyn.

Den boosen vyandt schynt by tyden meester van de ziel te zyn, en met haer te spelen als met eenen kaets-bal. Hy vervult haeren geest volgens syn geliefte met onnutte, ydele en sotte dinghen, die niet en dienen als om haer te verwerren; en die haer soo menighvuldelyck overvallen, dat sy op geen goet peysen en kan, noch haer selve meer en kent.

De ziel soeckt alsdan bystant, maer door Godts toe-latinghe en kan sy geenen vinden. Sy is gelijk iemand die in eenen seer donckeren nacht lancks eenen wegh gaet daer veel doeylaghen zyn, en die grootelijcks acht nemt van'er niet in te vallen, door dien hy langhs daer in den dagh wel gegaen is, en'er de peryckelen ghesien heeft. Want die ziel gewoon zynde in een groot waernemen van haer selve te leven, is ten uystersten besorgt om tusschen alle haere quellingen en tribuatien Godt niet te vergrammen, die haer door syne onsienehijcke gratie oock besonderlijk bewaert, en in allen haeren noot synen bystant niet en weygert.

Al en is het geloof ten tyde van de valsche ootmoedigheyt in ons niet uyt-gebluft, door dien wy altydt blyven gelooven 't ghene de H. Kerck ons voor-stelt; nochtans is het soo verdooft en slaperigh, dat het schynt dat wy de heylige waerheden niet en verstaen, noch Godt anders en kennen, als gelyck een saeck diemen alleenelyck van seer verre ghesien heeft. De liefde is soo flouw, dat al wat ons van de hemelsche en goddelycke faken geseyt wort, wy dit alleenelyck maer en aenhooren ghelyck een saeck daer men niet van en twyffelt, om dat de H. Kerck ons sulcks voor-hout, sonder nochtans indachtigh te zyn, dat men in verscheyde voor-vallen de waerheyt hier van beproeft en ondervonden heeft.

Als wy aldus gestelt zyn, soeckt men te

ver-

vergeefs eenigen troost of verlichtingh in't lefen van goede boecken of in de eenigheyt: want het torment datmen lydt is soo groot, dat ick het niet en weet te vergelycken als by de pynen der helle. De ziel is alfdan gelyck in een vier, sonder te weten van waer het komt, van wie het ontfleken, hoe het te bluffen, of hoe'er uyt te geraken is. Ick wilde in foodanige gestedenisse eens het leven van sekeren Heyligen gaen lefen, om te sien of ick in't ghene hy geleden had eenigen troost fou konnen vinden. Ick herlas enige regels vier of vyf mael sonder iet te konnen verstaen, soo dat ick den boeck neer leyde, en het selve is my noch verscheyde reysen alioo gebeurt.

'tIs alfdan oock te vergeefs syne pynen te willen versoeten met hier en daer te gaen verkeerem: want den duyvel maect ons soo moeylyck en qualyck gefint, dat alle de menschen ons onverdragelyck zyn. 'tIs noch veel by aldien ons Godt door syne gratie wederhoudt van hem te vergrammen, en van iet te seggen of te doen dat den even-naesten fou ontfichten. Als ick in sulcke gestedenisse te bichten gingh, wird ick verscheyde reysen van myne Bicht-vaders, die nochtans heyligh van leven waren, op soo straffe en stuere maniere onthaelt, datse naderhandt selfs verwondert stonden van soo straffelyck met my gehandelt te hebben. Sy verklaerden my datse scrupulen hadden van my soo spytigh aengesproken te hebben; en datse ondertusschen

een vast voor-nemen maeckten van my te troosten, om datse my naer ziel en naer lichaem soo ellendigh sagen; maer dat als de occasie voorviel om my eenigen troost te geven, dan in hun maght niet en was op eene soetere manier met my te handelen. 'tIs wel waer, dat sy Godt niet en vergramden met de woorden die se my seyden; maer evenwel 'twaren soo bittere woorden, als oyt Bichtvader tegen eene Penitent sou kunnen spreken. Ick wil wel gelooven dat hun voor-nemen was my te verlierven; en ondertuffchen was ick'er bly in, en verdroegh het seer verduldighlyck, maer op andere tyden viel'et my seer swaer en lastigh.

Somwylen docht het my dat ick de Bichtvaders bedroogh, en gingh hun waerschouwen dat-se my niet en souden betrouwen. 'tWas alleenlijck de vrees die my sulcks dede seggen; want ick sagh wel dat ick om al wat in de wereltd is, hun noyt vrywillighlijck een bedachte leughen had willen wys maeken. Eenen onder hun merckende dat het maer tentatie en was, hem sulcke waerschouwinge te doen, seyde my dat ick hier over niet en moest in pyn zyn; want al wilde ick hem bedrieghen, dat hy acht genoegh soude nemen om niet bedrogen te worden. Ick wird door dese antwoordt seer ghetroost: en gemeynelijck soo haest als ick gecommuniceert had, of somwylen als ick by het Hooghweerdigh H. Sacrament maer en naderde; gheraecte ick

ick in sulcke gherustheydt naer zielen naer lichaem, dat ick my niet genoegh en konde verwonderen. 't Scheen dat alle de duyster-nissen myner ziele verdwenen op den selven oogeblick, als dese goddelijcke sonne haer aen my begoft te vertoonē: want sy dede my klaerlijk sien, dat het niet en was als een ydel vrees die ick had, en eenige sotte inbel-dingen die my soo onstelden.

Op andere tyden was my de macht als be-nomen van iet goets te peysen, oft te willen uyt-wercken. Myn ziel soo wel als myn li-chaem bleef gelijk onnut tot alles, sonder haer ievers te kunnen toe begeven; en ick had een walge van alle dingen, sonder dat ick'er de oorfaeck konde van weten. Ick dede myn besten om my met uytwendige goede wer-ken besigh te houden; maer dit geschiede als door bedwangh, en op een flouwe maniere. Hier uyt sagh ick hoe weynigh wy vermogen, als haer de gratie voor ons verbergh; en door desen middel geraeckte ick noch in een meer-dere kennisse van mynen *niet*.

Ondertusschen ghebeurt het my oock wel in de eenigheydt, dat ick geen gebedt en kan oeffenen, noch geen vast ghepeys van Godt of van iet goets en kan hebben: maer ick sien wel dat dit gebreck van wegghen het verstant voortkomt, en dat'er den wil geen deel in en heeft; aengesien hy tot alle goede wercken veerdigh is, terwylen het verstant als eenen dullen herwaerts en derwaerts loopt, en niet

te stillen en is. Ick aenmercke alsdan myne ellenden, en ben verwondert dat het verstant, 't welck soo swiert en ongeduerigh is, sigh tot geen quaet en begeeft, als alleenlijck tot indifferente saken, die noch goet noch quaet en zyn. Maer ick verwondere my alsdan noch meer, insiende de onghemeyne gratien die Godt my doct, als hy myn dul verstant ghebonden houdt, en in een volmaeckte contemplatie geweerdicht te stellen. Oock peyse ick alsdan, wat de gene die goet ghevoelen van my hebben, al souden seggen, datse my soo versstroyt en soo vol eydele ghepeysen saghén.

De droefheyd die ick heb van myne ziel in soo onnutte gepeysen verweert te sien, doet my uyt ganschert herten tot Godt roepen. *Wanneer, ô Heere, sullen alle de krachten myner ziele vereenight zyn in u te loven! wanneer sullen sy de vreught ghenieten, van niet besigh meer te zyn, als met uwén lof te verkondigen!*

Ghelijck ick geene boecken meer en las daer van't ghebedt gehandelt wirdt, noch de selve meer noodigh had om de genoeghsaeme kennisse die'er my Godt van gegeven had; soo las ick alleenlijck de levens der Heylighen: en my docht datse my seer voordeeligh wæren, door dien sy my deden sien, hoe verre ick van de volmaecktheyt was, met de welcke de Heylighen Godt gedient hadden. Ter occasien van dien, geraeckte ick in een groot achterdencken, of het geen gebreck van ootmoedigheyt en was, my te laten voorstaen dat ick

tot soo verheven Trap van gebedt gekomen was. Nochtans al dede ick groot gewelt, en kost ick van oordeel niet veranderen; en 'k was'er seer droef om tot dat eenige geleerde Mannen, en namentlijck den saligen *Petrus van Alcantara* my seyde, dat ick'er sou in gerust zyn.

Al hoe wel my Godt soo groote en soo menighvuldige gratien vergunt, als aen menighe andere goede zielen; nochtans sien ick wel dat ick hem noch niet begoft en heb te dienen, en dat ick in alles onvolmaeckt ben, behalven in de goede begeertens die Godt my verleent, en in de liefde, met de welke hy my geweerdicht te voorkomen; want my dunckt dat ick hem lief heb: maer 'ken kan sonder droefheydt niet sien dat myn onvolmaecktheden en myn wercken soo weynigh met dese liefde overeen komen.

Ick vinde my op sommige tyden soo bot en soo plomp, dat my dunckt dat ick noch goet noch quaet en doen, dat ik in't onderhoudt van den regel den gemeynen treyn van de andere soo maer al en volghe, dat ick noch op hel, noch op hemel, noch op leven noch op doot en peyse, dat ick noch van blijfchap noch van droefheydt en were, en als sonder ghevoelen ben. De ziel moet alsdan sonder twyffel door besondere Godts gratie ondersteunt worden, om sonder haer te ontstellen in soo verdrieten staet te kunnen volherden. Maer sy moet weten, dat al hoe wel sy alsdan haren voort-

gangh niet begrypen en kan, nochtans al seer vervoordert; gelijk-men siet dat iemandt op het water, met eenen seer goeden wint al veel weghs op korten tydt af-leyt, sonder het ghe-waer te worden. Maer in de andere gesteltenissen daer ick te voren van gesproken heb, merckt de ziel terstont haren voortganck door de groote dingen die sy uyt-werckt; en sy gevoelt haer selve gheel ontfteken door goede begeertens, die haer gedurigh opwecken om sonder op-houden in Godts liefde te vervoorderen, en-se aen andere mé te deylen, op dat sy het selve gheluck met haer souden genieten, en in Godts lofte verkondigen haer souden helpen.

Och hoe dickwils vielen myne ghepeysen tusschen dese gevoelens op het levende water, daer onsen Salighmaker aen de samaritaenschen vrouwe van sprack! ick heb tot dit Evangelie altydt soo groote affectie gehad, dat ick van myne kindtsche jaeren af, een beeldeken daer van overal by my had, met dit onderschrift: *Heere geeft my dat water*: en dit selve verfoeck dede ick oock dickwils aen Godt.

Men magh dese gheweldighe Godts liefde wel vergelijcken by een groot vier, daermen gedurigh hout moet op werpen om het te onderhouden: want de ziel al moest'et haer noch soo veel kosten, soude het vier van liefde wel sonder ophouden willen voedtsel geven, op dat het niet vergaen en sou. Als ick door dese

deſe liefde gedreven word om Godt eenighen dienſt te betoonen , en geene groote dinghen voor hem en kan uyt-wercken , ſoo vinde ick myne voldoeninge in kleyne dinghen voor hem te doen , en alſoo in plaets van hout , ſtroy op het vier te werpen.

Terwyl ick ſoo weynigh vermagh , houde ick my beſigh , dan met meykens te maeken , of met eenige bloemmen de beelden te vercierren ; dan met het huys te keiren ; dan met bid-plaetsen fraey te maken , of met andere diergelijcke dinghen te doen , die ſoo kleyn te achten zyn , dat ick'er ſonder ſchaemte niet op dencken en kan. De penitentie die ick doen , is oock ſoo weynigh , dat ten zy Godt mynen goeden wil aenſiet , ſy geen penitentie en magh genoemt worden.

Uyt het ghene ick hier kome te ſeggen , kan men lichtelyck verſtaen , wat een pyn het is voor zielen die Godt door 't vier ſyner liefde doet branden , ſigh met een lichaem vereenight te ſien , dat onbequaem is om tot ſynen dienſt iet uyt-te-wercken : want wat een torment en moet et hun niet zyn , gedurigh achter-dencken te hebben dat het vier in hun vergaen ſal , en op den ſelven tydt ſigh machteloos te vinden van'er eenigh hout te konnen op-werpen om'et te onderhouden ! dit torment al is het ſmakelyck , is nochtans ſoo groot , dat'et ſoo my dunckt , de ziel verteert : oock wort den brant van dit vier door het water van traenen noch meer onſteken , in plaetſe van gebluſt te worden. De

De gene die tot desen staet gekomen zyn, en van Godt een sterck lichaem ontfangen hebben om penitentie te doen, of wel die syne Majesteit de gratie vergunt heeft van wel te prediken, van zielen te bestieren ense tot hem te trecken; en kennen de weerde niet van het goet dat sy besitten, in dien sy niet en begrypen, wat een pyn het moet zyn altydt jonsten van Godt te ontfangen, sonder oyt iet te kunnen doen om'er sijn weerdigh toe te maken. Gebenedyt moet Godt zyn, en de Engelen moeten tot syner glorie Lof-sangen singen inder eeuwigheyt. Amen.

XXXI. CAPITTEL.

Sy verjaecht den duyvel door het wywater. De grootachteinge diemen van haer heeft, veroorsaeckt haer groote quellingen. De werelt wilt een ziel die het Gebedt oefent, stracks volmaeckt hebben. Den meerderen vooriganck van een ander en magh ons niet kleynmoedigh maken. Hoe voordeeligh het is in kleyne dingen sichte verootmoedigen.

ICk gaen hier verscheyde bekoringen verhalen, met welcke my den duyvel quam bestryden, namentlyck als ick besigh was met eenige zielen te bekeeren.

Daer was eens sekeren Priester, die my den ellendi-

ellendigen ſtaet van ſyne ziel te kennen gaf, en ſamen de begeerte die hy had om ſigh met Godt te verſoenen. Twee jaeren en een half had hy geleeft in een grouwelycke ſonde; en al bichte hy ſyne andere ſonden ſoo ver-tweegh hy deſe altydt uyt ſchaemte, ſonder nochtans daerom te laten mis leſen. Ick kreegh ſulck een medelyden met ſyn ziele, dat ick hem beloofde van Godt te bidden, en door andere perſoonen die beter als ick waren te doen bidden, op dat ſyne Goddelycke Majesteit hem bermhertigh ſoude weſen. Godt verhoorde ſoo menigvuldigh gebedt; en den Priester liet my weten, dat hy die ſonde gebicht had, en alreets eenige dagen geweest was ſonder meer te hervallen; maer dat de quellingen, die den duyvel hem aendede, ſoo ſchrickelyck waren, dat hy ſcheen als in de helle te weſen. Hy verſocht myn gebedt, en ick beveelde hem aen Godt met een groote liefde, gelyck myne Medeuſters op myn verſoek oock deden.

Ick en hiel my niet te vrede met voor hem te bidden; maer ick verſocht Godt van hem uyt ſyne quellingen en tentatien te willen verloffen, en van my in ſyn plaetſe door de duyvelen te laten tenteren, als hy my door ſyne gratie maer en verſterckte, en in geene ſonden en liet vallen. Myn verſoek wirt verhoort, en ick onderſtond ten tyde van een maent ſeer ſchroomelycke tormenten.

Terwylen ick op ſekeren dagh in eene
bidt-

bidt-plaetse was, verscheen my den duyvel in een seer vervaerlijke gedaente; en alsoo hy my sprack, merkte ick besonderlyck dat synen mont seer afgryffelyck was: daer quam een groote vlam uyt sonder eenige schaduwe; en hy seyde my op een manier die my dede beven, dat ick hem ontsnapt was, maer dat hy my tusschen syne klauwen noch wel soude krygen.

Op eenen anderen keer verscheen hy my in de gedaente van een kleyn Moorcken, welck een schroomelyck gesicht had, en uyt spyt gelyck eenen rasenden op syne tanden knerselde, om dat hy met my te quellen niet en dede als verliesen, in plaets van te winnen. Somwylen vond ick my nochtans door de tormenten soo vermoeyt en afgemat, als of men my veel stock-slagen gegeven had: maer alle dese pynen en quellingen waren my seer voordeeligh. Sy gaven my eenen nieuwen moedt, en een begeerte van alle middelen te gebruycken om noyt in de slavernye des duyvels te vallen: want ick hier door ghenoegh bevroedde, hoe ongheluckigh een ziel moet zijn, over welcke den duyvel meester is; aengesien hy oock de gene, over wiens lichaem of ziel hy geen macht en heeft, soo veel lyden aendoet, als Godt hem toelaet vanse te tenteren.

Ick gaf den Priester te kennen, wat ick om synen 't wil van den duyvel al moest uytstaen; en hy van synen kant liet my weten, dat

dat hy door Godts barmhertigheydt van de boose gheesten soo niet meer ghetentert en wirdt. Hy begoft in de deught welaente nemen, en dagelijks wirdt hy meer en meer versterckt in sijn goet voornemen. Hy gheraeckte teenemael uyt die sonde, hy danckte Godt sonder ophouden, en toonde my groote erkentenis. Hy seyde my, dat als hem de tentatien overvielen, hy dan mijne brieven las, en datse hier door datelijck verdwenen. Hy stont verwondert, siende dat den strijdt die ick om sijnen t' wil onderstaen had, sijn lijden had doen ophouden: en ick niet min verwondert als hy, soude geerne noch vele jaren geleden hebben, om hem van soo schriekelijcke bekoringen te verlossen. Gebenedydt moet Godt zyn in der eeuwigheydt, by wie de gebeden van de ghene die hem ghetrouwelijck dienen, ghelijck ick gheloove dat hy van de Nonnekens in dit klooster gedient wort, soo veel vermogen, en van sulck een kracht zyn.

Op den selven tydt docht my op sekeren nacht, dat de boose gheesten my souden versmacht hebben. Men wirp veel wy-water op hun, en strackx sagh ick een groote menighte de vlucht nemen, als ofmense van een hooge steenrotse geworpen had. Ick heb verscheyde reysen ondervonden, dat'er niet soo krachtigh en is om de duyvelen te verjaeghen, en omse te beletten van weder te keeren, als het wy-water. Het teecken des heyligh Kruys doet hun oock wel vluchten, maer sy keeren terstont:

stont wederom ; soo dat'er in dit water een groote kracht moet wesen , welck ons moet dienen om van de ordonnantien en ceremonien der H. Kercke altydt een groote achttingh te hebben.

Terwylen ick op Alder-zielen-dagh eenighe devote ghebedekens uyt mijnen Brevier las , quam den duyvel op den boeck sitten om my te beletten vanse te voleynden. Ick maeckte het teecken des H. Kruys , en hy verdween : maer tot dry reysen toe keerde hy wederom , tot dat ick op hem wy-water wirp. Ten selven tyde sagh ick in den geest eenighe zielen , die voor haere sonden by na voldaeen hadden , uyt het vagevier gaen : en ick denckte of den boosen vyandt misschien had willen beletten , dat die zielen dese verlichtingh souden gehadt hebben.

Op den dagh van de Alder-heylichste Dryvuldigheyt , sagh ick in de Choor van seker klooster eenen grooten strydt tusschen de Engelen en de duyvelen : en korts daer naer onstont'er eenen seer grooten twist tusschen de Religieusen die daer het gebedt oeffenden , en tusschen de andere die van geen ghebedten hielen.

Somwylen docht'et my tusschen de tentatien die ick hier verhaelt heb , dat dese rampsalige geesten wederom in my de invallen van myne vorige eydelheden en kranckheden deden op-staen. Ick beveelde my terstont aen Godt ; maer myn meeste pyn was dat ick my
inbeel-

inbeelde, als ofter noch duyvels bedrogh in my verborgen was, om dat my sulcke gepeysen invielen: want my docht dat ick naer soo groote gratien van Godt ontfangen te hebben, geene quade invallen noch eerste beweeghsels meer tot het quaet en had behooren te hebben: maer mynen Bicht-vader leerde my anders, en stelde my in rust.

'tIs my op andere tyden een groot kruys geweest, gelyck'et alnoch is, te moeten sien dat treffelycke persoonen een groot achtigh van my hebben, en met lof van my spreken. Alsdan stell' ick my voor oogen het leven van JESUS CHRISTUS, en van syne Heyligen die hier den wegh van lyden en van ver-smaetheyt door-wandelt hebben: en siende hoe ongelyck mynen wegh is aenden hunnen, en derve ick uyt schaemte by na myne oogen niet opheffen naden hemel; en soude my voor g'heel de werelt wel willen verbergen. De vrees die ick had van alleenelyck maer te peysen, dat de gratien die Godt my vergunde noch wel in't openbaer fouden komen, veroorsaecte my sulck een pyn, dat ick my veel liever soude levendigh in de aerde hebben laten begraven, als sulcks te moeten sien. Dese tentatie quam soo verre, dat ick myn klooster wilde verlaten om in een strenger te gaen, daer my niemant gekent en sou hebben; maer mynen Bichtvader en wild'et geensints toestaen. Dese vrees ont-ruste my grootelycks, doch naderhant leerde

my Godt, dat'et geen oprechte ootmoedigheyt en is die soo stryft tegen de vryheyt des geests; en aengesien ick vast moest gelooven, dat'er geen goet en is 't welck van hem niet voort en komt; en dat het my een vreught was andere te hooren pryfen over de gratien die Godt hun dede; vervolgens soo had ick groot ongelyck van te klagen, dat men hem loofde over het gene hy in my geweerdicht had uyt te wercken.

Van dese tentatie viel ick in een ander. Als ick merckte dat sommige goet gevoelen van my hadden, ded' ick al wat my mogelyck was, op datse myne gebreken souden geweten hebben; en ick bad Godt besonderlyck van hun myne sonden kennelyck te maken, op datse sien souden, hoe onweerdigh ick was de jonsten te ontfangen, die syne oneyndelycke goetheydt my soo overvloedelyck vergunde. 'k Was van dese tentatie soo ingenomen, dat als den Bicht-vader my verboot van hier in te volherden, ick myn verstant niet en kost ten onderen geven: doch naderhant kreegh ick'er groote scrupulen van, en 'k sien nu klarelyck, dat dit uyt geene ootmoedigheyt voort en quam, maer enckelijck uyt tentatie: want een verstorve ziel, die haer aen de goddelijcke bestieringe gheheel overgeeft, en wordt niet meer beweeght door het goet, als door het quaet dat men van haer seght, om dieswille haer Godt klarelyck doet sien, datse uyt haer selve onbequaem is om eenigh goet te doen.

Daer

Daer en boven wort een ziel, wiens deughden Godt voor de werelt doet uyt-fchynen, ghenoegh veroodtmoedicht door de vervolgingen diemen haer ghemeynelijk aendoet: want ieder een is met haer bemocyt; op all'haren handel wordt feer nouw gelet; en de werelt en kan haer minste onvolmaecktheyt niet verdraeghen. Overfulckx moet fy haer bercyden, om van de werelt ghekruyft en ghemartilizeert te worden, ten zy datse by haer felve vast besluyt van al wat de werelt groot acht en bemint, gansch en g'heel af te fterven.

Ick ben van gevoelen dat een ziel die onvolmaeckt is, meerder kloeckheyt noodigh heeft om den wegh van volmaecktheyt te bewandelen, als om het martelie te onderstaen. Want ten zy ons Godt door een befondere gratie de volmaecktheyt seffens verleent, soo moet men veel tydts hebben om'er toe te geraecken. Hier-en-tuffchen als de were'tsche menschen maer en sien, dat iemand den wegh van volmaecktheyt begint in te treden, stracks willen fy hem volmaeckt hebben, sonder aen eenige gebreken meer onderworpen te zyn. Sy gaen syne minste onvolmaecktheden van verre op-halen, en 'tghene misschien in hem een deught is, aensien fy als een gebreck; om datse een ander oordeelen volgens hun selden, en fy met'er daet een fout souden bedreven hebben, by aldien fy in syne plaectse gewest hadden. Terflont soo iemand beslo-

ten

ten heeft Godt te dienen, fouden fy wel willen dat hy niet meer en at, noch en fliep, noch by na figh meer en roerde. De grootachtingh diefe hebben van fyne deught, doet hun vergeten dat hy een lichaem gelyck een ander heeft; en dat hoe volmaect wy hier mogen wesen, evenwel op der aerde niet leven en kunnen fonder aen de aertfiche ellenden onderworpen te zyn, alhoewel het opperfte deel van de ziel haer boven defe miserien verheft, en die met de voeten treedt.

En heb ick dan geen reden van te seggen, dat de ghene die na de volmaectheyt trachten, een groote kloeckheyt noodigh hebben? gemerckt men wel fou willen datse fouden vliegen foo haest fy maer beginnen te gaen; en datmen hun in de moeylyckfte voorvallen, eer fy van hunne passien noch meester zyn, wel foo sterck en foo kloeck fou willen hebben, als de Heyligen geweest zyn, naer datse in de gratie gevestight waren.

Ten zyn niet alleenelyck de wereltsche menschen, die een ziel als fy den wegh van de deught begint in te treden, strackx willen volmaect hebben; maer fy self doet haer dickwils groote quellingen aen met te willen vliegen eer Godt haer vleugelen geeft, en met aen de volmaecte van d'eerst af te willen gelyck zyn. Want als fy een vast voornemen heeft van den engen wegh in te gaen, en met eenen grooten iever Godt begint te dienen; ja tot dien eynde oock somwylen naer het uyt-

wen-

wendigh alles verloochent; soo bedroeft sy haer en laet dickwils den moedt sincken, om dat sy de andere meer vervoordert en tot eenen trap van deughden verheven siet, daer sy niet toe geraken en kan.

Oock quelt'et haer als sy in boecken leest daer van de contemplatie verhandelt wort, dat sy haer selve niet bequaem en vindt om de middelen in't werck te stellen, di'er toe versocht worden; gelyck by exempel de oordeelen der menschen soo luttel achten, datmen liever heeft dat sy quaet als goet van ons seggen; op syn eer niet uyt zyn; sich van syne vrinden onthechten, en hun geselschap vluchten, in plaetse van'er na te verlangen, als het geen perfoonen van gebedt en zyn; en alsoo meer diergelycke dingen, die naer myn oordeel Godt alleen ons geven kan, door dien sy tegen onse genegentheden soo stryden, datse my boven-natuerlyck schynen te wesen. Maer de ziel die dese dingen noch niet overwinnen en kan, in plaetse van haer hier over te quellen en kleynmoedigh te worden, behoorde in tegendeel alles van Godts oneyndelycke goetheyt te verwachten, verhopende dat hy haere begeertens sal in wercken doen veranderen, als sy dit in't gebedt volherdighlyck van hem versoect, en van haren kant al doet wat sy kan, sonder oyt te wanhopen van victorie te behalen.

Ick moet hier noch een ander waerschouwingh by voeghen: te weten, dat al schynen wy

wy een deught bekomen te hebben; nochtans ons noyt en mogen laten voorstaen de selve te besitten, voor al eer sy in eenighe voorvallen die haer strijdigh waren, is beproeft geweest. Wy moeten ten tyde van dit leven altydt waken; want wy hervallen seer haestelijck als ons de gracie maer in't minste ontbreckt, die ons den *niet* moet doen kennen van alle aerd-sche saken, en de menighvuldige peryckelen daer wy gedurigh in gestelt zijn.

Het docht my over weynighe jaeren, dat ick mijne vrienden niet allcenlijck af-ghestorven en was, maer datse my oock tot beswaerenis dienden; en met'er daedt viel'et my lastigh met hun te verkeerem; hier en tus-schen ghebeurd'et eens, dat ick om wettighe reden ghenootsaect was mijn suster te gaen besoecken. Ick bleef daer wel soo veel in de eenigheydt als ick konde, om dat het verschil van onsen staet (sy zijnde getrouwt, en ick een Religieus) niet toe en liet altydt te spreken van saken, ghelijck ick wel sou ghewenst hebben. Maer als sy eenige quellingen had, gevoelde ick oock wel datse my meer ter herten ginghen als van iemandt anders, die my soo na-maeghschap niet en sou geweest zijn; waer uyt ick wel sagh, dat ick soo onthecht niet en was gelijk ick meynde; maer dat my noch noodigh was de occasien te vluchten, om in de deught van de oprechte ontbloot-tingh, die den Heere my begoft had te vergunnen, meer aen te nemen; waer toe ick oock
door

door sijne hulpe zedert altijd ghetracht heb.

Ick kenne noch andere perſoonen ſeer deughdelijk van leven, die nochtans tot de opperſte volmaecktheydt niet en gheraken, om datſe ſonder hunne weet aen de vermale-dyde eere ghehecht zijn, die den duyvel hun wys maect, datſe ſchuldigh zijn voor te ſtaen en te bewaren: want deſe aenhechtingh is gelijk een ketingh, die hun wederhoudt van in den wegh der deughden te vervoorde-ren; 't is een peſt voor de gene die het gebedt oeffenen, en ſy beſchadight altydt de ziel, in wat ſtaet ſy magh weſen.

Maer iemant ſal hier miſſchien ſeggen, dat hem geene occaſien voor en vallen om ſigh in ſyne eere te verſterven: waer op ick antwoorde, dat als men vaſt beſloten heeft van ſyne eere, en alles wat wy beſitten aen Godt op te dragen, ons dan noyt occaſien van alſulcke verſtervingen en ontbreken, gelyck ick dickwils ondervonden heb, en hier van eenige kleyne dingen, die my in't beginsel zyn overgekomen, ſal gaen verhaelen.

Onder andere onvolmaecktheden had ick deſe, dat ick in de rubriken of maniere van ghetyden te leſen ſeer onwetende was; ſoo verre dat oock de Novitien my daer hadden kunnen in leeren: maer mijn hooveerdigheyt wederhiel my van dies aengaende hun iet te vraghen, uyt vreeſe van hun mijne onwetentheydt kennelijck te maeken, alhoewel het goet exempel dat ick hun moeſt geven, my
genoegh

genoegh in den fin quam. Naderhandt werden my de oogen van Godt geopent; en op de minste twyffelingh die my voorviel, ginck ick by de jonghste Scholieren van de Choor, op datse my souden onderwysen; en in plaetse van hier door min geacht te worden, liet Godt toe datmen noch een meerder achtigh van my hadde.

Ick was oock weynigh ervaren in den sangh, en had'er groot gevoelen van; niet uyt vreesse van in Godts tegenwoordigheydt eenige fouten te bedryven, 'twelek eene deught waer geweest, maer uyt opsicht van de personen die my hoorden singen; en dit opsicht onstelde my soodaniglijk, dat ick in den sangh noch meer quam te missen. Maer naderhant als'er niet voorviel dat my te moeylijk was om singen, bekende ick opentlijk dat ick'et niet en kost. In't beginsel had ick groote moeylijkheydt om dit te belijden, maer daer naer ded' ick'et met vreught: en als ick my niet veel meer aen en droegh dat myne ghebreen aen andere kennelijk wurden; en ick nu aen de eere verloochent had, die my docht dat in wel te singen gelegen was, soo songh ick veel beter als te voren.

Op sekeren tydt als alle de Susters uyt de Choor vertroocken waren, gingh ik hare mantels vouwen, my inbeldende dat ick hier mé de Engelen diende, die de Lof-sangen des Heeren gefongen hadden: maer de goede Nonnekens quamen dit te achterhalen, son-
der

der dat ick wete door wat middel; en ick kreegh een groote schaemte, wenschende dat het verborgen had gebleven; niet uyt een oprechte oodtmoedigheyt, maer uyt vreesse datse met my souden gelachen hebben, om dat'et soo kleyne saeck was.

Alle dese dingen die ick hier verhaele, en wel magh seggen van geender weerde te zyn, hebben allenghskens in myne ziele goede uytwercksels voortgebraght, voor soo veel ick'er tegen mijne hooveerdigheyt moest in wercken, en sy my swaer vielen: want als wy onse wercken, hoe slecht en hoe verworpen sy schynen, alsoo doen ter liefde van Godt, soo maect hyse van groote weerden, en helpt ons om groottere dinghen voor hem te ondernemen.

O mynen Salighmaker! wat een schaemte is'et voor my, dat ick soo onvolmaect zynde, myne liefde tot u hier wil doen blycken met soo kleyne dingen te verhalen, de welke alnoch met duysent gebreken ondermengelt zyn! ô mynen Schepper! ken wete niet, hoe ick naer soo vele gratien van u ontfangen te hebben, en zynde soo boosgelyck ick ben, alleenelyck sou derven seggen van noch oyt iet merckelycks tot uwen dienst gedaen te hebben! doch alsoo ick niet anders te seggen en weet, en heb ick dese kleyne dingen niet willen verswygen, op dat de ghene die soo geluckigh zyn van voor u grootere wercken te ondernemen, hier door in hunne hope souden versterckt worden van'er

den loon voor te ontfanghen, fiende dat myne wercken, hoe slecht en verworpen sy waren, u nochtans niet mishaeft en hebben. Myn verfoeck is nu, ô Heere, van my de gratie te vergunnen, dat ick niet altydt in dese beginselen en magh blyven steken, maer in uwen dienst sonder ophouden meer en meer magh toe-nemen; soo nochtans dat ick den minsten dienst die ick u betoone, noyt aen en sie als van my voortkomende, maer u altydt erkenne als den eersten oorspronck, die alles in my uytwerckt, en my de gratie verleent van u eenigen weerdigen dienst te kunnen doen.

XXXII. CAPITTEL.

Sy siet haer door een visioen in de helle, en begint te aerbeyden om een nieuw klooster te stichten. Wat vervolgingen hier over tegen haer op-staen.

LAnghen tydt naer dat Godt my met veel besondere gratien voorkomen had, gheraecte ick op sekeren dagh in opghetogentheydt; en my docht dat ick my op eenen oogeblick in de helle vond, sonder te kunnen weten hoe ick'er vervoert was: alleenelyk merckte ick, dat my Godt de plaetse wilde doen sien, die'er de duyvelen voor my bereyt hadden, en ick door mijne sonden verdient had. Dit visioen duerde seer weynigh; maer al leefde ick noch vele jaeren, noyt soo my dunckt,

dunckt, en fou ick konnen vergeten 't gene ick'er alsdan gezien heb. Den inganck schein my als een lange smalle straet, welke op 't eynde heel nouw, gelijk eenen seer leegen, engen en donckeren oven besloten was. Den gront docht my te wesen van seer vuylen modder, die van onverdraghelijcken stanck was, en vol van venynige beesten. Op 't eynde van dese smalle straet, was'er een hol in den muer gemaect, teenemael gelyck aen een schapprye, alwaer ick my tusschen de alderschroomelyckste tormenten seer nouw en engh besloten vond. Het vier in't welck ick myne ziel voelde branden, was soo schrikelyck, dat ick het noch beschryven noch begrypen en kan. Ick heb volgens het seggen van de Medecyn-meesters, soo door de trecingen van zenuwen en andere siekten, als door de tormenten die my de duyvelen aendeden, de onverdragelyckste pynen geleden, die men in dit leven lyden kan: dogh alle dese pynen en zyn niet met allen ten opzicht van 't ghene ick alsdan onderstaen heb. 't Is schroomelyck te sien, dat dese pynen eeuwigh duren; maer den gedurigen doodt-strydt daer de ziel haer in bevint, en daerse schynt in versmacht en verworcht te worden, is noch veel schroomelycker. De benouwtheyt, het verdriet en de smerten die sy onderstaet, zyn onuytsprekelyck. Ten dunckt de ziel niet alleen, dat men haer sonder op-houden verscheurt; want dit al te weynigh is, mitds het alsdan

hou schynen, dat iemand anders haer het leven wilde benemen; daer't sy nochtans self is die sich vernielt en verscheurt. Wat aengaet het inwendigh vier, en de wanhope die noch alle andere tormenten te boven gaen; ick bekenne my noch min bequaem te zyn omse te konnen vertoonen. Ick gevoelde my branden en als in duysent stukken kappen, sonder te weten wie my sulck een schroomelyck torment aendede.

In soo eenen vervaerlycken kercker, en is de minste hope niet van eenigen trooost te ontfangen; daer en is alleen geen plaets om te sitten of te liggen. 'k Was'er gelyck in een masier-gat gesteken; en de afgryfelycke mueren di'er zyn, prangen seer nouw al watse in hun beslyuten, soo dat'er de ziel als versmacht wordt. Alles is daer vervult met dicke duyfsteriffen, en nochtans siet men'er al wat het gesicht kan pynigen.

Godt en wilde my alsdan van de helle geen meerder kennis geven, maer naderhant heeft hy my in andere visioenen noch schoomelijckere straffen van sekere sonden laten sien. Dogh alsoo ick die pynen niet en gevoelde, en hebben sy my sulck eenen schroom niet aen-gejaeght, ghelijck die van 't visioen daer ick hier van spreke, in 't welck my Godt soo waerachtelijck in den gheest de helsche tormenten wilde doen beproeven, al of-se myn lichaem met'er daedt gheleden had. 'k En konde niet begrypen hoe dit geschiedde, maer
 ick

ick begreep wel dat'et een groote gracie was, die den Heere my dede met my alsoo te willen doen sien, uyt wat eenen schroomelijcken afgront my sijne oneyndelijcke barmhertigheyt getrocken had. Want al wat ick oyt gelezen, oyt hooren seggen, of my in-gebeelt heb rakende de tormenten van de helle, en van de vreedtheydt met welcke de verdoemden door de duyvelen gepynight worden; en is maer als eenen schyn en schaduwe, ten opsicht van het ghene de saecke in haer selven is. Hier in't vier te branden en is niet met allen, vergeleken by te branden in de helle.

Al is het nu ontrent ses jaeren dat ick dit visioen gehad heb; nochtans ben ick noch soo verschrickt terwylen ick dit hier schryve, dat my het bloet in de aderen schynt te verstyven. Overfulcx wat pynen of moeylijkheden my nu overkomen, als ick maer en dencke op 't gene ick alsdan geleden heb, soo dunckt my dat al wat-men op dese werelt lijden kan, niet met allen te achten en is; en dat wy geen reden en hebben om ievers van te klagen. Dit schroomelijck visioen is my seer dienstigh geweest om geen lijden van dit leven meer te vreesen, om alles met verduldigheydt te verdragen, en noyt op te houden van Godt te bedancken, voor soo veel ick reden heb van te ghelooven, dat hy my wilt verlossen van dese schroomelijcke en grouwelijcke tormenten, die eeuwich sullen duren.

Sedert dat ick dit visioen gehad heb, en

is'er geen lijden meer soo groot, of 'et dunckt my licht om te verdraghen ten opficht van't gene ick aldan maer eenen oogenblick alleen geleden heb. 'k En kan my niet genoegh verwonderen, hoe ick te voren soo veel boccken sprekende van de helle ghelesen heb sonder eens verschrickt te worden; en hoe ick myn vermaeck in eenighe saken heb konnen nemen, die my in sulck eenen schroomelijcken afgront souden gebroght hebben. *Gebenedydt moet ghy zyn in der eeuwigheydt, ô mynen Godt, dat ghy my veel meer bemint hebt, als ick my selve; ghelyck ghy ghenoech hebt doen blycken met my soo menigmael uyt dien verwarelycken kercker te verlossen, daer ick my tegen uwen wil soo dickwils heb ingesteken.*

Dit selve visioen veroorsaecte in my een ongelooffelijcke pyn van soo groot getal Lutheranen te sien verloren gaen. Mynen iever tot hunne saligheydt is soo groot, dat by aldien ick vele levens had, ick die altemael, soo ick vastelijck geloove, uyt een goet herte ten besten sou geven om een ziel alleen uyt soo onuytsprekelijcke tormenten te verlossen: want worden wy tot medelijden beweeght, als men den persoon die wy lief hebben, hier maer voor eenen korten tydt met groote pynen overvallen siet; hoe veel te meer moest het ons dan ter herte gaen, dat men een ziel haer selve siet werpen in d'alder-schroomelijckste tormenten die eeuwigh zyn, en noyt eynde sullen hebben!

Als

Als ick overdencke, hoe my Godt de plaets dede sien, die de duyvels tot straffinge myner sonden voor my bereyt hadden; en hoe hy my boven dien te kennen gaf, dat myne sonden noch veel meerdere tormenten verdient hadden, soo en kan ick my niet wederhouden van schricken en beven. Want al was ick quaet, evenwel had ick noch sorgh om Godt te dienen, en om my van vele fouten te onthouden, die in de wereldt seer luttel geacht worden. Godt gaf my oock de gratie van groote sieckens met verduldigheydt te vetdragen: 'k en was soo my dunckt, noch aen't murmureren, noch aen den achter-klap, noch aen haet en nyt, of aen eenige andere sonden onderworpen, waer door ick Godt grootelijcks sou vergramt hebben; maer ick had de vreesse Godts by-na altydt voor ooghen: en dit niet tegenstaende verdiende ick om myne sonden soo schroomelijcke tormenten in der eeuwigheydt te onderstaen.

En heb ick dan geen reden van te segghen, dat-men niet sonder groot peryckel in de sake van syne ziele saligheydt al te gherust magh wesen? of heb ick ongelijck van te segghen, dat de ghene die gheduerigh in doot-sonden vallen, de verdoemenisse niet ontgaen en kunnen, ten zy datse by hun selven vast besluyten van alle occasien om de liefde Godts te vluchten, verhopende door dien middel syne bermhertigheydt over hun te trecken, en hem te bewegen van hun niet te

verlaten, maer te helpen ghelijck hy my ghedaen heeft? Ick bid Godt uyt ganschere herten van te willen volherden in my door syne almogende handt te ondersteunen, op dat ick niet meer en hervalle, noch die afgryffelycke straffen over my en trecke, die hy my doen sien heeft dat ick soo rechtveerdighlijck verdient had.

Naer dat Godt my dese schroomelijcke dingen, en noch veel andere verholentheden veropenbaert hadde rakende de glorie, die hy voor de rechtveerdige bereyt heeft, en de pynen die de goddeloose sullen moeten lijden; soo wird ick in myn hert geraeckt om over myne sonden penitentie te doen, en my g'heel van de wereltd af te trecken; op dat ick sou mogen hopen van sulck een groot gheluck te genieten, en soo schroomelijcke tormenten te ontgaen. Aldus gestelt zynde, peysde ick op de middelen om Godt oprecht te gaen dienen. En my docht dat ick moest beginnen met mynen regel volgens de verbintenissen van mynen roep, soo volmaecktelijck te beleven, als ick sou kunnen.

In't Klooster daer ick was, wirdt wel goeden regel onderhouden, maer niet volghens syne eerste strengigheyt: en alsoo het seer arm was, gebeur'd'et dickwils dat de Religieusen ten huysse van hare vrinden eenighen tydt gingen overbrengen, waer in ick groot misnoegen had. Want sommige personen die met myn geselschap seer gediend waren, en aen
de

de welcke onse Overstens dese voldoeninghe niet wel weygeren en konden, vielen hun soo menighmael lastigh om my buyten het Klooster te moghen hebben, dat ick om aen de gehoorfaemheydt te voldoen, weynigen tydt in myn klooster konde blyven: en ick geloove dat'er den duyvel oock in werckte, om het profyt te beletten dat ick in onse Susters dede, met-se deelachtigh te maken van de onderwyfingen, die my de persoonen gaven, met welke ick gewoon was te handelen.

Terwylen de saecken in sulck eenen staet waren, was'er een Mevrouw die aen my, en aen eenighe van myne Mede-susters seyde, datmen noch wel middel sou vinden tot slichtinge van een klooster, in dien wy gelijk ongeschoende Clarissen wilden leven: en alsoo dit teenmael volghens myn begeerte was, sprack ick'er voorder van met dese edele Weduwe, die myn groote vrindinne was, en hier in seer wel met my over-cen quam. Sy begoft datelijck te peyfen op de middelen om dit Kloster te slichten, en met renten te besetten: maer ick sien tegenwoordigh wel, dat het als onmoghelijk was met soo weynighe middelen tot ons eynde te geraken. Dogh de begeerte die wy'er toe hadden, ded'et ons mogelijck schynen. Daer-en-tusschen begon ick van mynen kant wanckelbaer te worden, om dat ick my in myn Klooster, 't welck groot en fraey was, seer wel bevond, en daer een celle had die my ten uytersten behaeghde,

Evenwel besloten wy samen van dese sake aen Godt hertelijck te bevelen.

Op sekeren dagh ghecommuniqueert hebbende, beval my Godt van alle myn best te doen om dit Klooster te stichten, en van het den naem van den *H. Josef* te geven. Hy versekerde my dat het wel sou gelucken, dat hy'er wel sou gedient worden, en dat **JESUS CHRISTUS** ons daer niet en sou verlaten.

Dit visioen dede sulck eenen in-druck in myn ziel, en Godt sprack my op soo krachtige manier, dat ick geensints twyffelen en kost, oft hy was'et self die my'et geboot: nochtans en liet ick'er geen groote pyn van te ghevoelen, en ick geraeckte in vele twyffelinghen over't gene my te doen stont. Van den eenen kant voorfagh ick een deel van de quellingen en op-spraeck, die ick met sulcks te ondernemen sekerlijck te verwachten had: en van den anderen kant bevond ick my wel te vreden en gerust in't Klooster daer ick was. Maer Godt belaste my dese sake soo dickwils, en met soo krachtige en klare redenen, dat ick niet meer twyffelen en konde, oft het was synen wil; en vond my genootsaeckt van't selve sonder voorder uytstel aen mynen Bicht-vader te kennen te geven. Hy en dirf'et my niet ontraeden; maer siende dat'et volgens de menschelijcke reden niet wel doencelijck en was, door dien de voorgemelde Mevrouw die het meeste besorgen moest, seer weynighe middelen daer toe had; soo seyde

hy

hy my, dat ick'et mynen Oversten soude voorstellen, en!soo doen gelijk hy my souge-bieden. Het wirt door dese Mevrouw aen den Oversten voorgestelt: hy keurd'et goedt, hy beloofde allen moghelijcken bystant te doen, en versekerde haer de stichtingh van't Klooster toe-te-staen. Men begoft dan te handelen over de middelen, die tot het onderhoud van't Klooster noodigh waren; en om verscheyde redenen wirt'er besloten, dat'er noyt meer als derthien Religieusen en souden mogen wesen. Maer wy hadden alreets door brieven den staet van onse sake aen den saligen *Petrus van Alcantara* te kennen gegeven; en desen H. Man vondt geraetsaem, dat wy in't gene wy voor-hadden souden voortgaen, en hy gaf'er ons raedt in.

Soo haest het gerucht van ons voornemen hier en daer begoft te loopen, warden wy gestelt tot spot van g'heel de werelt. Men seyde my dat ick eenen ongerusten geest was, en in myn klooster daer ick soo wel was, niet en konde gedueren. De Mevrouw moest oock beneffens my op de tongh ryden. Sy had moeylyckheyt in alle die opspraeck te verdragen; en ick en wiste niet meer als sy, waer my keeren of wat gaen aenvangen, om dat my docht datse voor een deel reden hadden van met ons soo te handelen. Ick nam mynen toevlucht tot Godt, en versoecht hem van my te helpen. Hy vertrooste en versterckte my, seggende: *Dat ick hier wyt moest leeren,*

wat

wat de Heyligen in't stichten van hunne Ordens al geleden hebben; en dat de opspraecken en moeylyckheden, die ick tot noch toe onderstaen had, niet met allen en waren ten opsicht van die tot de welcke ick my moest bereyden; maer dat ick niet in pyn en soude zyn, en aen myne vrindinne eenige dingen sou te kennen geven, die hy my belaste aen haer te seggen. En siet, ter lout vonden wy ons getroot over al water ghepasseert was: en al-hoe-wel'er in de stadt by na niemandt te vinden en was, of hy aenslagh ons voornemen als een vermetentheyte ende dwaesheyt; nochtans besloten wy samen van ons tegen alle de opspraeck en vervolgingen, die ons tusschen het uytwercken van onsen aenslagh souden ontmoeten, kloekelyck te stellen.

De opspraeck en beroerten, die in ons klooster hier door veroorsaect wurden, waren soo menighvuldigh, dat onsen Provinciael van oordeel zynde, datmen sich tegen g'heel de werelt niet stellen en moest, de stichtingh van't nieuw klooster geensints meer en wilde toe-staen. Hy seyde my, dat de inkomsten daer men de Fondatie mé wilde besetten, niet genoeghsaem en waren; en dat den wederstant al te groot was om'er over te kunnen. My docht dat hy gelyck had; en als wy nu meynden uyt onse meeste swarigheyt te zyn, hadden wy het misnoegen van te sien, dat selfs den Provinciael ons tegen was. Dit gingh my in't besonder seer ter herten: want
 syne

fyne toestemmingh alleen had my konnen bevryden van al dat tegen my geseyt kost worden. Maer aengaende de Mevrouw, men wilde haer geen absolutie meer geven, ten waer sy dit voornemen eerst afgingh, als in conscientie daer toe verbonden zynde om het schandael te beletten.

Terwylen ons niemandt in de stadt en had willen raedt geven, door dien ieder een sijn liet voorstaen, dat de saeck die wy voor hadden, maer sotternye en was; soo had die Mevrouw, voor al eer onsen Provinciael van gevoelen verandert was, hier over alreets gehandelt met eenen Religieus van de Predickheeren, die voor eenen van de wysten synder Orden geacht wirdt. Sy had hem gesproken van de inkomsten, die sy tot sichtiging van't klooster schickte te laten; en had hem t'samen ghebeden van ons te willen helpen. Desen goeden Religieus versocht acht daeghen respyt, om'er te kunnen op peysen: en hy wilde weten, of wy oock van sin waren synen raedt te volghen; waer op ick hem antwoorde, dat jae: en met'er daedt, al bleef ick versiekert dat dese saeck wel soude uytvalen, en ick niet twyffelen en kost, of de revelatie die ick'er van gehadt hadde, quam van Godt; nochtans waer't saecken ons desen geleerden Religieus geseydt had, dat wy sonder Godt te vergrammen in ons voornemen niet en konden volherden, soo dunckt my dat ick op den selven stondt alles sou daer ghelaten hebben.

Desen

Defen grooten dienaar des Heeren heeft my naderhandt verklaert, hoe hy van eenen Edelman gewaerschouwt zynde van sigh wel te wachten van ons eenigen bystant te doen; en boven dien verstaen hebbende hoe g'heel de werelt hier over tegen ons op-stont, oock ghelijck alle de andere sigh had laten voorstaen, dat het ghene wy wilden ondernemen, maer belacchelijck was; en overfulcks by sy selven besloten had van alle middelen te wege te brenghen, om'er ons van af-te-trecken. Doch dat als hy nu bereet stont om ons te antwoorden, seer nouw op alles, en op den regel, en op het eynde dat wy voor-hadden gelyet hebbende, van ghevoelen was geworden dat het een seer aengenaem werck voor Godt sou wesen. Hierom soo gaf hy ons voor antwoord, dat wy sonder tydt te verliefen hier toe souden arbeyden. Hy onderwees ons, hoe wy alles moesten aen-stellen; en voeghdeder noch by, dat hoe wel de in-komsten niet genoegsaem en waren, wy nochtans op Godt behoorden te betrouwen, sonder daerom op te houden van de sake te vervoorden. Oock toonde hy sigh bereet om voldoeningh te geven aen de ghene di'er hun souden tegen-stellen, gelijk hy oock sedert gedaen heeft, sonder oyt te ontbreken van ons behulpsaem te wesen.

Deze antwoordt gaf ons goeden moedt; en 't was ons seer troostelijck te sien, dat de deughdelijcke personen die ons te voren waren

waren tegen geweest, hun begosten te stillen; jae oock sommige van die ons hilpen en gediensligh waren, namentlijk dien heylighen Edelman, daer ick te voren van ghesproken heb. Want al voor-sagh hy veel moeylijkheden, die in't sichten van het nieuw Klooster souden voor-vallen; nochtans nu van gevoelen verandert zynde, gheloofde hy vastelijck dat'et ons Godt had ingegeven; om dat alles op het gebedt gegront was. 'kEn twyffel niet of Godt heeft hem beweeght om ons over al soo veel het mogelijck was, behulp-saem te wesen.

De saeck dan aldus gestelt zynde, en ons ondersteunt siende door menighvuldige gebeden, kochten wy een huys dat wel gherieffelijck, maer navenant onse in-komste seer kleyn was. Dit en quelde my niet, door dien my Godt gheseydt had, dat ick'er my in sou stellen gelijk ick kost, en dat ick naderhant sien sou wat hy soude doen; soo dat ick geen-sints en konde twyffelen, of hy soude door andere middelen aen onse nootsakelijckheden versien hebben.

XXXIII. CAPITTEL.

Men verbiedt haer in't stichten van't Klooster voort te gaen, en sy moet veel lyden: Godt versterckt se in haer voornemen, en sy koopt een huys dat haer te kleyn docht. De H. Moeder Godts en den H. Joseph bekleeden haer met een wit kleedt.

ALs de saeck nu soo seer vervoordert was, datmen 'sanderdaghs het contract van onsen koop van't huys sou gaen beschryven; en begeerde onsen Provinciael geensints de stichtingh van't Klooster toe te staen: en mynen Bicht vader dit verstaen hebbende, verboodt my van'er noch voorder op te peysen. Hier-en-tusschen was 't Godt bekend, wat'et my ghekost had om alles soo verr' te brengen.

Men seyde alsdan veel meer als te voren, dat het gene wy voor hadden, maer vrouwebedryfen was. De op-spraeck wirt noch daghelijcks teghen my vermeerdert, daer ick nochtans noyt iet ondernomen en had, dan door bevel van mynen Oversten. Ons heel Gemeeynte was tegen my verbittert, om dat ick een ander Klooster van strengerer Reghel had willen stichten. Sy seyden dat ick se schand en injurie aen-dede; dat my niemandt onder hun en belette Godt te dienen, gelijk 'er menige andere soo goet en noch beter als ick

ick, aldaer deden; dat'et wel blijkte, dat ick tot ons Klooster geen affectie en had, en daer beter sou renten voor besorgt hebben, als die elders te gaen dragen. Sommighe seyden, datmen my in den kercker moest setten; en het getal der gene die my eenighsints ontschuldighden, was seer wynigh. Ick bekende dat sy in vele dingen gelijk hadden, en gafse ondertusschen reden van 't gene ick gedaen had; maer om dat ick hun niet en dirf seggen, dat ick in dese sake niet met allen gedaen en had, dan door't bevel van Godt (welck het principaelste was) soo liet ick sonder iet te seggen alles gemeynelijck over my gaen.

Somtydts dede my Godt de gratie, dat ick geen meer gevoelen en had in de sake van 't nieuw Klooster te moeten laten varen, dan of ickse noyt betracht en had, noch soo grooten arbeydt onderstaen en had om'er eenen goeden uytval van te hebben. Maer niemant en kost dit gelooven; noch mynen Bichtvader self, noch de persoonen van gebedt, met welcke ick gewoon was te handelen. Dogh alsoo myn consciencie niet en getuyghde, dat ick van mynen kant iet had achtergelaten van 't gene my Godt bevolen had; en ick my liet voorstaen niet verbonden te zyn van iet voorders meer te doen, soo bleef ick in't Klooster daer ick was, heel gerust en wel te vreden; nochtans altydt vast geloovende dat de fondatie van't nieuw Klooster soude voltrocken worden, al en sagh ick niet wanneer, noch door wat middel. Het

Het gingh my seer ter herten, dat mynen Bicht-vader my door eenen brief schein te kennen te geven, als of ick in dese sake tegen synen wil ict sou gedaen hebben. Maer ick geloove dat Godt sulcks toe-liet, op dat ick tusschen alle myn ander lijden, noch van dien kant sou hebben verdruckt geweest, daer ick den meesten troost van verwachtte. Den inhoudt van den brief braght mede, dat ick uyt 't ghene dat'er gebeurt was genoegh sien kost, dat alle myne schoone voornemens rakende het nieuw Klooster, niet als sottigheyt en waren; en dat ick my voordaen wel sou wachten van'er noch voorder van te roeren; aengesien ick nu de verergeris sagh, di'er uyt gesproken was: en alsoo waren'er noch meer andere dingen by-gevoeght, die my seer verdrietigh en mistroostigh maeckten.

Desen brief alleen veroorsaecte my meer gevoelen als alle de rest te samen. Ick ondersocht my selve om te sien oft ick iemant door myn schult had oorsaeck gegeven van Godt te vergrammen: en ick peysde, dat by aldien ick voor visioenen aen-nam, 't gene niet dan duyvels bedrogh en was, dat vervolgens myn gebedt oock moest bedrogh zyn, en dat ick in groot peryckel was van verloren te gaen. Ick vond my gansch ontstelt en in de uysterste geperstheydt: maer Godt die noyt ontbroken en heeft van my tusschen myne quellingen en benouwtheden te troosten, seyde my: *dat ick gerust en niet in pyn sou zyn; mits ick in plaets*

van

van hem vergramt te hebben met het nieuw Klooster te willen stichten, hem in teghendeel grooten dienst gedaen had; en dat ick den Bicht-vader soude gehoorsamen met van het Klooster te swyghen, tot dat den tydt sou vervult zyn om'tet op een nieuw te hernemen. Dese woorden gaven sulck een rust en vreugt aen myn ghemoet, dat ick de vervolginghen diemen my aendede geensints meer en achte.

Onsen Salighmaker gaf my in desen voorval te kennen, hoe voordeeligh het is om synen t'wil te lyden: want de liefde groeyde soodanighlyck, en het profyt dat ick'er uyt trock was soo groot, dat ick verwondert stond. En dit is de reden, waerom ick my niet wederhouden en kan van gedurigh naer lyden te wenschen. Terwylen ick aldus vol vreught was, liet ieder een sigh voorstaen, dat ick over den quaeden uyt-val van myn voornemen vol schaemte en misnoegen was: en met'er daet soud'et alsoo geweest hebben, ten waer my Godt geholpen, en met besondere gratien voorkomen had.

Den goeden Predickheer die wy te raede gingen, liet sigh vast voorstaen dat onsen aenslagh, niet tegenstaende alle dese aenstooten, wel soude gelucken: en om dat ick'er my niet en dirf mé moeyen, uyt vreesse van aen mynen Bicht-vader ongehoorsaem te zyn; soo handelde hy hier over met de Mevrouw, die Godt in't selve voornemen met my vereenight had. Sy schreven naer Roomen, en raem-

raemden t'samen over de middelen, om dese saeck ten eynde te brengen.

Op den selven tydt begon den duyvel het gerucht te doen loopen, dat ick'er eenige revelatie van gehad hadde; en men quam my met groote verflaegentheydt waerschouwen dat het peryckeleuse tyden waren, en datmen my noch wel in de Inquisitie soude trecken. Ick dit hoorende, en konde my niet wederhouden van lacchen; gemerckt ick in myn gemoet rakende het geloof soodanighlyck ghestelt was, dat al had ick duysent levens ghehad, die altemael voor de minste waerheydt van de H. Schriftuer, en voor de ceremonien van de H. Kercke gerne sou ten besten gegeven hebben. Overfulcks seyde ick hun, datse hier over met my niet en souden in pyn wesen.

Daer naer ginck ick geheel myn hert openen aen den voorgemelden Predickheer, die voor my een groote affectie had, en soo geleert was, dat ick op 'tghene hy my seyde, vryelyck en sonder vreesse moght voortgaen. Ick gaf hem rekeningh, en soo klaere kennis als ick kost van myn maniere des gebedts, van de visioenen die ick gehad hadde, en van de ongemeyne gratien die Godt my dede. Ick verfocht hem van alles wel te ondersoecken, en my dan te seggen oft'er iet stryde teghen de H. Schriftuer. Hy antwoorde my dat neen: en dat ick in alles moght gherust zyn.

Ick heb reden van te gelooven, dat de kennis

nis die ick hem gaf van't gene in my omgingh, hem seer dienstigh gheweest is: want al was hy alreets seer deughdelijck, evenwel heeft hy zedert sijn veel meer tot 't gebedt begeben; en om'tet noch beter te kunnen oeffenen, vertrock hy sijn in een klooster van sijn Orden, dat in een seer af-gezonderde plaets ghelegen was. Hy bleef'er meer als twee jaeren lanck, en had groot gevoelen, als hy van daer moest vertrecken om te voldoen aen de ghehoorsaemheydt, die hem elders stierde, daer d'Orden den dienst van soo een bequaem man van doen had.

Syn af-wesen gingh my seer ter herten, voor soo veel hy my nootsakelijck was; nochtans al had ick'tet kunnen beletten, 'k en soude het niet willen doen hebben; om dat my Godt te kennen gaf, dat'tet hem sou voordeeligh wesen. En met'er daedt geraeckte hy in dese eenfaeme plaetse tot sulcke volmaecktheydt, dat ick hem in sijne wederkomst hoorde segghen, dat hy om gheheel de wereldt niet en wilde, of soude daer geweest hebben. En ick van mynen kant vond'er oock profyt in: want daer hy my te voren geen verseekeringh noch troost en gaf, als door het licht dat hy had van wegghen sijne gheleertheydt, soo dede hy dit aldan door de donervondentheydt, die Godt hem rakende de boven natuerelijcke saken, in de eenigheydt vergunt had. Oock gheliefd'tet sijne oneyndelijcke goetheydt, hem wederom tot ons te schicken, als wy hem tot de

de fondatie van 't nieuw klooster grootelijckx van doen hadden.

Als ick nu ten tyde van vyf of ses maenden gheweest was, sonder van dese sake meer te spreken of te hooren spreken, en sonder van Godt daer over eenigh bevel meer te ontfanghen; soo wirt'er in't Collegie van de Societeit Jesu eenen nieuwen Rector ghesonden. Desen quam my besoecken; en mijnen Bichtvader, die den Pater Minister was, gheboodt my geheel mijn hert aen hem te openen. Soo haest als ick den Bichtstoel maer en was ingetreden, wird ick in my een geestelijcke blijfchap gewaer, en een seker kennis van dat desen persoon my soude verstaen, en dat synen geest met den mynen wel over een quam, sonder nochtans de reden hier van te weten; mits ick hem noyt gesproken en had, noyt iemand tot syn voordeel en had veel hooren spreken, en hem in geen'er manieren en kende. Maer het heeft naderhandt gebleken dat ick'er niet in bedrogen en was; want het is my seer voordeeligh geweest met hem gehandelt te hebben. Hy was een heyligh en ieverigh man; en onder andere gratien had hem Godt besonderlyk dese vergunt, van de zielen die in't geestelyck leven al seer vervoordert waren, door den wegh van de verstervingen, en van de oprechte ontblootingh tot een verheve volmaecktheyt te brengen. Oock had hy de gave van de geesten te onderscheyden: hy was van goet verstant, seer geestelyck, geleert en kloeckmoedigh. 'kEn

'kEn had noch maer weynigh tydts met hem gehandelt, als my Godt wederom begoft te pramen om de stichtingh van het Klooster te hernemen, en aen den Pater Rector en mynen Bicht-vader krachtelyck myne reden voor te stellen, op datse my van dit voorne- men niet en souden aftrecken. 'tEn was niet noodigh soo vele redenen by den Pater Re- ctor te gebruycken; want hy rypelyck over- leggende al wat'er omgegaen was, en konde niet twyffelen, of 'tghene ick'er in voor had, quam van Godt.

Ten lesten naer dat sy alle beyde alles wel overleyt hadden, en dirf my noch den eenen noch den anderen de stichtingh van't Klooster ontraeden; en mynen Bicht-vader gaf my we- derom oorlof om'er in te doen al wat my mo- gelijck was: maer myn vermogen oock met den bystandt welcken my andere deden, was soo kleyn, dat ick lichtelyck de moeylijckhe- den konde voorsien, die ick in desen aen- vanck te verwachten had. Wy besloten de saeck teenemael heymelyck aen te legghen; en ick besorghde dat een van myn susters, die in de stadt niet en woonde, het huys soude koopen en in staet stellen: maer hoe py- nighd'et my, van den eenen kant het minste niet te willen doen tegen de gehoorfaemhey- t; en van den anderen kant klaerlyck te sien, dat ick met een woordt alleenelyck aen myne Overstens hier van te spreken, de saeck sou verergert, jae alles om-gestooten hebben!

Ick

Ick had alnoch groote moeylijck-heydt in 't gelt te bekomen om het huys te koopen en te hermaken, door dien alle de sorgh op my alleen viel. Want al-hoe-wel myn vrindinne de saeck oock seer behertighde, nochtans al wat sy dede, bestont enckelijck in haren naem te leenen, en in toe te stemmen 'tghene dat'er geschiede. Ondertusschen vond ick my door de moeylijckheden soo overvallen, dat ick tot Godt seyde. *Heere waerom ghebidt ghy my dinghen die onmogelyck schynen? 't Waer noch iet, dat al ben ick maer een vrouw-persoon, even doen moght dat ick wilde: maer ick ben op veelderhande manieren ghebonden; 'kbevinde my sonder gelt, noch 'ken weet waer haelen om de onkosten van de Bulle en van alle de rest te betaelen; wat kan ick dan doen? ô mynen Salighmaker!*

Op sekeren dagh zynde in sulck eenen noot dat ick alleenelijck niet en had om de werck-lie te voldoen, soo verscheen my den *H. Joseph* mynen waerachtigen Patroon en beschermer. Hy seyde my dat ick niet vreesen en sou van met de werck-lie in accoort te komen, en dat ick wel gelt sou kryghen om hun te betalen. Ick quam dan met hun over-een, al en had ick niet eenen stuyver; en den Heere besorghde my het gelt op foodanige manier, dat ieder een verwondert was die het hoorde.

Daer naer docht my het huys te kleyn te zyn, ghelijck'et in der daedt oock was, mits ick'er geen plaets en konde vinden om'er een

een Kerck van te maken. Terwylen ick aldus in pyn was, seyde my Godt na de H. Communie: *Heb ick u alreets niet gheseydt, dat ghy'er soud in-gaen gelyck ghy kont? o gemakkelyckheydt van de creaturen! hoe menighmael heb ick onder den blouwen hemel gestapen, by gebreck van te weten waer my vertrecken!* Ick stond verftelt door dese woorden: ick bekende myn schult, en gingh wederom na het huys. Ick teeckende een plaets voor de Kerck, al was sy seer kleyn, en ick gaf last om'er uyt den rouwen aen te wercken, op datmen'er sou konnen woonen sonder onse gesontheydt te krencken, waer voor men altydt moet besorghyt zyn.

Als ick op den Feest-dagh van de *H. Clara* my begaf tot de H. Communie, verscheen my dese Heylige gheheel klaerblinckende van schoonheydt. Sy seyde my, dat ick moedt sou scheppen om te voltrecken 'tgene ick begoft had, en datse my sou bystaen. Ick kreegh tot haer een groote devotie, en in verschyde voor-vallen heb ick haren bystant oock ghe-waer geworden.

Ontrent den selven tydt als ick eens in't gebedt was in de Kercke der Predickheeren, daer ick te voren een generale bicht ghesproken had, soo stelde ick my alle myne sonden voor oogen, en geraeckte terstont in eene opgetogentheydt. My docht datmen my bekleedde met een seer wit blinckende kleedt. Ick sagh de alder-heylichste Maghet aen myn

M

rechte

rechte zyde , en den *H. Jofeph* aen myne
 flincke ; en men dede my verftaen dat ick van
 alle myn sonden gefuyvert was.

XXXIV. CAPITTEL.

*Sy vertreckt uyt gehoorsaemheydt tot een
 Mevrouw van grooten huysse , omse te
 troosten over de dootd van haren man. Sy
 brenghet eenen Religieus tot groote vol-
 maecktheydt , en Godt verskert haer
 dat sy in staet van gratie is.*

TErwylen wy besigh waeren om onse
 saeck in't heymelijck te vervoorderen ,
 was'er wel twintigh mylen van de plaetse
 daer ick was , sekere Mevrouw van grooten
 huysse , die haer om 't verlies van haeren man
 soo bedroefde , datmen voor haer leven begon
 te vreesen. Men had met grooten lof by dese
 Mevrouw van my gesproken ; en sy op hope
 van eenighen troost door my t'ontfanghen ,
 schreef na onsen Provinciael haren grooten
 vrintd , om my by haer te hebben. 't Wirdt
 haer toegestaen , en men geboot my op de ge-
 hoorsaemheydt stracks derwaerts met een
 ander Religieuse te vertrecken. 'k Begaf my
 dan op de reyse , maer met groote schaemte ,
 siende hoe sy altemael in't goetd gevoelen
 datse van my hadden , bedrogen waren. Ick
 bad Godt seer hertelijck van my te helpen , en
 door de gratie die hy my dede , ontfingh de

Me-

Mevrouw sulck eenen troost van my te sien, datse haer terstont veel beter begoft te gevoelen. Sy kreegh een groote affectie tot my, en ick oock tot haer, siende hare groote goetheyt. Maer de voldoeningh diese my in spys en in alles naer 't lichaem wilde geven, aensagh ick als een swaer kruys, en verbont my gedurigh seer nouw op my selve te letten. Godt van synen kant was oock voor my besorgh; hy voorquam my met groote gratien, en stelde my in eene vryheyt des geests, die my van alle dingen sulcke verachtingh dede hebben, dat hoe verhevender sy schenen, hoese my verfoeylycker dochten te wesen.

Ick wird in dit gevoelen te meer versterckt, siende in wat forge en onrust de perfoonen van grooten huysse gedurigh leven, om volgens den swier van de werelt in't minste niet t'ontbreken aen 'tghene de verhevtheyt van hunnen staet schynt te vereyfschen; soo verre datse menighmael hun onthouden van spysen daerse smaeck in hebben, en dickwils op de uren niet en derven gaen eten, als sy wel souden willen, enckelyck om dat sy tegen hunnen staet niet en souden schynen te doen, waer aen alle hunne andere genegentheden moeten swichten.

Deze Mevrouw was een van de voornaemste van geheel het rycke: sy was soo ootmoedigh en soo rechtsinnigh, dat'er sonder twyffel hier in seer weynige aen haer ghelyck zyn: nochtans en kost ick sonder medelyden

niet sien, in hoe menige voorvallen sy haer selve uytgingh, en tegen haer genegentheyt moest wercken, om aen de verheventheyt van haren staet niet te kort te doen. Wat hare dienaren en huysghenoten aen-gingh, al en warensē niet quaedt, wat was'er even op te betrouwen? soo sy den eenen wat meer aensprack, of affectie betoonde als den anderen, stracks moest'et desen eenen bekoopen, en viel in den haet van alle de andere. Het opsicht dat dese Mevrouw voor hare dienstboden moest hebben, dede my klaerlijck sien hoe weynige reden de wereldt heeft, van aen soodanighe persoonen, die op soo veelderhande manieren maer slaven en zyn, de titels van heeren en meesters te geven.

Terwylē ick by dese Mevrouwē t'huys was, gaf my Godt de voldoeningh van te sien, dat de huysghenoten haer met meerder affectie dienden als te voren; maer evenwel had ick'er genoeg van sommigē te lyden, die jaloers waren dat my de Mevrouw soo groote affectie betoonde, en misschien meynden dat ick'er eenigh profyt socht uyt te trecken: dogh Godt liet'et alsoo toe, op dat ick my door al te groote voorkomentheyt, die my daer aen tafel en elders wirdt aenghedāen, niet en sou hebben laten verblinden.

Op den selven tydt was daer eenen Religicus aen-gekomen van groot aensien, en van mijne kennisse. 'k Was seer begeerigh om den staet van sijne ziel te weten, door dien ick
hem

hem geerne eenen grooten dienaar Gods sou
 gefien hebben. Terwylen ick in de Kercke
 van zijn Klooster heel ingekeert in't ghebedt
 was, stond ick op om hem te gaen spreken:
 maer denckende waer mede ick my wilde be-
 moeyen, gingh ick wederom neersitten; en
 dit gebeurde tot drymael toe. Ten lesten
 kreegh mijnen goeden Enghel de overhandt:
 ick dede hem roepen, en hy quam my in den
 bicht-stoel spreken. Ick opende hem in de
 bichtgeheel mijn hert; en al-hoe-wel ick hem
 voor een man van groot verstant altydt had
 aengesien; nochtans doght hy my noch meer
 bequaemheyt te hebben, als ick wel gemeeynt
 had. 'k Nam mijn bemerck op de diensten,
 die hy de H. Kercke sou kunnen doen, waer't
 faken hy sich geheel, tot Godt begaf, en niet
 en peysde als om de groote talenten die hy ont-
 fangen had, wel te besteden. Dit insicht ver-
 weckte in my een groote begeerte, op dat hy
 volmaeckt, en van alles ontbloot sou zyn: want
 al wensche ick uyt ganschere herten, dat ieder
 een Godt sou dienen; nochtans is mijnen drift
 zedert eenige jaeren soo geweldigh, om dit
 besonderlijck te versoecken voor bequaeme
 personen die my wel aenstaen, dat ick my
 niet wederhouden en kan van'er Godt toe te
 praemen, en (in dien men soo spreken magh)
 van'er hem om te quellen: jae het gebeurt my
 menighmael, dat ick in sulcke ghesteltenisse
 als buyten my selve ben, en niet en weet wat
 ick segge; door dien de liefde alsdan spreckt,

en de ziel haer selve soo weynigh besit, datse onbequaem is, om het verschil te bevroeden, dat'er tusschen haer en Godt is: want de liefde die sy weet dat Godt haer draeght, is soo geweldigh, datse hier door haer selve vergeet, datse in Godt meynt verandert te zyn, en sonder acht te nemen, al seght wat haer in valt. 't Is op soodanige maniere, dat ick voor desen Religieus van Godt versocht, dat hy hem geheel tot sijnen dienst sou gelieven te trecken: want al was hy goet, soo wenschte ick hem noch beter; en sonder my te kunnen wederhouden, seyde ick tot Godt: *Heere ghy en kont my dese gratie niet weygeren, mits hy weerdigh is om in't getal onser vrinden gestelt te worden. O! oneyndelijcke goetheyt van mynen Godt, die u van soo ellendigh schepsel als ick ben, soo stout laet aen-spreken! het blyckt wel dat ghy geen acht en neemt op de woorden, dan alleen maer op de begeertens en de meyningen, daerse uyt voort-komen.*

Térwylen ick op den selven nacht besigh was met bidden, vond ick my seffens in een groote droefheydt, om't achterdencken dat ick had, of ick oock in staet van gratie was. Niet dat ick het socht te weten uyt kurieusheydt; maer om dat ick wenschte te sterven, liever als in een leven noch langer te blyven, in't welck ick niet en wist of ick doodt, of levendigh was: want de doodt scheen my veel soeter, als in achterdencken te moeten leven, van door mijne sonden in den haet van
 Godt

Godt ghevallen te zijn. Als ick dan heel geperst van herten en smiltende in traenen, van Godt verfocht dat hy my van sulck een ongeluck sou bewaren, hoorde ick een stem, die my seyde: *Dat ick my moest getroosten, en verskert zyn van in syne gratie te wesen; gemerckt dat soo groote liefde Godts, soo onghe-meyne jonsten, en soo goede beweeghsels gelyck ick in my gevoelde en van hem ontfingh, met geen doot-sonden en kosten samen staen.* Dese woorden deden my met groot betrouwen verhoppen, dat my Godt soude toe-staen het gene ick voor dien Religieus verfocht; en de selve stemme geboodt my hem eenige dingen te seggen. Dit bevel viel my seer swaer; en al hebben my diergelijcke bevelen altyt swaer gevallen; nochtans gevoelde ick in dit, een besonder moeylijckheydt, om dat ick niet en wist hoe desen Religieus soude aen-nemen 't gene my belast was hem te seggen; en of hy met my misschien niet en soude spotten. Eyn-delijck aen dit ghebodt niet konnende weder-staen, soo beloofde ick aen Godt van 'et in 't werck te stellen; maer 'k was soo beschaemt, dat ick in plaetse van 'et hem mondelinghs te seggen, alles in 't schrift stelde, en hem alsoo in handen gaf. 't Was klaerlijck te sien, dat dese ordonnantie van Godt quam; want dien goeden Religieus maecte naderhant een vast voornemen van sikh voor goedt tot het gebedt te begeven; en ghelijck hem Godt geheel tot synen dienst wilde trecken, soo ghebruyckte

hy my om hem enige waerheden te seggen, die sonder myne weet soo wel pasten op't gene hem noodigh, en in't binnenste van syn hert verborghen was, dat hy'er over verstelt stont. Godt sonder twyffel bereyde syn hert om te gelooven, dat dese waerschouwinghen van hem voort-quamen: en hoe ellendigh ick ben, evenwel bad ick Godt van dien Religieus gheheel tot hem te trecken, en eenen schroom in-te-drucken van alle wereltsche goederen en ghenuchten. *Ghelooft moet syne goddelijcke Majesteit zyn in der eeuwigheydt, van hem dese gratie soo haest vergunt te hebben*: hy is nu soodanighlijck in Godt verslonden, dat hy alle de saken deser werelt schynt afgestorven te zyn. Ick bidde syne oneydelijcke goedtheydt, die hem alreets soo seer voorkomen heeft, van te willen volherden in hem door syne almogende handt te ondersteunen: en by aldien hy soo voorts-gaet, gelijk de diepe kennis die hy van syn selven heeft, ons reden geeft van te hopen; soo sal hy aen de zielen grooten dienst kunnen doen door d'ondervondentheydt, die hy op soo korten tydt in boven-natuerlijcke saken bekomen heeft. Dit is eengave die Godt vergunt aen wie het hem gelieft, en als het hem gelieft, sonder acht te nemen op den tydt die wy in't ghebedt besteedt hebben, of op de diensten diemen hem gedaen heeft: want al kan'er dit veel toe helpen, nochtans gebeur'et dickwils dat Godt een ziel meer in de con-

tem-

templatie vervoordert op een jaer, als de andere op twintigh jaeren, waer van de reden en hem alleen bekend zyn. 'tIs een bedrogh sich in te belden, dat den tydt diemen in't gebedt over-brenght, ons sal leeren en doen verstaen wat de contemplatie is; aenghesien dese kennis niet als door ondervondentheydt bekomen en wordt.

Oock is't een bedrogh sich te laten voorsien, datmen kan oordeelen van saken die den geest Godts alleen moet uyt-wercken, sonder van dien geest vervult te zyn. Ick en wil hier nochtans niet seggen, dat oprechte en voorsichtige Ziel-bestierders, aen welke Godt het gebedt van contemplatie niet vergunt en heeft, onbequaem zyn om zielen van sulcke verheven gebedt te bestieren; maer ick segge allcenelyck, datse hun niet en souden bemoeyen met te willen oordeelen van saken die hun verstant te boven gaen; en datse de zielen niet en souden verdrucken, die van den oppersten Herder bestiert worden, wiens wetenschap soo wel als syne maght, onbegrypelyck en oneyndigh is. Sy moeten sich veroodtmoedigen, siende hoe Godt somwylen in de boven-natuerlycke saken meer licht en kennis geeft aen een goet out vrouwken, als hy aen hun doet: en dese veroodtmoedingh sal hun en de ghene die sy bestieren, veel voordeeliger zyn, als datse den contemplativen maken, en hun voor verlichte personen willen uyt-geven. Ick segg'et noch eens, dat by

aldien de Ziel-bestierders geen ondervondentheyten hebben van het boven-natuerlyck gebedt, en geen genoegsame ootmoedigheyt om hunne onwetentheyten te bekennen in faken, die sy met'er daet niet en verstaen; datse noch hun seiven, noch de ghene die sy bestieren oyt fullen vervoorderen: maer zyn se ootmoedigh, soo en moeten sy niet vreesen dat Godt sal toc-laten, datse hun selven en andere fullen bedriegen.

Al-hoe-wel desen goeden Religieus daer ick van spreke, boven de kennis die hem van Godt wordt ingestort, noch een seer groote gelcertheyt door syne studien bekomen heeft; nochtans is hy soo ootmoedigh, dat hy niet beschaemt en is by andere die meer ondervondentheyden hebben, te rade te gaen om in't gene daer hy noch geen kennis van en heeft, onderricht te worden. Oock heeft hem Godt een groot geloof gegeven, en soodanighlyck verandert, dat hy niet meer kennelijck en is: want daer hy te voren altydt sieckelijck was, is hy nu gefont en bequaem om penitentie te doen, en alderhande goede wercken te ondernemen. Het schynt dat hem alle dit goet is over-gekomen door de gratien, die hy in't gebedt ontfanghen heeft; en dat Godt eenige van myn Ziel-bestierders schickende uyt dese wereldt te trecken, my hem onder andere in de plaetse heeft willen gheven, om my in myne aenstaende swarigheden behulpzaam te wesen.

Ter-

Terwylen ick eens met hem in't spreekhuys was, voelde ick my selve door Godts liefde gansch ontfeken, fiende hoe de opperste Majesteit hem op soo luttel tydts door haere oneyndelijcke macht tot sulcke volmaecktheydt verheven had, en hoe hy met eene groote ootmoedigheydt naer sommighe dinghen luysterde, die ick hem van't ghebedt voor-hiel. Maer op den selven tydt wird ick beschaemt van soo weynigh ootmoedigh te zyn, dat ick van sulcke verheve saken met soo treffelijcke mannen dirf spreken. Ick hope dat my Godt myne vryheydt vergeven sal, om de groote begeerte die ick had van desen goeden Religieus meer en meer vervoordert te sien.

't Was my seer voordeeligh met hem te handelen; en soo my dunckt wird ick'er door op-geweckt om Godt met soo eenen nieuwen iever te dienen, al of ick maer eerst had gaen beginnen. *O JESUS mynen Salighmaker! toz wat groot goedt en zynse niet bequaem, die gelyck desen Religieus door'tvier uwer Goddelycke liefde ontfeken zyn! wat grootachtingh en moetmen van sulcke zielen niet hebben! en hoe seer en moesten de ghenen die door de selve liefde geraeckt zyn, u niet bidden, dat ghy het leven soud verlengen van soo volmaeckte persoonen, die hun met raedt en daedt soo behulpsaem zyn, en door goede exempelen gedurigh aenwackeren om de wegen van verloochenisse en van ontblootinghe in te treden, en Godt alleen aen-te-hangen!!*

Ghelijck het voor eenen siecken seer troostigh is, andere te sien die met de selve sieckte bevangen zyn, en door ondervondentheydt beproeven wat hy lijdt; alsoo is het troostelijck voor zielen die door Godts liefde ghequetst zyn, t'samen te handelen om malkanderen tot het lijden op te wecken; en waer het mogelijk, duysent levens tot den dienst van Godt ten besten te geven. Sulcke zielen zyn als soldaten, die niet en wenschen als oorlogh, en die geene moeylijkheden noch peryckelen en aensien, door dien sy niet anders als door desen middel, hun fortuen en weten te maken, of groote ryckdommen te behaelen. Och! wat danckbaerheydt zyn wy Godt schuldigh, als hy ons doet verstaen hoe voordecligh het is voor hem te lijden! maer dese waerheydt en kunnen wy niet wel vatten, dan naer alles verlaten te hebben: want soo langh wy aen iet gheecht blyven, is het een teecken datmen dit noch acht; en men kan't niet achten, sonder moeylijckheydt te hebben om'er van af te scheyden; welck een onvolmaeckheydt is die alles verderft.

Maer om dat ick dien goeden Religieus van alles soo ontbloot sagh, en dat Godt my geweerdicht had te gebruycken om hem hier toe te brenghen, soo was ick overgoten van vreught. Ick achtde my meer aen Godt verbonden over de ongemeyne gratien, die desen Religieus van hem ontfingh, dan of hy my die

die zelfs vergunt had. Overfulcks en kost ick niet op-houden van hem te bedancken, dat hy myne wenschen volbraght had, en dat hy de ghebeden, die ick hem met grooten iever dede van aen syne Kercke weerdige perfoonen toe te schicken, ghelieft had te verhooren. Myne vreught gingh soo verre, dat ick geen macht meer hebbende vanse te verdragen, als uyt my selve viel, en my verloor om my wederom te geluckiger te vinden. Ick geraeckte in opgetogenthey; en JESUS CHRISTUS gaf my klaerlijk te kennen dat hy met vermaeck aensagh 't gene onder ons om-gingh, dat hy tusschen soo goede koutenantien altydt tegenwoordigh was, en datmen hem grooten dienst dede met ons vermaeck te nemen in alsoo van hem te spreken.

Op een ander tydt sagh ick, dat de Engelen desen goeden Religieus met een groote glorie na den hemel voerden; waer uyt ick verstond den grooten voortganh die hy dede, ter oorfake dat als seker persoon (wiens eer hy had voor-gestaen, en aen wie hy menige weldaden gedaen had) hem van vele dingen beschuldighde, die bequaem waren syn eer en faem te benemen; hy alle dese lasteringhen niet alleenelyck verduldelyck, maer oock blijmoedelyck verdroegh. Hy verdraeght soo al noch meer andere vervolgingen; en is sonder op-houden besigh met tot den dienst van Godt te arbeeyden.

Eenen van myne swagers sonder bichten
subie-

subitelyck ghestorven zynde, wirt my in't gebedt geseyd, dat myne suster oock sulcke doot moest sterven; en dat ick se sou gaen vinden om haer tot de doot te bereyden. Ick gingh dan derwaerts, en gaf se licht en kennis soo veel my moghelyck was. Ick raedese dickwils te bichten te gaen, en vermaendese van gedurigh op haer selve te letten, gelijk sy oock dede. Sy was seer deughdelyck; en naer vier of vyf maenden aldus gheleest te hebben, storf sy soo subitelyck, dat het niemant gewaer en wirdt; maer mynen troost was: dat sy een weke te voren eerst hare bicht gesproken had. Sy bleef maer acht dagen in't vagevier, volghens dat my naer de H Communie van den Heere veropenbaert wirt.

XXXV. CAPITTEL.

*Sy wordt door een godtvruchtighe vrouw-
persoon beweeght om haer Klooster sonder
renten te stichten. Den H. Petrus van
Alcantara versterckt haer in dit voor-
nemen. Sy keert wederom naer Avila.*

TErwylen ick noch was ten huysen van dese Mevrouw, alwaer ick tot haer geselschap meer als ses maenden geweest ben, soo liet Godt toe dat'er een geestelycke dochter van ons Orden, van my hoorde spreken. Wy woonden meer als seventigh mylen van malkan-

malkanderen; en in't selve jaer, en in de selve maendt had Godt haer gelijk my ingegeven, van een klooster onser Order te stichten. Sy verkocht tot dien eynde al wat sy had, en gingh barvoets naer Roomen, om de noodighe brieven te bekomen. Sy was soo goet en soo oodtmoedigh, dat sy in haere wederkomst, wel eenighe mylen buyten haeren wegh wilde gaen, om my te komen vinden. Ten tyde van vyfthien daghen handelden wy t' samen, om te sien hoemen de stichtingh van onse kloosters sou aenstellen. 'k En wist alsdan noch niet, dat onsen Regel eer hy verslapt was, ons verboodt iet eygens te hebben; en ick en had geen ander meyninghe, dan een klooster te stichten, dat niet jaerelijckxsche inkomsten soude beset zyn, op dat wy voor de lichaemelijcke noodtsaeckelijckheden niet en souden moeten besorght wesen; niet eens denckende, wat een sorgh dese tydelijcke goederen selfs mede brenghen. Ick had onse Statuten noch wel gelesen en herlesen, maer noyt en had ick bemerck genomen op 't gene Godt aen dese gheluckfalige dochter hier in had te kennen gegeven, al hoe wel sy niet lefen en kost. Soo haest sy my daer van begoft te spreken, quam ick met haer in't selve gevoelen; dogh alle mijn vrees was, datmen my niet toe-gestaen, maer belet sou hebben van een klooster sonder inkomsten te stichten, en datmen 't voor sottigheydt sou aenghesien hebben.

'k En

'k En twyffelde niet, of het was beter geene erf-goederen te besitten; en Godt had my soo groote liefde tot de armoede, en tot d'evangelische raeden gegeven, dat indien het mijnen staet had toe-ghelaeten, ick wel ter liefde Godts mijnen noodtdruft sou hebben willen gaen bedelen, sonder eenigh huys of iet anders op de wereldt te besitten. Maer ick was in achterdencken, dat Godt misschien dese gevoelens aen mijne Mede-susters soo niet en sou gegeven hebben, en dat'et voor hun by ghebreck van dien, een oorfaeck van verstroeydtheydt sou gheweest zyn, ghelijck ick menighmael in andere arme kloosters gesien had. Ick en peysde niet eens, dat het de armoede niet en is, die de verstroeydtheden veroorfaeckt, maer dat'et de verstroeydtheden selfs zijn, die de armoede in de kloosters veroorfaecken, in plaets vanse rycker te maken; daer Godt in teghendeel noyt en ontbreckt, van de gene die hem dienen in alles te voor sien.

Ick beraedde my hier over met verscheyde peffoonen: dogh mijnen Bicht-vader en andere geleerde mannen, en hadden geenen val in mijn voornemen. Sy gaven my soo vele redenen die'er teghen waeren, dat ick niet en wist wat hun antwoorden. Maer evenwel en konde ick my niet begeven om het klooster met renten te laten besetten; door dien onsen eersten Regel dit niet toe en liet, en ick wel sagh dat het ander volmaeckter was. Onder-tusschen

tuffchen nochtans door hunne redenen overwonnen zijnde, begon ick in hun ghevoelen te komen: maer als ick my wederom tot het ghebedt begaf, en JESUS CHRISTUS naeckt aen 't kruys fagh, foo en kost ick my niet be-geven om eenige ryckdommen te besitten; en ick verfocht hem met overvloedighe tranen, van de sake foodaenighlijck te doen uyt-val-len, dat ick beneffens hem moght arm wesen: want ick vond sulcke moeyelijckheden, en foo veel occasien van verstroytheydt en van onrust in tydelijcke goederen te besitten, dat ick hier over met mannen van verstant, geduerigh in dispuet en verschil was.

Ick schreef van dese sake aen den Predick-heer die ons foo behulpsaem was; en op dat hy my van myn voornemen soude af-trecken, sondt hy my voor antwoordt twee bladren vol van redenen, die in de Theologie wel gevestight waren. Ick liet hem weten, dat ick my met de Theologie niet en wilde be-helpen, om ontslaen te zyn van volgens mynen roep en beloften de aermoede op het vol-maectste te moeten beleven; aenghesien het my een vreught soude wesen, JESUS CHRIS-TUS in syne Evangelische Raden alsoo te moghen volghen. Overfulcks verfocht ick hem van my gelieven te vergeven, indien ick syn gevoelen hier in niet en volghde.

De Mevrouw daer ick by t'huys was, ver-sterckte my in myn voor-nemen: en uyt 'tghene ick hier verhaele, kanmen oordeelen, wat

wat een blyfchap het my moest zyn , iemant te ontmoeten die van 't felve gevoelen met my was. Daer warendr noch wel andere die in't beginsel myn voornemen hadden goedt gekeurt , maer naderhandt quamense seggen , dat sy'er soo vele rufien en fwarigheden in fagen , datse van dat gevoelen niet meer en waren. Waer op ick hun seyde : dat mits sy hun oordeel soo licht veranderden , ick my aen't eerste wilde houden.

Den *H. Petrus van Alcantara* quam my ten huysc van dese Mevrouw alfdan befoecken : en gemerckt hem den fchat van d'armoede , die hy soo menige jaren seer heylighlyck goeffent had , ten uysterften bekent was ; soo keurde hy myn voornemen niet alleenelyck goet , maer gebodt my alle mogelycke middelen te gebruyken , om 'tselve in't werck te stellen en wel te doen gelucken. Desen raet besloot ick te volgen sonder voordr bebraet meer te willen nemen , wel wetende dat hem niemant gelyck en was , om my raet en daet te geven in eene sake , daer hy by onderfondentheyf soo wel in onderricht was.

Terwylen ick op sekeren dagh dese faeck aen onsen Salighmaker hertelyck beveelde , seyde hy my : *Dat ick geensints en soude nalaten van het Klooster sonder inkomsten te stichten , dat'et den wil van synen vader en oock den synen was , en dat hy ons soude bystaen.* Op een ander tydt seyde hy my : *dat de inkomsten vele verwerringen veroorsaecten ;*